

Halász Albert

E. Dervarics Kálmán naplója

Halász Albert hiánypótló munkát végzett E. Dervarics Kálmánnak, a Muraszombati Területi és Tanulmányi Könyvtárban (Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota) őrzött és eddig kiadatlan, feldolgozatlan naplójának részletes elemző, forrásközlő bemutatásával. Dervarics korabeli munkája, amely sok tekintetben eltér a klasszikus napló műfajától, számos olyan történelmi eseményre is rávilágít, azokhoz adalékul szolgál, amelyek máshonnét nem rekonstruálhatók, de mindemellett a napló a családtörténetének is unikális forrása. Halász Albert hihetetlen precizitással, szakmai alázattal nyúlt a témához, igyekezett minden apró részletnek utána menni, azt magyarázni, esetleg kiegészíteni. Az egyes naplórészek szövegszerű közlése mellett számos (napló)képet is tartalmaz a munka. A közreadó figyelme a napló bizonyos részleteinek hátterét jobban megvilágító, azt kontextusba helyező forrásokra is elemző szándékkal tér ki, amelyek a Magyar Nemzeti Levéltár Zala Vármegyei Levéltárában érhetők el.

Dr. Káli Csaba PhD
A Magyar Nemzeti Levéltár Zala Vármegyei Levéltárának igazgatója

***

Túlzás nélkül állítható, hogy Halász Albert legújabb kutatói tevékenysége, valamint annak koronájaként létrejött mű, fontos és hiánypótló, szakmai szempontból precízen, áttekintően és érthetően elkészített alkotás, amely a Lendva-vidék, a Dervarics család története, valamint a muravidéki (és egyetemes) tudományosság újabb értékét képezi. Az már csak „hab a tortán", hogy tudományos és ismeretterjesztő értéke mellett Halász Albert új könyve méltó tiszteletadásnak is tekinthető E. Dervarics Kálmán halála 120. évfordulójára vonatkozó megemlékezés keretében. E mű segítségével a már eddig is eléggé gazdag Dervarics-életmű újabb, eddig ismeretlen részletekkel bővült. Ezek után nagyobb reménnyel nézhetünk E. Dervarics Kálmán egyik legfontosabb munkája, Alsólendva történetét mélyrehatóan összegző, sajnos már a múlt század elején elkallódott munkájának remélt felfedezése elé is.

Göncz László, történész

***

A napló írója a zalai nemesi származású egyházasbükki Dervarics Kálmán (1827–1904) alsólendvai aljárásbíró, helytörténész, 1848-as nemzetőr főhadnagy. A napló nem időrendi feljegyzések és nem belső monológok gyűjteménye; lapjait korabeli folyóirat- és könyvszövegekből ragasztották füzetté, s ezekre a – nem üres – lapokra ragasztotta be Dervarics a publikációiról szóló közleményeket, publikáció-részleteket, hozzászólásokat, továbbá a személyéhez kapcsolódó szócikkeket, közléseket, és végül egy általa összeállított biobibliográfiát. A napló szövegei Dervarics Kálmán történeti érdeklődéséről, tudományos és szépírói munkásságáról adnak képet, melyet a családjáról szóló kéziratos részek (levelek, feljegyzések, hivatalos iratok), fotómásolatos szövegközlések és rendkívül bőséges jegyzetanyag egészítenek ki.

Kovács Katalin
Az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtári Intézet Könyvtári Figyelő c. szakfolyóiratának ny. felelős szerkesztője

Halász Albert
E. Dervarics Kálmán naplója

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

929(093.3)(0.034.2)

HALÁSZ, Albert, 1969-
E. Dervarics Kálmán naplója [Elektronski vir] / Halász Albert. - E-knjiga. - Lendva : Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, 2024

Način dostopa (URL): http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-THRBONJI
ISBN 978-961-6232-88-3
COBISS.SI-ID 198237955

Halász Albert

E. Dervarics Kálmán naplója

Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet
Lendva, 2024

Halász Albert
E. Dervarics Kálmán naplója

Kiadó:	*Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, Lendva*
Lektorálta:	*Dr. Káli Csaba, Dr. Göncz László, Kovács Katalin*
Olvasószerkesztő:	*Kovács Katalin*
Szlovén nyelvű lektor:	*Hanc Krapec Lijana*
Angol nyelvű lektor:	*Halász Renata*
Tervezés, tördelés:	*Halász Albert*

Lendva, 2024

ISBN 978-961-6232-90-6 (nyomtatott kiadás)
ISBN 978-961-6232-88-3 (elektronikus kiadás, pdf)
http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-THRBONJI

Nemzeti Kulturális Alap

A kiadvány megjelenését a Nemzeti Kulturális Alap támogatta

Creative Commons License
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License

Tartalomjegyzék

Előszó 7

Dervarics Kálmánról 9

A napló szerkezete 13

A napló jelentősége 65

Levéltári források 77

Végezetül 109

Felhasznált irodalom 111

Povzetek 145

Summary 147

Előszó

Egyházasbükki Dervarics Kálmán naplója valós, létező tárgy. Valószínűleg adomány útján került a második világháború után alapított, mai nevén a Muraszombati Területi és Tanulmányi Könyvtár (Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota) archívumába. Az adományozás körülményeiről nincsenek adataink, és a napló írójától származó, vagy hozzá kapcsolódó további dokumentum sem található a könyvtárban.

A különös napló nem hagyományos értelemben vett napló, ugyanis nem időrendi sorrendben rögzíti az eseményeket, mint ahogy azt a címe alapján várhatnánk, hanem egy összetett füzet, melyet könyvkötő készített különböző kiadványok és anyagok összeszerkesztésével. Dervarics Kálmán ebbe cikkeket, saját kéziratait, publikációit ragasztotta, néhol megjegyzéseket, kiegészítéseket tett, és mellékelte bibliográfiáját is. Két korábban ismeretlen, eredeti fénykép is helyet kapott benne, melyeken Dervarics Kálmánt fiatal és idősebb életkorában láthatjuk, egyébként a fotográfia történetének korai időszakából, a 19. század második feléből.

E napló eddig nem képezte kutatások tárgyát, azonban jelentősége fontos Dervarics írói munkásságának és életének megértése szempontjából. A Magyar Nemzeti Levéltár Zala Vármegyei Levéltárában található Dervarics Kálmánhoz kapcsolódó dokumentumok és levelezések, valamint névtelen feljegyzések összefüggéseiben a napló segíthet teljesebb képet alkotni Dervaricsról és tevékenységéről. Fordítva is igaz: a naplóban található információk segíthetik megérteni és értelmezni a levéltári anyagokat és más forrásokat.

A napló bibliográfiai kiegészítése egynéhány eddig ismeretlen írásának, lexikon-szócikkének, rámutat néhány versére, melyeket álneve rejtett és e kiadvány nem csupán értelmezi ezeket az információkat, hanem segítséget nyújt a közlések eredeti forrásainak azonosításában.

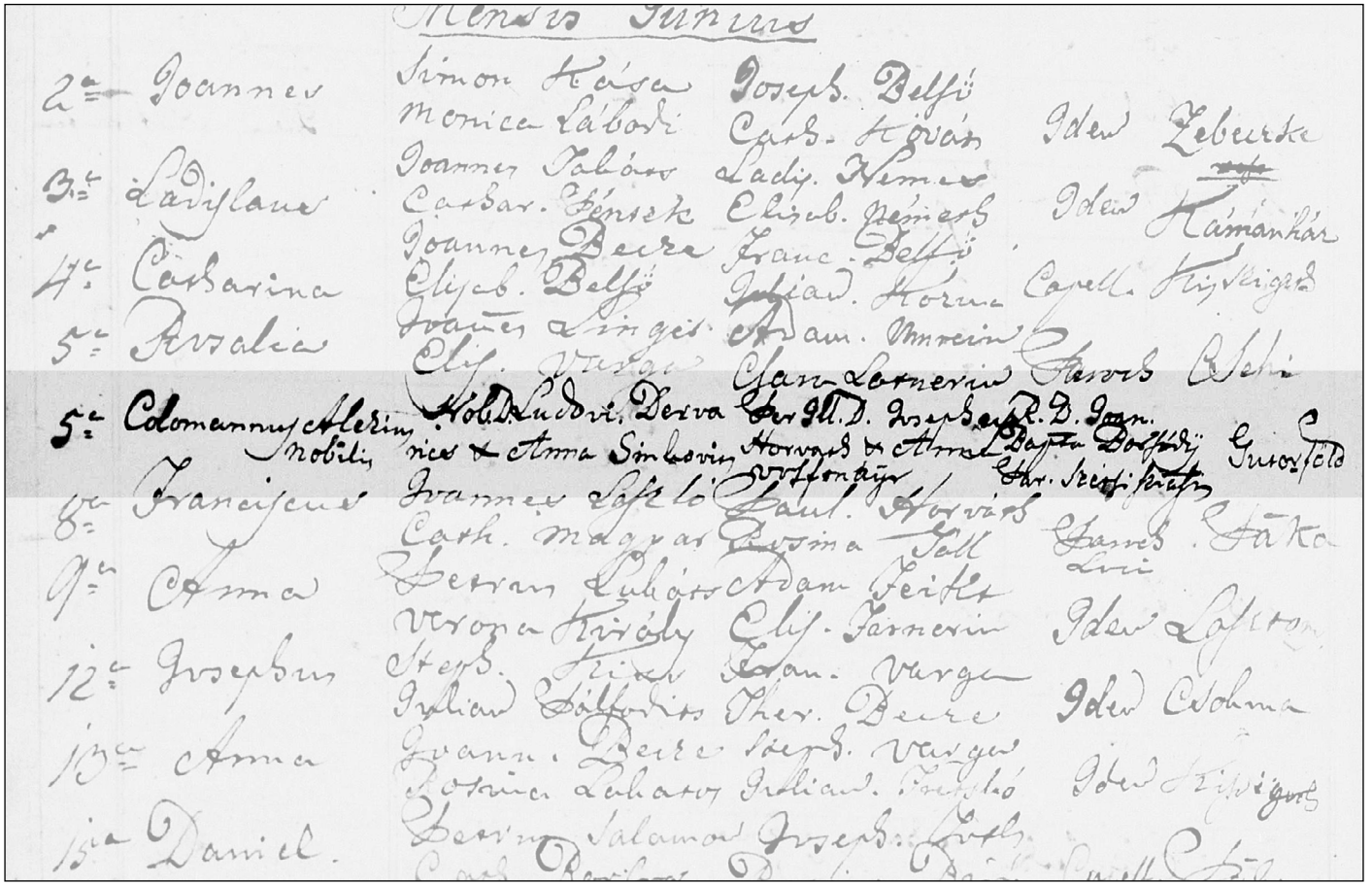

1. kép: A születési bejegyzés (Kereszteltek, halottak anyakönyve, 1795–1845, Páka)

Dervarics Kálmánról

Dervarics Kálmán, akit elsősorban 19. századi, első alsólendvai helytörténészként tartunk számon, 1827-ben Gutorföldön született, nemesi családban – idén emlékezünk halálának 120. évfordulójára.[1] Keresztelésének ideje és helye 1827. június 5., Páka, a születési anyakönyvbe (1. kép) a Colomannus Aleksius (Kálmán Elek) nevet írták, nobilis, azaz nemes megjegyzéssel. Apja neve előtt is a nemesi cím szerepel: „*Nob. D. Ludovi. Dervarics*", anyja leánykori neve Anna Sinkovits volt.[2]

A családi hagyomány úgy tartotta, hogy a mai Horvátországból, a Zágrábtól délkeletre elterülő Túrmeze (Turopolje) környékéről származnak, Drevericz helységből, még a tatárjárás időszakából. Nemesi címet a család 1657-ben kapott, amit Zólyom vármegyében, Zólyomban hirdettek ki. A család egyik tagja, Dervarics Mihály a törökök elleni harcokban való részvételéért Egyházasbükkön birtokot kapott, ahonnan aztán leszármazottjai egyik ága, az egyházasbükki[3] Dervarics Lajos gutorföldi és zágorhidai pusztai birtokosként Gutorföldön telepedett le.[4] Itt született Kálmán, amit 1848–49-es visszaemlékezéseiben meg is ír:[5] „*Szeptember 12-én Pákán keresztül masíroztunk Dömeföld falu felé, ezen innét azonban egyszerre balra kanyarodtunk s azon irányban folytattuk utunkat Gutorföldre. — Ez születésem helye, itt születtem 1827. évi junius 5-én, pünkösd utáni kedden ; benéztem a házba, a szobába, melyben először napvilágot láttam, kiszaladtam a paj-*

1 Gutorföld, 1827. június 5.– Alsólendva, 1904. március 30. A tárgyalt időszakban a települések neve Gutorföld, 1908-tól hivatalosan Gutorfölde és Alsólendva, 1955-től szlovénul Lendava ill. magyarul Lendva.

2 [s. n.], „Dervarics Colomannus Aleksius nobilis. Kereszteltek, halottak anyakönyve 1795–1845." (Gutorföld, 1827. június 5.), https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939J-6P7D?cc=1743180&cat=401907 [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

3 Az egyik egyházasbükki ágat, Kálmán felmenője, Dervarics Miklós, a másikat Dervarics Mátyás, mindketten Mihály unokái képviselték. Mátyás leszármazottjai között található a későbbi szentkozmadombjai neves Dervarics János, földbirtokos, zalai lótenyésztő, vármegyei bizottsági tag és leszármazottjai.

4 Nagy Iván, „Dervarics család", szerk. Nagy Iván, *Magyarország családai. Czimerekkel és nemzékrendi táblákkal* (Pest: Beimel és Kozma–Ráth, 1857–1868, 1858), https://adt.arcanum.com/hu/view/Nagyivan_MagyarorszagCsaladai_03/?pg=299&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.]. Más forrás szerint az ősök a 24 községből álló turmezei nemesek szabad kerületéből származnak, ún. armális nemesek voltak, akik csak címeres levelet kaptak, adománybirtok nélkül. Ezt még csak a XVII. században, a törökellenes küzdelmek idején érdemelték ki: Kalapis Zoltán, „Dervarics Kálmán", szerk. Kalapis Zoltán, *Életrajzi kalauz. Ezer magyar biográfia a délszláv országokból* (Újvidék: Forum, 2002), http://adattar.vmmi.org/konyvek/23/kalapis_zoltan_eletrajzi_kalauz_a-gy.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

5 A kiadványban az idézetek, eredeti közlések, betűhív átírásban szerepelnek. Úgyszintén a névhasználat is tükrözi az eredeti helyesírást, változatokban is előfordulhatnak: Sinkovits Anna és Sinkovics Anna, Varga Katalin és Vargha Katalin, Dervarits és Dervarics. Dervarics Kálmán vezetéknevét a szövegben egységesen a Dervarics formában használjuk.

táskertbe megnézni, valljon áll-e még a körtefa, melyről, édes atyám ölében tartva, kiskoromban gyümölcsöt szedtem ; kitekintek a rétre, a mely arról emlékezetes előttem, hogy édes atyám gutorföldi lakos korában egyszer nyári éjjel kivitt ölében megmutatni az azon réten ide s tova lebegő gyertyásokat vagyis lidérczeket. Oh Istenem! oly jól esett nekem ezen visszaemlékezés, ezen viszontlátása szülőföldemnek, melytől 1831. évben szakadtam el, midőn édes atyám Alsólendván a postamesteri jogot s birtokot örök áron megszerezvén, oda átköltözött.".[6] Hat testvére volt: János,[7] Viktória,[8] Imre,[9] Erzsébet Rozália,[10] Emilia,[11] akik Gutorföldön születtek és Erzsébet,[12] aki már Alsólendván született és Kiss Béla gyógyszerész és neje voltak a keresztszülei.[13]

Más forrás szerint apja 1832. április 20-án telepedik le a városban.[14] Ott akkor a közigazgatást illetően középkori körülmények uralkodtak, a városkép sem mutatott többet egy jókora falunál.[15] Az alsólendvai általános iskola után

6 E. Dervarics Kálmán, „A szentgyörgyvári fegyverletétel. Kivonat 1848. évi naplómból", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1890. július 27., 2–3. p., https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Novák Mihály, *Zalavármegye az 1848-49. évi szabadságharcban* (Zalaegerszeg: Beimel és Kozma–Ráth, 1906), 70. p., https://library.hungaricana.hu/hu/view/MEGY_ZALA_GZ_Sk_1908_ZalavmAz184849Szabadsagharcban/?pg=0&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

7 [s. n.], „Dervarits Joannes Nepomucenus. Keresztelési anyakönyvek, Vallási elhalálozási anyakönyvek" (Gutorföld, 1824. április 12.), https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939J-6GSW-LS?view=index&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3AXCKV-2W1&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 23.]; [s. n.], „Dervarics János. Halottak névmutatója 1860–1895" (Sümeg, 1892. október 25.), https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q9M-CS1J-Q3CV-2?i=331&cat=307052 [Megtekintve: 2024. 04. 23.].

8 [s. n.], „Dervarits Victoria. Páka. Keresztelési anyakönyvek, Vallási elhalálozási anyakönyvek" (Gutorföld, 1825. május 7.), https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939J-6GSW-JK?view=index&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3AXCKV-FQZ&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 26.].

9 [s. n.], „Dervarits Emericus. Páka. Keresztelési anyakönyvek, Vallási elhalálozási anyakönyvek" (Gutorföld, 1826. május 6.), https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939J-6P8L?view=index&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3AXCKV-J9Y&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 26.].

10 [s. n.], „Dervarits Elisabetha Rosalia. Páka. Keresztelési anyakönyvek, Vallási elhalálozási anyakönyvek" (Gutorföld, 1828. november 8.), https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939J-6PWV?view=index&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3AXCKV-G58&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 26.].

11 [s. n.], „Dervarics Emilia. Zalaegerszeg. Halottak" (Zalaegerszeg, 1901. február 10.), https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33S7-9TMJ-94WM?view=index&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3A6V9F-LM3L&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 23.].

12 Góri, „Dervarics Örse. Alsó-Lendva. Keresztség rekordok, Házassági rekordok, Halottak" (Alsólendva, 1841. április 11.), https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939V-KGS2-MG?view=index&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 26.]; Balaton József, „Dervarics Erzse. Zalaegerszeg. Halottak 1848–1885" (Zalaegerszeg, 1890. november 11.), https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q9M-CS1K-XV3P?i=135&cat=407397 [Megtekintve: 2024. 04. 26.].

13 [s. n.], „Kiss Béla", szerk. Szinnyei József, Magyar írók élete és munkái, 6. kötet (Budapest: Hornyánszky, 1899), https://adt.arcanum.com/en/view/SzinnyeiMagyarIrok_06/?pg=138&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

14 Fúss Nándor és Pataky Kálmán, szerk., *Alsó-Lendva nagyközség milleniumi emlékkönyve*, Hasonmás kiadás (Győr: Hazánk, 1996), VII. p.

15 Fúss Nándor és Pataky Kálmán, szerk., *Alsó-Lendva nagyközség milleniumi emlékkönyve* (Nagykanizsa: Weiss Ny., 1898); Fúss és Pataky, *Alsó-Lendva nagyközség milleniumi emlékkönyve*, 1996, 5. p.

Varasdra került gimnáziumba,[16] ahonnan a hat osztály elvégzése után 1844-ben apja Győrbe vitte: „*A hat gymnáziális osztályt Varasdon, Horvátországban elvégezvén, édes atyám 1844. évi október elsején Győrbe vitt a bölcsészeti tanfolyamra.*" Itt szerzett két év alatt vélhetőleg a jogegyetemivel egyező végzettséget.[17] Ezekről az ifjúi kalandos évekről 1893-ban publikált két részes cikket a Zalai Közlönyben.[18]

Dervarics 1848-ban önkéntesként beállt a nemzetőrök közé, 1848 szeptemberében az Alsólendván megtartott járási tisztválasztáson a Zala megyei mozgó nemzetőrség tizenegyedik századának főhadnagyává választották.[19] 1848-ban ugyanis a minisztertanács, mivel Magyarországnak a déli részén a sorkatonasággal és az állandó nemzetőrséggel nem volt önálló, megbízható fegyveres ereje, mellyel biztosíthatta volna a megfelelő védelmet, megalapította az önkéntes mozgó nemzetőrséget.[20] Az 1848–49-es eseményekről, melyekben részt vett, több írásában is beszámolt.[21]

A szabadságharc leverése után, mint egykori tiszt nyilván részese volt az azt követő retorziónak, erről a rettegéssel teli korszakról naplójegyzeteiből merítve ír.[22] Már a Bach-korszaktól, az abszolutizmus korától azonban a város közigazgatási átszervezése után, 1852-től nyelvtudása miatt különböző munkahelyeket töltött be: 1852–54-ben szolgabíró-

16 Vass József, „Egyházasbükki (Dervarics) Kálmán", szerk. Pollák János, *Egyetemes magyar encyclopaedia* (Pest: Szent-István Társulat, 1869), https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_EgyetemesMagyarEnciklopedia_07/?pg=347&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Somogyi Ede, „Dervarics (egyházasbükki) Kálmán", szerk. Somogyi Ede, *Magyar Lexikon I–XVII* (Budapest: Rautmann–Wilckens, Waidl–Pallas, 1880), https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MagyarLexikon_06/?pg=136&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Szinnyei József, „Dervarics Kálmán (egyházasbükki)", szerk. Szinnyei József, *Magyar írók élete és munkái, 2. kötet* (Budapest: Hornyánszky, 1893), https://adt.arcanum.com/hu/view/SzinnyeiMagyarIrok_02/?pg=399&layout=s [Megtekintve: 2024. 03. 18.].

17 Juhász Réka Ibolya, *A Győri felsőoktatás intézményeinek hallgatói 1719-1852*, Felsőoktatástörténeti kiadványok 13 (Budapest: MTA ELTE Egyetemtörténeti Kutatócsoport, 2017), 534. p., https://real.mtak.hu/65754/1/Gyori_felsooktatas_u.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 15.].

18 E. Dervarics Kálmán, „1845 évi Karácsonéj. Töredék életemből", *Zalai Közlöny*, 1893. december 23., 1–2. p., https://www.nagykar.hu/keptar/5919/44374/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „1845 évi Karácsonéj", *Zalai Közlöny*, 1893. december 30., 1–2. p., https://www.nagykar.hu/keptar/5919/44374/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

19 Novák, *Zalavármegye az 1848-49. évi szabadságharcban*, 38–39., 61.p.

20 L. m. Molnár András, *Nemzetőrök, honvédek, hadmozdulatok. Lendva-vidék a szabadságharcban 1848–1849 / Narodne straže, vojska, vojaški premiki. Območje Lendave v času revolucije in boja za svobodo 1848–1849.* (Lendva: Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, é. n.).

21 Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Alsó-Lendva története", in *Zalavármegyei évkönyv a millenniumra*, szerk. Halis István és Hoffmann Mór (Nagykanizsa: Wajdits József, 1896), 203–223. p., https://library.hungaricana.hu/hu/view/MEGY_ZALA_GZ_Sk_1896_ZalavarmegyeiEvkAMilleniumra/?pg=204&layout=s [Megtekintve: 2024. 03. 18.], és főleg publikált naplóközléseiben ír ezekről az eseményekről. Lásd az irodalomjegyzékben.

22 E. Dervarics Kálmán, „Látogatás a grátzi fogházban 1849 évben. Kivonat 1849-ik évi naplómból", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1890. július 13., 2–3. p., https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Látogatás a grátzi fogházban 1849 évben", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1890. július 20., 1–2. p, https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

2–3. kép: A napló borító cím- és hátlapja

sági segédbíró,[23] a Lendvai járási főszolgabírói hivatalban 1857-ig írnok volt, majd ingyenes munkát végző céhbiztos az alsólendvai varga céhnél, az önkormányzatok újjáalakulása után 1861-ben Alsólendván, köztiszteletnek örvendve jegyzővé nevezik ki,[24] 1865 novemberétől a Lövői járás Baksa-vidékének alszolgabírója, 1868-tól Alsólendván városbíró, 1872-től pedig az aljárásbírói tisztséget töltötte be.[25] 1893. április 1-jén vonult nyugdíjba. Visszavonulása után haláláig hivatalos szlovén tolmács volt, hiszen a német és latin nyelv mellett beszélte a horvát és a helyi szlovén tájnyelvet is. Azok sorába tartozik, akiknek neve, munkássága több szempontból is fémjelzik Lendvát: az 1848–49-es események aktív résztvevője volt, később, hivatali munkái mellett kutatta a lendvahegyi Szentháromság-kápolnában található mumifikálódott holttest kilétét, akit a szájhagyomány a törökellenes harcokban elesett Hadik Mihálynak tartott. Több tárgyi leletet küldött a Nemzeti Múzeumnak, továbbá számos különböző témájú helytörténeti munkát és szépirodalmi írásokat – verset, elbeszélést, fordításokat – közölt a helyi, vármegyei és országos lapokban. Alsólendva polgárosodó városi életének aktív, alakító résztvevője volt.[26]

23 Szinnyei, „Dervarics Kálmán (egyházasbükki)”; Csikai Valéria és Bene Sándor, „Dervarics Kálmán Elek, egyházasbükki”, szerk. Péter László, *Új magyar irodalmi lexikon* (Budapest: Akadémiai, 2000), http://real.mtak.hu/34142/7/Monok_Dernschwam_Hans_UMIL_1994.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 06.].

24 Somogyi, „Dervarics (egyházasbükki) Kálmán”.

25 Foki Ibolya, „Alsólendva és vidéke szolgálatában. Adatok Dervarics Kálmán életpályájához”, *Muratáj*, 2 (2004): 35–47. p.

26 Bővebben Foki, „Alsólendva és vidéke szolgálatában”; Göncz László, „E. Dervarics Kálmánra, Alsólendva krónikására emlékezünk”, *Naptár 2024*, 2023, 108–122. p.

A napló szerkezete

Az általa írt és a róla szóló forrásokon kívül, kivéve a Magyar Nemzeti Levéltár Zala Vármegyei Levéltárában található családi levelezés, mely a levéltárba bekerült Dervarics Mária (dr. Czigány Jánosné) irataival lett egyesítve,[27] egyéb levéltári, hagyatéki, illetve személyes anyag nem került elő, legalábbis ez idáig nincs tudomásunk róla, holott feltételezhető, hogy gazdag könyvállománya, kézirat- és okiratgyűjteménye is lehetett. A Muraszombati Területi és Tanulmányi Könyvtár[28] szerencsére őriz tőle egy olyan becses anyagot, mely eddig elkerülte a kutatók figyelmét. A könyvtár belső nyilvántartása, mely a 135-ös iktatószámú fasciculust tartalmazza, ugyanis jelenleg nincs nyilvánosan közzé téve. A könyvtári állományban e szám alatt nem más, mint E. Dervarics Kálmán naplója található (2–3. kép).

A füzet könyv alakú, kézzel fűzött, bizonyára könyvkötő által készített, aranyozott, illetve arany színű, mélynyomású felirattal ellátott, kemény borítójú, különböző, korabeli kiadványokból összeszerkesztett lapokból áll, melyek Dervarics beragasztott kéziratait, cikkeit, bejegyzéseit, néhány levelet, két róla készült fényképet, valamint rövid életrajzi és családi adatokat tartalmaz, melyeket művei bibliográfiájával egészített ki. A vörös vásznú borító kopott, foltos, főleg a gerince sérült, mérete 152x232 mm, kb. 13 mm vastag. A 72 lap (144 oldal) nem egységes méretű, vannak közöttük kisebbek is, melyek az adott kiadvány befűzött részeit képezik. A többsége aranyozott lapszélű.

Úgy tűnik, sokat forgatták, hiszen a kihullott lapok helyenként ragasztószalaggal vannak, illetve voltak rögzítve. A papír minősége miatt a lapok szélei töredezettek, szakadtak, könnyen mállnak. Nem tudni, eredetileg hány lapot tartalmazott, elképzelhető, sőt több mint valószínű, hogy a füzet már nem teljes terjedelmű. Minden bizonnyal Dervarics Kálmán készíttette 1892-ben, hatvanöt éves korában. Sokáig nem használták, ezért előkerülésekor a lapozásnál az egyes lapok fűzése megszakadt, a lapok kitörtek, illetve elmozdultak. A füzetben több helyen tintával Cuka Jozef bejegyzés, aláírás olvasható, mely később kerülhetett a füzetbe, és feltételezhető, hogy az aláírásgyakorlatok a füzet új tulajdonosával hozhatók összefüggésbe. A muraszombati könyvtárba akkor kerülhetett a napló, amikor alapításakor adományokat gyűjtöttek az állomány gyarapításához.

Amint az a későbbi levéltári forrásokból kiderül, az 1950-es években a Dervarics Lajos postamester utódainak alsólendvai birtoka ügyében bizonyos Csuka András levelezik az egyik családtaggal; szinte bizonyos, hogy a naplóban többször előforduló kék tintás Cuka bejegyzések e családhoz kapcsolódhatnak. 1971-ből fennmaradt egy köszönet-

27 HU-MNL-ZML-XIV.72.

28 Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota.

4–5. kép: A borító belseje és a füzet első lapja

nyilvánítás Csuka András temetése alkalmából, amelyben a gyászolók között felsorolják feleségét, Vilmát és gyermekeit: Lajost, Bözsit, Irmát és Józsit.[29] Amennyiben a későbbiekben valamelyik Csuka József családtag szlovénul írta a nevét, Čuka Jožef formában, és esetleg nyugatra távozott, elhagyhatta az ékezeteket, így lehetett a névből Cuka Jozef.

A címlapon olvasható körkörös felirat szövege: „*E. DERVARICS KÁLMÁN / ÉLETE S MUNKÁI / 1892.*" (sic!), fekete, díszes keret szegélyezi, úgyszintén a hátlapját, melynek közepén fekete nyomású, kör alakú díszítés áll. A gerincen nyomtatás nyoma nem látható. A felirat ékezetes betűin az ékezet helyén néhol pont látható, melyet az ékezet lekopása is eredményezhetett, néhol mintha külön nyomták volna rá az ékezetet.

A füzet címlapjának belsejére a Mars bolygó térképét ragasztották,[30] az 1871-es Természettudományi Közlöny III. kötetének 22. füzetéből.[31] A képet szegélyező keretre, feltételezhetően Dervarics, a következő szöveget írta: „*Mars csillag volt az uralk. bolygó 1827 évben.*" Ez ugyanis Dervarics születésének éve. A térkép közepén más kézírással és tintával Cuka Jozef bejegyzés olvasható és fölötte még egy, talán a térképre nyomtatott Arago szó ismétlése. Az ezt követő, betoldott első rész Méhner Vilmos „*Regélő Bácsi naptára az 1900-ik évre.*" c. kiadvány naptári része, 14 lapból áll, nem teljes terjedelemben. Ennek címlapján a következő szöveg szerepel: „*Ezen 1900-ik évi naptár teljesen egyez az 1827-ik évi naptárral, a mely évben Pünkösd Hétfőt követő kedden, Junius 5-én reggeli 1 órakor Gutorföldén születtem.*". Valamivel alább, a naptár alcíme alatt: „*Egyházasbükki Dervarics Kálmán / nyug. Kir. Aljárásbíró*". Alatta szintén a Cuka Jozef aláírás látható (4–5. kép). E név megismétlődik a január hónap lapjának szövege fölött is.

A naptári rész után kartonlap van befűzve, első oldalán 60x110 mm nagyságú fénykép látható, mely Dervarics Kálmánt ábrázolja tollal a kezében, széken, íróasztal mellett ülve, öltönyben, csokornyakkendővel, csizmában; bajuszosan. Valószínűleg műteremben készült. A kép aljára kivágott, nyomtatott szöveget ragasztottak: „*E. Dervarics Kálmán*". Fölé jobb oldalt a fényképre a következő, szabad szemmel alig látható számot írták: 33935. A képet fekete papírcsíkkal ragasztották körbe, ami bizonyára korábbi fénykép nyomát takarja, hiszen alsó részén kézirat része látszik. Ez alatt szerepel kézírással a felvétel helye és kelte: „*Triesten 1872. Oktob. 16.*". Dervarics ekkor 45 éves volt, ebben az évben töltötte be a január 1-jén alakuló zalai járásbíróságok közül az alsólendvainál az aljárásbírói tisztet. Nemesként, bíróként jól szituáltnak gondolnánk, ennek ellenére a kép arról árulkodik, hogy szerény körülmények között élhetett, hiszen könyöke foltozott, csizmája szakadt. A kép fölött és alatt a papír felső rétegét lehántották, eredetileg a Cuka Jozef használta kék tinta nyomai látszanak (6–7. kép).

29 [s. n.], „Köszönetnyilvánitás", Népújság, 1971. március 26., 4. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/NepujsagLendva_1971/?pg=47&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 21.].

30 A napló jellegzetessége, hogy általában beragasztott cikkeket tartalmaz különböző helyekről, ám a legtöbb esetben a megjelenés adatai, mint pl. a helye, szerzője és ideje, nincsenek feltüntetve. Ezeket az adatokat utólag pótoltuk, amennyiben azt a jelenlegi online források hozzáférhetősége megengedte.

31 Sebestyén Gyula, „A Mars, földünk miniatűrje. Szinezett térkép melléklettel. (Richard Proctor „Other Worlds than Ours" czimű művéből.)", *Természettudományi Közlöny* III (1871): 180–191. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/TermtudKozl_1871/?pg=190&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.]. A 184 és 185 lapok közé iktatott térkép.

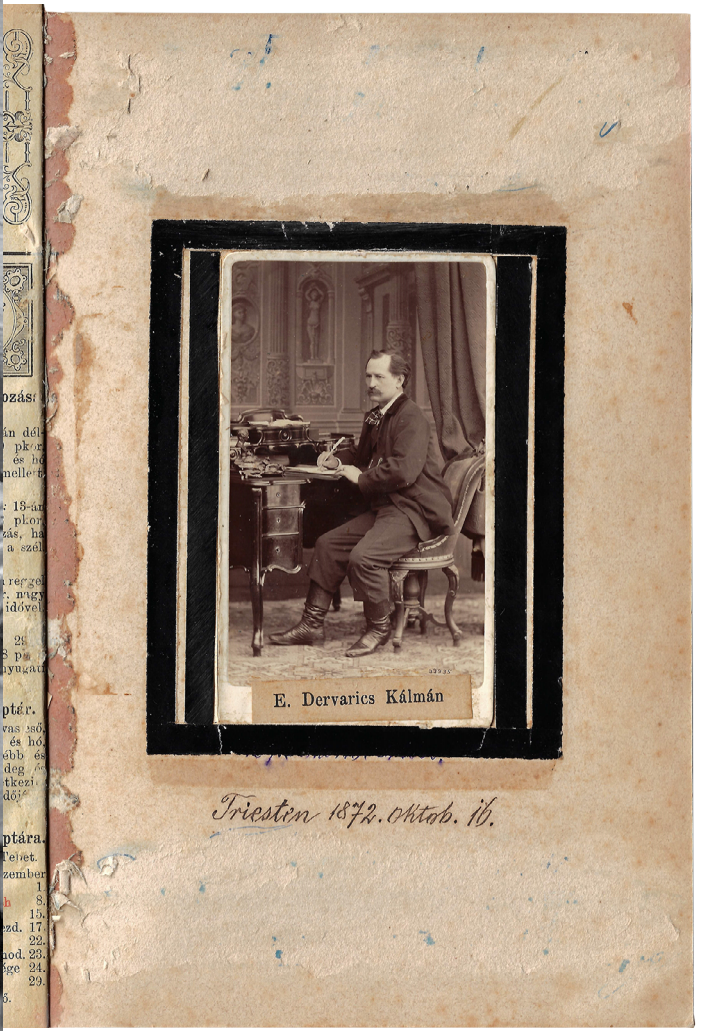

6–7. kép: Dervarics első beragasztott fényképe, balra retusált nagyítása

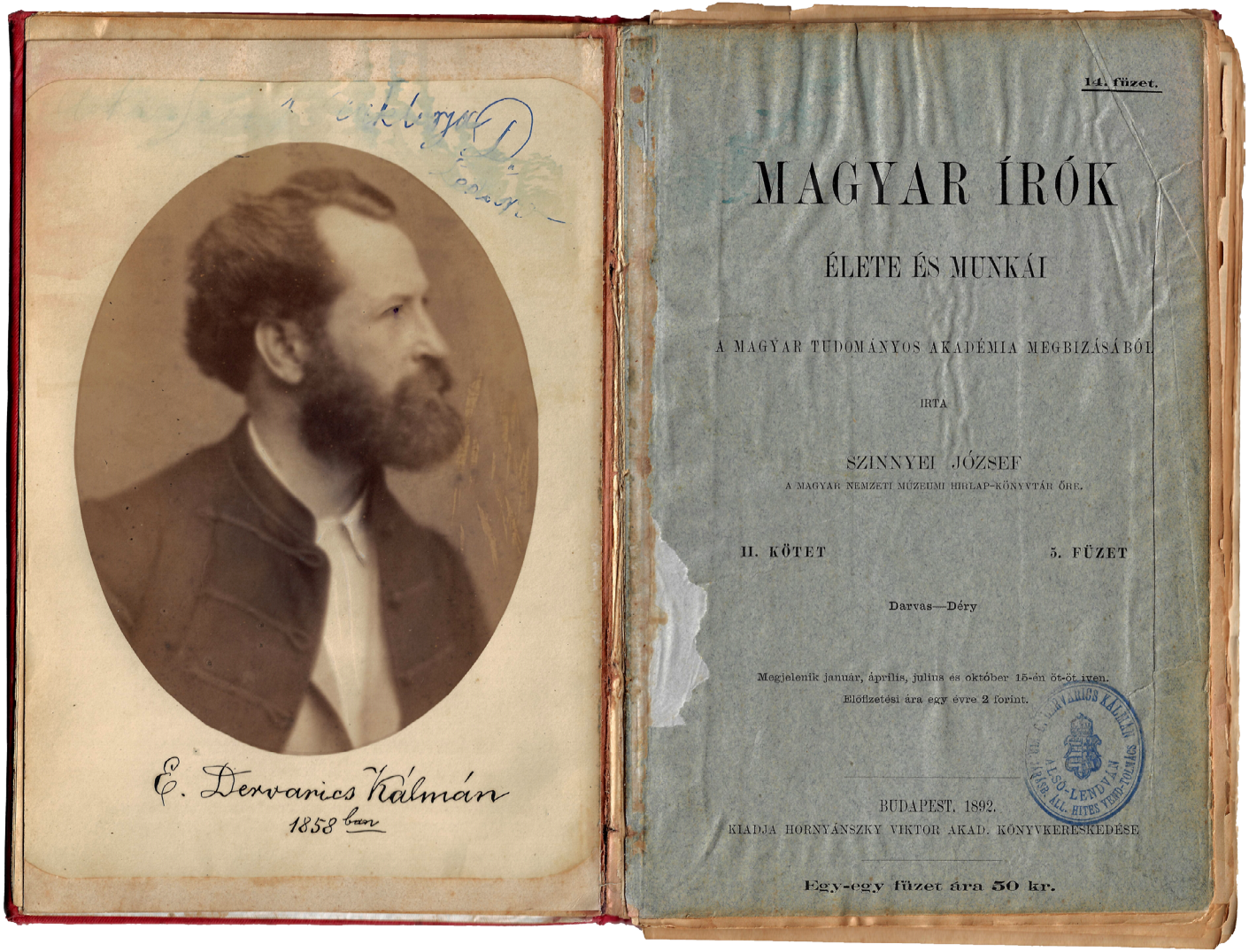

8–9. kép: Balra Dervarics második beragasztott fényképe,
jobbra a Szinnyei-lexikon II. kötet 5. füzetének borítója, 1892-ből

A lap másik oldalára szintén Dervarics Kálmánt ábrázoló fénykép került beragasztásra, itt bocskaiban, szakállasan látjuk, fehér ingben (8–9. kép). A kép alá kézzel írva: „*E. Dervarics Kálmán / 1858-ban*" – egyébként a márciusi szabadságharc 10. évfordulóján, melyben Dervarics aktív szerepet vállalt. 1858-ból egy hozzá írt levelet is ismerünk Császár Ferenctől, Zala megyében nagy hírnévnek örvendő író, műfordító, jogásztól, a Hétszemélyes Tábla korábbi bírójától.[32]

„CSÁSZÁR FERENCZ LEVELE
Egyházasbükki Dervarits Kálmánhoz.
Pest, 1858. aug. 1.

Kedves földi Uram!
Én nem örököltem semmit; maradt pár hold reám is Egerszegen, de részint a mostoha apa, részint némely jó emberek kis koruságom alatt tultettek azon is; hanem azért isten kegyelméből szereztem itt Pest közelében vagy 200 holdat, csakhogy még nincs tagositva az isten adta, s a mint a körülmények vannak, nem is lesz egy hamar, addig pedig rémitő bajjal jár az egész. Most kis nyaralót épittetek oda, a helyett, mit a „kozák árviz" 1849-ben elvitt! S ha az kész lesz: a Divatcsarnokon tul aligha foglalkozom egyébbel, mint komolyabb tanulmányokkal; sőt talán ezzel is felhagyok; mert igaza van önnek, a legbuzgóbb honfi és honleány sem képes maholnap járatni lapokat, még áldozattal sem, miután némely dolgokról le kellene különben mondania a mi pedig nagy lelki erőbe kerülne!

Jól esett lelkemnek, hogy megemlékeztek Önök sz. György-völgyén rólam. Bizony rég jártam én arra! Gyönyörü vidék az a „hét fordulat" mind, s képe oly élénken lebeg ma is szemem előtt, mintha egyre látnám. Üdvözölje ön azt a derék lelkészt, ki rólam emlékezett, ha nevét és postáját tudnám, örömest küldeném neki a Divatcsarnokot, hogy olykor azzal is több olvosmánya legyen. Irja meg ezt, kérem.

Holnap indulok N.-Váradra, hivatalos teendőimben – mint ügyész t. i. s onnan, ha egészségem engedi, berándulok Kolosvárra, hogy láthassam valahára Erdélyt, ha csak kis részben is.

Többire a jó Isten áldja meg Önt, s tartson meg szives emlékezetében, ki vagyok igaz honfiui tisztelője Császár Ferencz."[33]

A levél arra vall, hogy Dervarics tartotta a kapcsolatot a lapkiadókkal, írókkal és a szakmabeliekkel, hiszen jómaga is közölt a levélben említett Divatcsarnok c. lapban, melynek kiadó tulajdonosa és felelős szerkesztője Császár

32 Foki, „Alsólendva és vidéke szolgálatában"; [s. n.], „Császár Ferenc levele Egyházasbükki Dervarits Kálmánhoz", in *Adatok Zalamegye történetéhez*, II, 1876, 245–246. p., https://books.google.hu/books?id=hLVoAAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=sl&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false [Megtekintve: 2024. 04. 06.].

33 A kiadványban az idézetek, eredeti közlések, betűhív átírásban szerepelnek.

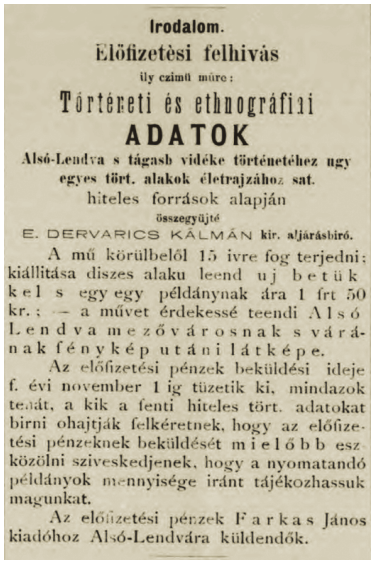

Irodalom.

Előfizetési felhivás

ily czimü műre:

Történeti és ethnográfiai

ADATOK

Alsó-Lendva s tágasb vidéke történetéhez ugy egyes tört. alakok életrajzához sat.

hiteles források alapján

összegyüjté

E. DERVARICS KÁLMÁN kir. aljárásbiró.

A mű körülbelől 15 ivre fog terjedni; kiállitása diszes alaku leend uj betük kel s egy egy példánynak ára 1 frt 50 kr.; — a művet érdekessé teendi Alsó Lendva mezővárosnak s várának fénykép utáni látképe.

Az előfizetési pénzek beküldési ideje f. évi november 1 ig tüzetik ki, mindazok tenát, a kik a fenti hiteles tört. adatokat birni ohajtják felkéretnek, hogy az előfizetési pénzeknek beküldését mielőbb eszközölni sziveskedjenek, hogy a nyomatandó példányok mennyisége iránt tájékozhassuk magunkat.

Az előfizetési pénzek Farkas János kiadóhoz Alsó-Lendvára küldendők.

10. kép: Előfizetési felhívás 1889-ből

Ferenc volt. Négy írásáról tudunk innen: 1854-ben Egyházasbükki álnéven[34] híreket közöl Alsólendváról,[35] 1855-ben rövid fordításokat Jean Paul német romantikus író munkáiból,[36] 1857-ben a Bán-Vára c. elbeszélést,[37] 1858-ban egy szerelmes verset.[38]

A napló e lapjának érdekessége még az, hogy a fénykép felső részén látható egy elmosódott bejegyzés, melyen Cuka József neve, „*Csáktornya*", meg egy nagy „*D*"-betű, alatta pedig „*Ledava*" olvasható. Alsólendva ugyanis a trianoni határváltozás után szlovénul a „*Dolnja Lendava*" nevet kapta. Cuka kilétének kiderítése abból a szempontból lenne érdekes, hogy fény derülhetne a napló kallódási útjára, ami elvezethetne esetleg további hagyatéki anyaghoz is, hiszen pl. kéziratban maradt Dervarics „*Alsó-Lendva s vidéke története.*" c., 91 ívnyi anyaga, amiről nem tudjuk, megvan-e még egyáltalán. E kézirat, melyet Szinnyei is említ életrajzi lexikonjában,[39] része lehet az 1889-ben az Alsó-Lendvai Hiradó szeptemberi 36. számában hirdetett előfizetési felhívásnak is (10. kép).[40]

A hirdetést ezt követően a Hiradó 37. és 39. száma is megismétli, de már más, „*Történeti egyveleg*" címmel.[41] Az utóbbi felhívást máshol is közzé teszik, pl. a Mura-

34 Nevét váltakozva használja, hol „*Egyházasbükki Dervarics Kálmán*", „*E. Dervarics Kálmán*", „*egyházasbükki Dervarics Kálmán*", ahol az előtag nemesi származását jelenti, elvétve csak „*Dervarics Kálmán*". A jegyzetekben és a bibliográfiában egységesen azt a nevét használjuk, mellyel aláírta a szövegét. Amikor csak álnevet használ. azt vezetékneve után szögletes zárójelben tűntetjük fel, pl.: „*Dervarics [Zágor] Kálmán*", a „*[s. n.] Dervarics Kálmán*" formát pedig a lexikon címszavaknál használjuk, ahol nincs megadva a szerző, de feltételezéseink szerint a szócikk az ő szerzeménye.

35 Dervarics [Egyházasbükki] Kálmán, „Alsó-Lendva, szept. 25-dikén", *Divatcsarnok*, 1854, Müller Emil kiadás, 2–3. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/Divatcsarnok_1854/?pg=1943&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 06.].

36 Dervarics Kálmán, „Gyöngyfüzér. Jean Paul munkáiból", *Divatcsarnok*, 1855. február 30., 232. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/Divatcsarnok_1855/?pg=261&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

37 Dervarics Kálmán, „Bán-vára. Történeti kép", *Divatcsarnok*, 1857. május 15., 208–215. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/Divatcsarnok_1857/?pg=224&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

38 Dervarics Kálmán, „Fájdalomvirágok. Cs* . . . Juliska emlékezetére", *Divatcsarnok*, 1858. június 22., 391–392. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/Divatcsarnok_1858/?pg=390&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

39 Szinnyei, „Dervarics Kálmán (egyházasbükki)".

40 [s. n.], „Előfizetési felhivás. Történeti és ethnográfiai adatok ...", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1889. szeptember 15., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03434/00036/pdf/EPA03434_also-lendvai_hirado_1889_36.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

41 [s. n.], „Előfizetési felhivás. Történeti egyveleg...", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1889. szeptember 22., 2. p., https://epa.oszk.hu/03400/03434/00037/pdf/EPA03434_also-lendvai_hirado_1889_37.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Családi kör.

Elsöpörtül az éj; sivító szél rázza meg. Éden bokrait; nyöszörögve lapulnak a földre oroszlánok, tigrisek és párducok; és a zugó villanban, csattanó villámok közt fut az Úr haragja elől az első emberpár. Hajtűrtek lobognak a szélben, tesliket vert a zápor. Az arkangyal lihegő lángpallossal kergeti őket Éden kapuján ki a vilharba, a szenvedésbe, a nyomorúságba . . . Hová menjenek? Mihez fogjanak? Nélküllözést nem éreztek eddig, munkát nem tanultak. Az asszony gyönge teste rezgetve simul a férfihez. Talán legjobb is volna befejezni az egész nyomorúságot, mielőtt megkezdődött? Csak egy ugrás arról a szikláról, le a mélységbe és egyszerre vége mindennek.

De a férfit hirtelen melegség hatja át a sirló nő látására. Érzi, hogy immár kötelessége szembeszállni vésszel, viharral. Nem magáért, nem. Azért a nőért, a kit szeret. És azokért, a kiket szeretni fog még ezután.

S hirtelen önérzettel ragadja meg az első cölöpöt, melyet az uton talál, leveri a földbe és szól:

— Itt építem fel a házamat és ez lesz az otthonom. Itt fogunk élni, a hogy eddig éltünk, egymást szeretve, e boldogan. Ha nincsen elvett tőlünk az Ur, ezt a szeretetet, melyben mindnyájunkat vehette el. Dacolok haragjával s megvetem lábamat ezen a talpalat földön: a szeretet nevében . . .

És ime, kiderült az ég s szivárvány ragyogott a felhők palástján. Az ember elbukott, de lázra állott ismét. Megtalálta az igaz utat.

A bölcsesség kútjate az embert a paradicsomból. A szeretet uj paradicsomot szerzett neki.

*

Ez a paradicsom a család. A társadalom csak az emberek kölcsönös érdekén alapul. Azért élünk nagy tömegekben, mert szükségünk van egymásra. De a család tagjait csak a szeretet füzi egymáshoz. Hirnév, dicsőség, kincsek, uralom értéktelen dolgok volnának, ha az ember nem volna kapzsi, mint nagyravágyó. De hirnév, dicsőség, kincsek és uralom nélkül is boldoggá teheti az embert a szeretet. A társadalom élete harc, gyülölség, kufárkodás. A család élete szeretet, hűség, önfeláldozás. Kérdezzétek meg az emberiség kimagasló férfiait, a szellemóriásokat és a csaták hőseit, melyek voltak élete tik boldog pillanatai? Ők ők elbeszélik azoknak feledik? Kevés olyan villanatunk volt, mert kevés időt tölthettünk családi körben. Nincs az a megnyerő háboru, mely az embert olyan boldoggá tehetné, mint az első csók a hitves ajkáról és nincs az a hódoló élőnzés, mely kedvesebb hangzásu lett volna annál az érthetetlen, ostoba kis gügyögésnél, melyet egy csöppnyi emberke hallatt, jókivében. Ha nem volna családi élet, bizonyosan nem volna érdemes küzdeni.

*

Voltak nagy férfiak, a kik a fél világot megbódították, de boldogtalanok voltak, mert nem érek rá szeretni. A villangó nem él, csak egy napig. A tiszavirág egy óráig él. És vannak emberek, a kik élnek kétségig. És ha kérdi tek: ki élt tovább? Azt mondom: a virág s a villangó. Mert ők szerettek s azok az emberek nem tudtak soha szeretni.

*

Zugjon künn a vihar, csaplodjanak a villámok: ezt a várat, a *családi kör szentségét* nem dönthetik meg se vihar, se villám. A szeretet örökévaló, mint az Isten. Azért az az ember, a ki szeret, hasonló Istenhez. Összeomolhatnak intézmények, államok, eszmék; átalakulhat a föld beosztása; felfordulhat a világ rendje — ez az egy dolog nem változik és örök forrása marad minden emberi jónak.

Nemzeti Könyvtár — nyom. Frey F.

Zerinvári

GRÓF ZRÍNYI MIKLÓS, A KÖLTŐ

Wiedemann 1646-ki eredetje után

11–12. kép: A „*Családi kör*” c. cikk és Zrínyi, a költő portréja

szombat és Vidéke c. lapban, mégpedig a szeptemberi 39. és 40. számában.[42] A jelzett címeken kiadványt nem ismerünk, úgy tűnik, a vállalkozás meghiúsult, vagy írása más formában, cím alatt jelent meg.

A jobb oldali, következő önálló kiadványrész Szinnyei József Magyar írók élete és munkái c. II. kötetének 5. füzete, 1892-ből (Darvas–Déry).[43] Ebben szerepel a Dervarics Kálmán szócikk is. Első lapján, a címlapon kék ovális pecsét látható a következő felirattal: „*E. DERVARICS KÁLMÁN / KIR. JÁRÁSB. ÁLL. HITES VEND-TOLMÁCS ALSÓ-LENDVÁN*”, közepén a koronás magyar címerrel.

A borító belső oldalára kéthasábos elbeszélés került beragasztásra „*Családi kör*” címmel, de a szerző és a közlés helye nincs feltüntetve. Témája az első emberpár Édenből való kiűzetése kapcsán a családalapítás és a család fontosságát hangsúlyozza (11. kép). Az írás megjelent a Csendőrségi Lapokban is szerző nélkül, de jóval a napló keletkezése után, 1907 januárjában,[44] más tördelésben, továbbá az Ország-Világban 1920-ban is, Saly Ferenc aláírással.[45]

A következő lapon („*Nemzeti Könyvtár*” felirattal) „*Gróf Zrínyi Miklós, a költő*” kép és képaláírás[46] került, mégpedig a Kazinczy Gábor és Toldy Ferenc szerkesztésében megjelent „*Zerinvári gróf Zrinyi Miklós összes*

42 [s. n.], „Előfizetési felhivás ily czimü müre...”, *Muraszombat és Vidéke*, 1889. szeptember 22., 4. p., https://epa.oszk.hu/03500/03504/00882/pdf/EPA03504_muraszombat_es_videke_1889_39.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; [s. n.], „Előfizetési felhivás ily czimü müre...”, *Muraszombat és Vidéke*, 1889. szeptember 29., 4. p., https://epa.oszk.hu/03500/03504/00883/pdf/EPA03504_muraszombat_es_videke_1889_40.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

43 Szinnyei, „Dervarics Kálmán (egyházasbükki)”.

44 [s. n.], „Családi kör”, *Csendőrségi Lapok*, 1907. január 27., 42. p., https://www.epa.hu/03000/03096/00004/pdf/EPA03096_csendorsegi_lapok_1907_04.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

45 Saly Ferenc, „Családi kör”, *Orszg-Világ*, 1920. február 29., 108. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/OrszagVilag_1920/?pg=115&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

46 Alatta Cuka Jozef írásgyakorlatai.

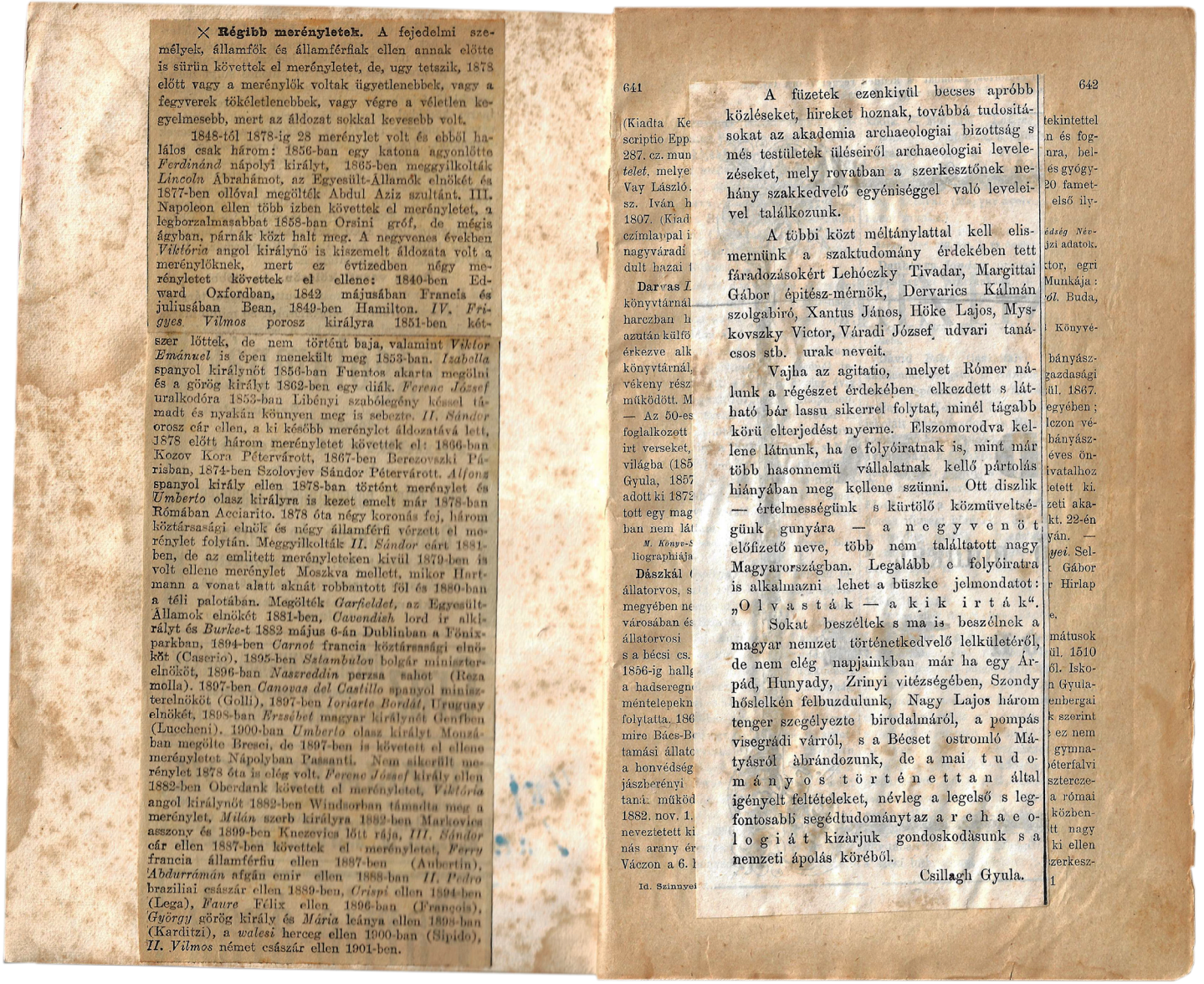

× **Régibb merényletek.** A fejedelmi személyek, államfők és államférfiak ellen annak előtte is sürün követtek el merényletet, de, ugy tetszik, 1878 előtt vagy a merénylők voltak ügyetlenebbek, vagy a fegyverek tökéletlenebbek, vagy végre a véletlen kegyelmesebb, mert az áldozat sokkal kevesebb volt.

1848-tól 1878-ig 28 merényletet volt és ebből halálos csak három: 1856-ban egy katona agyonlötte *Ferdinánd* nápolyi királyt, 1865-ben meggyilkolták *Lincoln* Ábrahámot, az Egyesült-Államok elnökét és 1877-ben ollóval megölték Abdul Aziz szultánt. III. Napoleon ellen több izben követtek el merényletet, a legborzalmasabbat 1858-ban Orsini gróf, de mégis ágyban, párnák közt halt meg. A negyvenes években *Viktória* angol királynő is kiszemelt áldozata volt a merénylőknek, mert ez évtizedben négy merényletet követtek el ellene: 1840-ben Edward Oxfordban, 1842 májusában Francis és juliusában Bean, 1849-ben Hamilton. *IV. Frigyes Vilmos* porosz királyra 1851-ben kétszer lőttek, de nem történt baja, valamint *Viktor Emánuel* is épen menekült meg 1853-ban. *Izabella* spanyol királynőt 1856-ban Fuentos akarta megölni és a görög királyt 1862-ben egy diák. *Ferenc József* uralkodóra 1853-ban Libényi szabólegény késsel támadt és nyakán könnyen meg is sebezte. *II. Sándor* orosz cár ellen, a ki később merénylet áldozatává lett, 1878 előtt három merényletet követtek el: 1866-ban Kozov Kora Pétervárott, 1867-ben Berezovszki Párisban, 1874-ben Szolovjev Sándor Pétervárott. *Alfonz* spanyol király ellen 1878-ban történt merénylet és *Umberto* olasz királyra is kezet emelt már 1878-ban Rómában Acciarito. 1878 óta négy koronás fej, három köztársasági elnök és négy államférfi vérzett el merénylet folytán. Meggyilkolták *II. Sándor* cárt 1881-ben, de az emlitett merényleteken kivül 1879-ben is volt ellene merénylet Moszkva mellett, mikor Hartmann a vonat alatt aknát robbantott föl és 1880-ban a téli palotában. Megölték *Garfieldet*, az Egyesült-Államok elnökét 1881-ben, *Cavendish* lord ir alkirályt és *Burke*-t 1882 május 6-án Dublinban a Fönix-parkban, 1894-ben *Carnot* francia köztársasági elnököt (Caserio), 1895-ben *Szlambulov* bolgár miniszterelnököt, 1896-ban *Naszreddin* perzsa sahot (Reza molla). 1897-ben *Canovas del Castillo* spanyol miniszterelnököt (Golli), 1897-ben *Ioriarte Bordát*, Uruguay elnökét, 1898-ban *Erzsébet* magyar királynőt Genfben (Luccheni). 1900-ban *Umberto* olasz királyt Monzában megölte Bresci, de 1897-ben is követett el ellene merényletet Nápolyban Passanti. Nem sikerült merénylet 1878 óta is elég volt. *Ferenc József* király ellen 1882-ben Oberdank követett el merényletet, *Viktória* angol királynőt 1882-ben Windsorban támadta meg a merénylet, *Milán* szerb királyra 1882-ben Markovics asszony és 1899-ben Knezevics lőtt rája, *III. Sándor* cár ellen 1887-ben követtek el merényletet, *Ferry* francia államférfiu ellen 1887-ben (Aubertin), *Abdurrámán* afgán emir ellen 1888-ban *II. Pedro* braziliai császár ellen 1889-ben, *Crispi* ellen 1894-ben (Lega), *Faure* Félix ellen 1896-ban (François), *György* görög király és *Mária* leánya ellen 1898-ban (Karditzi), a *walesi* herceg ellen 1900-ban (Sipido), *II. Vilmos* német császár ellen 1901-ben.

641

(Kiadta Ke
scriptio Epp
287. cz. mun
telet, melye
Vay László.
sz. Iván h
1807. (Kiad
czímlappal i
nagyváradi
dult hazai
Darvas *L*
könyvtárnál
harczban h
azután külfö
érkezve alk
könyvtárnál,
vékeny rész
működött. M
— Az 50-es
foglalkozott
irt verseket,
világba (185
Gyula, 1857
adott ki 1872
tott egy mag
ban nem lát
M. Könyve-
liographiája
Dászkál
állatorvos, s
megyében ne
városában és
állatorvosi
s a bécsi cs.
1856-ig hallg
a hadseregn
ménterepekn
folytatta. 186
mire Bács-B
támási állato
a honvédség
jászberényi
tanár, működ
1882. nov. 1.
neveztetett ki
nás arany ér
Váczon a 6. l
Id. Szinnyei

A füzetek ezenkivül becses apróbb közléseket, hireket hoznak, továbbá tudositásokat az akademia archaeologiai bizottság s més testületek üléseiről archaeologiai levelezéseket, mely rovatban a szerkesztőnek nehány szakkedvelő egyéniséggel való leveleivel találkozunk.

A többi közt méltánylattal kell elismernünk a szaktudomány érdekében tett fáradozásokért Lehóczky Tivadar, Margittai Gábor épitész-mérnök, Dervarics Kálmán szolgabiró, Xantus János, Höke Lajos, Myskovszky Victor, Váradi József udvari tanácsos stb. urak neveit.

Vajha az agitatio, melyet Rómer nálunk a régészet érdekében elkezdett s látható bár lassu sikerrel folytat, minél tágabb körü elterjedést nyerne. Elszomorodva kellene látnunk, ha e folyóiratnak is, mint már több hasonnemü vállalatnak kellő pártolás hiányában meg kellene szünni. Ott diszlik — értelmességünk s kürtölő közmüveltségünk gunyára — a negyvenöt előfizető neve, több nem találtatott nagy Magyarországban. Legalább e folyóiratra is alkalmazni lehet a büszke jelmondatot: „Olvasták — akik irták".

Sokat beszéltek s ma is beszélnek a magyar nemzet történetkedvelő lelkületéről, de nem elég napjainkban már ha egy Árpád, Hunyady, Zrinyi vitézségében, Szondy höslelkén felbuzdulunk, Nagy Lajos három tenger szegélyezte birodalmáról, a pompás visegrádi várról, s a Bécset ostromló Mátyásról ábrándozunk, de a mai tudományos történettan által igényelt feltételeket, névleg a legelső s legfontosabb segédtudományt az archaeologiát kizárjuk gondoskodásunk s a nemzeti ápolás köréből.

Csillagh Gyula.

642

tekintettel
n és fog-
nra, bel-
és gyógy-
20 famet-
első ily-
ászég Név-
jzi adatok.
ktor, egri
Munkája:
ól. Buda,
Könyvé-
bányász-
gazdasági
ül. 1867.
egyében;
lczon vé-
bányász-
éves ön-
ivatalhoz
jetett ki.
zeti aka-
kt. 22-én
ván. —
yei. Sel-
Gábor
Hirlap
e,
mátusok
ül. 1510
ől. Isko-
n Gyula-
enbergai
k szerint
ez nem
gymna-
jéterfalvi
szterczea
a római
közben-
tt nagy
ki ellen
izerkesz-
1

13–14. kép: A *„Régibb merényletek"* c. cikk és Csillagh Gyula cikke

munkái" c. 1853-as kiadványból (12. kép).[47] Hátlapján beragasztott újságcikk „*Régibb merényletek*" címmel, melyet 1901-ben a Budapesti Hirlap közölt (13. kép).[48] Elképzelhető, hogy a Zrínyi elleni, vélt merénylet kapcsán, melylyel Dervarics sokat foglalkozott, került ide e cikk, és az sem kizárt, hogy maga Dervarics a szerzője, hiszen a lap főszerkesztője és tulajdonosa az a Rákosi Jenő volt, aki Dervaricsot 1893-ban meghívta a Dunántúli Közművelődési Egyesület irodalmi szakosztályának alakuló ülésére.

A Szinnyei-füzet[49] a 641–642-ik hasábokat tartalmazó lappal indul, erre Csillagh Gyula cikke lett ragasztva, melyben többek közt kiemeli Dervarics Kálmán szolgabíró fáradozásait, melyet az archeológia ügyében folytatott (14. kép).[50]

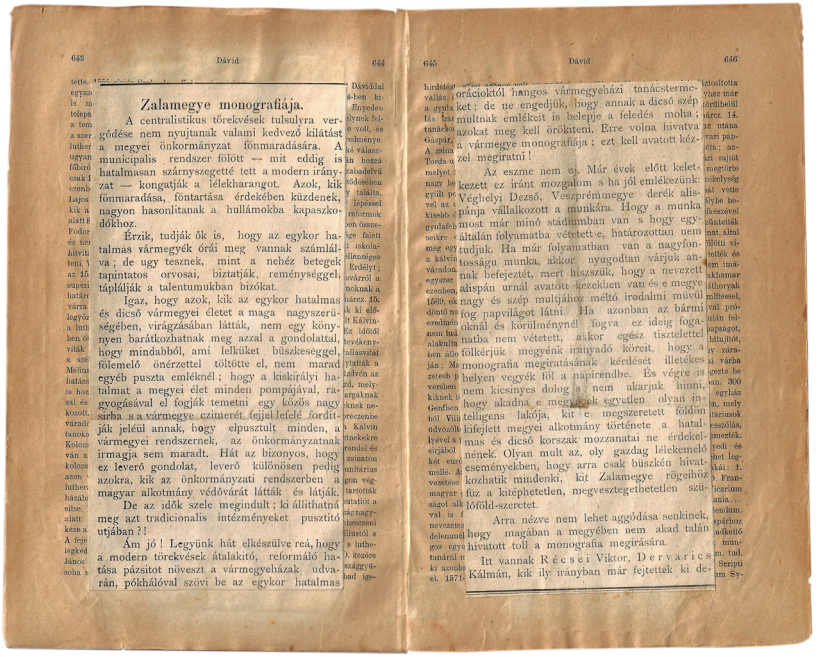

15–16. kép: „*Zalamegye monografiája*" c. cikk

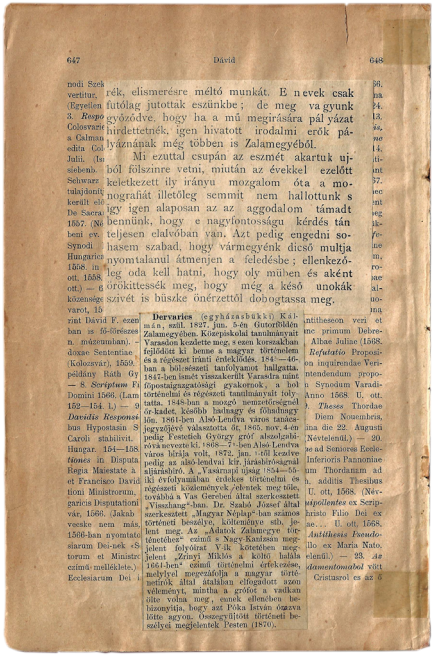

17. kép: A „*Dervarics (egyházasbükki) Kálmán*" szócikk

47 Kazinczy Gábor és Tolgy Ferencz, szerk., *Zerinvári gróf Zrínyi Miklós összes munkái. Első, a szerző kiadatlan prózai műveivel kiegészített kiadás* (Pest, 1853). A címlaptól a bal oldali, számozatlan lapon.

48 Rákosi Jenő, „Régibb merényletek", *Budapesti Hirlap*, 1901. szeptember 14., 253. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/BudapestiHirlap_1901_09/?pg=281&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

49 Az említett Szinnyei-lexikon II. kötetének 5. füzete, 1892-ből, a borító belső oldala.

50 A közlés helye ismeretlen.

A 643–648 hasábokon, három oldalon a „*Zalamegye monográfiája*" c. cikk van beragasztva (15–17. kép).[51] A cikkben a szerző a monográfia megírásának újabb tervét vázolja, és megemlíti többek közt Dervaricsot mint esetleges szerzőt, aki hozzásegíthet a monográfia elkészítéséhez. Alatta, a 647–648 hasábokon apróbb szedésű szócikk található: „*Dervarics (egyházasbükki) Kálmán, ...*", mely a Magyar Lexikonban jelent meg 1880-ban (17. kép).[52] Ebben írja, hogy „*Középiskolai tanulmányait Varasdon kezdette meg, s ezen korszakban fejlődött ki benne a magyar történelem és a régészet iránti érdeklődés. 1845–46-ban a bölcsészeti tanfolyamot hallgatta.*[53] *1847-ben ismét visszakerült Varasdra mint főpostaigazgatósági gyakornok, ahol történelmi és régészeti tanulmányait folytatta. 1848-ban a mozgó nemzetőrségnél őrkadet, később hadnagy és főhadnagy lőn. 1861-ben Alsó-Lendva város tanácsjegyzőjévé választotta őt, 1865. nov. 4-én pedig Festetich György gróf alszolgabiróvá nevezte ki. 1868–71-ben Alsó-Lendva város birája volt, 1872. jan. 1-től kezdve pedig az alsó-lendvai kir. járásbiróságnál aljárásbiró. A „Vasárnapi ujság*[54] *1854–55-iki évfolyamában érdekes történelmi és régészeti közlemények [j]elentek*[55] *meg tőle, továbbá a Vas Gereben által szerkesztett „Visszhang"-ban. Dr. Szabó József által szerkesztett „Magyar Néplap"-ban számos történeti beszélye, költeménye stb. jelent meg. Az „Adatok Zalamegye történetéhez" czimű s Nagy-Kanizsán megjelent folyóirat V-ik kötetében megjelent „Zrinyi Miklós a költő halála 1664-ben" czimű történelmi értekezése, melylyel megcáfolja a magyar történetirók által átalában elfogadott azon véleményt, mintha a grófot a vadkan ölte volna meg, ennek ellenében bebizonyitja, hogy azt Póka István óra[o]zva*[56] *lőtte agyon. Összegyüjtött történeti beszélyei megjelentek Pesten (1870).*" A Magyar Könyvészet is 1870-ben ezt az évszámot közli,[57] az Országos Széchényi Könyvtár katalógusa az 1868-at,[58] a második, 1879-es olcsó kiadást pedig a Magyar Könyvszemle c. folyóirat Magyarországi Könyvészet 1879,[59] c. melléklete 1879-re datálja.

A szócikk ráirányít közléseire és megemlíti, hogy a győri tanulmányai alatti betegeskedése miatt 1847 elején hazatér szüleihez, majd ugyanazon évben Varasdra visszakerülve, ahol korábban a gimnázium hat osztályát végezte, 1847-ben főpostaigazgatósági gyakornok lesz.[60] Mivel apja postamester volt Alsólendván, talán a győri tanulmányai

51 A közlés helye és szerzője ismeretlen.

52 Somogyi, „Dervarics (egyházasbükki) Kálmán".

53 E. Dervarics, „1845 évi Karácsonéj", 1893. december 23.; E. Dervarics, „1845 évi Karácsonéj", 1893. december 30.; Juhász, *A Győri felsőoktatás intézményeinek hallgatói 1719-1852*.

54 Nincs záró idézőjel.

55 Kézírással javítva: jelentek.

56 Kézírással javítva: órozva.

57 [s. n.], „I. Uj magyar könyvek. Egyházasbükki Dervarics Kálmán. Történeti beszélyek. Pest, 1870. Aigner Lajos 8-r. 163 l. . . . . 1 frt 20 kr", *Magyar Könyvészet*, 1870, 4. p., http://real-j.mtak.hu/11795/1/MagyarKonyveszet_1870.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 06.].

58 Egyházasbükki Dervarics Kálmán, *Történeti beszélyek* (Pest: Aigner, 1868).

59 [s. n.], „A magyar irodalom 1879-ben. Dervarics Kálmán. Történeti beszélyek. 2-ik, olcsó kiad. (Aigner Lajos. 8-r. VIII, 163 l. ára 1 frt.)", *Magyarországi Könyvészet 1879. Melléklet a „Magyar Könyvszemlé"-hez*, 1879, LXXVII. p., http://real-j.mtak.hu/2558/1/MagyarKonyvszemle_1879.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

60 Somogyi, „Dervarics (egyházasbükki) Kálmán".

alatti betegeskedése miatt neki is ezt a pályát szánták. Ugyanebben az évben, 1847. június 14-én a Zalaegerszegen tartott tisztújításon tiszteletbeli esküdtté nevezték ki.[61]

A 649–650 hasábokra egy közleményt ragasztottak, melyből megtudhatjuk, hogy az alsólendvai Soós Pál főszolgabíró helyettes segédje Dervarics Kálmán volt, nevéhez kézírással „*1853 évben*" lett odaírva (18. kép).[62]

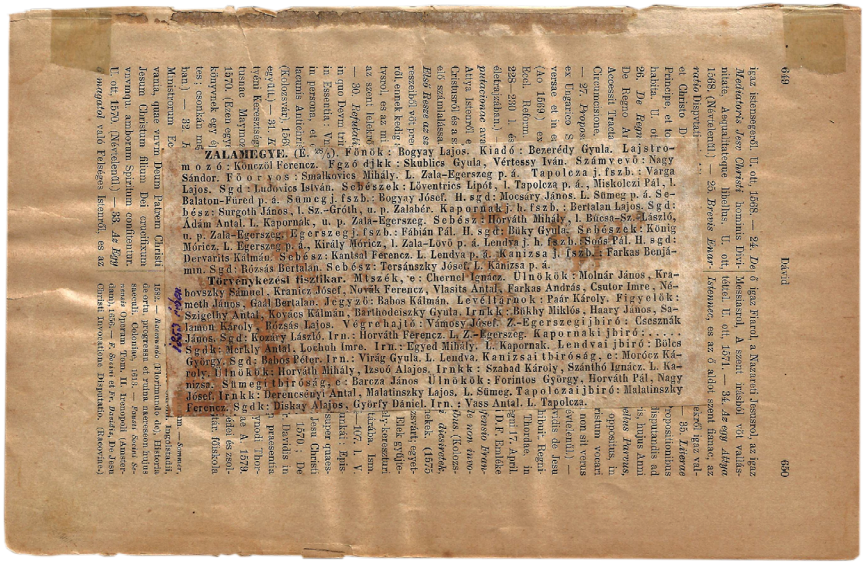

18. kép: A „*Zalamegye*" c. közlemény 1853-ból

A 651 és 652-es hasábok oldalán szintén az említett Magyar Lexikonból, a „*Mura – Szerdahely*"[63] szócikk van beragasztva (19. kép). Ebben a lexikonban, amit a G betűtől kezdve Wekerle László szerkesztett,[64] több szócikke is megjelent, Szinnyei szerint[65] a következők: Alsó-Lendva, Bélavár, Dobronoki György, Pál Imre, Hadik Mihály, Hunyadi János herczeg, és Varasd.

61 Szinnyei, „Dervarics Kálmán (egyházasbükki)". Amiről viszont nincs írásos dokumentum: Foki, „Alsólendva és vidéke szolgálatában", 38. p.

62 A közlés helye és szerzője ismeretlen.

63 [s. n.] Dervarics Kálmán, „Mura - Szerdahely", szerk. Somogyi Ede, *Magyar Lexikon I–XVII* (Budapest: Rautmann–Wilckens, Waidl–Pallas, 1883), https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MagyarLexikon_12/?pg=428&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

64 [s. n.], „Wekerle László", szerk. Szinnyei József, *Magyar írók élete és munkái I–XIV* (Budapest: Hornyánszky, 1914), https://adt.arcanum.com/en/view/SzinnyeiMagyarIrok_14/?pg=747&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

65 Szinnyei, „Dervarics Kálmán (egyházasbükki)".

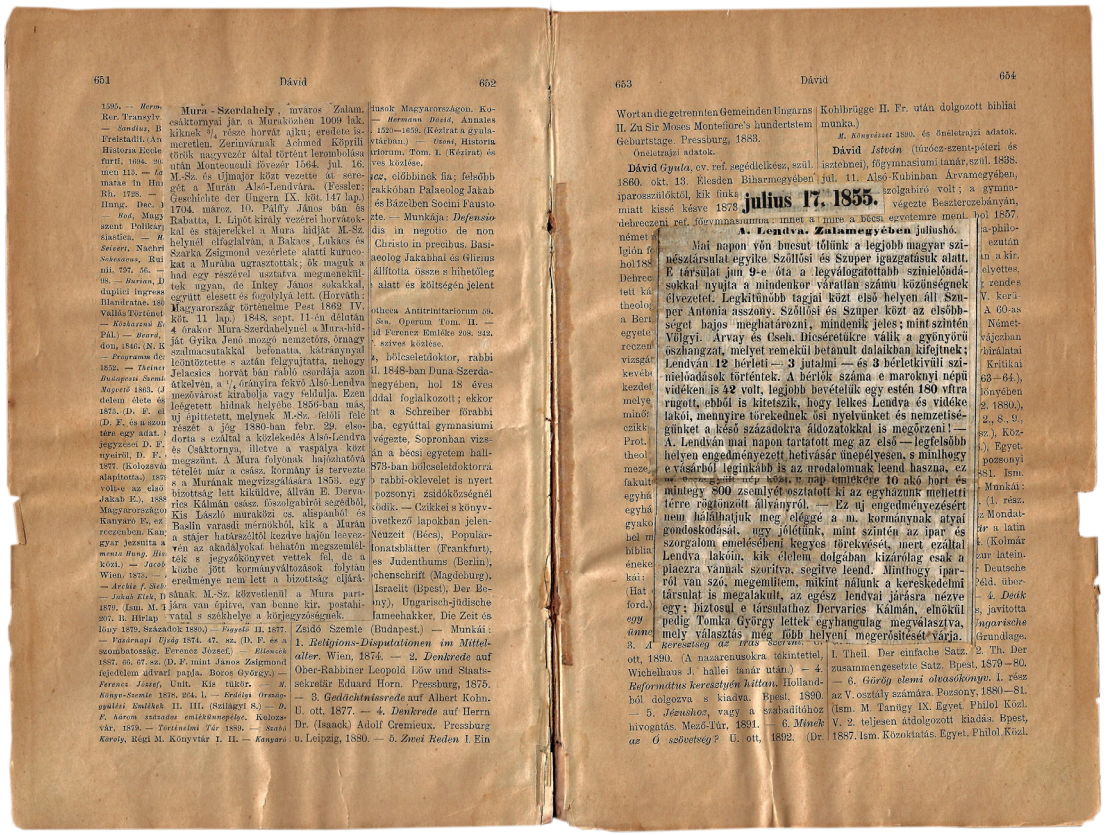

19–20. kép: A „*Mura–Szerdahely*” szócikk és az 1855. július 17-iki közlemény

Az ezt követő, jobb oldali lapon pedig valószínűleg egy országos lapból származik az a híradás 1855. július 17-éről „*A. Lendva. Zalamegyében*” címmel, hogy többek közt a városban megalakult a kereskedelmi társulat, mely biztosul Dervarics Kálmánt, elnökül pedig Tomka Györgyöt választotta meg (20. kép).[66]

A 655–656 hasábokra 1880. február 25-ei dátummal szintén valamelyik országos lap „*Tudomány. Irodalom.*” rovatában az Országos Régészeti és Embertani Társulat ülésén említik Dervarics alsólendvai régészeti kutatásait.[67] Erről egyébként több lap is beszámol (21. kép).[68]

66 A közlés helye és szerzője ismeretlen.

67 A közlés helye és szerzője ismeretlen.

68 Pl. [s. n.], „Egyletek és intézetek”, *Pesti Hirlap*, 1880. február 24., 4. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/

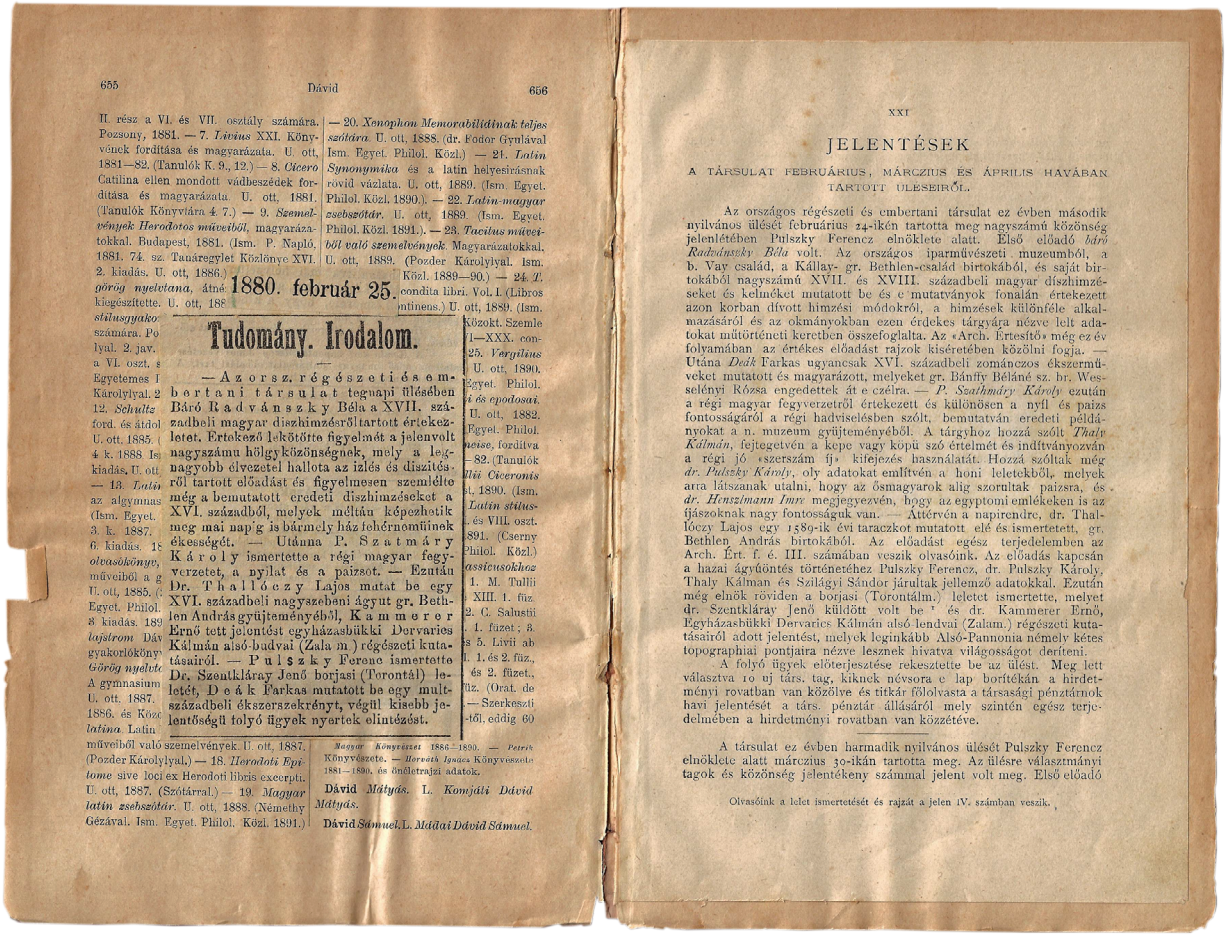

655 Dávid 656

II. rész a VI. és VII. osztály számára. Pozsony, 1881. — 7. *Livius* XXI. Könyvének fordítása és magyarázata. U. ott, 1881—82. (Tanulók K. 9., 12.) — 8. *Cicero* Catilina ellen mondott vádbeszédek fordítása és magyarázata. U. ott, 1881. (Tanulók Könyvtára 4. 7.) — 9. *Szemelvények Herodotos műveiből*, magyarázatokkal. Budapest, 1881. (Ism. P. Napló, 1881. 74. sz. Tanáregylet Közlönye XVI. 2. kiadás. U. ott, 1886.) — 10. *Görög nyelvtana*, átné kiegészítette. U. ott, 188 *stilusgyakor* számára. Po lyal. 2. jav. a VI. oszt. s Egyetemes I Károlylyal. 2 12. *Schultz* ford. és átdol U. ott. 1885. (4 k. 1888. Is kiadás. U. ott — 13. *Latin* az algymnas (Ism. Egyet. 3. k. 1887. 6. kiadás. 18 *olvasókönyv*, műveiből a g U. ott, 1885. (Egyet. Philol. 8 kiadás. 189 *lajstrom* Dáv gyakorlókönyv *Görög nyelvta* A gymnasium U. ott. 1887. 1886. és Közé *latina*. Latin műveiből való szemelvények. U. ott, 1887. (Pozder Károlylyal.) — 18. *Herodoti Epitome* sive loci ex Herodoti libris excerpti. U. ott, 1887. (Szótárral.) — 19. *Magyar latin zsebszótár*. U. ott, 1888. (Némethy Gézával. Ism. Egyet. Philol. Közl. 1891.)

1880. február 25.

Tudomány. Irodalom.

— Az orsz. régészeti és embertani társulat tegnapi ülésében Báró Radvánszky Béla a XVII. századbeli magyar díszhímzésről tartott értekezletet. Értekező lekötötte figyelmét a jelenvolt nagyszámu hölgyközönségnek, mely a legnagyobb élvezettel hallota az izlés és diszitésről tartott előadást és figyelmesen szemlélte még a bemutatott eredeti díszhímzéseket a XVI. századból, melyek méltán képezhetik mai napig is bármely ház lehérnemüinek ékességét. — Utánna P. Szatmáry Károly ismertette a régi magyar fegyverzetet, a nyilat és a paizsot. — Ezután Dr. Thallóczy Lajos mutat be egy XVI. századbeli nagyszebeni ágyut gr. Bethlen András gyüjteményéből, Kammerer Ernő tett jelentést egyházasbükki Dervarics Kálmán alsó-budvai (Zala m.) régészeti kutatásairól. — Pulszky Ferenc ismertette Dr. Szentkláray Jenő borjasi (Torontál) leletét, Deák Farkas mutatott be egy multszázadbeli ékszerszekrényt, végül kisebb jelentőségü folyó ügyek nyertek elintézést.

— 20. *Xenophon Memorabilidnak teljes szótára*. U. ott, 1888. (dr. Fodor Gyulával Ism. Egyet. Philol. Közl.) — 21. *Latin Synonymika* és a latin helyesirásnak rövid vázlata. U. ott, 1889. (Ism. Egyet. Philol. Közl. 1890.). — 22. *Latin-magyar zsebszótár*. U. ott, 1889. (Ism. Egyet. Philol. Közl. 1891.). — 23. *Tacitus művei-ből való szemelvények*. Magyarázatokkal. (Pozder Károlylyal. Ism. Közl. 1889—90.) — 24. *T.* condita libri. Vol. I. (Libros ntinens.) U. ott, 1889. (Ism. Közokt. Szemle 1—XXX. con- 25. *Vergilius* U. ott, 1890. Egyet. Philol. *i és epodosai*. U. ott, 1882. Egyet. Philol. *neise*, fordítva —82. (Tanulók *lii Ciceronis* t, 1890. (Ism. *Latin stilus-* és VIII. oszt. 891. (Cserny Philol. Közl.) *assicusokhoz* 1. M. Tulli XIII. 1. füz. 2. C. Salustii 1. füzet; 3. s 5. Livii ab 1. 1. és 2. füz., és 2. füzet., füz. (Orat. de — Szerkeszti -től, eddig 60

Magyar Könyvészet 1886—1890. — *Petrik* Könyvészete. — *Horváth Ignácz* Könyvészete 1881—1890. és önéletrajzi adatok.

Dávid *Mátyás*. L. *Komjáti Dávid Mátyás*.

Dávid *Samuel*. L. *Mádai Dávid Sámuel*.

XXI

JELENTÉSEK

A TÁRSULAT FEBRUÁRIUS, MÁRCZIUS ÉS ÁPRILIS HAVÁBAN TARTOTT ÜLÉSEIRŐL.

Az országos régészeti és embertani társulat ez évben második nyilvános ülését februárius 24-ikén tartotta meg nagyszámú közönség jelenlétében Pulszky Ferencz elnöklete alatt. Első előadó *báró Radvánszky Béla* volt. Az országos iparmüvészeti muzeumból, a b. Vay család, a Kállay- gr. Bethlen-család birtokából, és saját birtokából nagyszámú XVII. és XVIII. századbeli magyar díszhimzéseket és keliméket mutatott be és e mutatványok fonalán értekezett azon korban divott himzési módokról, a himzések különféle alkalmazásáról és az okmányokban ezen érdekes tárgyára nézve lelt adatokat mütörténeti keretben összefoglalta. Az «Arch. Értesitő» még ez év folyamában az értékes előadást rajzok kiséretében közölni fogja. — Utána *Deák* Farkas ugyancsak XVI. századbeli zománczos ékszerművéket mutatott és magyarázott, melyeket gr. Bánffy Béláné sz. br. Wesselényi Rózsa engedettek át e czélra. — *P. Szathmáry Károly* ezután a régi magyar fegyverzetről értekezett és különösen a nyíl és paizs fontosságáról a régi hadviselésben szólt, bemutatván eredeti példányokat a n. muzeum gyüjteményéből. A tárgyhoz hozzá szólt *Thaly Kálmán*, fejtegetvén a kepe vagy köpü szó értelmét és indítványozván a régi jó «szerszám íj» kifejezés használatát. Hozzá szóltak még *dr. Pulszky Károly*, oly adatokat említvén a honi leletekből, melyek arra látszanak utalni, hogy az ősmagyarok alig szorultak paizsra, és *dr. Henszlmann Imre* megjegyezvén, hogy az egyptomi emlékeken is az íjászoknak nagy fontosságuk van. — Áttérvén a napirendre, dr. Thallóczy Lajos egy 1589-ik évi taraczkot mutatott elé és ismertetett, gr. Bethlen András birtokából. Az előadást egész terjedelemben az Arch. Ért. f. é. III. számában veszik olvasóink. Az előadás kapcsán a hazai ágyüöntés történetéhez Pulszky Ferencz, dr. Pulszky Károly, Thaly Kálman és Szilágyi Sándor járultak jellemző adatokkal. Ezután még elnök röviden a borjasi (Torontálm.) leletet ismertette, melyet dr. Szentkláray Jenő küldött volt be ' és dr. Kammerer Ernő, Egyházasbükki Dervarics Kálmán alsó lendvai (Zalam.) régészeti kutatásairól adott jelentést, melyek leginkább Alsó-Pannonia némely kétes topographiai pontjaira nézve lesznek hivatva világosságot deríteni.

A folyó ügyek előterjesztése rekesztette be az ülést. Meg lett választva 10 uj társ. tag, kiknek névsora e lap borítékán a hirdetmények rovatban van közölve és titkár fölolvasta a társasági pénztárnok havi jelentését a társ. pénztár állásáról mely szintén egész terjedelmében a hirdetmények rovatban van közzétéve.

A társulat ez évben harmadik nyilvános ülését Pulszky Ferencz elnöklete alatt márczius 30-ikán tartotta meg. Az ülésre választmányi tagok és közönség jelentékeny számmal jelent volt meg. Első előadó

Olvasóink a lelet ismertetését és rajzát a jelen IV. számban veszik.

21–22. kép: Dervarics Kálmán régészeti kutatásai az 1880. február 25-ei cikkben és az Archaeologiai Értesítőben 1880-ben

PestiHirlap_1880_02/?pg=189&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; [s. n.], „Tudomány és irodalom”, *Pesti Hirlap*, 1880. február 25., 4. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/PestiHirlap_1880_02/?pg=197&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; [s. n.], „Különfélék. Az archaeológiai és anthropológiai társulat...”, *A Hon*, 1880. február 25., 3. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/AHon_1880_02/?pg=122&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

A 656 és a 657 hasábok közé külön, a többitől valamivel kisebb formátumú lapot fűztek (22. kép), mégpedig az Archaeologiai Értesítő 1880-as évi egyik lapját, mely a „*JELENTÉSEK A TÁRSULAT FEBRUÁRIUS, MÁRCZIUS ÉS ÁPRILIS HAVÁBAN TARTOTT ULÉSEIRŐL.*" c. alatt ugyanazt a hírt közli, mint az előbbi cikk: „*...dr. Kammerer Ernő, Egyházasbükki Dervarics Kálmán alsó-lendvai (Zalam.) régészeti kutatásairól adott jelentést, melyek leginkább Alsó-Pannonia némely kétes topographiai pontjaira nézve lesznek hivatva világosságot deríteni.*"[69]

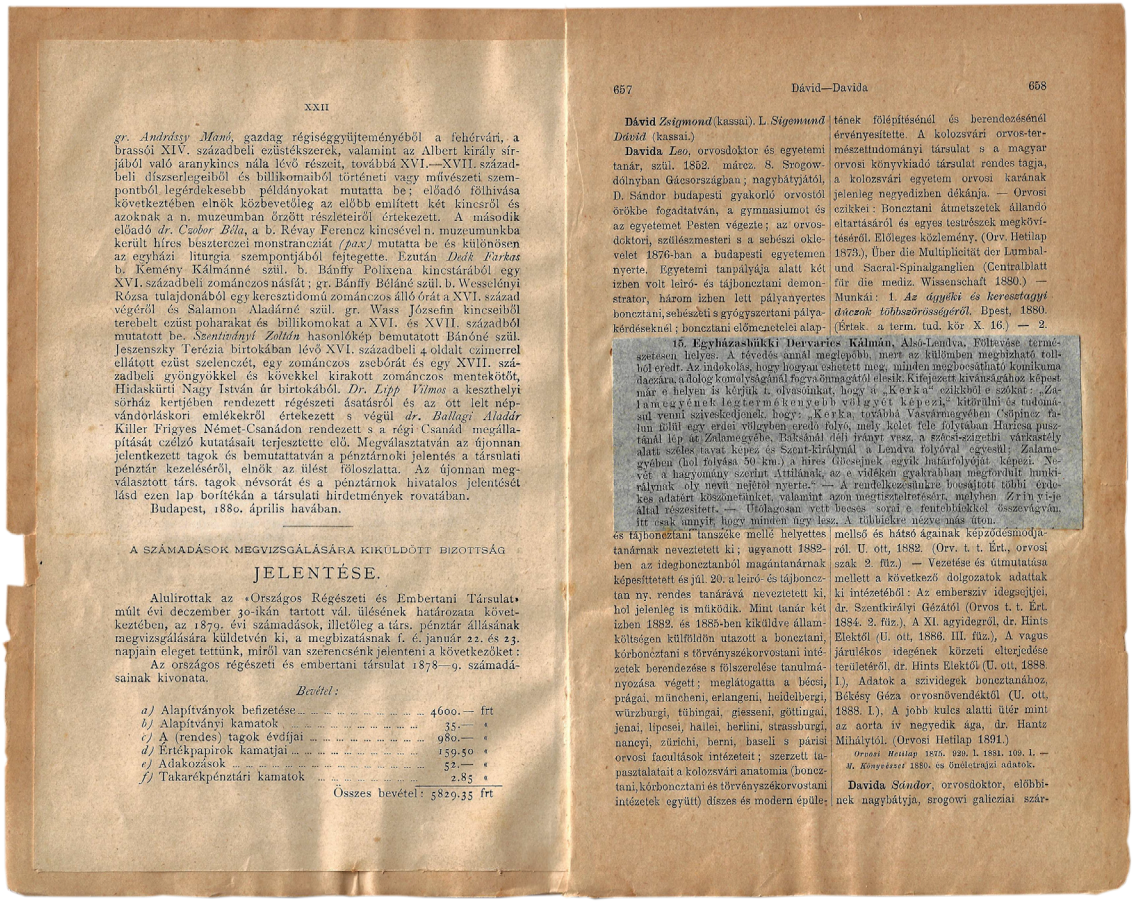

XXII

gr. Andrássy Manó, gazdag régiséggyűjteményéből a fehérvári, a brassói XIV. századbeli ezüstékszerek, valamint az Albert király sírjából való aranykincs nála lévő részeit, továbbá XVI.—XVII. századbeli díszserlegeiből és billikomaiból történeti vagy művészeti szempontból legérdekesebb példányokat mutatta be; előadó fölhívása következtében elnök közbevetőleg az előbb említett két kincsről és azoknak a n. muzeumban őrzött részleteiről értekezett. A második előadó *dr. Czobor Béla*, a b. Révay Ferencz kincsével n. muzeumunkba került híres beszterczei monstranczíát *(pax)* mutatta be és különösen az egyházi liturgia szempontjából fejtegette. Ezután *Deák Farkas* b. Kemény Kálmánné szül. b. Bánffy Polixena kincstárából egy XVI. századbeli zománczos nászát; gr. Bánffy Béláné szül. b. Wesselényi Rózsa tulajdonából egy keresztdomú zománczos álló órát a XVI. század végéről és Salamon Aladárné szül. gr. Wass Józsefin kincseiből terebelt czüst poharakat és billikomokat a XVI. és XVII. századból mutatott be. *Szentiványi Zoltán* hasonlóképp bemutatott Bánóné szül. Jeszenszky Terézia birtokában lévő XVI. századbeli 4 oldalt czímerrel ellátott czüst szelenczét, egy zománczos zsebórát és egy XVII. századbeli gyöngyökkel és kövekkel kirakott zománczos mentekötőt, Hidaskürti Nagy István úr birtokából. *Dr. Lipp Vilmos* a keszthelyi sörház kertjében rendezett régészeti ásatásról és az ott lelt népvándorláskori emlékekről értekezett s végül *dr. Ballagi Aladár* Killer Frigyes Német-Csanádon rendezett s a régi Csanád megállapítását czélzó kutatásait terjesztette elő. Megválasztatván az újonnan jelentkezett tagok és bemutattatván a pénztárnoki jelentés a társulati pénztár kezeléséről, elnök az ülést fölosztatta. Az újonnan megválasztott társ. tagok névsorát és a pénztárnok hivatalos jelentését lásd ezen lap borítéján a társulati hirdetmények rovatában.

Budapest, 1880. április havában.

A SZÁMADÁSOK MEGVIZSGÁLÁSÁRA KIKÜLDÖTT BIZOTTSÁG

JELENTÉSE.

Alulirottak az »Országos Régészeti és Embertani Társulat« múlt évi deczember 30-ikán tartott vál. ülésének határozata következtében, az 1879. évi számadások, illetőleg a társ. pénztár állásának megvizsgálására küldetvén ki, a megbizatásnak f. é. január 22. és 23. napjain eleget tettünk, miről van szerencsénk jelenteni a következőket:

Az országos régészeti és embertani társulat 1878—9. számadásainak kivonata.

Bevétel:

a) Alapítványok befizetése	4600.—	frt
b) Alapítványi kamatok	35.—	«
c) A (rendes) tagok évdíjai	980.—	«
d) Értékpapirok kamatjai	159.50	«
e) Adakozások	52.—	«
f) Takarékpénztári kamatok	2.85	«
Összes bevétel:	5829.35	frt

657 Dávid—Davida 658

Dávid *Zsigmond* (kassai). L. *Sigemund Dávid* (kassai.)

Davida *Leo*, orvosdoktor és egyetemi tanár, szül. 1852. márcz. 8. Srogowdólnyban Gácsországban; nagybátyjától, D. Sándor budapesti gyakorló orvostól örökbe fogadtatván, a gymnasiumot és az egyetemet Pesten végezte; az orvosdoktori, szülészmesteri s a sebészi oklevelet 1876-ban a budapesti egyetemen nyerte. Egyetemi tanpályája alatt két izben volt leiró- és tájbonczlani demonstrator, három izben lett pályanyertes bonczlani, sebészeti s gyógyszertani pályakérdéseknél; bonczlani előmenetelei alapjának fölépítésénél és berendezésénél érvényesítette. A kolozsvári orvos-természettudományi társulat s a magyar orvosi könyvkiadó társulat rendes tagja, a kolozsvári egyetem orvosi karának jelenleg negyedizben dékánja. — Orvosi czikkei: Bonczlani átmetszetek állandó eltartásáról és egyes testrészek megkövitéséről. Előleges közlemény. (Orv. Hetilap 1873.), Über die Multiplicität der Lumbal- und Sacral-Spinalganglien (Centralblatt für die mediz. Wissenschaft 1880.) — Munkái: 1. *Az ágyéki és keresztagyi daczok többszörösségéről.* Epest, 1880. (Értek. a term. tud. kör X. 16.) — 2.

15. Egyházasbükki Dervarics Kálmán, Alsó-Lendva. Föltevése természetesen helyes. A tévedés annál meglepőbb, mert az különben megbizható tollból eredt. Az indokolás, hogy hogyan eshetett meg, minden megbocsátható komikuma daczára, a dolog komolyságánál fogva önmagától elesik. Kifejezett kivánságához képest már e helyen is kérjük t. olvasóinkat, hogy a „Kerka" czikkből e szókat: „Zalamegyének legtermékenyebb vidékét képezik" kitörölni és tudomásul venni szíveskedjenek, hogy: „Kerka, továbbá Vasmegyében Csörnöz falun felül egy erdei völgyben eredő folyó, mely kelet felé folyásban Hurica pusztánál lép az Zalamegyébe, Bakónál déli irányt vesz, a szécsi-szigethi várkastély alatti széles tavat képez és Szent-Királynál a Lendva folyóval egyesül; Zalamegyében (hol folyása 50 km.) a híres Göcsejnek egyik határfolyóját képezi. Nevét a hagyomány szerint Attilának, az e vidéken gyakrabban megfordult hunkirályunk alyneveli nejétől nyerte." — A rendkivüliekre beosztott többi érdekes adatért köszönetünket, valamint azon megtiszteltetésért, melyben *Zrinyi*-je által részesitett. — Utólagosan vett becses soraid e fentebbiekkel összevágván, itt csak annyit, hogy minden úgy lesz. A többiekre nézve más úton.

és tájbonczlani tanszéke mellé helyettes tanárnak neveztetett ki; ugyanott 1882-ben az ideghonczlanból magántanárnak képesittetett és jül. 20. a leiró- és tájbonczlan ny. rendes tanárává neveztetett ki, hol jelenleg is működik. Mint tanár két izben 1882. és 1885-ben kiküldve államköltségen külföldön utazott a bonczlani, kórbonczlani s törvényszékorvostani intézetek berendezése s fölszerelése tanulmányozása végett; meglátogatta a bécsi, prágai, müncheni, erlangeni, heidelbergi, würzburgi, tübingai, giesseni, göttingai, jenai, lipcsei, halléi, berlini, strassburgi, nancyi, zürichi, berni, baseli s párisi orvosi facultások intézeteit; szerzett tapasztalatait a kolozsvári anatomia (bonczlani, kórbonczlani és törvényszékorvostani intézetek együtt) díszes és modern épületének fölépítésénél és berendezésénél érvényesítette. A kolozsvári orvos-természettudományi társulat s a magyar orvosi könyvkiadó társulat rendes tagja, a kolozsvári egyetem orvosi karának jelenleg negyedizben dékánja. — Orvosi czikkei: Bonczlani átmetszetek állandó eltartásáról és egyes testrészek megkövitéséről. Előleges közlemény. (Orv. Hetilap 1873.), Über die Multiplicität der Lumbal- und Sacral-Spinalganglien (Centralblatt für die mediz. Wissenschaft 1880.) — Munkái: 1. *Az ágyéki és keresztagyi daczok többszörösségéről.* Epest, 1880. (Értek. a term. tud. kör X. 16.) — 2. mellső és hátsó ágainak képződésmódjáról. U. ott, 1882. (Orv. t. t. Ért., orvosi szak 2. füz.) — Vezetése és útmutatása mellett a következő dolgozatok adattak ki intézetéből: Az emberszív idegsejtjei, dr. Szentkirályi Gézától (Orvos t. t. Ért. 1884. 2. füz.), A XI. agyidegről, dr. Hints Elektől (U. ott, 1886. III. füz.), A vagus járulékos idegének körzeti elterjedése területéről, dr. Hints Elektől (U. ott, 1888. I.), Adatok a szividegek bonczlanához, Békésy Géza orvosnövendéktől (U. ott, 1888. I.). A jobb kulcs alatti ütér mint az aorta iv negyedik ága, dr. Hantz Mihálytól. (Orvosi Hetilap 1891.)

Orvosi Hetilap 1875. 920. l. 1881. 109. l. — *M. Könyvészet* 1880. és önéletrajzi adatok.

Davida *Sándor*, orvosdoktor, előbbinek nagybátyja, srogowi galicziai szár-

23–24. kép: Az előbbi közlés folytatása és a Magyar Lexikon „*Kerka*" c. szócikkében lelt hibáról

69 [s. n.], „Jelentések a társulat februárius, márczius és április havában tartott uléseiről", *Archaeologiai Értesitő* XIV (1880): XXI–XXII. p., http://real-j.mtak.hu/287/1/ARCHERT_1880_014.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

A következő lapon, a lexikon 657 és 658 hasábjaira egy 15. számmal jelölt közleményt ragasztottak, valószínűleg valamelyik tudományos folyóiratból Dervarics figyelmeztetésével a Magyar Lexikon „*Kerka*" c. szócikkében megjelent adatra, ugyanis a közlés nem állja meg a helyét. A „*Kerka, Dalmáczia legnevezetesebb folyóinak egyike, mely Topogliánál ered a dinári havasoknak egyik sziklabarlangjából, délnyugati irányban folyik a Karst vidékébe mélyen vésődött mederben, megelőzőleg Zala megyének legtermékenyebb völgyét képezi, öt vizesést alkot és Zalton falunál ömlik az Adriai tengerbe; összes folyása 55 kilométer.*" közli a szócikk, ebbe hibásan szedték a „*megelőzőleg Zala megyének legtermékenyebb völgyét képezi*" szövegrészt.[70] A közlemény írója helyt ad Dervarics észrevételének, miszerint a cikk tévesen említi Zala megyét (23–24. kép).

659 Dávidházy—Davidovics 660

Lövői járás.
1865 nov. 5 – 1867 april 15.

Főszolgabiró Molnár Alajos

Alszolgabiró: Mocsáry János.
„ Dervarics Kálmán.
„ Dávid János.
Esküdt: Zakó Dániel.
„ Koczet Mátyás.
„ Baka János.
„ Vizsi Gyula.
Járási orvos: Király Móricz.

25. kép: Dervarics alszolgabírói időszaka a lövői járásban

70 [s. n.] Dervarics Kálmán, „Kerka", szerk. Somogyi Ede, *Magyar Lexikon I–XVII* (Budapest: Rautmann–Wilckens, Waidl–Pallas, 1882), https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MagyarLexikon_10/?pg=265&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

A 659–660-as hasábokon (25. kép) egy nyomtatott közlemény olvasható a Lövői járásról, ahova közigazgatásilag egy ideig Alsólendva is tartozott, és Dervarics Kálmánt alszolgabíróként említi. Kézírással ráírták: *„1865 novbr 5.–1867 april 15.”* (sic!).

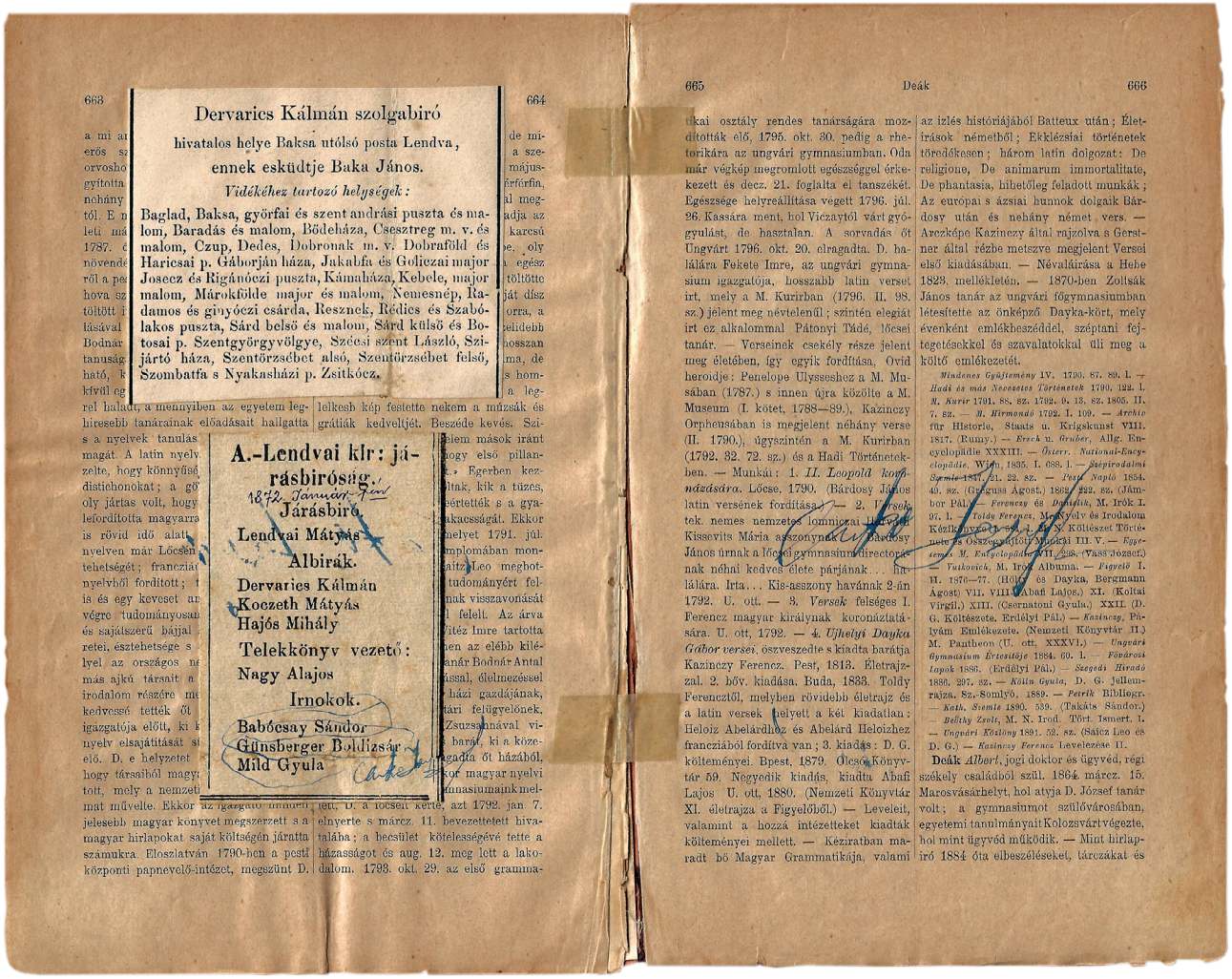

Dervarics Kálmán szolgabiró
hivatalos helye Baksa utólsó posta Lendva,
ennek esküdtje Baka János.
Vidékéhez tartozó helységek:
Baglad, Baksa, györfai és szent andrási puszta és malom, Baradás és malom, Bődeháza, Csesztreg m. v. és malom, Czup, Dedes, Dobronak m. v. Dobraföld és Haricsai p. Gáborján háza, Jakabfa és Goliczai major Josecz és Rigánóczi puszta, Kámaháza, Kebele, major malom, Márokfölde major és malom, Nemesnép, Radamos és ginyóczi csárda, Resznek, Rédics és Szabólakos puszta, Sárd belső és malom, Sárd külső és Botosai p. Szentgyörgyvölgye, Szécsi szent László, Szijártó háza, Szentörzsébet alsó, Szentörzsébet felső, Szombatfa s Nyakasházi p. Zsitkócz.

A.-Lendvai kir: járásbiróság.
1872. Január 7-én
Járásbiró.
Lendvai Mátyás
Albirák.
Dervarics Kálmán
Koczeth Mátyás
Hajós Mihály
Telekkönyv vezető:
Nagy Alajos
Irnokok.
Babócsay Sándor
Günsberger Boldizsár
Mild Gyula

665 Deák 666

26–27. kép: Dervarics szolgabírói hivatalos székhelye és az alsólendvai járásbíróságon betöltött tisztsége

A 663–664-es hasábokon két beragasztott közlemény is látható. Az első tudatja, hogy „*Dervarics Kálmán szolgabíró / hivatalos helye Baksa utolsó posta Lendva, / ennek esküdtje Baka János. / Vidékéhez tartozó helységek: / Baglad,...*”, ábécé sorrendben felsorolva a településeket Zsitkóccal bezárólag. Az alsó közlemény pedig az Alsólendvai királyi járásbíróságnál említi Dervaricsot mint albírót, kézzel keltezve: „*1872 Jánuár 1-én*” (sic!). Ezen és a jobb oldali lap hasábjain is Cuka Jozef aláírás látható (26–27. kép).

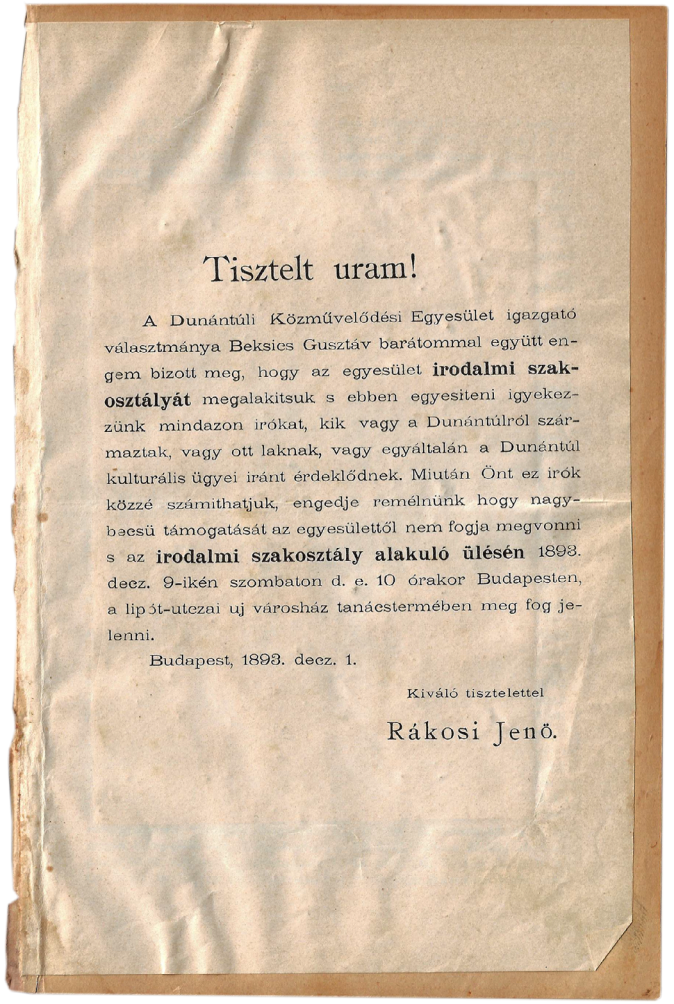

Tisztelt uram!

A Dunántúli Közművelődési Egyesület igazgató választmánya Beksics Gusztáv barátommal együtt engem bizott meg, hogy az egyesület **irodalmi szakosztályát** megalakitsuk s ebben egyesiteni igyekezzünk mindazon irókat, kik vagy a Dunántúlról származtak, vagy ott laknak, vagy egyáltalán a Dunántúl kulturális ügyei iránt érdeklődnek. Miután Önt ez irók közzé számithatjuk, engedje reménlünk hogy nagybacsü támogatását az egyesülettől nem fogja megvonni s az **irodalmi szakosztály alakuló ülésén** 1893. decz. 9-ikén szombaton d. e. 10 órakor Budapesten, a lipót-uteczai uj városház tanácstermében meg fog jelenni.

Budapest, 1893. decz. 1.

Kiváló tisztelettel

Rákosi Jenö.

DUNÁNTÚLI KÖZMŰVELŐDÉSI EGYESÜLET
(Iroda: Budapest, VIII. ker. József-körut 5. szám.)

Népnevelési
illetve közművelődést ügyben
portomentes.

28–29. kép: Rákosi Jenő meghívója a Dunántúli Közművelődési Egyesület irodalmi szakosztályának alakuló ülésére

A 667–668 és 669–670 hasábok lapjai közé egy lapot fűztek, első oldalán Rákosi Jenő nyomtatott meghívója a Dunántúli Közművelődési Egyesület irodalmi szakosztályának alakuló ülésére, melyre mint írót, Dervaricsot is invitálják. Az alakuló ülés 1893. december 9-én, 10 órára volt meghirdetve Budapesten. A meghívás keltezése Budapest, 1893. december 1. A lap másik oldalán a boríték van beragasztva, a címzett és a cím kidörzsölve, de részben kiolvasható a „*Na*…[71] / *Egyházasbükki Dervarics Kálmán*" és épen maradt a település neve: „*A. Lendva*" (28–29. kép).

30. kép: „*Kerka királynő, Attila első neje*" c. kézirásos képaláírás

71 A „Nagyságos" megszólítás lehetett.

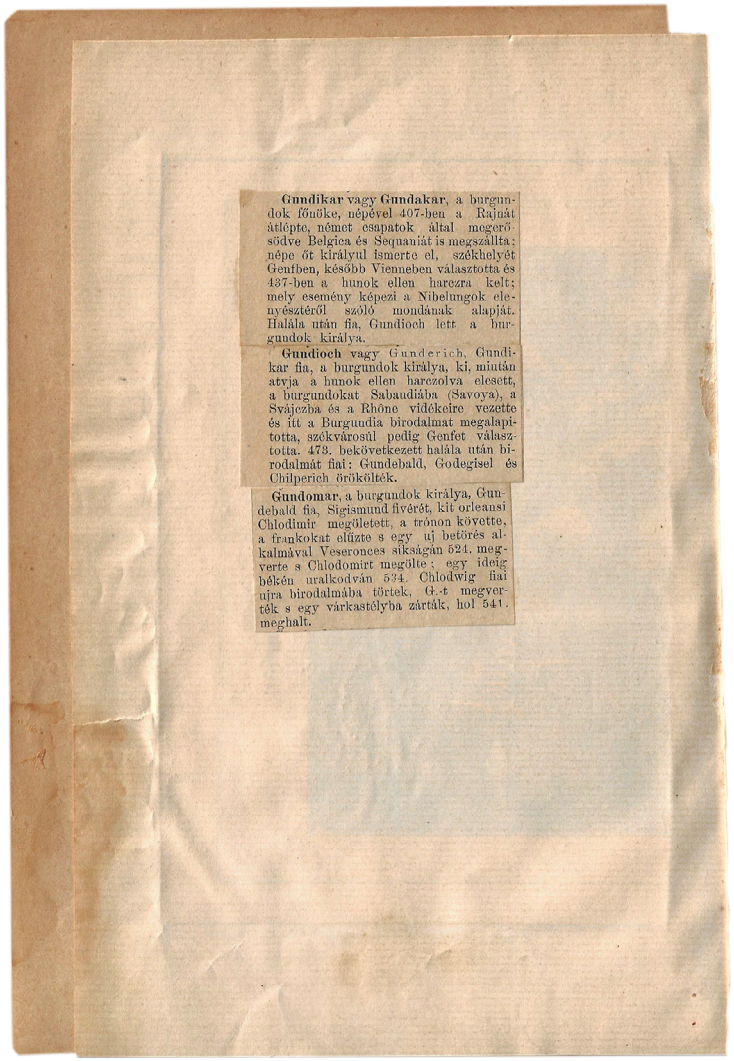

Gundikar vagy **Gundakar**, a burgundok főnöke, népével 407-ben a Rajnát átlépte, német csapatok által megerősödve Belgica és Sequaniát is megszállta; népe őt királyul ismerte el, székhelyét Genfben, később Viennében választotta és 437-ben a hunok ellen harczra kelt; mely esemény képezi a Nibelungok elenyészéről szóló mondának alapját. Halála után fia, Gundioch lett a burgundok királya.

Gundioch vagy Gunderich, Gundikar fia, a burgundok királya, ki, miután atyja a hunok ellen harczolva elesett, a burgundokat Sabaudiába (Savoya), a Svájczba és a Rhône vidékeire vezette és itt a Burgundia birodalmat megalapította, székvárosúl pedig Genfet választotta. 473. bekövetkezett halála után birodalmát fiai: Gundebald, Godegisel és Chilperich örökölték.

Gundomar, a burgundok királya, Gundebald fia, Sigismund fivérét, kit orleansi Chlodimir megöletett, a trónon követte, a frankokat elűzte s egy uj betörés alkalmával Veseronces síkságán 524. megverte s Chlodomirt megölte; egy ideig békén uralkodván 534. Chlodwig fiai újra birodalmába törtek, őt megverték s egy várkastélyba zárták, hol 541. meghalt.

31. kép: A „*Gundikar vagy Gundakar*”, „*Gundioch vagy Gunderich*” és „*Gundomar*” szócikkek

A lexikon 693–694 és a 695–696 hasábokat tartalmazó lapja helyett hasonló méretre vágott lapra ragasztották a Szalay József–Baróti Lajos: A magyar nemzet története I. c. kötetéből[72] a „*Görög követek tisztelgése Attila nejénél. – (Knackfuss H. rajza.)*” feliratú képet. Kézírással a felirat alatt „*Kerka királynő, Attila első neje.*” szerepel (30. kép).

A lap másik oldalán három kivágott szócikk a Magyar Lexikonból: „*Gundikar vagy Gundakar*”, „*Gundioch vagy Gunderich*” és „*Gundomar*” (31. kép).[73]

72 Baróti Lajos, „Magyarország az Árpádház kihaltáig. I. Magyarország a magyarok beköltözése előtt.; 5. A hunok betörése. – Attila”, in *A magyar nemzet története I–IV*, szerk. Szalay József és Baróti Lajos, I (Budapest: Császári és Királyi könyvkereskedése, 1896), 46. p., https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/MagyarNemzetTortenete-a-magyar-nemzet-tortenete-9A23/szalaybaroti-a-magyar-nemzet-tortenete-9A24/magyarorszag-az-arpadhaz-kihaltaig-6/i-magyarorszag-a-magyarok-bekoltozese-elott-1C/5-a-hunok-betorese-attila-B5/?list=eyJxdWVyeSI6ICJBIG1hZ3lhciBuZW16ZXQgdFx1MDBmNnJ0XHUwMGU5bmV0ZSJ9 [Megtekintve: 2024. 04. 06.].

73 [s. n.] Dervarics Kálmán, „Gundikar, Gundioch, Gundomar”, szerk. Somogyi Ede, *Magyar Lexikon I–XVII* (Budapest: Rautmann–Wilckens, Waidl–Pallas, 1881), https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MagyarLexikon_08/?pg=368&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

A 701–702 hasábokra félbehajtva beragasztva Dr. Berger Ignácz plébános kéziratos bizonyítványa, melyben a következő áll: *„Alulírott hitelesen bizonyitom, mikép tek. Dervarics Kálmán alsó-lendvai kir. Aljárásbiró ur 1877 évi junius 2-én törvényes házasságra lépett Varga Katalin hajadonnal, s őket a szentgyörgyvölgyi róm. Kathol. Egyházban én eskettem meg. Kelt Szent-Györgyvölgyén 1882. január 2-án.”* (32. kép). Hogy mihez kellett az igazolás öt évvel a házasságkötés után, nem derül ki. A házassági anyakönyvben az esemény nincs feljegyezve.

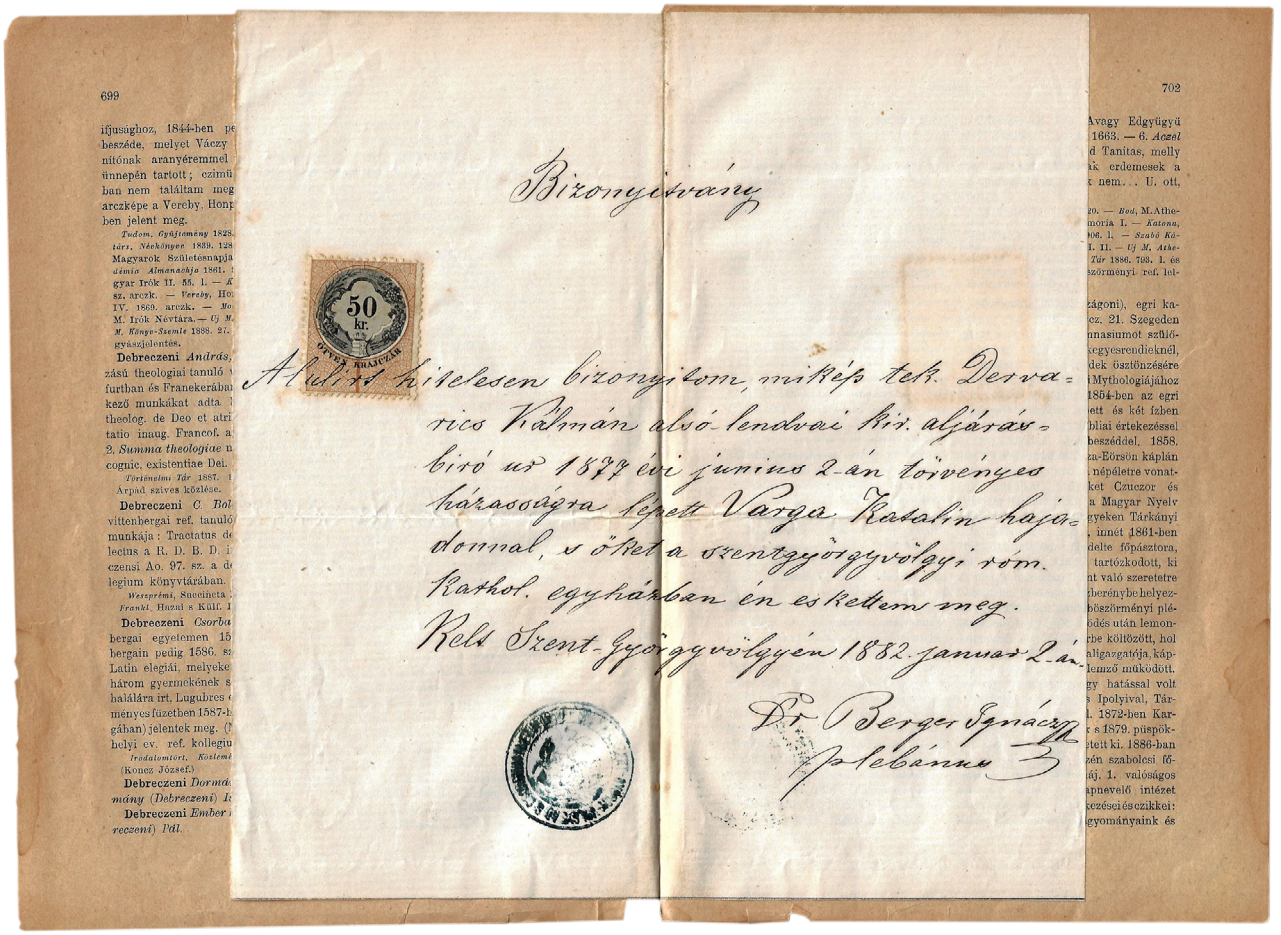

32. kép: Dervarics házassági bizonyítványa

A 731–732 és a 733–734 hasábok lapjai közé az utóbbira ragasztották az „*Áldozat Hadúrnak. Részlet Feszty Árpádnak a magyarok bejövetelét ábrázoló körképéből*" c. kép, mégpedig Marczali Henrik írásából, a Szilágyi Sándor szerkesztette „*A magyar nemzet története*" sorozatból (33. kép).[74]

33. kép: Az „*Áldozat hadúrnak*" c. körképrészlet

74 Marczali Henrik, „A vezérek kora és a királyság megalapítása. Első könyv. A magyarok őstörténete a honfoglalásig. V. Fejezet. A magyarok a honfoglalás korában", in *A magyar nemzet története*, szerk. Szilágyi Sándor, II (Budapest: Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Részvénytársulat, 1894), számozatlan tábla A magyarok őstörténete a honfoglalásig c. fejezet 60. és 61. oldala között, https://adt.arcanum.com/hu/view/MagyarNemzetTortenete_Szilagyi_01_1895/?pg=489&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Csáktornya. (Galba K. eredetije. Szövegét l. a 94. lapon.)

34–35. kép: Csáktornya és a kursanci emlékszobor

A 747–748 hasábok lapjának szélére kivágott kép került a Hazánk s a Külföld c. lap 1868. év 39. számából, mellyel Bozóth Dezső „*Csáktornya s Zrínyi „a költő" emléke*" cikket illusztrálták,[75] alatta: „*Csáktornya. (Galba K. eredetije.)*" felirat. A hátoldalán ugyanahhoz a cikkhez tartozó illusztráció látható, de alatta a „*Zrínyi a költő emlékoszlopa a kursanci erdőben. (Galba K. eredetije.)*" c. felirat lemaradt.[76] Vagy tévedésből, vagy Dervaricsnak valamiért csak az első kép volt fontos (34–35. kép).

75 Bozóth Dezső, „Csáktornya s Zrínyi »a költő« emléke", *Hazánk s a külföld*, 1868. szeptember 24., 616. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/HazankSAKulfold_1868/?pg=616&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 06.].

76 Bozóth, „Csáktornya s Zrínyi »a költő« emléke", 617. p.

Utazás Fiumébe 1900 évben.

Augustho 14.

Kálmán fiam, mint a b. Reicher-ből gy. ezredi tart. hadnagya aug. 8-án gyakor latra Budapestre utazott, öccsét Jenőt akkor már beteg volt, de baja még nem volt veszélyes, hanem kiretkező napon Verbas betegségre fanult át s oly rosszul lett, hogy özv. Stojerné, a kinél szállva volt, kényelem volt az ingyanazon via dilla Germania utcában lévő városi kórházba vitni s Kálmánnak is táviratot küldött Budapestre, hogy siessen vissza fiumeba. Kalmán cat nem tehetvén, mikor Küldött táviratot a mily d. e. 11 orakor érkezett meg folytam Benától septeri nyugtalanva 58 fok Celsiusig tenének táviratot küldtem s értesítém abban, hogy ma este fiumeba indulok. Este 9 orakor a vasutan el is indultam II 40 kr. – Baktanyan Gyékényesig változtam jegyet II 1/44 kr., ejfel 11½ orakor értünk Murza – Kanizsa vonalra s éppen kétes hiánya miatt ott a Kaszenában meghálnom kellett 50 kr.

Augustho 15.

A Nagykanizsa – pécsi vonattal reggel 5 orakor indultam, a vasut Légrád állo, maig mindnyájt a Mura partjan halad. Lónyai Miklós a költő Lenaunak nyomait kerestem szemeimmel, de magas fűzfa bokroknak egyebet nem láttam ott. Légrad állomason tul pedig, a hol a Mura a Dravaba ömlik, nagyon széles a Dráva s emelt partjan halad tovább a vasut, el mind a jobb oldalon van; a bal oldalon pedig már mindjárt Mura kanizsánon tul szép hegyláncz vonul, majdnem Gyékényesig, s általában mindenütt szép fák és bokrok vannak s a légra, di és szőlőnyi mindenütt gyönyörű liget ben vannak. Gyékényesre reggel 6 orakra értünk, itt fiumeig változtam jegyet II 6 fr. Szamtim belna Horvát Birodalmát a III osztalyban utazni, de oda naggon sok paraszt munkás szállt be kapával, ásóval, 10 perc ombra a Dravában nyulunk at Horvátországba; a vasut egész Zágrábig naggon kanyargós, ide 9½ orakor értünk be jegyünk. 34 kr. A Száva tul van, de akkorának nem létezett, mint a Mura. Zagrábban kötöl jobbra szép hegyek vannak s a város domb tetjén. Károlyvárra 11½ orakor értünk, a Kulpa folyó tul van, s még tisabb, mint a Száva. Ott is balról szép hegyeket látni. Omid az első állomás Duganesa, szép nádik van ott, ott látni elüszőn a Dobra folyót, a mely partjan egészen Delnicéig kisérő a vasutat, itt Dugaresen tul már a kőszikla hegy, ne emelkedik a vasut, s mellette balról milyen látni Dabrát. Sok helyen medáben keresztben fekvő szikla rétegen apró víz-csereket alkot s ilyen helyekben a felkínt meredező magas kőszikla alyában egy – egy kisszínü malom áll, melyhez a vaspályától nyakatkínó gyalog út vezet. Oly óriás szikla darabok látszanak a vasut mellett kiemelkedik a magasban légni, hogy az ember szinte borzad, ha felkínt. Az Alagutak Gomanje állomáson tul kezdődnek, s Verbovszko állomás, sig öt kisebb, nagyobb van, ezen állomásnál a pálya nyugott ma, gasan van, itt balja az ember a Dabra folyót túlsókor balról milyen. Stirád állomáson tul van a hegyek hegy alagut, ez 1223 méter hosszu, tehát a leghosszabb, s a Szamsád Delnice állomásig van még a 370 m. hosszu Susica és 1698 m. hosszu Besnyák alagut, Delnice állomáson tul 836 m. magasságban – ez a legmagasabb pont az egész vonalon, van a 337 m. hosszu Szlemé alagut, s Barkhavi mellett a Bandelin alagut – itt a pálya már lefelé vonul, s nem sokára a tengerpartnak ér a vonat, most a városias Susicák felett fut keresztül, a mely a Fiumara folyó partjan fekszik, s szem alatt egy – nagyszerü vashidon – emelt tulsó végénél a 447 m. hosszu Kőnegyedik alagutba fut, ez már a fiumei határok alatt keresztül futott kőszikla mélyében van, s mikor a kapucinus Zárdán felül van, a hol az alagutból kifon s aztan a Deák szállodáig naggyon

/.

x) mely kivágásban, a melyen keresztül a kapucinus zárda előtt a Via della Germania utban egy magas híd van, fut tova, ezen szálloda előtt átszeli az Ilona fürdőtől a Grandiosa publikus – nepkertig terjedő Villámvonat vágányait, s befut a tengerpartnak közel fekvő nagyszerü pályaudvarba, az másházi a Deák corso tulsó oldalánál van. Este 6 orakor érkeztünk, Bezlanovics vasuti raktárnok, és Stojer Otto vártak reám, s kisértek özv. Stojernő – Kuman Paulához, a kitül Kálmán egy szobát bir bérben, ez van a Via Germania utcában 35 sz. II em. Stojné ugyanaz felkiszült, s az, fia Otto, ön és Beál. mentünk az ugyanazon utcában levő városi kórházba. Ot szoban, melyben Jenő fiam feküdt, az utcara nyiló két ablak volt, a jobbik felső ablak előtt közül a szegletnél volt az ágya, Jenő fiam szemeido tekintésével, kalovagyan s kuzdelmetlennel feküdt az ágyon, – ön hozza siettem, megcsó kóltam, s meg kiszit csókolt, s kinézésemre azt mondta, hogy jobban érzi magát ma, mint tegnap, de azért szükséggel még virtyolgásra van, tiz – tizenkét percig voltunk ott, aztan lépcsőkön lemve onyam Beál. a kórház udvaran levő kapuhoz hivott, a melyben egy kapucinus vezeto nyit kinyitott, aztan a Deák corsón vezetett aztan, s vegre Kálmán fiam szobajában ágyára feküdtem. Este egy budapesti hirlapot vettem 6 kr.

August 16.

Reggel 8 óra után ottval a Deák corsora mentünk, s ott egy magyar borbely megborotvalt 20 kr – ennek a postahivatalba mentünk s felirá, gomnk tajiratoztam, hogy Jenő baja nem életveszélyes, s remény van felgyógyulásához 31 kr – onnét a hirom vásárcsarnokba mentünk, az elsőben az óriási nagy barackokat, gyonyoru konkolyt, és nagy szőlő szőlőt megbámultam, mindent csupán kilo szám adnak, kevesebet nem. – Tiz óra tajban Jenőhöz mentünk, épp az ágya mellett levő üres székben ülve találtuk, naggyan alitnak látszott szegény, kis fiam – egy apáca jött a szobába, mint apáczák ápolják a betegeket. s azt mondta, hogy már kevés vér jon Jenőtől, a mi a gyógyulás jele. Almanál, kinél kinderszükebet Jenő, s midőn mondtam, hogy a császárkantifa felett kantifa is tanult az idén, azt mondá, hogy ő azt az kantot naggyan szereti. Ebédre Stojné meghivott az egész időre a még fiumban lesznk, Jenő tekintetéből nem akartam megutni, pedig naggyon sélányan s fűszerezve főzött. – Ebédután ottval az Adamich nolara mentünk s gőzhajon a tengeren átmentünk Abbaziába, naggyszerü volt ez az utazás a tengeren, az egész kapar kőrszt hegyeit, a nagy tiro falvakkal, a fiumei gyarakat Costua és Volosca vidékét meglátni lehetett a hajóról – egy személy oda – vissza 60 kat fizet, ez ollyan is mint 1 fr 20 kr. Abbaziában bálra mentünk a nagyszerü sétányon, nem messze a tengerre egy kőkarzattal korlátolt nyilasal dragadvan szép, felséges kilátás van, ez engem annyira meglepett, hogy majdnem ábrándozni kezdtem, onnét a Schilonfélé szobor felé mentünk, aztan lefelé nagyszerüen sáp kőcsus fák tömkelegeibe jutottunk, melyeknek tövisse mellé egy vas tabla a fának nevével van a földbe szurva. Fél órai időzés után a kikötőhöz mentünk, s ott egy bódéban képes lapokat vettem 50 kr – egyet hozá irtam Melinda kisasszonnak 5 fillér – aztan gőzhajon vissza tértünk, fiumiba, ott az Europa szálloda előtt kit adag sétkhant, 3 pohár sérnit, 4 szemlicnt, i fr 43 kat fizettem. Hat órakor ön, Stojné és Otto Jenőhöz mentünk, szegény nagy ásitt, még nevetett is – midőn azt mondtam neki, hogy ang. 18-án haza utazok, szemamnan reám nézett s azt sugta: „még ne"! kimondt a dkto azt mondta, hogy Jenő most már gyógyul. Vacsoránál Stojné említette a kórházi ápo,

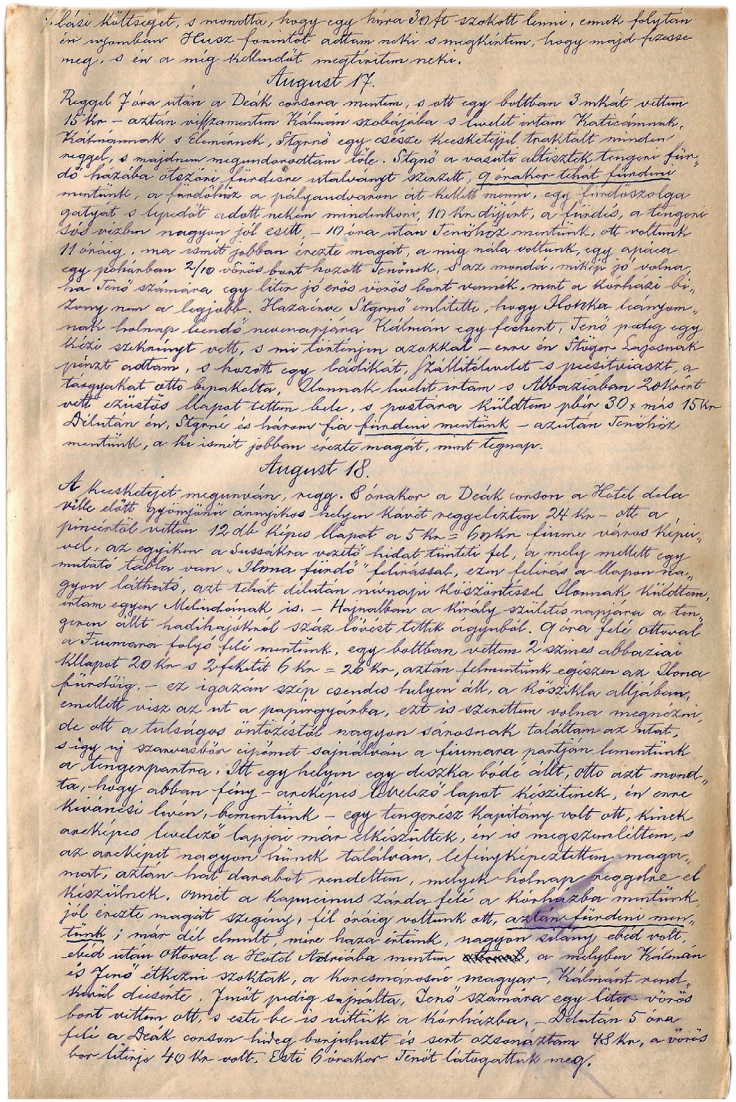

August 17.

Reggel 7 óra után a Deák caesara mentem, s ott egy bolthan 3 mkát vettem 15 kr – aztán visszamentem Kálmán szobájába s levelet irtam Katicámnak, Kálmánnak s Elemérnek, Stgné egy csésze kocsikeglyel traktált mindenkit, s miután megundorodtam tőle. Stgné a vasuti állomásig tengeri fürdő házába elszáni fürdőruhe utalvanyt szerzett, 9 órakor tehat fürdeni mentünk, a fürdőház a pályaudvaron at kellett menni, egy fürdőszolga gatyaat s lepedőt adott nekem mindenkori 10 kr. dijjat, a fürdés, a tengeri sós vízben nagyon jól esett. – 10 óra után Jenőhöz mentünk, ott voltunk 11 óráig, ma ismét jobban érezte magát, a mig nála voltunk, egy apacza egy pohárban 2/10 vörös bort hozatt Jenőnek, s az mondá, miszerint jó volna, ha Jenő számára egy liter jó erős vörös bort vennék, mint a kórházi bi, hogy nem a legjobb. Hazaérve Stgné intette, hogy Slottka Leányom, nehogy balnap lendő nuenagyánna Kálmán egy fecskent, Jenő pedig egy kézi szekaingt vett, s mi tartsunk azokkal – ennek ön Stgné Lajosnak pénzt adtam, s hozott egy bádikat, szalutalmat s pucztriaszt, a tárgyakat otte kipakolta, Elemnek levelet irtam s Abbaziában 20 kárt vett ezüstös lapat vettem tőle, s postara küldtem pher 30, más 15 kr. Délután ön, Stgné és három fia fürdeni mentünk – aztán Jenőhöz mentünk, a hi ismét jobban érezte magát, mint tegnap.

August 18.

A kocsikejét megnéztem, reggel 8 óraker a Deák corson a Hotel de la Ville előtt egy jó ánnyikos helyen kávét reggeliztem 24 kr – ott a pincértől vettem 12 db képes lapat a 5 kr = 60 kr-ért, ennek városa képei, az egyikben a Sussákra vezető hidat tüntiti fel, a mely mellett egy mutató tábla van, Stona fürdő felirással, ezen felirás a lapon nincs, gyon látható, azt csak délután mondá Kiszántéssel. Elemnek küldtem, irtam egyet Melindának is. – Hazatérve a király születés napjára a tengeren állt hadihajóktól száz lövést tettek agyuból. 9 óra felé átvevé a Fiumara folyó felé mentünk, egy bolthan vettem 2 színes abbaziai lapat 20 kr s 2 fekete 6 kr = 26 kr, aztán felmentünk egészen az Stona fürdőig. – ez igazán szép csendes helyen áll, a Kőszikla alján, emellett visz az út a papirgyárba, ezt is szerettem volna megnézni, de ott a tilalmas intőzetek nagyon sarasnak találtam az utat, s így új szerencsére ejtését sajnálván a fiumara partján lementünk a tengerpartra, itt egy helyen egy deszka bode állt, otte azt mondta, hogy abban fény – arczképes levelező lapot kiszitinek, ir ezre kivánsági levelet, bementünk – egy tengerész kapitany volt ott, kinek arczképes levelező lapjai már elkészültek, ir is megszerkesztettem, s az arczképet nagyon sikerült találtam, lefényképeztettem magam, mat, aztan hat darabot rendeltem, melyek holnap reggelre el készülnek, ennek a kapcsolatos zárda felé a kórházba mentünk, jól érezte magát szépen, fél óráig voltunk ott, aztan fürdeni mentünk; már dél elmult, mire haza értünk, nagyon szamy ebed volt. ebed után Ottoval a Hotel Adriába mentem ~~Stgné~~, a melyben Kálmán és Jenő étkeznek szokták, a horvátmagyar Kálmánt rendkivül dicsérte, Jenőt pedig szapulta, Jenő számára egy liter vörös bort vettem ott, s este be is vittük a kórházba, Délután 5 óra felé a Deák corson hideg borjuhust és sert ozsonnáztam 48 kr, a vörös bor literje 40 kr volt. Esti 6 óraker Jenőt látogattuk meg.

August 19.

Reggel korán keltem, s egyedül mentem a Fiumara tarkolatához közel eső tengeri bódéba, a 6 db arczképes levelező lapért az 1/50 kat fizettem, visszamentem s az Europa szállodához érvén, ott kávét reggeliztem 24 kr – arczképeimet nagyon szépen vitték mondták Stgnének, – Ottoval aztan a Fiumara folyó felé, fön at Sussák faluba mentünk, ez már horvát földön van, de nagyszerű emlités palotak vannak benne, s villagkodni akar Fiumeval, egyper utcat bejartunk, aztan visszamentünk Fiumeba s ott a Fiumara mellette sétahelyen a villamvonatra vittünk 5-5 kr s a Deák corsan végig elmult minket a vasuti indóházon túl, innét egyenesen a fürdőbe mentünk, nagyon jól esett a fürdés. Tizenegy óra után magam egyedül mentem Jenőhöz, hogy lássa, gyümölcsöt vele, jó kedve volt szegény kis szamnak, már ülnek, ne tiltsam a kórházból, mondtam neki, hogy holnap már hozza Pesti utazunk. Nagyon rossz ebed volt, ennek folytan ebed után a Hotel Adriába mentem s egy 2 emelt s 2/10 vörös bort hoztam. Esti 6 órakor ön, Stné és fia Lajos mentünk Jenőhöz, most már oly jól érezte magát, hogy az ágyban fel ült, sokat beszélt és nevetett – fél óráig voltunk ott, aztán Stgné indítványára a Népkertbe mentünk, de a kifelé vadgesztenye fákkal szinén beültetett Deák corso Abbazia felső végén van, arra még gyönyörü palotak és nagyszerü árnyas kertek vannak, mar sötét volt, mi, ön a Népkertbe értünk, de azért látni lehetett, hogy gyönyörü hely, nagyszerü illatot tingesztő cyprus és cedrusfa s más gyönyörü finom fakkal van beültetve, a bemutnel egy patak is folyik rajta keresztül, – ott találtuk Lutthar Miklós tanitót nejével s két lányával s a tanitó a városba kisért minket. Nagyszerü lehet az a Népkert, bánom, hogy nappal nem láthattam.

August 20.

Szent István napját megtartották a fiumeiek, a boltok zárvák, s a tornyokban harangoztak, a mit még egyszer sem hallottam. Reggel korán ottoval a Via di Molino utczában 2 frappant vettem 40 kr-ért, aztán a Deák corson lefelé egy még ismeretlen utczába mentünk, amiről 10 óra után Jenőhöz mentünk s 11/2 órakor jöttünk, ez volt utolsó tengeri fürdőzésem. Délután a Stgnék lakása előtti kaszárnya udvarán egy léghajós próbált felszállni, de nem sikerült neki, Stgnével Jenőhöz mentem ellenszámra, szegénykét most már annyira gyámolt, hogy kijöhetne, miképen egy hétnél tovább nem marad benn, ellenőriztem tőle, aztán Sgné kitüntett a pályaudvarba, Gyalogszerrel 6 kr jegy, egész ut nem aludtam.

August 21.

Károlyvárosnál kezdett világosodni. Zágrábban csokat és sert reggeliztem 68 kr – gyönyörü szép idő volt arra. Gyalogszerrel csakhamarosan 1 f 44 kat fizettem, Mura kocsiztunnon ismét 3 óráig kellett várni, ott ebédeltem 40 kr, s végre este 6 órara haza értem.

kiadás.

Kórházi költség	20 f
vasuti utidij	15 f 68 kr
fiumei kiadás	12 f 15 kr
	47 f 83 kr

Jenő aug 27-én délelőtti 10 órakor jött ki a kórházból.

36–39. kép: „*Utazás Fiumébe 1900 évben*” c. úti beszámoló

A 751–752 és a 753–454 hasábok lapjai közé két lap, négy oldalnyi rendkívül apró betűs kézirat lett beragasztva (36–39. kép). Dervarics személyes jellegű beszámolójában egy 1900 nyarán tett távolabbi utazását írja le. Az aggódó apa 58 forintot, havi nyugdíjának csaknem teljes összegét vette fel kölcsönbe és este már Fiumébe tartott. A vonatutat részletesen mutatja be, minden látottat és tapasztaltat rögzít, csakúgy, mint a fiumei tartózkodása szinte minden eseményét: a képeslapok írásától kezdve a tengeri fürdőzésekig, a kórházban fekvő fiával való találkozásokat, aggodalmát, szállását és zsugori szállásadója silány kosztját, a hajókirándulást Abbáziába,[77] és az útközben látott egzotikus fákat és a hatalmas gyümölcsöket, melyeket csak kilóban árultak. Megemlíti a pocsék bort, amit fia kapott a kórházban és mely helyett mielőbbi gyógyulása reményében jobb minőségűt vett neki, kirándulásokat tett és fényképet is készíttetett magáról. Minden egyes kiadását lejegyezte, még a legapróbbat is. Beszámolója végén összegezte az elköltött pénzt, ami 47 forint, 15 krajcár volt, ebből 20 forint a kórházi költség, 15 forint, 68 krajcár a vasúti viteldíj, 12 forint 15 krajcár a fiumei kiadások. Fia, Jenő szerencsésen meggyógyult. A kölcsönkért pénz és a költségek filléres kimutatása, a drágaság fölötti panaszkodás, a szállásadó szegényes kosztján élő ember szerény életviteléről, aki az új cipőjét félti a sártól, sokat elárul.

„Utazás Fiuméba 1900 évben.

Augusthó 14.

Kálmán fiam, mint a b. Reicher 68 gy. ezred tart. hadnagya aug. 8-án gyakorlatra Budapestre utazott, öccse Jenő akkor már beteg volt, de baja még nem volt veszélyes, hanem következő napon vérhas betegséggé fajult át s oly rosszul lett, hogy özv. Stögerné, a kinél szállva volt, kénytelen volt az ugyanazon via della Germania utcában lévő városi kórházba vitetni s Kálmánnak is táviratot küldött Budapestre, hogy siessen vissza fiumébe. Kálmán ezt nem tehetvén, nekem küldött táviratot, a mely d. e. 11 órakor érkezett, ennek folytán Benőtől szptbri nyugtámra 58 ftot felvevén, Jenőnek táviratot küldtem s értesitem, abban, hogy ma este fiuméba indulok. Este 9 órakor a vasuton el is indultam, II 40 kr. – Csáktornyán Gyékényeség váltottam jegyet II 1 f 44 Kr, éjjeli 11 ½ órakor értünk Mura-Kereszturra, s összeköttetés hiánya miatt ott a korcsmában meghálnom kellett. 50 kr.

Augusthó 15.

A Nagykanizsa–pécsi vonattal regg. 5 órakor indultam, a vasut Légrád állomásig mindenütt a Mura partján halad, Zrinyi Miklós a költő Zerinvárának nyomait kémleltem szemeimmel, de magas füzfa bokroknál egyebet nem láttam ott. Légrád állomáson tul pedig, a hol a Mura a Drávába ömlik, nagyon széles a Dráva s ennek partján haladt tovább a vasut, ez mind a jobb oldalon van; a bal oldalon pedig már mindjárt Mura Kereszturon tul szép hegylánc vonul, majdnem Gyékényesig, s alljában mindenütt szép fák és bokrok vannak s a légrádi és zákányi indóház gyönyörű ligetben vannak. Gyékényesen regg. 6 órára értünk, itt fiumeig váltottam jegyet II 6 ft. Szerettem volna költség kimélésből a III osztályban utazni, de oda nagyon sok paraszt munkás szállt be kapával,

77 Ma Opatija, Horvátország.

ásóval, 10 perc mulva a Dráván repültünk át Horvátországba; a vidék egész Zágrábig nagyon közönséges, ide 9 ½ órakor értünk borjupörk. 34 Kr A Száva tul van, de akkorának sem látszott, mint a Mura. Zágrábhoz közel jobbra szép hegyek vannak s a város odáig terjed. Károlyvárra 11 ½ órakor értünk, a Kulpafolyó tul van, s még kisebb, mint a Száva, ott is balról szép hegyeket látni. Onnéd az első állomás Dugaresa, szép vidék van ott, ott látni először a Dobra folyót, a mely partján egészen Delniczéig kiséri a vasutat, itt Dugaresan tul már a kőszikla hegyre emelkedik a vasút, s mellette balról mélyen látni Dobrát, sok helyen medrében keresztben fekvő szikla retegen apró viz-eséseket alkot s ilyen helyeken a falként meredező magas kőszikla alljában egy-egy kisszerű malom áll, melyhez a vaspályától nyaktörő gyalog ut vezet. Oly óriási szikla darabok látszanak a vasút mellett két felől a magasban lógni, hogy az ember szinte borzad, ha feltekint. Az alagutak Gomirje állomáson tul kezdődnek, s Verbovszko állomásig öt kisebb, nagyobb van, ezen állomásnál a pálya roppant magasan van, itt látja az ember a Dubra folyót utólszor balról mélyen. Skrád állomáson tul van a Kupják hegyi alagut, ez 1223 meter hosszu, tehát a leghosszabb, s a szomszéd Delnice állomásig van még a 370 m. hosszu Susica és 198 m hosszu B[R]esnyák alagut. Lokve állomáson tul 836 m. magasságban – ez a legmagasabb pont az egész vonalon, van a 337 m. hosszan Szleme alagut, s Bukkani mellett a Bandin alagut, – itt a pálya már lefelé vonul, s nem sokára a tengerparthoz ér a vonat, most a városias Sussák falun fut keresztül, a mely a Fiumara folyó partján fekszik, s ezen átrobogva – nagyszerü vashidon – ennek tulsó végénél a 447 m. hosszu tizenegyedik alagutba fut, ez már a fiumei házak alatt keresztül furt kőszikla méhében van, s nyilása a kapucinus zárdán föllül van, a hol az alagutból kijön s aztán a Deák szállodáig nagyon mély bevágásban, a melyen keresztül a kapucinus zárda előtt a via della Germania utban egy magas hid van, fut tova, ezen szálloda előtt átszeli az Ilona fürdőtől a Giardino publiko – népkertig terjedő villámvonat vágányait, s befut a tengerparthoz közel fekvő nagyszerü pályaudvarba, az indóház a Deák corso tulsó oldalánál van. Este 6 órakor érkeztünk, Bezlanovics vasúti raktárnok, és Stöger Ottó vártak reám, s kisértek özv. Stögernő –Neuman Paulához, a kitől Kálmán egy szobát bir bérben, ez van a Via Germania utcában 35 sz. II. em. Stgnő gyorsan felkészült, s az, fia, Otto, én és Bezl. mentünk az ugyanazon utcában lévő városi kórházba. A szobán, melyben Jenő fiam feküdt, az utcára nyiló két ablak volt, a jobbik felőli ablak előtt közel a szöglethez volt az ágya, Jenő fiam szenvedő kinézéssel, haloványan s mozdulatlanul feküdt az ágyon, – én hozzá siettem, megcsókoltam, ő meg kezet csókolt, s kérdésemre azt mondta, hogy jobban érzi magát ma, mint tegnap, de azért székeléssel még vérfolyása van. Tiz-tizenkét percig voltunk ott, aztán lépcsőkön leérve engem Bezl. a kórház udvarán lévő kápolnába hivott, a melyben egy kapucnis vecsernyét tartott, aztán a Deák corson vacsoráztam, s végre Kálmán fiam szobájában ágyára feküdtem. Este egy budapesti hirlapot vettem 6 kr.

August 16.

Reggel 8 óra után Ottoval a Deák corsora mentünk, s ott egy magyar borbély megborotvált 20 Kr – onnét a postahivatalba mentünk s feleségemnek táviratoztam, hogy Jenő baja nem életveszélyes, s remény van felgyógyulásához 31 Kr – onnéd a három vásárcsarnokba mentünk, az elsőben az óriási nagy barackokat, gyönyörü körtéket, és nagy szerü szőlőt megbámultam, mindent csupán kilo szám adnak, kevesebbet nem. – Tiz óra után Jenőhöz mentünk, éppen az ágya mellett lévő ürszéken ülve találtuk, nagyon aliltnak látszott szegény kis fiam – egy apáca jött a szobába, mert apácák ápolják a betegeket, s azt mondta, hogy már kevés vér jön Jenőtől, a mi a gyógyulás jele. Almáról, körtéről kérdezősködött Jenő, s midőn mondtam, hogy a császárkörtefa fölötti körtefa

is termett az idén, azt mondá, hogy ő azt a körtét nagyon szereti. Ebédre Stgrnő meghivott az egész időre, a mig fiumeban leszek, Jenő tekintetéből nem akartam megvetni, pedig nagyon silányan és fösvényen főzött. – Ebédután Ottoval az Adamich molora mentünk s gözhajón a tengeren átmentünk Abbaziaba, nagyszerü volt ez az utazás a tengeren, az egész kopár Karszt hegységet, a rajta lévő falvakkal, a fiumei gyárakat, Castua és Volosca várost meglátni lehetett a hajóról – egy személy oda-vissza 60 krt fizet, én Ottoért is fizettem = 1 f 20 kr. Abbáziában balra mentünk a nagyszerü sétányon, nem messzire a tengerre egy kőkarzattal korlátolt nyilásról elragadván szép, felséges kilátás van, ez engem annyira meglepett, hogy majdnem ábrándozni kezdtem, onnét a Schillner-féle szobor felé mentünk, aztán lefelé nagyszerüen szép exoticus fák tömkelegébe jutottunk, melyeknek törzse mellé egy vas tábla a fának nevével van a földbe szurva. Fél órai időzés után a kikötőhöz mentünk, s ott egy bódéban képes lapokat vettem 50 kr – egyen haza irtam Melinda lányomnak 5 fillér – aztán gőzhajón vissza utaztunk fiuméba, ott az Europa szálloda előtt két adag sonkáért, 3 pohár serért, 4 zsemléért 1 f 43 krt fizettem. Hat órakor én, Stgrné és Otto Jenőhöz mentünk, szegény ugy örült, még nevetett is – midőn azt mondtam neki, hogy aug. 18-án haza utazok, szomoruan reám nézett s azt mondta: „még ne"! Kimenet a dktr azt mondta, hogy Jenő most már gyógyul. Vacsoránál Stgrnő emlitette a kórházi ápolási költséget, s mondta, hogy egy hóra 30 ft szokott lenni, ennek folytán én nyomban Husz forintot adtam neki s megkértem, hogy majd fizesse meg, s én a még kellendőt megtéritem neki.

August 17.

Reggel 7 óra után a Deák corsora mentem, s ott egy boltban 3 mkát vettem 15 kr – aztán visszamentem Kálmán szobájába s levelet irtam Katicámnak, Kálmánnak s Elemérnek, Stgrnő egy csésze kecsketejjel traktált minden reggel, s majdnem megundorodtam tőle. Stgnő a vasúti altisztek tengeri fürdő házába ötszöri fürdésre utalványt szerzett, 9 órakor tehát fürdeni mentünk, a fürdőhöz a pályaudvaron át kellett menni, egy fürdőszolga gatyát s lepedőt adott nekem mindenkori 10 kr dijjért, a fürdés, a tengeri sós vizben nagyon jól esett, – 10 óra után Jenőhöz mentünk, ott voltunk 11 óráig, ma ismét jobban érezte magát, a mig nála voltunk, egy apáca egy pohárban 2/10 vörös bort hozott Jenőnek, s az mondá, mikép jó volna, ha Jenő számára egy liter jó erős vörös bort vennék, mert a kórházi bizony nem a legjobb. Hazaérve Stgrnő emlitette, hogy Ilonka leányomnak holnap leendő nevenapjára Kálmán egy fechent, jenő pedig egy kézi szekrényt vett, s mi történjen azokkal – erre én Stöger Lajosnak pénzt adtam, s hozott egy ládikát, szállitólevelet s pecsétviaszt, a tárgyakat Otto bepakolta, Ilonnak levelet irtam s Abbaziában 20 krért vett ezüstös llapot tettem bele, s postára küldtem pbér 30 x más 15 kr Délután én, Stgrné és három fia fürdeni mentünk – aztután Jenőhöz mentünk, a ki ismét jobban érezte magát, mint tegnap.

August 18.

A kecsketejet megunván, regg. 8 órakor a Deák corson a Hotel dela Ville előtt gyönyörü árnyékos helyen kávét reggeliztem 24 kr – ott a pincértöl vettem 12 db képes llapot a 5 kr = 60 kr fiume város képeivel, az egyiken a Sussákra vezető hidat tünteti fel, a mely mellett egy mutató tábla van „Ilona fürdő" felirással, ezen felirás a llapon nagyon látható, azt tehát délután névnapi köszöntéssel Ilonnak küldtem, irtam egyen Melindának is. – Hajnalban a király születés napjára a tengeren állt hadihajókról száz lövést tettek ágyuból. 9 óra felé Ottoval a Fiumara folyó felé mentünk, egy boltban vettem 2 szines abbaziai kllapot 20 kr s 2 feketét 6 kr

= 26 kr, aztán felmentünk egészen az Ilona fürdőig, – ez igazán szép csendes helyen áll, a kőszikla alljában, emellett visz az ut a papirgyárba, ezt is szerettem volna megnézni, de ott a tulságos öntözéstől nagyon sárosnak találtam az utat, s igy uj szarvasbőr cipőmet sajnálván a fiumara partján lementünk a tengerpartra. Itt egy helyen egy deszka bódé állt, Otto azt mondta, hogy abban fény-arcképes levelező lapot készitenek, én erre kiváncsi levén, bementünk – egy tengerész kapitány volt ott, kinek arcképes levelező lapjai már elkészültek, én is megszemléltem, s az arcképet nagyon hünek találtam, legfényképeztettem magamat, aztán hat darabot rendeltem, melyek holnap reggelre el készülnek. Onnét a kapucinus zárda felé a kórházba mentünk, jól érezte magát szegény, fél óráig voltunk ott, aztán fürdeni mentünk; már dél elmult, mire haza értünk, nagyon silány ebéd volt, ebéd után Ottoval a Hotel Adriába mentem, a melyben Kálmán és Jenő étkezni szoktak, a korcsmárosné magyar, Kálmánt rendkivül dicsérte, Jenőt pedig sajnálta, Jenő számára egy liter vörös bort vettem ott, s este be is vittük a kórházba. – Délután 5 óra felé a Deák corson hideg borjuhust és sert ozsonáztam 48 kr, a vörös bor literje 40 kr volt. Esti 6 órakor Jenőt látogattuk meg.

August 19.

Reggel korán keltem, s egyedül mentem a Fiumara torkolatához közel eső tegnapi bódéba, a 6 dbarcképes levelező lapért az 1 f 50 krt kifizetvén, visszaindultam s az Europa szállodához érvén, ott kávét reggeliztem 24 kr – arcképemet nagyon sikerültnek mondottak Stögerék, – Ottoval aztán a Fiumara folyó hidján át Sussák faluba mentünk, ez már horvát földön van, de nagyszerü emeletes paloták vannak benne, s vetélykedni akar fiumeval, egypár utcát bejártunk, aztán visszamentünk fiuméba s ott a fiumara melletti sétahelyen a villámvonatra ültünk 5-5 kr s a Deák corson végig elvitt minket a vasúti indóházon tul, innét egyenesen a fürdőbe mentünk, nagyon jól esett a fürdés. Tizenegy óra után magam egyedül mentem Jenőhöz, hogy beszélgethessek vele, jó kedve volt szegény kis fiamnak, már szeretne kijönni a kórházból, mondtam neki, hogy holnap már haza kell utaznom. Nagyon rossz ebéd volt, ennek folytán ebéd után a Hotel Adriába mentem s egy zsemlét s 3/10 vörös bort bevágtam. Esti 6 órakor én, Stné és fia Lajos mentünk Jenőhöz, most már oly jól érezte magát, hogy az ágyban felült, sokat beszélt és nevetezett – fél óráig voltunk ott, aztán Stgné inditványára a népkertbe mentünk, ez a kétfelöl vadgesztenye fákkal sürün beültetett Deák corso Abbazia felőli végén van, arra még gyönyörü paloták és nagyszerü árnyas kertek vannak, már sötét volt, midőn a Népkertbe értünk, de azért látni lehetett, hogy gyönyörű hely, nagyszerű illatot terjesztő cyprus és cedrusfa s más gyönyörü fenyőfákkal van beültetve, a bemenetnél egy patak is folyik, rajta keresztül, – ott találtuk Luthár Miklós tanítót nejével s két lányával s a tanitó a városba kisért minket. Nagyszerü lehet az a népkert, bánom, hogy nappal nem láthattam.

August 20.

Szent István napját megtartották a fiumeiek, a boltok zárvák, s a tornyokban harangoztak, amit még egyszer sem hallottam. Reggel korán, Ottoval a via di Molino utcában 2 szappant vettem 40 kr, aztán a Deák corson lefelé egy még ismeretlen utcába mentünk, onnéd 10 óra után Jenőhöz mentünk s 11 ½ órakor fürdeni, ez volt ötödik tengeri fürdésem. Délután a Stgrnék lakása előtti kaszárnya udvarán egy léghajós próbált felszállni, de nem sikerült neki, Stgrnővel Jenőhöz mentem elbucsuzni, szegényke most már anyira javult, hogy kijelentette, miként egy hétnél tovább nem marad benn, elbucsuztam tőle, aztán Sgné kikisért a pályaudvarra, Gyékényesig 6ft jegy, egész éjjell nem aludtam.

August 21.

Károlyvárosnál kezdett világosodni, Zágrábban sonkát és sert reggeliztem 68 kr, – gyönyörü szép idő volt arra, Gyékényesen Csáktornyáig 1 f 44 krt fizettem, Mura kereszturon ismét 3 óráig kellett várni, ott ebédeltem 40 kr, s végre este 6 órára haza értem.

Kiadás.

Kórházi költség	*20 f*
Vasuti viteldij	*15 f 68 kr*
fiumei kiadás	*12 f 15 kr*
	47 f 83 kr

Jenő aug 27-én délelőtti 10 órakor jött ki a kórházból.”

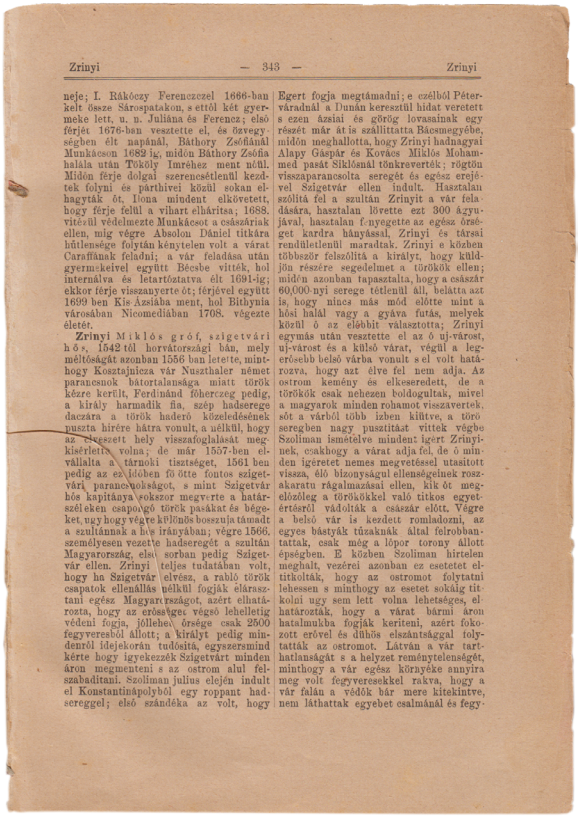

Zrinyi — 343 — Zrinyi

neje; I. Rákóczy Ferenczczel 1666-ban kelt össze Sárospatakon, s ettől két gyermeke lett, u. n. Juliána és Ferencz; első férjét 1676-ban vesztette el, és özvegységben élt napjáig. Báthory Zsófiának Munkácson 1682 ig, midőn Báthory Zsófia halála után Tököly Imréhez ment nőül. Midőn férje dolgai szerencsétlenül kezdtek folyni és párthivei közül sokan elhagyták őt, Ilona mindent elkövetett, hogy férje felül a vihart elháritsa; 1688. vitézül védelmezte Munkácsot a császáriak ellen, mig végre Absolon Dániel titkára hűtlensége folytán kénytelen volt a várat Caraffának feladni; a vár feladása után gyermekeivel együtt Bécsbe vitték, hol internálva és letartóztatva élt 1691-ig, ekkor férje visszanyerte őt; férjével együtt 1699 ben Kis Ázsiába ment, hol Bithynia városában Nicomediában 1708. végezte életét.

Zrinyi Miklós gróf, szigetvári hős, 1542 től horvátországi bán, mely méltóságát azonban 1556 ban letette, mintsem hogy Kosztajnicza vár Nusszthaler német parancsnok bátortalansága miatt török kézre került, Ferdinánd főherczeg pedig, a király harmadik fia, szép hadserego daczára a török haderő közeledésének puszta hirére hátra vonult, a nélkül, hogy az elveszett hely visszafoglalását megkisérlette volna; de már 1557-ben elvállalta a tárnoki tisztséget, 1561 ben pedig az ezidőben fő őtte fontos szigetvári parancsnokságot, s mint Szigetvár hős kapitánya sokszor megverte a határszéleken csapongó török pasákat és bégeket, ugy hogy végre kénytelen bosszuja támadt a szultánnak a lev irányában; végre 1566. személyesen vezette hadseregét a szultán Magyarország, első sorban pedig Szigetvár ellen. Zrinyi teljes tudatában volt, hogy ha Szigetvár elvész, a rabló török csapatok ellenállás nélkül fogják elárasztani egész Magyarországot, azért elhatározta, hogy az erősség végső leheletig védeni fogja, jólleh t őrsége csak 2500 fegyveresből állott; a királyt pedig mindenről időjekorán tudósitá, egyszersmind kérte hogy igyekezzék Szigetvárt minden áron megmenteni s az ostrom alul felszabaditani. Szoliman julius elején indult el Konstantinápolyból egy roppant hadsereggel; első szándéka az volt, hogy Egert fogja megtámadni; e czélból Péterváradnál a Dunán keresztül hidat veretett s ezen ázsiai és görög lovasainak egy részét már át is szállittatta Bácsmegyébe, midőn meghallotta, hogy Zrinyi hadnagyai Alapy Gáspár és Kovács Miklós Mohammed pasát Siklósnál tönkreverték; rögtön visszaparancsolta seregét és egész erejével Szigetvár ellen indult. Hasztalan szólitá fel a szultán Zrinyit a vár feladására, hasztalan lövette ezt 300 ágyuval, hasztalan f nyegette az egész őrséget kardra hányással, Zrinyi és társai rendületlenül maradtak. Zrinyi e közben többször felszólitá a királyt, hogy küldjön részére segedelmet a törökök ellen; midőn azonban tapasztalta, hogy a császár 60,000 nyi serege tétlenül áll, belátta azt is, hogy nincs más mód előtte mint a hősi halál vagy a gyáva futás, melyek közül ő az előbbit választotta; Zrinyi egymás után vesztette el az ő uj-várost, uj-városon és a külső várat, végül a legerősebb belső várba vonult s el volt határozva, hogy azt élve fel nem adja. Az ostrom kemény és elkeseredett, de a törökök csak nehezen boldogultak, mivel a magyarok minden rohamot visszavertek, sőt a várból több izben kiütve, a töröseregben nagy pusztitást vittek végbe Szoliman ismételve minden igért Zrinyinek, csakhogy a várat adja fel, de ő minden igéretet nemes megvetéssel utasitott vissza, élő bizonyságul ellenségének rosz akaratu rágalmazásai ellen, kik őt megelőzőleg a törökökkel való titkos egyetértésről vádolták a császár előtt. Végre a belső vár is kezdett romiadozni, az egyes bástyák tüzsakának által felrobbantatták, csak még a lőpor torony állott épségben. E közben Szoliman hirtelen meghalt, vezérei azonban ez esetetet eltitkolták, hogy az ostromot folytatni lehessen s minthogy az esetet sokáig titkolni ugy sem lett volna lehetséges, elhatározták, hogy a várat bármi áron hatalmukba fogják keriteni, azért fokozott erővel és dühös elszántsággal folytatták az ostromot. Látván a vár tarthatlanságát s a helyzet reménytelenségét, minthogy a vár egész körayéke annyira meg volt fegyveresekkel rakva, hogy a vár falán a védők bár mere kitekintve, nem láthattak egyebet csalmánál és fegy-

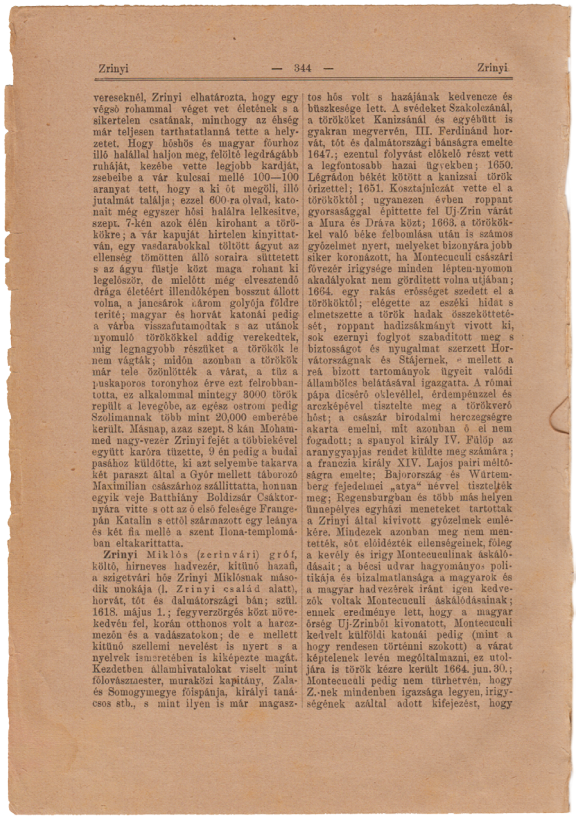

Zrinyi — 344 — Zrinyi

vereseknél, Zrinyi elhatározta, hogy egy végső rohammal véget vet életének s a sikertelen csatának, minthogy az éhség már teljesen tarthatatlanná tette a helyzetet. Hogy hősihös és magyar fourhoz illő halállal haljon meg, felöltő legdrágább ruháját, kezébe vette legjobb kardját, zsebeibe a vár kulcsai mellé 100—100 aranyat tett, hogy a ki őt megöli, illő jutalmát találja; ezzel 600-ra olvad, katonait még egyszer hősi halálra lelkesitve, szept. 7-kén azok élén kirohant a törökkökre; a vár kapuját hirtelen kinyittatván, egy vasdarabokkal töltött ágyut az ellenség tömötten álló soraira süttetett s az ágyu füstje közt maga rohant ki legelőször, de mielőtt még elveszthető drága életéért illendőképen bosszut állott volna, a jancsárok három golyója földre terité; magyar és horvát katonái pedig a várba visszafutamodtak s az utánok nyomuló törökökkel addig verekedtek, mig legnagyobb részüket a törökök le nem vágták; midőn azonban a törökök már tele özönlötték a várat, a tűz a puskaporos toronyhoz érve ezt felrobbantotta, ez alkalommal mintegy 3000 török repült a levegőbe, az egész ostrom pedig Szolimannak több mint 20,000 emberébe került. Másnap, azaz szept. 8 kán Mohammed nagy-vezér Zrinyi fejét a többiekével együtt karóra tüzette, 9 én pedig a budai passához küldötte, ki azt selyembe takarva két paraszt által a Győr mellett táborozó Maximilian császárhoz szállittatta, honnan egyik veje Batthiány Boldizsár Csáktornyára vitte s ott az ő első felesége Frangepán Katalin s ettől származott egy leánya és két fia mellé a szent Ilona-templomában eltakarittatta.

Zrinyi Miklós (zerinvári) gróf, költő, hirneves hadvezér, kitűnő hazafi, a szigetvári hős Zrinyi Miklósnak második unokája (I. Zrinyi család alatt), horvát, tót és dalmátországi bán; szül. 1618. május 1.; fegyverzörgés közt növekedvén fel, korán otthonos volt a harczmezőn és a vadászatokon; de e mellett kitűnő szellemi nevelést is nyert s a nyelvek ismeretében is kitünő képzete magát. Kezdetben államhivatalokat viselt mint főlövésznester, muraközi kapitány, Zala- és Somogymegye főispánja, királyi tanácsos stb., s mint ilyen is már magasztos hős volt s hazájának kedvencze és büszkesége lett. A svédeket Szakolczánál, a törököket Kanizsánál és egyébütt is gyakran megvervén, III. Ferdinánd horvát, tót és dalmátországi bánságra emelte 1647.; ezentul folyvást előkelő részt vett a legfontosabb hazai ügyekben; 1650. Légrádon békét kötött a kanizsai törökörizettel; 1651. Kosztajnicát vette el a törököktől; ugyanezen évben roppant gyorsasággal épittette fel Uj Zrin várát a Mura és Dráva közt; 1663. a törökökkel való béke felbomlása után is számos győzelmet nyert, melyeket bizonyára jobb siker koronázott, ha Montecuculi császári fővezér irigysége minden lépten-nyomon akadályokat nem gördített volna utjában; 1664. egy rakás erősséget szedett el a törököktől; elégette az eszéki hidat s elmetszette a török hadak összeköttetését, roppant hadizsákmányt vivott ki, sok ezernyi foglyot szabaditott meg s biztonságot és nyugalmat szerzett Horvátországnak és Stájernek, e mellett a reá bizott tartományok ügyeit valódi állambölcs belátásával igazgatta. A római pápa dicsérő oklevéllel, érdempénzzel és arczképével tisztelte meg a törökverő hőst; a császár birodalmi herczegségre akarta emelni, mit azonban ő el nem fogadott; a spanyol király IV. Fülöp az aranygyapjas rendet küldte meg számára; a francziá király XIV. Lajos pairi méltóságra emelte; Bajorország és Würtemberg fejedelmei „atya“ névvel tisztelték meg; Regensburgban és több más helyen ünnepélyes egyházi menetelket tartottak a Zrinyi által kivivott győzelmek emlékére. Mindezek azonban meg nem mentették, sőt előidézték ellenségeinek, főleg a kevély és irigy Montecuculinak áskálódásait; a bécsi udvar hagyományos politikája és bizalmatlansága a magyarok és a magyar hadvezérek iránt igen kedvezők voltak Montecuculi áskálódásainak; ennek eredménye lett, hogy a magyar őrség Uj-Zrinyiből kivonatott, Montecuculi kedvelt külföldi katonái pedig (mint a hogy rendesen történni szokott) a várat képtelenek levén mególtalmazni, ez utóljára is török kézre került 1664. jun. 30.; Montecuculi pedig nem türhetvén, hogy Z.-nek mindenben igazsága legyen, irigységének azáltal adott kifejezést, hogy

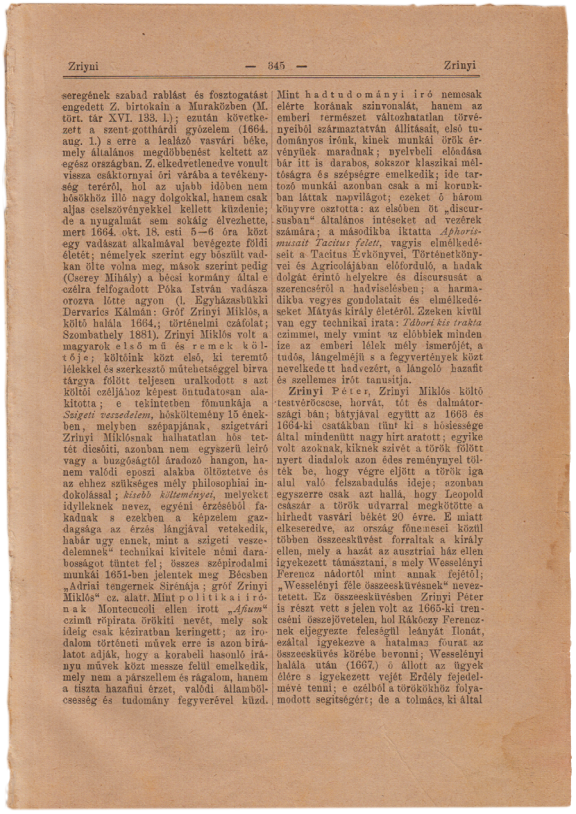

Zrinyi — 345 — Zrinyi

seregének szabad rablást és fosztogatást engedett Z. birtokain a Muraközben (M. tört. tár XVI. 133. l.); ezután következett a szent-gotthárdi győzelem (1664. aug. 1.) s erre a lealázó vasvári béke, mely általános megdöbbenést keltett az egész országban. Z. elkedvetlenedve vonult vissza csáktornyai őri várába a tevékenység teréről, hol az ujabb időben nem hősökhöz illő nagy dolgokkal, hanem csak aljas cselszövényekkel kellett küzdenie; de a nyugalmát sem sokáig élvezhette, mert 1664. okt. 18. esti 5—6 óra közt egy vadászat alkalmával bevégezte földi életét; némelyek szerint egy bőszült vadkan ölte volna meg, mások szerint pedig (Cserey Mihály) a bécsi kormány által e czélra felfogadott Póka István vadászorozva lőtte agyon (l. Egyházasbükki Dervarics Kálmán: Gróf Zrínyi Miklós, a költő halála 1664.; történelmi czáfolat; Szombathely 1881). Zrinyi Miklós volt a magyarok első mű és remek költője; költőink közt első, ki teremtő lélekkel és szerkesztő műtehetséggel birva tárgya fölött teljesen uralkodott s azt költői széljához képest öntudatosan alakította; e tekintetben főmunkája a *Szigeti vesszedelem*, hőskölteménye 15 énekben, melyben szépapjának, szigetvári Zrinyi Miklósnak halhatatlan hős tettét dicsőíti, azonban nem egyszerű leíró vagy a buzgóságtól áradozó hangon, hanem valódi eposzi alakba öltöztetve és az ehhez szükséges mély philosophiai indokolással; *kisebb költeményei*, melyeket idylleknek nevez, egyéni érzéséből fakadnak s ezekben a képzelem gazdagsága az érzés lángjával vetekedik, habár ugy ennek, mint a szigeti veszedelemnek" technikai kivitele némi darabosságot tűntet fel; összes szépirodalmi munkái 1651-ben jelentek meg Bécsben „Adriai tengernek Sirénája; gróf Zrinyi Miklós" cz. alatt. Mint politikai írónak Montecuculi ellen irott *„Áfium"* czimü röpirata tűnik nevét, mely sok ideig csak kéziratban kringett; az irodalom történeti művek erre is azon birálatot adják, hogy a korabeli hasonló irányu művek közt messze felül emelkedik, mely nem a párszellem és rágalom, hanem a hiszta hazafiui érzet, valódi állambölcsesség és tudomány fegyverével küzd. Mint hadtudományi író nemcsak elérte korának színvonalát, hanem az emberi természet változhatatlan törvényeiből származtatván állításit, első tudományos írónk, kinek munkái örök érvényűek maradnak; nyelvbeli előadása bár itt is darabos, sokszor klaszikai mélységra és szépségre emelkedik; ide tartozó munkái azonban csak a mi korunkban láttak napvilágot; ezeket ő három könyvre osztotta: az elsőben öt „discursusban" általános intéseket ad vezérek számára; a másodikba iktatta *Aphorismasait Tacitus felett*, vagyis elmélkedéseit a Tacitus fordításával. Történetkönyvei és Agricolájában előforduló, a hadak dolgát érintő helyekre és discursusát a szerencséről a hadviselésben; a harmadikba vegyes gondolatait és elmélkedéseket Mátyás király életéről. Ezeken kivül van egy technikai irata: *Tábori kis traktatus* czimmel, mely vminť az előbbiek minden ize az emberi lélek mély ismerőjét, a tudós, lángelméjét s a fegyvertények közt nevelkedett hadvezérét, a lángoló hazafit és szellemes irót tanusítja.

Zrinyi Péter, Zrinyi Miklós költő testvéröcsse, harmadik, tót és dalmátországi bán; bátyjával együtt az 1663 és 1664-ki csatákban tűnt ki s hősiessége által ujabb dicsőséget nagy hirt szerzett; ezért volt azoknak, kiknek szivét a török fölött nyert diadalok azon édes reménynyel töltek be, hogy végre eljött a török iga alul való felszabadulás ideje; azonban egyszerre csak azt halla, hogy Leopold császár a török udvarral megkötötte a hirhedt vasvári békét 20 évre. E miatt elkeseredve, az ország főnemesei közül többen összeesküvést forraltak a király ellen, mely a házát az ausztriai ház ellen igyekezett támasztani, s mely Wesselényi Ferencz nádortól mint annak fejétől; „Wesselényi féle összeesküvésnek" neveztetett. Ez összeesküvésben Zrinyi Péter is részt vett s jelen volt az 1665-ki trencséni összejövetelen, hol Rákóczy Ferenczinek eljegyzete feleségül leányát Ilonát, ezáltal igyekezve a hatalmas fourat az összeesküvés körébe bevonni; Wesselényi halála után (1667.) ő állott az ügyek élére s igyekezett vejét Erdély fejedelmévé tenni; e czélból a törökhöz folyamodott segitségért; de a tolmács, ki által

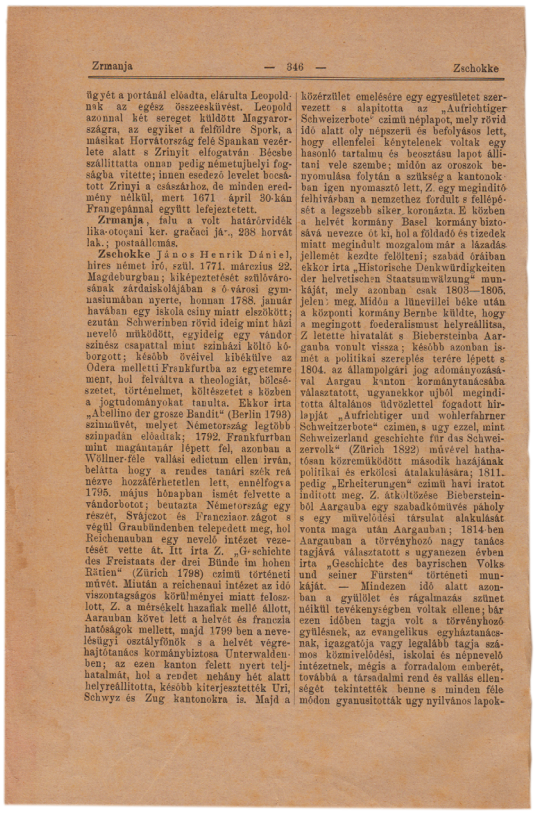

Zrmanja — 346 — Zschokke

ügyét a portánál előadta, elárulta Leopoldnak az egész összeesküvést. Leopold azonnal két sereget küldött Magyarországra, az egyiket a felföldre Spork, a másikat Horvátország felé Spankau vezérlete alatt s Zrinyit elfogatván Bécsbe szállittatta onnan pedig németujhelyi fogságba vitette; innen esedező levelet bocsátott Zrinyi a császárhoz, de minden eredmény nélkül, mert 1671 április 30-kán Frangepánnal együtt lefejeztetett.

Zrmanja, falu a volt határőrvidék lika-otocsani ker. gračáci já-., 238 horvát lak.; postaállomás.

Zschokke János Henrik Dániel, híres német iró, szül. 1771. márczius 22. Magdeburgban; kiképezteté szülővárosának zárdaiskolájában s ő városi gymnasiumában nyerte, honnan 1788. január havában egy iskola csinya miatt elszökött; ezután Schweriben rövid ideig mint házi nevelő működött, egyideig egy vándor színész csapattal mint színházi költő kóborgott; később övével kibékülve az Odera melletti Frankfurtba az egyetemre ment, hol felváltva a theologiát, bölcsészetet, történelmet, költészetet s közben a jogtudományokat tanulta. Ekkor irta „Abellino der grosse Bandit" (Berlin 1793) szinuövét, melyet Németország legtöbb színpadán előadtak; 1792. Frankfurtban mint magántanár lépett fel, azonban a Wöllner-féle vallási edictum ellen irván, belátta hogy a rendes tanári szék reá nézve hozzáférhetetlen lett, ennélfogva 1795. május havában ismét felvette a vándorbotot; beutazta Németország egy részét, Svájczot és Franczia-országot s végül Graubündenben telepedett meg, hol Reichenauban egy nevelő intézet vezetését vette át. Irt irta Z. „Geschichte des Freistaats der drei Bünde im hohen Rätien" (Zürich 1798) czimü történeti művét. Miután a reichenaui intézet az idő viszontagságos körülményei miatt feloszlott, Z. a mérsékelt hazafiak mellé állott, Aarauban követ lett a helvét és franczia hatóságok mellett, majd 1799 ben a nevelésügyi osztályfőnök s a helvét végrehajtótanács kormánybiztosa Unterwaldenben; az ezen kanton felett nyert teljhatalmát, hol a rendet nehány hét alatt helyreállította, később kiterjesztették Uri, Schwyz és Zug kantonokra is. Majd a közérzület emelésére egy egyesületet szervezett s alapitotta az „Aufrichtiger Schweizerbote" czimü néplapot, mely rövid idő alatt oly népszerü és befolyásos lett, hogy ellenfelei kénytelenek voltak egy hasonló tartalmu és beosztásu lapot állitani vele szembe; midőn az oroszok benyomulása folytán a szükség a kantonok ban igen nyomasztó lett, Z. egy meginditó felhivában a nemzethez fordult s fellépését a legszebb siker koronázta. E közben a helvét kormány Basel kormány biztosává nevezte öt ki, hol a földadó és tizedek miatt meginditt mozgalom már a lázadás jellemét kezdte felöltení; szabad órában ekkor irta „Historische Denkwürdigkeiten der helvetischen Staatsumwälzung" munkáját, mely azonban csak 1803—1805. jelen: meg. Midőn a lünevilei béke után a központi kormány Bernbe küldte, hogy a megingott foederalismust helyreállitsa, Z letette hivatalát s Bieberstenba Aargauba vonult vissza; később azonban ismét a politikai szereplés terére lépett s 1804. az állampolgári jog adományozásával Aargau kanton kormányanácsába választatott, ugyanekkor ujból megindította általános üdvözlettel fogadott hirlapját „Aufrichtiger und wohlerfahrner Schweitzerbote" czimen, s ugy ezzel, mint Schweizerland geschichte für das Schweizervolk" (Zürich 1822) müvével hathatósan közreműködött második hazájának politikai és erkölcsi átalakulására; 1811. pedig „Erheiterungen" czimü havi iratot indiotit meg. Z. átköltözése Bieberstenből Aargauba egy szabadkőmüvés páholy s egy müvelődési társulat alakulását vonta maga után Aargauban; 1814-ben Aargauban a törvényhozó nagy tanács tagjává választatott s ugyanezen évben irta „Geschichte des bayrischen Volks und seiner Fürsten" történeti munkáját. — Mindezen idő alatt azonban a gyülölet és rágalmazás szünet nélkül tevékenységben voltak ellene; bár ezen időben tagja volt a törvényhozó gyülésnek, az evangelikus egyháztanácsnak, igazgatója vagy legalább tagja számos közmivelődési, iskolai és népnevelő intézetnek, mégis a forradalom emberét, továbbá a társadalmi rend és vallás ellenségét tekintették benne s minden féle módon gyanusitották ugy nyilvános lapok-

40–43. kép:
A *„Zrínyi Miklós gróf, a szigetvári hős"* és a *„Zrínyi Miklós (zerinvári) gróf, költő"*, valamint *„Zrínyi Péter"* szócikkek

A 763–764 hasábok után a számozás megszakad, egy eredeti lap hiányzik, nem kizárt, hogy erre a helyre eredendően több lap is be lehetett fűzve. A számozás a 789–790-es lappal folytatódik, melyhez három külön lapot ragasztottak. Az első két betét Zrínyi Miklós gróf, a szigetvári hős és a költő Zrínyi Miklós gróf, valamint Zrínyi Péter, utóbbi öccsének a címszavait tartalmazza a Magyar Lexikonból.[78] Ebben említés esik Dervarics Kálmán közleményéről, melyben a költő Zrínyi halálának okáról értekezik (40–43. kép).[79]

A következő beragasztott lap a Magyar Történelmi Társulat közlönye, a Századok c. folyóirat 1881-es számából van kivágva, a Történelmi Könyvtár c. fejezet a Tárca rovatban az 552-ik oldalán közli Dervarics *„Gr. Zrínyi Miklós*

78 [s. n.] Dervarics Kálmán, „Zrínyi Miklós gróf...", szerk. Somogyi Ede, *Magyar Lexikon I–XVII* (Budapest: Rautmann–Wilckens, Waidl–Pallas, 1885), https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MagyarLexikon_16/?pg=342&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

79 Dervarics Kálmán, *Gróf Zrínyi Miklós a költő halála 1664-ben. Történelmi cáfolat* (Szombathely: Seiler Henrik, 1881).

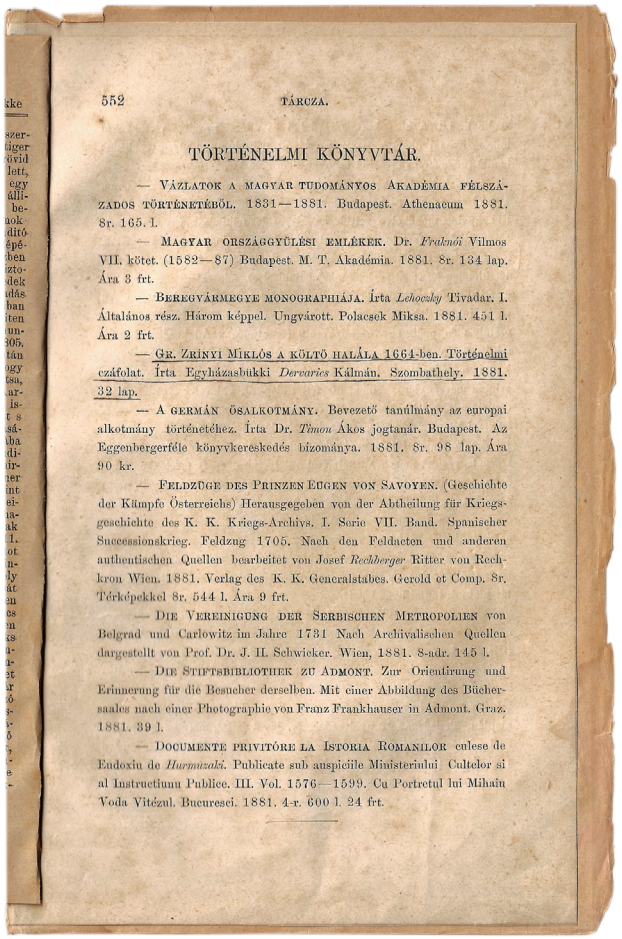

552 TÁRCZA.

TÖRTÉNELMI KÖNYVTÁR.

— Vázlatok a magyar tudományos Akadémia félszázados történetéből. 1831—1881. Budapest. Athenaeum 1881. 8r. 165. l.

— Magyar országgyülési emlékek. Dr. *Fraknói* Vilmos VII. kötet. (1582—87) Budapest. M. T. Akadémia. 1881. 8r. 134 lap. Ára 3 frt.

— Beregvármegye monographiája. Irta *Lehoczky* Tivadar. I. Általános rész. Három képpel. Ungvárott. Polacsek Miksa. 1881. 451 l. Ára 2 frt.

— Gr. Zrínyi Miklós a költő halála 1664-ben. Történelmi czáfolat. Irta Egyházasbükki *Dervarics* Kálmán. Szombathely. 1881. 32 lap.

— A germán ösalkotmány. Bevezető tanulmány az europai alkotmány történetéhez. Irta Dr. *Timon* Ákos jogtanár. Budapest. Az Eggenbergerféle könyvkereskedés bizománya. 1881. 8r. 98 lap. Ára 90 kr.

— Feldzüge des Prinzen Eugen von Savoyen. (Geschichte der Kämpfe Österreichs) Herausgegeben von der Abtheilung für Kriegsgeschichte des K. K. Kriegs-Archivs. I. Serie VII. Band. Spanischer Successionskrieg. Feldzug 1705. Nach den Feldacten und anderen authentischen Quellen bearbeitet von Josef *Rechberger* Ritter von Rechkron Wien. 1881. Verlag des K. K. Generalstabes. Gerold et Comp. 8r. Térképekkel 8r. 544 l. Ára 9 frt.

— Die Vereinigung der Serbischen Metropolien von Belgrad und Carlowitz im Jahre 1731 Nach Archivalischen Quellen dargestellt von Prof. Dr. J. H. Schwicker. Wien, 1881. 8-adr. 145 l.

— Die Stiftsbibliothek zu Admont. Zur Orientirung und Erinnerung für die Besucher derselben. Mit einer Abbildung des Büchersaales nach einer Photographie von Franz Frankhauser in Admont. Graz. 1881. 39 l.

— Documente privitóre la Istoria Romanilor culese de Eudoxiu de *Hurmuzaki*. Publicate sub auspiciile Ministeriului Cultelor si al Instructiunu Publice. III. Vol. 1576—1599. Cu Portretul lui Mihaiu Voda Vitézul. Bucuresci. 1881. 4-r. 600 l. 24 frt.

44. kép: Dervarics „*Gr. Zrínyi Miklós a költő halála 1664-ben. Történelmi czáfolat.*" c. könyvének említése

a költő halála 1664-ben. Történelmi czáfolat." c. könyvének 1881-es megjelenési évét és 32 lapnyi terjedelmét (44. kép).[80]

A 791–792 hasábok után négy befűzött lap található, mely a 85-ik oldalon Tóth Ede költeményei c. cikkel kezdődik a nyomtatványrész, Dervarics „*ZRÍNYI, A KÖLTŐ HALÁLA. (Gróf Zrínyi Miklós, a költő halála 1664-ben. Történelmi cáfolat. írta Dervarics Kálmán. Szombathely 1881. 32. Ára 40 kr.)*" c. cikke pedig csak ez után, a 88–91. lapon következik. Az írás Dervarics cikkének – melyben azt a kérdést tárgyalta, hogy Zrínyi halálát egy vadkan vagy a bécsi kormány által fölbérelt orvgyilkos okozta-e, ahogy azt Dervarics állítja – hosszabb ismertetése és kritikája. A közlés helye a „*Koszoru. A Petőfi-Társaság havi közlönye*" 6. kötete 1881-ből, szerzője ismeretlen.[81] A cikk nem vitatja Dervarics megállapításait, ám forráshasználatáról és érveléséről némileg elmarasztalóan szólt. Más, korabeli vagy későbbi,[82] szerzők is kételkedve fogadták Dervarics megállapítását az orvgyilkosságot illetően (45–48. kép).[83]

80 [s. n.], „Tárcza. Történelmi Könyvtár", *Századok*, 1881, 552. p., http://real-j.mtak.hu/13630/1/Szazadok_1881.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

81 [s. n.], „Zrínyi, a költő halála", *Koszoru. A Petőfi-Társaság havi közlönye* VI (1881): 88–91. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/MTA_PetofiTarsasagLapjaKoszoru_1881_2/?pg=95&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

82 [s. n.], „Irodalmi szemle. Egyházasbükki Dervarics Kálmán: Gr. Zrinyi Miklós, a költő, halála 1664-ben", *Magyar Szemle* I, 1 (1881): 398–399. p., http://real-j.mtak.hu/14131/1/MTA_MagyarSzemle_1881.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 06.]; — D., „Hazánk történelmi nevezetességű helyei és meglévő műemlékei", *Századok*, 1903, 560–561. p., http://real-j.mtak.hu/13660/1/Szazadok_1903.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 06.]; Weber Arthur, „Zrinyi halála. 1664. nov. 18", *Hadtörténelmi Közlemények* XI (1910): 80–114. p., http://real-j.mtak.hu/5121/1/HadtortenelmiKozlemenyek_1910.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Lőcsei Mária, „Zrinyi Miklós halála", *Irodalomtörténet* I (1912): 449–457. p., http://real-j.mtak.hu/2787/1/IrodalomTortenet_1912.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

83 Kalapis, „Életrajzi kalauz"; Csikai és Bene, „Dervarics Kálmán Elek, egyházasbükki".

rabb, sötétebb színeknek kedvelése (drámai műveinek egyik jellemző tulajdonsága) ekkép már első lyrai költeményeiben nyilatkozik. Azt a bús, elegikus hangot, mely a *Falu rossza* s *A kintornás család* egyes helyeinek oly megkapó varázst kölcsönöz, már apróbb műveiben föltalálhatjuk, közös forrásukat pedig nagyrészt a költő élményeiben kell keresnünk. Tóth Ede életírója ezért egykor sok hasznát veheti még a kezeink közt levő szerény versfüzérnek, melyet Aigner Lajos dícséretes buzgólkodásából, az összes művek kiegészítése gyanánt vesz most az olvasó.

Tóth Ede költeményei, mint önálló művek, nagyobb irodalmi értéket nem képviselnek; de mint a költő drámai műveinek és élettörténetének magyarázói, érdekesek lehetnek mindazok előtt, ki e tüneményszerű tehetség színpadi alkotásaiból annak idejében újabb és újabb gyönyört merítettek.

ZRÍNYI, A KÖLTŐ HALÁLA.

(Gróf Zrínyi Miklós, a költő halála 1664-ben, Történelmi czáfolat. Írta *Dervarics Kálmán*. Szombathely 1881. 32 l. Ára 40 kr.)

A kursáneci erdőben, 1664-ben vadkan ölte-e meg Zrínyit, a költőt, vagy a Lipót király tudtával és beleegyezésével e célra felfogadott Póka István? — e kérdés eldöntését tűzte ki feladatául ama rövid történelmi dolgozat, melyet közelebb bocsátott közre *Dervarics Kálmán*.

Történetíróink legnagyobb része, támaszkodva Bethlen Miklós följegyzéseire, eddig abban a nézetben volt, hogy Zrínyit csakugyan a vadkan ölte meg; Dervarics Kálmán e felfogástól eltérőleg, más források alapján, azt igyekszik bebizonyítani, hogy a nagy költő és hazafi a Póka István golyójának, közvetve pedig a bécsi kormány ellenszenvének esett áldozatául. Bethlen, ki jelen volt a végzetes vadászaton, e tárgyra vonatkozólag a következőket írja önéletírásában: «18-va novembris erdei dísznókra menénk ebéd után, Vitnyédy (híres soproni ügyvéd) az első, én a hátulsó ülésben bal, s ő (Zrínyi) jobb felől; egy fabulát beszéle, nem tudván ő, hogy három óra alatt meghal.» Délután 2 óra lehetett, midőn Csáktornyáról vadászatra indultak, Zrínyi halálának idejét tehát 1664 november 18-ának esti 5—6 órája közé tehetjük. Bethlen aztán így folytatja: «Ő — Zrínyi — levetvén a nagy bő csizmát, puskával beméne és szokása szerint csak egyedül bujkálván, löve egy nagy erdei disznót, a gyalogosok is lövének egyet s vége lőn a vadászatnak; kisereglénk a hintóhoz, az úr — Zrínyi — is, hogy immár haza menjünk, azonban oda hoza a fatum (mint egy Deus ex machina) egy Póka nevű jágert, ki mondá horvátul: «Én egy vadkant sebesítettem, mentem a vérén, ha utána mennénk, elveszthetnők», az úr — Zrínyi — mindjárt mondá nekünk Zichyvel ketten, látván, hogy vele menni akarunk: «Öcsém uraim, kegyelmetek csak maradjanak itt». Vitnyédynek és Guzmics kapitánynak: «Csak beszélgessenek kegyelmetek itt uramöcséimmel, csak meglátom, mit mond ez a bolond (t. i. Póka), mindjárt visszajövök», s csak bocskorban Póka után nyargala». Bethlen tehát elmaradt Zrínyitől s később az egész esetet Majláni elbeszélése után írja le. Majláninak azonban néhány történetíró s utánuk Dervarics nem hajlandó hitelt adni, mert ha — mint ő beszélte — Zrínyi már a földön feküdt s a hátán a vadkan ült, képtelenség azt hinni, hogy Zrínyit a vad meg nem ölte; az pedig határos a mesével, a mit Majláni tovább állít, hogy t. i. Zrínyi még azután fölkelt, beszélt és holmi fácskával, melyet zsebében hordott, akarta vérének folyását megállítani; mert ha igaz az, a mit Bethlen ír, hogy «Zrínyi fején három seb volt, ezek közt egy a bal fülén alul, az orcáján, a szeme felé rút szakasztás, aztán jobbfelől, a fülén alul, a nyaka csigájánál ment be a kan agyara s a torka felé és a nyakra járó minden inakat ketté szakította» — ily állapotban Zrínyi nem csak hogy föl nem kelhetett, de nem is beszélhetett,

annál kevésbbé juthatott eszébe, hogy zsebében holmi fácska is van, melylyel a vér folyását megállíthatja. Sokkal hihetőbb, a mit Cserey Mihály mond, hogy t. i. az ellenséges bécsi kormány nem mervén Zrínyi ellen nyiltan föllépni, nagy fizetéssel egy német jágert fogadott, ki Zrínyi szolgálatára kötelezvén magát, mindig keresett alkalmatosságot, hogy őt valahol meglőhesse, a mi nem is késett, mert a kursáneci vadászat alkalmával csakugyan sikerült semmi roszat sem gyanító urát a félhomályos, sűrű erdőbe becsalni, s a tanúk nélküli alkalmat felhasználván, őt golyójával földre teríteni. Zrínyi elesvén, a vadkan reá rohant, s fején és torkán mély sebeket ejtett. Cserey e pontra vonatkozólag szóról-szóra a következőket írja: «És mikor látta volna (Póka), hogy a vadkannal tusakodnék, egy sűrű helyről, mintha a vadkant akarná meglőni, úgy lőtte volna meg a bánt főben, s e miatt kellett volna (Zrínyinek) meghalnia». Magyarországon és Erdélyben általában ez a felfogás talált hitelre, s nem kétolkedett senki, hogy Zrínyit a bécsi udvar és kormány által felfogadott vadász orozva lőtte agyon. Galeazzo Qualdo Priorato olasz történetiró, ki Zrínyi halála után tiz évvel bocsátotta közre három kötetes nagy munkáját, még azt is állítja, hogy Zrínyi fejében a golyót megtalálták, az pedig történeti tény, hogy az udvar nagy örömmel vette Zrínyi halálának hírét, s örömét alig tudta az illemkívánta gyászszal eltakarni. Nem lényegtelen bizonyíték a bűntény elkövetése mellett még az a körülmény is, hogy Zrínyi bizalmas emberének, az időközben elhúnyt Vitnyédinek iratait Lipót császár 1670 február 17-dikén a soproni előljáróság által őrizet alá vétette s hogy az iratcsomóból, mely később az akadémia birtokába került, Vitnyédinek épen 1664-ben írott levelei hiányzanak. A bécsi udvarnak volt esze és hatalma, hogy Vitnyédi irataiból kiszedesse azon leveleket s adatokat, melyek Zrínyi mikénti halálára vonatkoztak.

Az idézett történeti följegyzések és következtetések,

valamint az a körülmény, hogy a nemzeti muzeum régiségtárában egy puska ezüstözött lapján az ajándékozó Póka Gábor azt állítja, hogy Zrínyit rokona: Póka István, e fegyverből lőtte agyon — Dervarics állításainak alaposságáról tanúskodnak. A kérdést újra vitatás tárgyává tenni nem volt hiába való munka, bár az igazság érdekében azt be kell vallanunk, hogy több rendszeresség, az érvek jobb csoportosítása s általában átlátszóbb és tömörebb előadás mellett Dervarics meggyőzőbb tanulmányt is írhatott volna. Dolgozata jelen alakjában sok jóakaratról, dicséretes szorgalomról, de egyuttal a kritikai érzék jelentékeny hiányairól is tanúskodik. Feltünő előttünk különösen az, hogy komoly történelmi dolgozatában még a képes és divatlapok közleményeire is — mint forrásokra — hivatkozik.

A vékony füzetet három kép: a költő arcképe, emlékoszlopa s Csáktornya várának rajza diszíti.

Petőfi Selmecen. E cím alatt közelébb dr. *Versényi György* tolláből érdekes közlemény jelent meg a *Pesti Hirlap*-ban. Csekély kihagyásokkal átveszszük e cikket egész terjedelmében, mert közlönyünk kötelességének tekinti összegyüjteni a különféle lapok mindazon közleményeit, melyek a nagy költőre vonatkoznak s egykor megírandó terjedelmesebb életrajzához adalékokat szolgáltatnak. Dr. Versényi cikke e tekintetben már csak azért is kiváló fontosságú és érdekü, mert Selmec, mint tudjuk, döntő befolyással volt a költő további sorsára. — Petőfi Aszódról az 1838—39-iki iskolai évre ment Selmecre, mint «rhetor primi anni» (ma V. oszt.) Kitünő bizonyítványt vitt, mint az, az anyakönyvben látható, hová azonban hibásan van tizenhét évesnek bejegyezve. Születése helyéül Kis-Kőrös szerepel. Osztályában akkor két professzor tanított: Bolemann István és Lichard Dániel. Összesen két tárgyat adtak elő. Bolemann tárgyaiból (költészettan, földrajz, forditás latinból magyarra, latin stil-gyakorlatok) az első félév végén mind «classis

45–48. kép: „*Zrínyi, a költő halála*" c. cikk, Dervarics írásának ismertetése

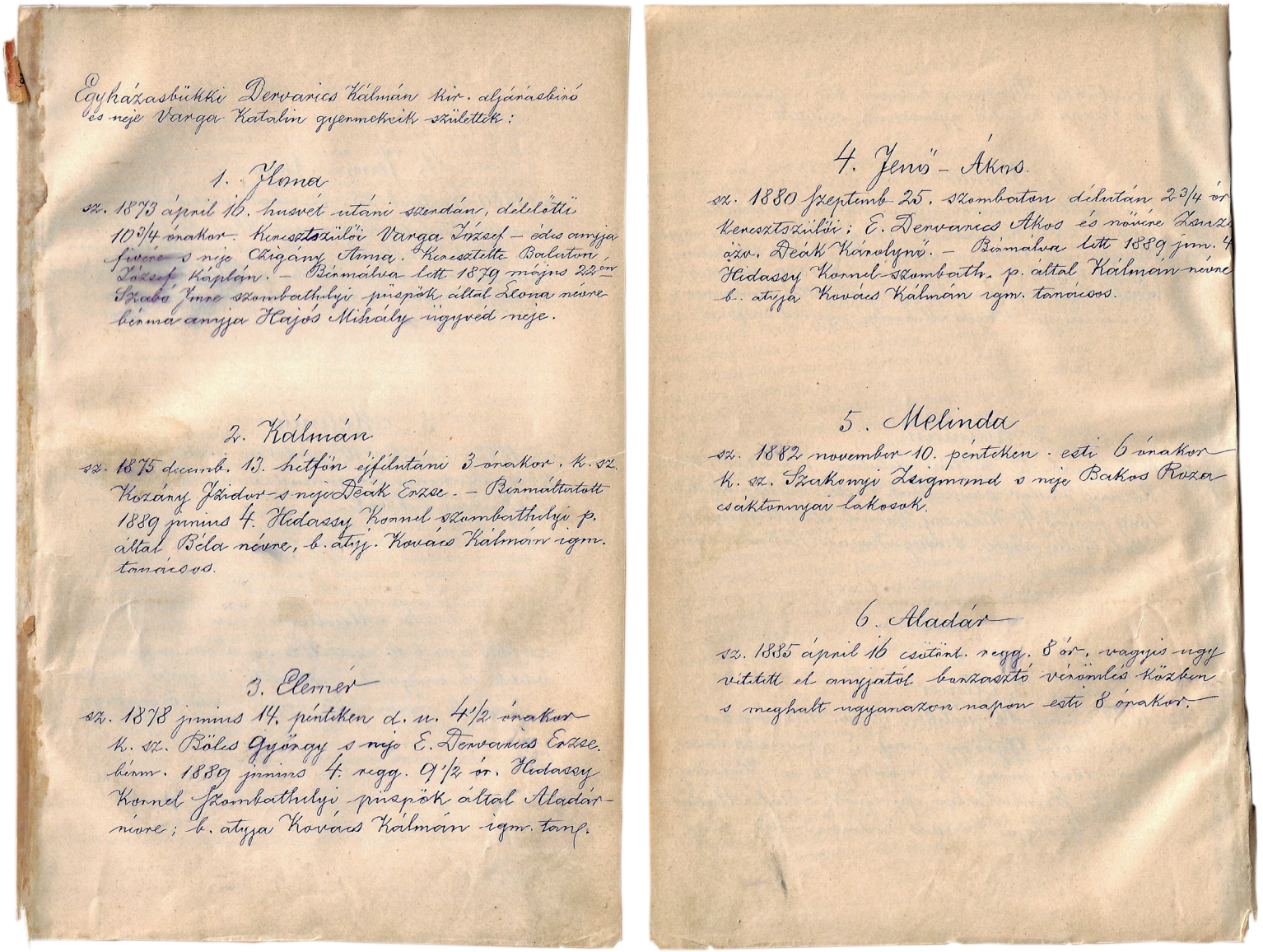

Egyházasbükki Dervarics Kálmán kir. aljárásbíró és neje Varga Katalin gyermekeik születtek:

1. Ilona

sz. 1873 ápril 16. husvét utáni szerdán, délelőtti 10 3/4 órakor. Keresztszülői Varga József – édes anyja fivére s neje Czigány Anna. Keresztelte Balaton, József káplán. – Bérmálva lett 1879 május 22ön Szabó Imre szombathelyi püspök által Leona névre bérma anyja Hajós Mihály ügyvéd neje.

2. Kálmán

sz. 1875 decemb. 13. hétfőn éjfélutáni 3 órakor. k. sz. Kozány Izidor s neje Deák Erzse. – Bérmáltatott 1889 junius 4. Hidassy Kornel szombathelyi p. által Béla névre, b. atyj. Kovács Kálmán igm. tanácsos.

3. Elemér

sz. 1878 junius 14. pénteken d. u. 4 1/2 órakor k. sz. Böles György s neje E. Dervarics Erzse. bérm. 1889 junius 4. regg. 9 1/2 ór. Hidassy Kornel szombathelyi püspök által Aladár-névre; b. atyja Kovács Kálmán igm. tanc.

4. Jenő – Ákos.

sz. 1880 szeptemb. 25. szombaton délután 2 3/4 ór keresztszülői: E. Dervarics Ákos és nővére Zsuzsa özv. Deák Károlynő. – Bérmálva lett 1889 jun. 4 Hidassy Kornel szombath. p. által Kálmán névre b. atyja Kovács Kálmán igm. tanácsos.

5. Melinda

sz. 1882 november 10. pénteken esti 6 órakor k. sz. Szakonyi Zsigmond s neje Bakos Roza csáktornyai lakosok.

6. Aladár

sz. 1885 ápril 16 csütört. regg. 8 ór. vagyis ugy vétetett el anyjától borzasztó vérömlés közben s meghalt ugyanazon napon esti 8 órakor.

49–50. kép: Egyházasbükki Dervarics Kálmán királyi aljárásbíró és neje Varga Katalin gyermekei

E nyomtatványok után kézírásos lap van beragasztva a 765–766 hasáb szélére, melyeknek előbb, az említett hiányzó részben kellett volna értelemszerűen következnie. A számozás egyébként a 775–776-os lapig terjed. A kézírásos lapon Dervarics hat gyermekének születési adatai találhatóak (49–50. kép):

„Egyházasbükki Dervarics Kálmán kir. aljárásbiró és neje Varga Katalin gyermekeik születtek:

1. Ilona

sz. 1873 április 16. husvét utáni szerdán, délelőtti 10 ¾ órakor. Keresztszülői Varga József – édes anyja fivére s neje Czigány Anna. Keresztelte Balaton József káplán. – Bérmálva lett 1879 május 22-én Szabó Imre szombathelyi püspök által Leona névre bérma anyja Hajós Mihály ügyvéd neje.

2. Kálmán

sz. 1875 decemb. 13. hétfőn éjfélutáni 3 órakor. K. sz. Kozány Izidor s neje Deák Erzse. – Bérmáltatott 1889 junius 4. Hidassy Kornel szombathelyi p. által Béla névre, b. atyj. Kovács Kálmán igm. tanácsos.

3. Elemér

sz. 1878 junius 14. pénteken d. u. 4 ½ órakor K. sz. Bölcs György s neje E. Dervarics Erzse. bérm. 1889 junius 4. regg. 9 ½ ór. Hidassi Kornel szombathelyi püspök által Aladár névre; b. atyja Kovács Kálmán igm. tan.

4. Jenő – Ákos

sz. 1880 Szeptemb 25. szombaton délután 2 ¾ ór Keresztszülői: E. Dervarics Akos és nővére Zsuzsa özv. Deák Károlynő. – Bérmálva lett 1889 jun. 4. Hidassy Kornel szombath. p. által Kálmán névre b. atyja Kovács Kálmán igm, tanácsos.

5. Melinda

sz. 1882 november 10. pénteken esti 6 órakor K. sz. Szakonyi Zsigmond s neje Bakos Roza csáktornyai lakosok.

6. Aladár[84]

sz. 1885 április 16 csütört. regg. 8. ór. vagyis ugy vitetett el anyjától borzasztó vérömlés közben s meghalt ugyanazon napon esti 8 órakor."

84 Sándor János, „Dervarics Aladár. Alsólendva halotti anyakönyve 1871. január 1.–1889. december 31" (Alsólendva, 1885. április 16.), https://data.matricula-online.eu/sl/slovenia/maribor/lendava/4963/?pg=237 [Megtekintve: 2024. 04. 07.]. A 117. sz. bejegyzés alatt a 214. lapon a temetése időpontja április 17-e és bejegyezték, hogy a Szentháromsági kápolna temetőjébe temették.

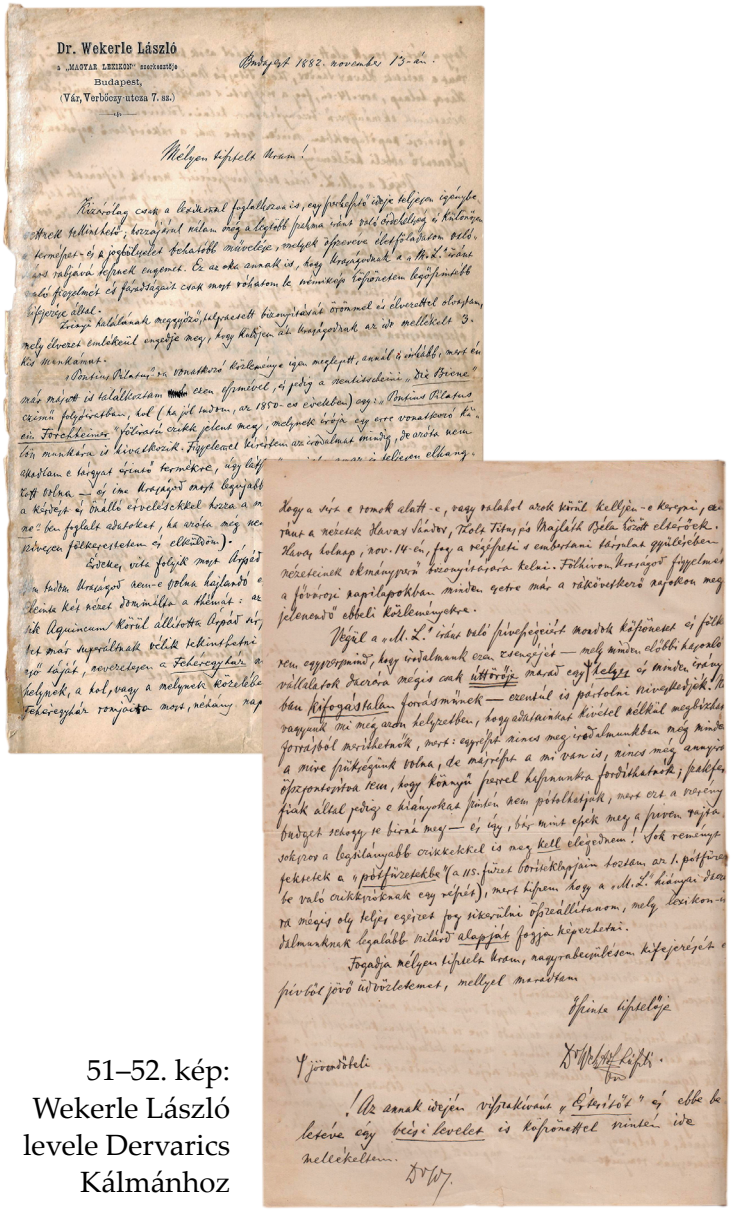
Dr. Wekerle László
a „MAGYAR LEXIKON" szerkesztője
Budapest,
(Vár, Verbőczy-utcza 7. sz.)

Budapest 1882. november 13-án.

Mélyen tisztelt Uram!

51–52. kép: Wekerle László levele Dervarics Kálmánhoz

Mivel Dervarics Kálmán nyughelye bizonytalan, de Aladár fia temetésének helyszíne, mely a Szentháromság-kápolna melletti temető volt, esetleg ide lokalizálhatja a családi sírhelyet, azonban az is elképzelhető, hogy az apa, Kálmán már az ún. középső temetőben nyugszik. A halotti anyakönyvben nem szerepel a gyermek halálának oka, sem pedig az, hogy részesült volna a haldoklók szentségében. A születési anyakönyvben ugyanerre a napra viszont beírták a keresztszülők nevét, mégpedig Szakonyi Zsigát és Bakos Rozáliát és a keresztelés dátumát, április 16-át.[85]

A család akkori temetkezési helyét támasztja alá a nagyapa, Dervarics Lajos postamester temetésének helye, aki 1872. május 12-én hunyt el 77 éves korában és úgyszintén a Szentháromság-kápolna mellett temették el május 14-én, ahogy ez megtudható a halotti anyakönyv Észrevételek rovatából: In coemeterio ad Capellaus S. S. Trinitatis = a Szentháromság-kápolna temetőjében.[86] Felesége, Sinkovics Anna mellé temették, akiről a halotti anyakönyvből tudjuk, hogy 1841. április 13-án, 36 évesen hunyt el.[87] Följegyezték, hogy nemes, lendvai lakos volt és a temetés helye rovatban a „*S-3ság*", azaz a Szentháromság olvasható ki.[88]

85 Sándor János, „Dervarics Aladár. Alsólendva keresztelési anyakönyve, 1880. január 1.–1888. december 31" (Alsólendva, 1885. április 16.), 116. p., https://data.matricula-online.eu/sl/slovenia/maribor/lendava/01225/?pg=115 [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

86 Stirling Antonius, „Dervarits Ludovicus. Alsólendva halotti anyakönyve 1818 január 1.–1858. december 31" (Alsólendva, 1841. május 12.), https://data.matricula-online.eu/sl/slovenia/maribor/lendava/4963/?pg=32 [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

87 Több mint valószínű, hogy néhány napra lánya Erzsébet születése (1841. 4. 11.) után halt meg. Az anyakönyvben a halál okáról nincs rovat.

88 [s. n.], „Sinkovics Anna Nemes Dervarics Lajosné. Alsólendva

A 775–776-os lap után Wekerle László kétoldalas levele került a 781–782-es lapra, közte ismét hiányoznak a lapok sorrend szerinti számozásai, tehát a 777–778 és a 799–780 hasábszámú lapok. A levél, mely Budapest, 1882. november 13-ai keltezésű, „*Dr. Wekerle László / a „Magyar Lexikon" szerkesztője / Budapest, / (Vár, Verbőczy utcza 7. sz.)*" fejléccel van ellátva. Tárgya a Dervaricshoz intézett levél és mellékletei, melyek azonban a füzetből hiányoznak (51–52. kép).

„Mélyen tisztelt Uram!

Kizárólag csak a lexikonnal foglalkozva is, egy szerkesztő teljesen igénybe vettnek tekinthető; hozzájárul nálam még a legtöbb szakma iránt való érdekeltség és különösen a természet- és a jogbölcselet behatóbb művelése, melyek összevéve életfeladatom valóságos rabjává tesznek engemet. Ez az oka annak is, hogy Uraságodnak a „M. L."[89] *iránt való figyelmét és fáradságait csak most róhatom le némiképp köszönetem legőszintébb kifejezése által.*

Zrinyi halálának meggyőző, talpraesett bizonyítását örömmel és élvezettel olvastam, mely élvezet emlékeül engedje meg, hogy küldjem át Uraságodnak az ide mellékelt 3. kis munkámat.

„Pontius Pilatus"-ra vonatkozó közleménye igen meglepett, annál is inkább, mert én már másutt is találkoztam ezen eszmével, és pedig a neutitscheini „Die Biene" czimű folyóiratban, hol (ha jól tudom, az 1850-es években) egy: Pontius Pilatus ein Forschheimer" föliratú czikk jelent meg, melynek írója egy erre vonatkozó külön munkára is hivatkozik. Figyelemmel kísértem az irodalmat mindig, de azóta nem akadtam e tárgyat érintő termékre, úgy látszott mintha amaz is teljesen elhangzott volna – és íme Uraságod most legujabban szintén búvárkodásai tárgyává tette a kérdést és önálló érvelésekkel hozza a meglepő eredményeket fölszinre. (A „Biene"-ben foglalt adatokat, ha azóta még nem jutottak volna Uraságod tudomására, szívesen fölkerestetem és elküldöm).

Érdekes vita folyik most Árpád sírja helyének megállapítása körül. Nem tudom Uraságod nem-e volna hajlandó erre is kiterjeszteni különösebb figyelmét? Eleinte két nézet dominálta a thémát: az egyik Székesfehérvár környékén, a másik Aquincum körül állította Árpád sírját keresendőnek. Most az első nézetet már superáltnak vélik tekinthetni s kizárólag Óbuda északnyugat felé eső táját, nevezetesen a Fehéregyház nevű hajdani templomot veszik azon helynek, a hol, vagy a melynek közelében a sírt megtalálhatónak tartják. Fehéregyház romjaira most, néhány nap előtt (úgylátszik) csakugyan ráakadtak. Hogy a sír e romok alatt-e, vagy valahol azok körül kelljen-e keresni, eziránt a nézetek Havas Sándor, Tholt Titus és Majláth Béla között eltérőek. Havas holnap, nov. 14-én, fog a régészeti s embertani társulat gyűlésében nézeteinek okmányszerű bizonyítványára kelni. Fölhivom Uraságod figyelmét a fővárosi napilapokban minden esetre már a rákövetkező napokon megjelenendő ebbeli közleményekre.

*Végül a „M. L." iránt való szívességeiért mondok köszönetet és fölkérem egyszersmind, hogy irodalmunk ezen zsengéjét – mely minden előbbi hasonló vállalatok daczára mégis csak úttörője marad egy * helyes és minden irányban kifogástalan forrásmű-*

halotti anyakönyve 1818 január 1.–1858. december 31" (Alsólendva, 1841. április 13.), https://data.matricula-online.eu/sl/slovenia/maribor/lendava/4961/?pg=114 [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

89 Magyar Lexikon.

nek – ezentúl is pártolni sziveskedjék. Nem vagyunk mi még azon helyzetben, hogy adatainkat kivétel nélkül megbízható forrásból meríthetnők, mert: egyrészt nincs meg irodalmunkban még minden, a mire szükségünk volna, de másrészt a mi van is, nincs még annyira öszpontosítva sem, hogy könnyű szerrel hasznunkra fordíthatnók; szakfe[…]fiak[90] *által pedig e hiányokat szintén nem pótolhatjuk, mert ezt a szerény budget sehogy se birná meg – és így, bár mint esék meg a szivem rajta sokszor a legsilányabb czikkekkel is meg kell elégednem! Sok reményt fektetek a „pótfüzetekbe" (a 115. füzet borítéklapjain hoztam az 1. pótfüzetbe való czikkszóknak egy részét), mert hiszem hogy a „M. L." hiányai daczára mégis oly teljes egészet fog sikerülni összeállítanom, mely lexikon-irodalmunknak legalább szilárd alapját fogja képezhetni.*

Fogadja mélyen tisztelt Uram, nagyrabecsülésem kifejezését és szívből jövő üdvözletemet, mellyel maradtam

őszinte tisztelője
** jövendőbeli* *Dr Wekerle László*

!Az annak idején visszakívánt „Értesítőt" és ebbe beletéve egy bécsi levelet is köszönettel szintén ide mellékeltem.

Dr W."

A levélből kitűnik, hogy Dervarics részt vett országos nagyszabású munkákban is és számon tartották történész szakemberként is, habár hivatalosan nem rendelkezett történész képesítéssel. A „*Zrínyi*" és a „*Pilatus*" szócikkekhez szolgáltatott adatok beküldésében való részvételét, esetleges szerzőségét a Magyar Lexikonban e levél is megerősíti.[91]

A 783–784 és a 785–786 hasábszámú két lap között két lapnyira összehajtott térkép található, „*Magyarország térképe a római uralom idejében.*" címmel (53. kép). A bal alsó sarkában: „*A Magyar Nemzet Történetéhez*", középen: „*Metsz. és nyom. Kogutowitz M. Magy. földr. Intézetében*", jobbra: „*Az Athenaeum kiadása*" felirat. „*A Magyar Nemzet Története*" a Szilágyi-féle Millennáris történelem első kötetére utal.[92]

A 787–788 hasábszámú lap után hiányzik a következő lap, és csak a 793–794-es számozással folytatódik a füzet. A 795-ös hasábra a „*Pilatus*" szócikket ragasztották, ugyan sem a közlés helye, sem a szerzője nincs feltűntetve, de a

90 A ragasztás miatt nem látszik.

91 [s. n.] Dervarics, „Zrínyi..."; [s. n.] Dervarics Kálmán, „Pilatus", szerk. Somogyi Ede, *Magyar Lexikon I–XVII* (Budapest: Rautmann–Wilckens, Waidl–Pallas, 1883), https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MagyarLexikon_13/?pg=608&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.]. Pilátus, illetve Pontius Pilátus Dervarics három különböző közlésében szerepel, innen és a levelekből a név váltakozó írásmódja.

92 Frölich Róbert, „Magyarország területe a római hódítás előtt. IV. fejezet. Magyarország legrégibb ismert lakói", in *A magyar nemzet története*, szerk. Szilágyi Sándor, I (Budapest: Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Részvénytársulat, 1894), számozatlan tábla a LIV. oldalszám után, https://adt.arcanum.com/hu/view/MagyarNemzetTortenete_Szilagyi_01_1895/?pg=76&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

53. kép: *„Magyarország térképe a római uralom idejében"*
a Szilágyi Sándor szerkesztette A Magyar Nemzet Története c. kiadványból

795 Derkai—Dervarics 796

Pilatus, teljesen Pontius Pilatus, római helytartó Judeában és Samariában Kr. u. 26—36-ig, kinek helytartósága idejére esik Jézusnak keresztre feszittetése. Kormányzása kegyetlen és erőszakos volt s a zsidókat többször felingerelte maga ellen. Midőn a zsidók Jézust bevádolták előtte, ő átlátta a zsidó hierárchák ravaszságát, s Jézust ártatlannak itélve, megakarta menteni, utoljára azonban, hogy a zsidókkal való összeütközését még jobban el ne mérgesitse, egész közönynyel kiadta Jézust a zsidóknak. Némely aprólékos történetek ez esetre nézve, p. o. hogy P. neje (ki a legendában Procla névvel neveztetik) kérte volna férjét, hogy fogja pártját Jézusnak, későbbi mondák alapján keletkeztek, mely mondák P. nevéhez fűződtek. Már Justin vértanu (150) és Tertullian előtt ismeretes volt az Acta Pilati, melyben P. magát Tiberius előtt Jézus elitélésére nézve mentegette. Ezek szolgáltak kiinduló pontul az apokryph Acta Pilati-nak, mely a 6. szdban a sokszor átdolgozott Nikodém evangeliumába felvétetett. A középkori monda szerint P. teste, ki Caligula alatt öngyilkos lett, sem a Tiberisben sem a Rhoneben nem talált nyugalmat, s végre a Pilatus-hegyen (mons Pileatus) Svájczban levő tóba sülyedt el. Már Tertullián P.-t lelkiismeretére nézve, kereszténynek mondja, az aethiop-egyház mint szentet tiszteli, a kopt pedig mint vértanut. A P. nemzetiségére nézve Egyházasbükki Dervarics Kálmán egy történelmi tanulmánya alapján azt állitja, hogy P. Forcheimban született és német ember volt. (L. a „Zalai Közlöny“ 1880. decz. 23-iki 103-ik számát).

Derra *Konstantin*, a költészeti osztály tanulója volt a pesti kegyesrendiek gymnasiumában, midőn a következő költeménye jelent meg: *Onomasticon* adm. rev. patri Andreae Jallosits in regio majori gymnasio Pesthiensi scholarum piarum poeseos professori... 30. nov. 1832. Pesthini.

Dersi (*Derzsy*) *Gergely István*, unitárius pap volt a dicső-szentmártoni széplaki, szőkefalvi s tordai ekklézsiákban a XVIII. században. — Kéziratban maradt munkái: Diacrises theologicae, az unitárius vallás tankönyve (az ellenvetések czáfolatával), melyet sokan leirtak és használtak; azután Thesaurus S. Scripturae.

Sövénb. Ivart. VI. 1798. 240. l. — *Egyetemes M. Encyclopaedia* VII. 859. l. (Vass József.) — *Ké eszt.* » *Magyető* 1888. 92. l.

Dervarics *Kálmán* (egyházasbükki), aljárásbiró, szül. 1827. jún. 5. Gutorföldén Zalamegyében, vagyonos nemes szülőktől; édes atyja 1832-ben Alsó-Lendván postamesteri jogot és vele birtokot szerezvén, ott kezdett iskolába járni; a gymnasium hat osztályát Varasdon Horvátországban, a felsőbb iskolákat a győri akadémián végezte; ezeket azonban gyakori betegeskedése miatt nem folytathatta s 1847 elején szüleihez hazatért; 1847. jún. 14. a Zalaegerszegen tartott tisztujitáson tiszt. esküdtté nevezték ki. Az 1848—49. szabadságharczban az alsó-lendvai mozgó nemzetőrségnél hadapród, hadnagy, majd főhadnagy volt és 1848. decz. 13. Perczel honvéd-tábornok a mura-szent-mártoni komp elsülyesztésére kirendelte. 1852—54-ben az alsó-lendvai cs. kir. szolgabirósággal helyettes segédbiró; 1861-ben Alsó-Lendva város tanácsjegyzője volt; 1865. nov. 5. Festetics György gróf Zalamegye főispánja az alsó-lendvai járásba alszolgabirónak nevezte ki, hol a koronázásig (1867.) működött. 1868—71-ben Alsó-Lendva birája volt; 1872. jan. 1. óta aljárásbiró Alsó-Lendván. — Beszélyei, költeményei és történeti czikkei a következő évkönyvekben, folyóiratokban és lapokban jelentek meg: Müller Gyula Nagy Naptára (1854. Álmom és nőm cz. beszélye), Vasárnapi Ujság (1854. Lyndva vára, 1855. Hajdankori régiségek, Zala-Lövő, Tormafölde s a sárkányjárás), Budapesti Viszhang (1855.), Divatcsarnok (1855., 1857. Bán-vára, 1858.), Magyar Néplap (1856—1858., Egyházasbükki és Kálmán álnevekkel). Zala-Somogyi Közlöny (1857. 1860. 1863. 1867. 1880—81. Fegyverletétel 1848-ban, Karácsonéj 1848-ban), Szépirodalmi Köz-

Déry 798

löny (1857.), Vasmegyei Lapok (1869.), Adatok Zalamegye Történetéből (V. 1878.), Alsó-Lendvai Hiradó (1890. A vörcsöki tábori mise 1848., Egy kémszemle a Murához 1849. A Mura hidjának felgyújtása 1848., Látogatás a gráczi fogházban 1849., A vendek, Hadik életrajza s költemények 1850-ből Veleméry álnévvel, 1891. Két Beatrix, történeti rajz); dr. Wekerle László Magyar Lexikona (Alsó-Lendva, Bélavár, Dobronoki György, Pál Imre, Hadik Mihály, Hunyadi János herczeg, és Varasd czikkek.) — Munkái: 1. *Történeti beszélyek*. Pest, 1869. — 2. *Gróf Zrinyi Miklós* a költő halála 1664-ben. Szombathely, 1881. — Kéziratban: Alsó-Lendva s vidéke története. (91 iv; a római korszakot felolvasták az országos régészeti és embertani társulat gyülésén 1880. febr. 24.) — Veleméri álnevét hirlapi tudósításoknál is használta.

Nagy Iván, Magyarország Családai III. 292. — *Egyetemes M. Encyclopaedia* VII. 672. l. — *Petrik* Könyvészete. — *M. Könyvészet* 1881. és önéletrajzi adatok.

Déry *István*, szin... nészet alapitóinak e... győri királyi korona... tója, született 1792-... ranyamegyében; n... «Mikor én a szinház... ur már rég szinész... iskolába a szekszárdi... atyja, sem anyja ne... testvérei voltak 65)... lákat végezte, kedve jött a szinészethez és szinész lett. Mint mondá, elegét pirongatta érte legöregebb bátyja Déry János, ki professor volt Szekszárdon; de nem ért semmit, ő szinész maradt; adta az intrikusokat, másodszerelmeseket, énekelt is jól és játszott minden néven nevezendő hangszeren összevissza.» 1813-ban elvette Széppataki (Schenbach) Rozália szinésznőt, kitől évekig elváltan élt. 1817-ben visszavonult a szinpadtól és kincstári uradalmi tisztviselő lett. Meghalt 1862. jan. 8. 72. évében Diós-Győrben. — Fordított szindarabjai: Asszonyi érdem (Mária vagy az asszonyi érdem), vígj. 3 f. Ziegler Fr. W. után (Előadták Pesten 1810. jan. 29. 1813-ban kétszer és 1814-ben is egyszer. Székesfehérvárt 1814.), Estvéli óra, vígj. 1 felv. (1810. aug. 22. és 1811—13.), Péter czár utazása vagy a livoniai asztalos (Katinka), érz. j. 3 felv. Kratter (Ziegler Fr.) után (Pesten 1810. okt. 1. 1812. Budán 1834. jún. 29. 1835. Kézirata a n. szinháznál), Gyökeres orvoslás (Szerelemféltő orvoslás), vígj. 3 felv. Weissenthurn Johanna után (1811. okt. 7. 1812—13. és Budán 1834—35. 1836. júl. 9. Pesten, 1838. jan. 2.), Szenvedő Ida, nézőjáték (vitézi dr.) 4 felv. Kotzebue után (Pesten 1813. decz. 2. 1814. Miskolczon 1832. febr. 25. Budán 1834. jan. 11. 17. 1835. Kézirata megvan a nemzeti szinháznál), Hedvig, a bandita mátka, vagy háladatosság példája, dr. 3 felv. Körner után. (Székesfehérvár, 1814. nov. 8., Kassán, 1835. ápr. 28., Pestén, ... 24. 1839. máj. ... szinháznál), Az ...nyes vígj. 5 felv. ...en, 1831. ápr. 19. ...zeti szinháznál), ...zaró fiú, vígj. 3 ...ri szinjátszó után ...6. Debreczenben ...tó torony, szomj. ...zt után (Miskol-..., Stuart Mária, szomj. 5 felv. szabadon ford. Schiller után (Budán, 1835. jún. 20. Debreczen. 1836. jan. 9.), A helvecziai család (Svájczi család), dalj. opera 3 felv. franczia-ból Castelli, zenéje Weigeltől (Kassán, 1835. decz. 5. Debreczenben, 1836. márcz 12.). Tizenhat évű királyné, szinj. 2 felv. franczia-ból Heli Tivadar (Budán 1835. máj. 11.)

Honmüvész 1834. 52. sz. 1836. 3. 57. sz. — *Déryné* Naplója. Bpest, 1879. I. 73. 88. l. — *Figyelő* XVII. 150. l. — *Bayer József*, Nemzeti Játékszín Tört. I. II., egykorú szinlapok a n. müzeumban és gyászjelentés.

Kursanecz, falu Zalavm. csáktornyai já..., 261 lak.; u. p. Csáktornya. A k.-i erdőben, a Dráva közelében, áll gr. Zrinyi Miklós a költőnek köszobra, melynek föliratából az tünik ki, hogy Zrinyit vadászat alkalmával a vadkan ölte meg, mig „gr. Zrinyi M. a költő halála“ cz. müben E. Dervarics Kálmán minden kételyt kizáró adatok nyomán bebizonyitotta, hogy Zrinyit 1664. nov. 18. esti 5—6 óra közt a bécsi kormány által fölfogadott Póka István vadász orozva lötte agyon.

54–55. kép: A „*Pilatus*”, a „*Dervarics Kálmán (egyházasbükki)*” és a „*Kursanecz*” szócikkek

Wekerle-levélből és magából a szócikkből tudjuk, hogy az Dervarics adatai alapján került a Magyar Lexikonba.[93] A mellette lévő 796-os hasáb a „*Dervarics Kálmán*" szócikket tartalmazza, mely a következő lap 797-es hasábon folytatódik, de valamiért mindkét helyről kivágták, majd ugyanarra a helyre visszaragasztották. Alá a „*Kursanecz*" szócikk került, mely szintén nem tartalmazza a forrást, és szintén Somogyi Magyar Lexikonjában jelent meg (54–55. kép).[94]

56–57. kép: A „*Hadik Mihály*", a „*Lendva (Alsó-)*" része és a „*Dobronoki György*" szócikkek

93 [s. n.] Dervarics, „Pilatus".

94 [s. n.] Dervarics Kálmán, „Kursanecz", szerk. Somogyi Ede, *Magyar Lexikon I–XVII* (Budapest: Rautmann–Wilckens, Waidl–Pallas, 1882), https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MagyarLexikon_11/?pg=127&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

A 799–800-as hasáblappal a lexikon e füzetje véget ér, utána egy külön hozzáragasztott lapra a „*Hadik Mihály*” és a „*Dobronoki György*” szócikkek vannak ragasztva. Köztük egy csonka szócikk látható, melynek hiányzik az eleje. A Magyar Lexikonban ugyanis két hasábon a „*Lendva (Alsó-)*” leírása szerepel, de valamiért, talán figyelmetlenségből, a bal oldali kezdete lemaradt, így a lexikonból csak a második hasábon található rész került ide (56–57. kép).[95]

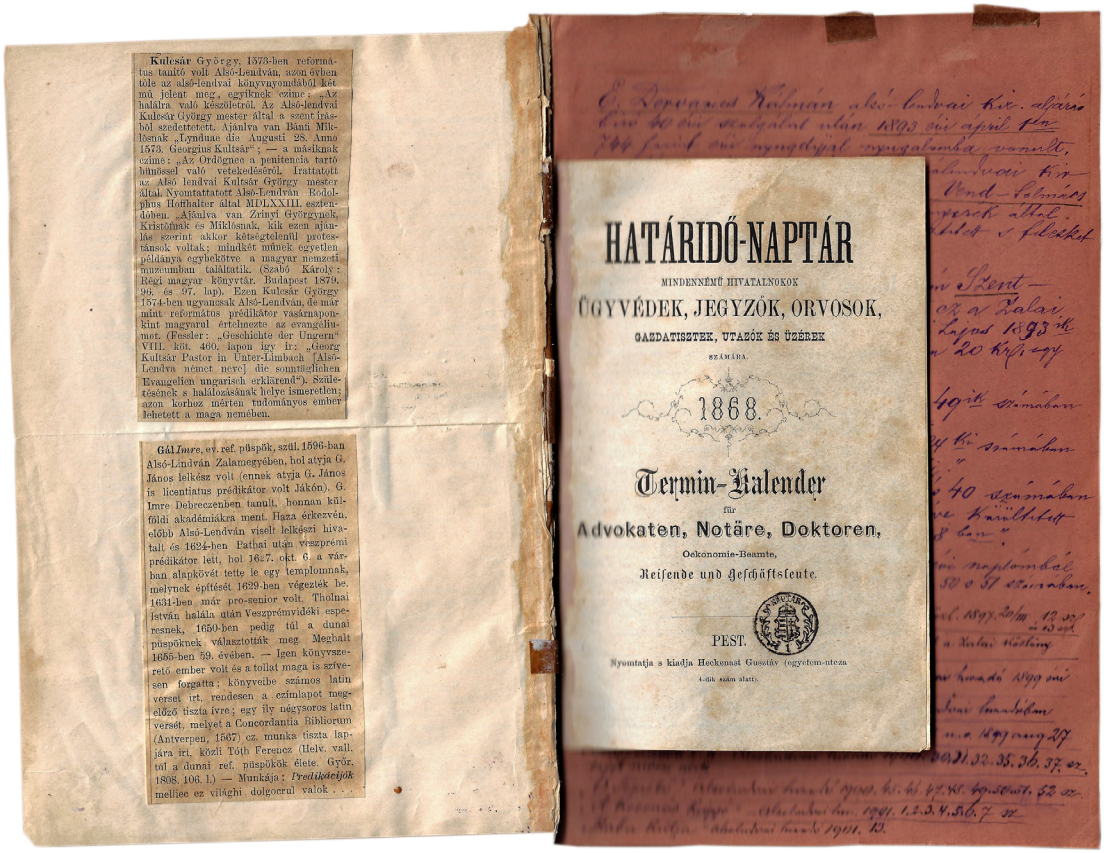

58–59. kép:
A „*Kulcsár György*” és a „*Gál Imre*” szócikkek, határidőnaptár

95 [s. n.] Dervarics Kálmán, „Lendva (Alsó-)”, szerk. Somogyi Ede, *Magyar Lexikon I–XVII* (Budapest: Rautmann–Wilckens, Waidl–Pallas, 1882), https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MagyarLexikon_11/?pg=273&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

A lap másik oldalára a „*Kulcsár György*”[96] és a „*Gál Imre*”[97] szócikkek kivágásai vannak ragasztva. Ezeknél sincs jelölve a forrás, ám szintén a Somogyi Magyar Lexikonjából valók (58. kép).

A következő beragasztott rész kisméretű füzet (103x162 mm), mégpedig hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztek, utazók és üzérek számára kiadott, magyar (a címlapján német nyelvű is) határidőnaptár az 1868-as évre, mely három lapból, hat oldalból áll (59. kép). Ennek címlapja hátoldalán nincs nyomtatott szöveg, Dervarics kézírása szerepel rajta (60–61. kép). Ebből házasságának körülményeiről tudhatunk meg néhány, eddig ismeretlen dolgot (62. kép):

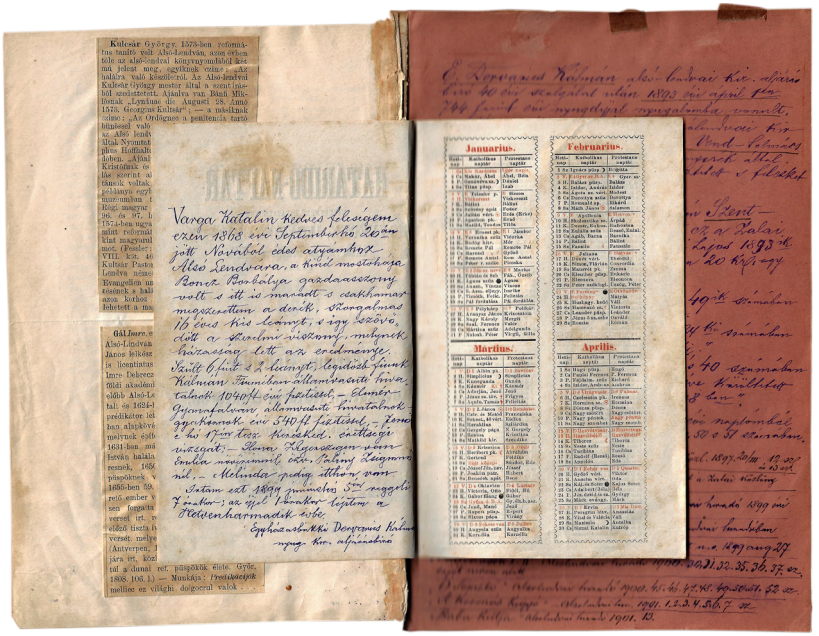

60–61. kép: A határidőnaptár második és harmadik oldala

62. kép: A határidőnaptár önéletrajzi adatokkal

96 [s. n.] Dervarics Kálmán, „Kulcsár György”, szerk. Somogyi Ede, *Magyar Lexikon I–XVII* (Budapest: Rautmann–Wilckens, Waidl–Pallas, 1882), https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MagyarLexikon_11/?pg=115&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

97 [s. n.] Dervarics Kálmán, „Gál Imre”, szerk. Somogyi Ede, *Magyar Lexikon I–XVII* (Budapest: Rautmann–Wilckens, Waidl–Pallas, 1885), https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MagyarLexikon_16/?pg=444&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

„Varga Katalin kedves feleségem ezen 1868 évi Septemberhó 20-án jött Novából édes atyámhoz Alsó Lendvára, a kinél mostohája Boncz Borbálya gazdaasszony volt s itt is maradt s csakhamar megszerettem a derék, szorgalmas 16 éves kis leányt, s igy szövődött a szerelmi viszony, melynek házasság lett az eredménye. Szült 6 fiut s 2 leányt, legidősb fiunk Kálmán Fiuméban[98] *államvasuti hivatalnok 1040 ft évi fizetéssel, – Elemér Gyanafalván*[99] *államvasuti hivatalnok – gyakornok évi 540 ft fizetéssel, – Jenő e hó 14-én tesz keresked. érettségi vizsgát; – Ilona Zlegerszegen (sic!) van Emilia nővéremnél özv. Pauliny Zsigmondnál, – Melinda pedig itthon van.*

Irtam ezt 1899 juniushó 5-én reggeli 7 órakor; az éjjel 1 órakor léptem a hetvenharmadik évbe.

Egyházasbükki Dervarics Kálmán
Nyug. Kir. Aljárásbiró"

1868-ban Dervarics Kálmán 41 éves volt. Aladár nevű fiúk, ahogy azt a föntiekből tudjuk, születésekor meghalt, ezért itt nem említi. Nem kerül szóba viszont az ötödik és a hatodik fiú sem, vagy elírásról van szó. A millenniumi emlékkönyv is csak két lányt és három fiút vesz jegyzékbe.[100]

Dervarics Kálmán 1904. március 30-án hunyt el. Az Alsó-Lendvai Hiradó azévi március 27-i, vasárnapi száma arról ad hírt, hogy Dervarics Kálmánnak, a lap munkatársának, a városi csarnokban betegsége miatt félbe kellett szakítania a Pontius Pilátus c. elbeszélésének előadását.[101] A lap következő száma pedig már halálhírét és temetését közli: „*Szerdán 30-án halt meg E. Dervarics Kálmán nyug. aljbiró, 48-as honvédhadnagy, a természettudományi, történeti, s a régészeti társulat tagja életének 77-ik évében. A megboldogult a történetírás terén rendkivul sokat dolgozott s igen becses s sok eredeti kéziratot tartalmazó*[102] *könyvtárt szerzett. Temetése április 1-en volt nagy részvét mellett. Nyugodjék békében!*"[103] A halotti anyakönyvben a halál okának „*szervi szívbaj*" van feltűntetve. Temetésének helye nincs feljegyezve.[104] Tekintettel arra, hogy szülei és fia a Szentháromság-temetőben nyugszanak, elképzelhető, hogy őt, majd feleségét is oda temették, bár

98 Ma Rijeka, Horvátország.

99 Ma Jennersdorf, Ausztria.

100 Fúss és Pataky, *Alsó-Lendva nagyközség milleniumi emlékkönyve*, 1996, VII. p.

101 [s. n.], „Lapunk munkatársa...", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1904. március 27., 2. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00258/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1904_13.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

102 Nem tudni, a „sok eredeti kéziratot tartalmazó" könyvtár pontosan mire vonatkozik, de azt sejteti, hogy Dervarics szenvedélyes könyvgyűjtő volt. Ezt már Nagy Iván is írja a fiatal, 25 éves Dervaricsról: „1852. óta néhány száz kötetnyi könyvtárt gyüjtött." Nagy, „Magyarország családai".

103 [s. n.], „Halálozások", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1904. április 3., 2. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00259/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1904_14.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

104 Heling József, „Egyházasbükki Dervarits Kálmán. Alsólendva halotti anyakönyve, 1895. január 1.–1917. december 31" (Alsólendva, 1904. március 30.), https://data.matricula-online.eu/sl/slovenia/maribor/lendava/4965/?pg=170 [Megtekintve: 2024. 04. 23.].

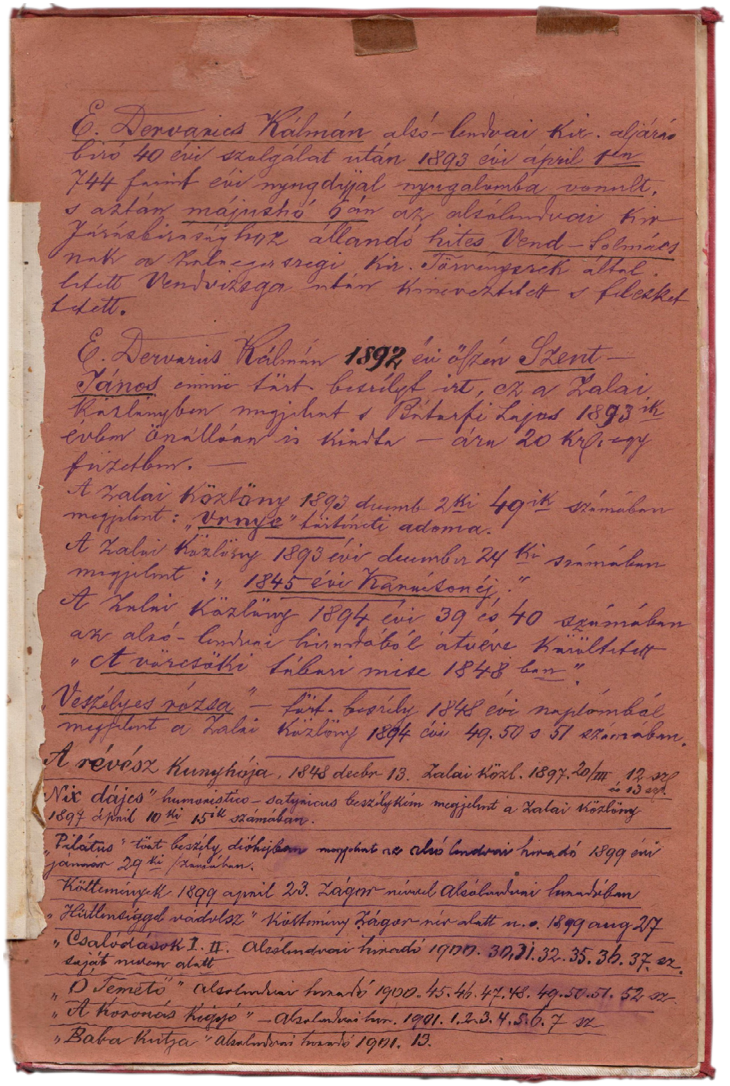

63. kép: Dervarics Kálmán által összeállított bibliográfia adatai

erről nincsenek adataink, ezért a temetkezés helyét az akkor új, középső temetőbe is lokalizálják.[105]

Feleségének halálhírét az Alsólendvai Hiradó 1916. március 5-ei száma közli a gyászrovatban: „*Özv. Egyházasbükki Dervarics Kálmánné szül. varghaszegi Vargha Katalin urasszony, néhai egyházasbükki Dervarics Kálmán kir. járásbiró özvegye, február hó 29-én hajnalban 64 éves korában Alsólendván elhunyt. A megboldogult urinő állandóan, de különösen férje halála óta nagy visszavonultságban élt a Szentjános-utcai házában, nem igen érintkezett senkivel, de akik ismerték, jószivüségét sokat dicsérték. Pár héttel ezelőtt betegeskedni kezdett s kedden hajnalban elhunyt. Temetése csütörtökön délután ment végbe nagy részvét mellett. Halálát három vasuti hivatalnok fia és két leánya gyászolják.*”[106]

A naplóból és a fönti gyászhírből az tűnik ki, hogy Ilona, ifj. Kálmán, Elemér, Jenő és Melinda gyermekeik élték túl a szüleiket, Aladár fiúk a születésekor meghalt, a Dervarics által említett hat fiúból kettő kilétét nem ismerjük.[107] A halotti anyakönyvben a halál okához a szívbajt jegyezték be, temetésének helyét nem jelölték.[108]

A beillesztett határidőnaptár után az utolsó lap, a védőlap következik, ami Dervarics utolsó bejegyzéseit

105 Göncz László, „Száz éve halt meg Alsólendva nagy krónikása”, *Naptár 2004*, 2003, 75. p.

106 [s. n.], „Gyászrovat”, *Alsólendvai Hiradó*, 1916. március 5., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00875/pdf/EPA03435_alsolendvai_hirado_1916_10.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

107 A lendvai születések anyakönyvének több évét áttekintve sem találtunk ilyen születési bejegyzést.

108 Szép Ferenc, „Varga Katalin. Alsólendva halotti anyakönyve, 1895. január 1.–1917. december 31” (Alsólendva, 1916. február 29.), https://data.matricula-online.eu/sl/slovenia/maribor/lendava/4965/?pg=413 [Megtekintve: 2024. 04. 07.], 24. sz. bejegyzés.

tartalmazza (63. kép). E védőlap a füzet elején hiányzik, csak a nyoma látszik, mégpedig a „*Regélő Bácsi*" betoldott naptár után és az első fényképet tartalmazó lapjának a szélén.

„E. Dervarics Kálmán alsó-lendvai kir. aljárásbiró 40 évi szolgálat után 1893 évi ápril 1-én 744 forint évi nyugdijjal nyugalomba vonult, s aztán májushó 6-án az alsólendvai Kir. Járásbirósághoz állandó hites Vend-tolmácsnak a Zalaegerszegi Kir. Törvényszék által letett Vendvizsga után kineveztetett s feleskettetett.
E. Dervarics Kálmán 1892 évi őszén Szent-János cimü tört. beszélyt irt, ez a Zalai Közlönyben[109] *megjelent s Bátorfi Lajos 1893-ik*[110] *évben önállóan is kiadta – ára 20 kr. egy füzetben. –*
A zalai közlöny 1893 decemb 2-ki 49-ik számában megjelent: „Vrnye" történeti adoma.[111]
A Zalai Közlöny 1893 évi december 24-ki számában megjelent: „1845 évi Karácsonéj."[112]
A Zalai Közlöny 1894 évi 39 és 40 számában az alsó-lendvai hiradóból[113] *átvéve közöltetett „A vörcsöki tábori mise 1848-ban".*[114]
„Veszélyes rózsa" – tört. beszély 1848 évi naplómból megjelent a Zalai Közlöny 1894 évi 49. 50 s 51 számában.[115]

109 E. Dervarics Kálmán, „Szent János. 1892. szeptember 6-án. Történeti beszély", *Zalai Közlöny*, 1892. szeptember 17., 1–2. p., https://www.nagykar.hu/keptar/5882/44042/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Szent János", *Zalai Közlöny*, 1892. szeptember 24., 1. p., https://www.nagykar.hu/keptar/5882/44042/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Szent János", *Zalai Közlöny*, 1892. október 1., 1. p., https://www.nagykar.hu/keptar/5882/44044/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Szent János", *Zalai Közlöny*, 1892. október 8., 1. p., https://www.nagykar.hu/keptar/5882/44044/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Szent János", *Zalai Közlöny*, 1892. október 15., 1–2. p., https://www.nagykar.hu/keptar/5882/44044/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Szent János", *Zalai Közlöny*, 1892. október 22., 1. p., https://www.nagykar.hu/keptar/5882/44044/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Szent János", *Zalai Közlöny*, 1892. október 29., 1–2. p., https://www.nagykar.hu/keptar/5882/44044/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Szent János", *Zalai Közlöny*, 1892. november 5., 1. p., https://www.nagykar.hu/keptar/5882/44046/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

110 Már 1892 végén hirdetik: „A „ZaIai Közlöny könyvtárának" 9-dik füzete megjelent, mely E. Dervarics Kálmánnak „Szent János" czimü történeti beszélyét tartalmazza. Ára 20 kr. Valamint ez, ugy a többi füzet is e lap szerkesztőségében megrendelhető." [s. n.], „Irodalom. A »Zalai Közlöny könyvtárának«...", *Zalai Közlöny*, 1892. december 1., 5. p., https://www.nagykar.hu/keptar/5882/44048/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

111 E. Dervarics Kálmán, „Vrnye", *Zalai Közlöny*, 1893. december 2., 2. p., https://www.nagykar.hu/keptar/5919/44374/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

112 E. Dervarics, „1845 évi Karácsonéj", 1893. december 23.; E. Dervarics, „1845 évi Karácsonéj", 1893. december 30.

113 E. Dervarics Kálmán, „A vörcsöki tábori mise 1848-ban. Kivonat 1848-ik évi naplómból", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1890. március 16., 1–2. p., https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

114 E. Dervarics Kálmán, „A vörcsöki tábori mise 1848-ban. Kivonat 1848-ik évi naplómból", *Zalai Közlöny*, 1894. szeptember 22., 1–2. p., https://www.nagykar.hu/keptar/5986/44516/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „A vörcsöki tábori mise 1848-ban", *Zalai Közlöny*, 1894. szeptember 29., 1–2. p., https://www.nagykar.hu/keptar/5986/44516/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

115 E. Dervarics Kálmán, „Veszélyes Rózsa. Kivonat 1848. naplómból", *Zalai Közlöny*, 1894. december 1., 1–2. p., https://www.nagykar.hu/

A révész kunyhója, 1848 decembr 13. Zalai Közl. 1897. 20/III, 12 sz. és 13. sz.[116]
„Nix dájcs" humoristico – satyricus beszélykém megjelent a Zalai Közlöny 1897 ápril 10-ki 15-ik számában.[117]
„Pilátus" tört beszély dióhelyban megjelent az alsó lendvai hiradó 1899 évi január 29-ki számában.[118]
Költemények 1899 april 23. Zágor névvel alsólendvai hiradóban[119]
„Hütlenséggel vádolsz" Költemény Zágor név alatt u. o. 1899 aug 27[120]
„Csalódások I. II. alsólendvai hiradó 1900. 30, 31. 32. 35. 36. 37. sz. saját nevem alatt[121]

keptar/5986/44522/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Veszélyes Rózsa", *Zalai Közlöny*, 1894. december 8., 1. p., https://www.nagykar.hu/keptar/5986/44522/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Veszélyes Rózsa", *Zalai Közlöny*, 1894. december 15., 1. p., https://www.nagykar.hu/keptar/5986/44522/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

116 E. Dervarics Kálmán, „A révész kunyhója. Kivonat 1848. évi naplómból", *Zalai Közlöny*, 1897. március 20., 1–3. p., https://www.nagykar.hu/keptar/6032/44705/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „A révész kunyhója", *Zalai Közlöny*, 1897. március 27., 1–2. p., https://www.nagykar.hu/keptar/6032/44705/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

117 Dervarics [Veleméry] Kálmán, „Nix dájcs! Humorisztiko-szatirikus beszélyke.", *Zalai Közlöny*, 1897. április 10., 1–3. p., https://www.nagykar.hu/keptar/6032/44707/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

118 A Csarnok c. rovatban, hét részben: E. Dervarics Kálmán, „Pilátus. Történeti beszély dióhélyban", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1899. január 29., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00002/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1899_02.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; A Csarnok c. rovatban, hét részben: E. Dervarics Kálmán, „Pilátus", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1899. február 12., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00004/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1899_04.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; A Csarnok c. rovatban, hét részben: E. Dervarics Kálmán, „Pilátus", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1899. február 19., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00005/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1899_05.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; A Csarnok c. rovatban, hét részben: E. Dervarics Kálmán, „Pilátus", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1899. február 26., 3–4. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00006/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1899_06.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; A Csarnok c. rovatban, hét részben: E. Dervarics Kálmán, „Pilátus", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1899. március 5., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00007/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1899_07.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; A Csarnok c. rovatban, hét részben: E. Dervarics Kálmán, „Pilátus", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1899. március 19., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00009/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1899_09.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; A Csarnok c. rovatban, hét részben: E. Dervarics Kálmán, „Pilátus", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1899. március 26., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00010/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1899_10.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

119 Dervarics [Zágor] Kálmán, „Tekinteted..., Nem ismerek mást..., Ha téli hideg éjszakán...", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1899. április 23., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00014/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1899_14.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

120 Dervarics [Zágor] Kálmán, „Hütlenséggel vádolsz...", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1899. augusztus 27., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00033/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1899_33.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

121 Elbeszélés a Csarnok c. rovatban, két fejezetben, hat részben: E. Dervarics Kálmán, „Csalódások", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1900. július 29., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00081/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1900_30.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Csalódások", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1900. augusztus 5., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00082/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1900_31.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Csalódások", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1900. augusztus 12., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00083/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1900_32.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Csalódások", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1900. szeptember 2., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00086/pdf/EPA03435_also-

„Ó temető" alsólendvai hiradó 1900. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52 sz.[122]
„A koronás kigyó" – alsólendvai hir. 1901. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. sz[123]
„Baba kutja" alsólendvai hiradó 1901. 13."[124]

lendvai_hirado_1900_35.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Csalódások", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1900. szeptember 9., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00087/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1900_36.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Csalódások", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1900. szeptember 16., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00088/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1900_37.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

122 Elbeszélés a Csarnok c. rovatban, nyolc részben: E. Dervarics Kálmán, „Ó temető. Történeti beszély Alsó-Lendva történetéből. 1603-ik évből", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1900. november 11., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00096/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1900_45.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Ó temető", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1900. november 18., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00097/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1900_46.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Ó temető", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1900. november 25., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00098/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1900_47.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Ó temető", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1900. december 2., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00099/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1900_48.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Ó temető", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1900. december 9., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00100/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1900_49.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Ó temető", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1900. december 16., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00101/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1900_50.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Ó temető", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1900. december 23., 2–3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00102/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1900_51.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Ó temető", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1900. december 30., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00103/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1900_52.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

123 A Csarnok c. rovatban, hét részben: E. Dervarics Kálmán, „A koronás kigyó. Mese", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. január 6., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00104/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_01.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; A E. Dervarics Kálmán, „A koronás kigyó", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. január 13., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00105/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_02.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „A koronás kigyó", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. január 27., 4. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00106/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_03.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „A koronás kigyó", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. február 3., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00107/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_04.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „A koronás kigyó", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. február 10., 2–3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00108/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_05.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „A koronás kigyó", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. február 17., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00109/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_06.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „A koronás kigyó", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. február 24., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00110/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_07.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

124 A Csarnok c. rovatban, huszonnégy részben: E. Dervarics Kálmán, „Baba kutja. Történeti beszély", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. április 7., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00116/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_13.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Baba kutja", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. április 14., 2–3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00117/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_14.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Baba kutja", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. április 21., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00118/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_15.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Baba kutja", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. április 28., 2–3. p, https://epa.oszk.hu/03400/03435/00119/pdf/EPA03435_also-lendvai_

A védőlap utolsó bejegyzése nem teljes, hiszen a „*Baba kutja*" c. elbeszélés huszonnégy részből áll, 1901. április 7-től szeptember 15-ig, csaknem fél éven át, heti megjelenéssel közölte az Alsó-Lendvai Hiradó. A védőlap felső részén látható ragasztószalagok, illetve azok nyomai arra engednek következtetni, hogy azt Dervarics hozzáragasztással pótolhatta. Ezen további bibliográfiai adatok szerepelhettek, hiszen Dervaricsnak a felsoroltnál sokkal több publikációját ismerjük, csak az Alsó-Lendvai Hiradóból több tucatnyit. A hivatalosan használt szerzői nevei a következők voltak:

hirado_1901_16.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Baba kutja", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. május 5., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00120/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_17.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Baba kutja", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. május 12., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00121/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_18.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Baba kutja", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. május 19., 2. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00121/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_18.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Baba kutja", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. május 26., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00123/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_20.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Baba kutja", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. június 2., 2. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00124/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_21.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Baba kutja", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. június 9., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00125/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_22.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Baba kutja", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. június 16., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00126/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_23.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Baba kutja", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. június 23., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00127/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_24.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Baba kutja", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. június 30., 2–3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00128/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_25.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Baba kutja", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. július 7., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00129/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_26.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Baba kutja", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. július 14., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00130/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_27.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Baba kutja", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. július 21., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00131/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_28.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Baba kutja", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. július 28., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00132/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_29.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Baba kutja", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. augusztus 4., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00133/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_30.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Baba kutja", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. augusztus 11., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00134/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_31.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Baba kutja", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. augusztus 18., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00135/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_32.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Baba kutja", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. augusztus 25., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00136/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_33.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Baba kutja", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. szeptember 1., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00137/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_34.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Baba kutja", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. szeptember 8., 2–3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00138/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_35.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Baba kutja", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. szeptember 15., 2. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00139/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_36.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

64–65. kép: A napló védlapja és a borító belső oldala

Egyházasbükki, illetve egyházasbükki Dervarics Kálmán, illetve Dervarics Kálmán, melyek mellett álneve volt az Egyházasbükki, a Veleméry,[125] a Kálmán, és ahogy naplójából megtudjuk, az eddig ismeretlen Zágor is.

A védőlap másik oldalán Cuka Jozef aláírások, a borító belső részén négy virágot ábrázoló kép zárja a füzetet (64–65. kép).

125 L. m. Dervarics [Veleméry] Kálmán, „A kis ibolya szerelme. Rege", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1890. április 20., 2. p., https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Dervarics [Veleméry] Kálmán, „Bukott tervek. Eredeti beszély", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1890. április 27., 1–3. p., https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Dervarics [Veleméry] Kálmán, „Bukott tervek", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1890. május 4., 1–3. p., https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Dervarics [Veleméry] Kálmán, „Bukott tervek", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1890. május 11., 1–2. p., https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Dervarics [Veleméry] Kálmán, „Bukott tervek", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1890. május 18., 1–3. p, https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Dervarics [Veleméry] Kálmán, „Bukott tervek", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1890. május 25., 1–3. p., https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Dervarics [Veleméry] Kálmán, „Radeini fürdő (stájerország) 1890. máj. 24", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1890. június 1., 2. p., https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Dervarics [Veleméry] Kálmán, „Vrnye", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1890. szeptember 14., 4. p., https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Dervarics [Veleméry] Kálmán, „Hányféle tejfel van?", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1890. szeptember 14., 4. p., https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

A napló jelentősége

A napló, bár minden bizonnyal hiányos, több tanulsággal szolgál. Mindenekelőtt azt a benyomást kelti, hogy tulajdonosa precíz ember volt, aki gondosan összegyűjtötte azokat a cikkeket, melyek többségének maga volt a szerzője, vagy kapcsolódtak hozzá. Továbbá kiegészítő bibliográfiát közöl írásairól, és mindezt nem máshova illeszti, mint Szinnyei Magyar írók élete és munkái c. lexikonjának azon füzetébe, ahol a róla szóló cikk található. A könyvvé fűzés, az aranyozott lapszélek is arra utalnak, hogy nagy becsben tarthatta e lexikont. A kiegészítő kéziratos részek újabb adatokat tárnak fel róla és családjáról, családközpontú magatartásáról, ami leginkább a fiumei kórházban ápolt beteg fiáért aggódó apa utazásáról szóló beszámolóból, az utazás költségeinek precíz kimutatásáról, vagy a felesége megismerésének körülményeiről szóló rövid írásból tűnnek ki. Ez utóbbiban hat fiából kettőről, akik nevét, születési körülményeit homály fedi, nem nyilatkozik, és halálakor a gyászoló családtagok között sincsenek említve.[126] A bibliográfiai adatai, ahogy már jeleztük, felfedik a Zágor álnevét, mely ezideáig ismeretlen volt, és amelyen szépirodalmi, lírai közleményeit találhatjuk. A nevet a Baba kutja[127] c. elbeszélésének főhőse, Zágor Kálmán után, vagy a zágorhidai puszta egykori családi birtokra emlékezve vehette kölcsön.[128]

Amennyiben neje 16 évesen, 1868-ban érkezik Alsólendvára és 1877-ben házasodnak, Kálmán 50, felesége 25 éves volt. Első két gyermekük még ez előtt, 1873-ban és 1875-ben születik, feleségének 21. és 23., Kálmán 46. és 48. évében. Elhunyt Aladár fiuk születésének évében Kálmán 58 éves volt.

126 [s. n.], „Gyászhir", *Zalamegye*, 1904. április 3., 5. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/Zalamegye_1904_1/?pg=148&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

127 E. Dervarics, „Baba kutja", 1901. április 7.; E. Dervarics, „Baba kutja", 1901. április 14.; E. Dervarics, „Baba kutja", 1901. április 21.; E. Dervarics, „Baba kutja", 1901. április 28.; E. Dervarics, „Baba kutja", 1901. május 5.; E. Dervarics, „Baba kutja", 1901. május 12.; E. Dervarics, „Baba kutja", 1901. május 19.; E. Dervarics, „Baba kutja", 1901. május 26.; E. Dervarics, „Baba kutja", 1901. június 2.; E. Dervarics, „Baba kutja", 1901. június 9.; E. Dervarics, „Baba kutja", 1901. június 16.; E. Dervarics, „Baba kutja", 1901. június 23.; E. Dervarics, „Baba kutja", 1901. június 30.; E. Dervarics, „Baba kutja", 1901. július 7.; E. Dervarics, „Baba kutja", 1901. július 14.; E. Dervarics, „Baba kutja", 1901. július 21.; E. Dervarics, „Baba kutja", 1901. július 28.; E. Dervarics, „Baba kutja", 1901. augusztus 4.; E. Dervarics, „Baba kutja", 1901. augusztus 11.; E. Dervarics, „Baba kutja", 1901. augusztus 18.; E. Dervarics, „Baba kutja", 1901. augusztus 25.; E. Dervarics, „Baba kutja", 1901. szeptember 1.; E. Dervarics, „Baba kutja", 1901. szeptember 8.; E. Dervarics, „Baba kutja", 1901. szeptember 15.

128 Dervarics [Zágor], „Hütlenséggel vádolsz..."; Dervarics [Zágor], „Tekinteted..., Nem ismerek mást..., Ha téli hideg éjszakán..."; Dervarics [Veleméry Zágor] Kálmán, „A hűtlen leány", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. április 20., 1. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00170/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_16.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Írói tevékenységéről még életében több lexikon is beszámol: visszatérve a már részben közölt adatokra, Pollák János Egyetemes magyar encyclopaediájában V. J. [Vass József] 1869-ben így összegzi: *„Az irodalom terén 1854-ben lépett fel a „Vasárn. Ujságb." Történelmi, régészeti s vegyes tartalmu czikkei ezentul nem csak a mondott lap későbbi évfolyamaiban, hanem Császár Ferencz „Divatcsarnok"-ában, Szelestei László „Szépirodalmi Közlöny"-ében, Dr, Szabó Alajos „Magyar Néplap-„jában; Vas Gereben „Buda-Pesti Visszhang-„jában, valamint Friebeisz István „Délibáb„ czimü naptárában is jelentek meg. Jelenleg a Szombathelyen megjelenő „Vasme. Lapok"nak s a Nagykanizsán megjelenő „Zala-Somogyi Közlönyének rendes munkatársa s ez utóbbinak alapító tagja. Történeti beszélyeinek czime:*[129] *a) Bánffy kútja,*[130] *1480. évből; b) Bán vára, 1600. évből;*[131] *c) Karicsa,*[132] *és d) Zágor, a hunok korából;*[133] *e) Isten keze, 1587— 1603. török korszakból;*[134] *f) Bravo bosszúja, 1600.*

129 Különböző helyeken megjelent közlései, az a–g pont közötti címek könyvében is megtalálhatók: Egyházasbükki Dervarics, *Történeti beszélyek*.

130 Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Bánffy kútja. Történeti beszély", *Zala-Somogyi Közlöny*, 1869. február 27., 2. p., https://www.nagykar.hu/keptar/6045/44951/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Bánffy kútja", *Zala-Somogyi Közlöny*, 1869. március 6., 2. p., https://www.nagykar.hu/keptar/6045/44953/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Bánffy kútja", *Zala-Somogyi Közlöny*, 1869. március 13., 2. p., https://www.nagykar.hu/keptar/6045/44953/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Bánffy kútja", *Zala-Somogyi Közlöny*, 1869. március 20., 2. p., https://www.nagykar.hu/keptar/6045/44953/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

131 Dervarics, „Bán-vára".

132 Dervarics Kálmán, „Karicsa. Hagyomány után", *Szépirodalmi Közlöny*, 25 (1857. december 27.): 597–600. p., https://books.google.si/books?id=7L3jle0Ga8MC&pg=PA624&lpg=PA624&dq=dervarics+karicsa&source=bl&ots=Vm_fk_7uuU&sig=ACfU3U0SHGKkDHbNSm1b0Hi0jZ7gwaDU7g&hl=sl&sa=X&ved=2ahUKEwjv-dLH2cyAAxXdRPEDHYocDQ44ChDoAXoECB8QAw#v=snippet&q=dervarics&f=false [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Dervarics Kálmán, „Karicsa", *Szépirodalmi Közlöny*, 26 (1857. december 30.): 624–627. p., https://books.google.si/books?id=7L3jle0Ga8MC&pg=PA624&lpg=PA624&dq=dervarics+karicsa&source=bl&ots=Vm_fk_7uuU&sig=ACfU3U0SHGKkDHbNSm1b0Hi0jZ7gwaDU7g&hl=sl&sa=X&ved=2ahUKEwjv-dLH2cyAAxXdRPEDHYocDQ44ChDoAXoECB8QAw#v=onepage&q&f=false [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

133 Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Zágor. Történeti kép", *Magyar Néplap*, 1857. február 28., 134–135. p., https://books.google.si/books?redir_esc=y&hl=sl&id=t6bJJLgbBnIC&q=dervarics#v=onepage&q=z%C3%A1gor&f=false [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Zágor", *Magyar Néplap*, 1857. március 4., 142. p., https://books.google.si/books?redir_esc=y&hl=sl&id=t6bJJLgbBnIC&q=dervarics#v=onepage&q=z%C3%A1gor&f=false [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

134 Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Isten keze. Történeti beszély. Források: Istvánffy s Fassler és a hagyományok", *Zala-Somogyi Közlöny*, 1868. március 7., 3. p., https://www.nagykar.hu/keptar/6044/44929/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Isten keze", *Zala-Somogyi Közlöny*, 1868. március 21., 3. p., https://www.nagykar.hu/keptar/6044/44929/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Isten keze", *Zala-Somogyi Közlöny*, 1868. március 28., 3. p., https://www.nagykar.hu/keptar/6044/44929/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Isten keze", *Zala-Somogyi Közlöny*, 1868. április 4., 3. p., https://www.nagykar.hu/keptar/6044/44931/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Isten keze", *Zala-Somogyi Közlöny*, 1868. április 11., 3. p., https://www.nagykar.hu/keptar/6044/44931/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Isten keze", *Zala-Somogyi Közlöny*, 1868. április 25., 3. p., https://www.

évből;[135] *g) Török csapások, 1664-ben,*[136] *és h) Tormafölde, 1609-ből.*[137] *Most fejezte be „Bánffy János" czimü történeti beszélyét, melynek cselekvénye a Dózsa-lázadás, mohácsi vész és Szapolyai uralkodása korszakába esik.*[138] *Jelenleg írja „Alsó- Lendva és vidéke történelmi, archaeologiai és statistikai tekintetben" czimü terjedelmes művét számos és hiteles, önmaga által szerzett, kutforrások nyomán; egyúttal adatokat gyűjt: „Zalamegye Krónikájá"-nak megírásához. Önálló műveit, barátainak biztatása folytán, most rendezi sajtó alá."*[139]

Somogyi Ede 1880-ban a Magyar Lexikonban[140] ezeket írja Dervarics közleményeiről: „*A „Vasárnapi ujság*[141] *1854–55-iki évfolyamában érdekes történelmi és régészeti közlemények elentek (sic!) meg tőle,*[142] *továbbá a Vas Gereben által szerkesztett*

nagykar.hu/keptar/6044/44931/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Isten keze", *Zala-Somogyi Közlöny*, 1868. május 2., 3. p., https://www.nagykar.hu/keptar/6044/68799/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Isten keze", *Zala-Somogyi Közlöny*, 1868. május 9., 5–6. p., https://www.nagykar.hu/keptar/6044/68799/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Isten keze", *Zala-Somogyi Közlöny*, 1868. május 16., 3. p., https://www.nagykar.hu/keptar/6044/68799/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Isten keze", *Zala-Somogyi Közlöny*, 1868. május 23., 2–3. p., https://www.nagykar.hu/keptar/6044/68799/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Isten keze", *Zala-Somogyi Közlöny*, 1868. május 30., 3. p., https://www.nagykar.hu/keptar/6044/68799/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Isten keze", *Zala-Somogyi Közlöny*, 1868. június 6., 3. p., https://www.nagykar.hu/keptar/6044/68800/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

135 Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Bravo bosszúja. Történeti kép", *Magyar Néplap*, 1857. szeptember 2., 558–559. p., https://books.google.si/books?redir_esc=y&hl=sl&id=t6bJJLgbBnIC&q=dervarics#v=onepage&q&f=false [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Bravo bosszúja", *Magyar Néplap*, 1857. szeptember 5., 556–567. p., https://books.google.si/books?redir_esc=y&hl=sl&id=t6bJJLgbBnIC&q=dervarics#v=onepage&q&f=false [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

136 Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Török csapások 1664-ben. Történeti Képek", *Zala-Somogyi Közlöny*, 1863. április 20., 1–2. p., https://www.nagykar.hu/keptar/3747/66527/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Török csapások 1664-ben", *Zala-Somogyi Közlöny*, 1863. május 1., 1–2. p., https://www.nagykar.hu/keptar/3747/66528/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

137 Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Tormafölde és a sárkányjárás. (Helynevek magyarázója s népmonda.)", *Vasárnapi Ujság*, 1855. szeptember 30., 309–310. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/VasarnapiUjsag_1855/?pg=312&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

138 Ilyen cím alatt közlés nem lelhető fel.

139 Vass, „Egyházasbükki (Dervarics) Kálmán". Mely műveit takarja az említett három cím, pontosan nem tudjuk.

140 Már részben idéztük mint kivágott újságcikket.

141 Nincs záró idézőjel.

142 És egyéb közlések is. Dervarics [Egyházasbükki] Kálmán, „Lyndva vára; Alsó-Lendva. (Helynevek magyarázója)", *Vasárnapi Ujság*, 1854. december 17. 381–382. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/VasarnapiUjsag_1854/?pg=384&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 06.]; Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Hajdankori régiségek", *Vasárnapi Ujság*, 1855. augusztus 12., 253–254. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/VasarnapiUjsag_1855/?pg=256&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Szerkesztői könyvtár. ...régiséget kaptunk...", *Vasárnapi Ujság*, 1855. március 11., 80. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/VasarnapiUjsag_1855/?pg=83&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Egyházasbükki Dervarics, „Tormafölde és a sárkányjárás", 1855. szeptember 30.; Egyházasbükki D. Kálmán, „Vidéki hirek", *Vasárnapi Ujság*, 1855. július 1., 207. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/

„Visszhang"-ban.[143] *Dr. Szabó József által szerkesztett „Magyar Néplap"-ban*[144] *számos történeti beszélye, költeménye stb. jelent meg. Az „Adatok Zalamegye történetéhez" czimű s Nagy-Kanizsán megjelent folyóirat V-ik kötetében megjelent „Zrínyi Miklós a költő halála 1661-ben"*[145] *czimű történelmi értekezése, melylyel megczáfolja a magyar történetirók által átalában elfogadott azon véleményt, mintha a grófot a vadkan ölte volna meg, ennek ellenében bebizonyitja, hogy azt Póka István órazva (sic!) lőtte agyon. Összegyüjtött történeti beszélyei megjelentek Pesten (1870).*"[146] Szinnyei a Magyar írók élete és munkái c. kézikönyvben 1893-ban Dervarics következő irodalmi tevékenységét közli: „*Beszélyei, költeményei és történeti czikkei a következő évkönyvekben, folyóiratokban és lapokban jelentek meg: Müller Gyula Nagy Naptára (1854. Álmom és nőm cz. beszélye),*[147] *Vasárnapi Ujság (1854. Lyndva vára,*[148] *1855. Hajdankori régiségek, Zala-Lövő,*[149] *Tormafölde s a sárkányjárás),*[150] *Budapesti Viszhang (1855.),*[151] *Divatcsarnok (1855., 1857. Bán-vára, 1858.),*[152] *Magyar Néplap (1856-1858., Egyházasbükki*[153] *és Kálmán álnevekkel), Zala-Somogyi*

VasarnapiUjsag_1855/?pg=210&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Dervarics Kálmán, „Zalamegye Lendvai járásának Gáborjaház helységében...", *Vasárnapi Ujság*, 1855. március 25., 96. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/VasarnapiUjsag_1855/?pg=99&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Dervarics Kálmán, „Zala-Lövő, (Leontium). (Helynevek magyarázója)", *Vasárnapi Ujság*, 1855. február 11., 46. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/VasarnapiUjsag_1855/?pg=49&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

143 Dervarics Kálmán, „A szerelmi áldozatja", *Budapesti Visszhang*, 1855. november 4., 307. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/BudapestiVisszhang_1855-2/?pg=292&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Dervarics Kálmán, „A szerelmi áldozatja", *Budapesti Visszhang*, 1855. november 11., 295. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/BudapestiVisszhang_1855-2/?pg=292&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

144 Pl. Egyházasbükki Dervarics, „Zágor", 1857. február 28.; Egyházasbükki Dervarics, „Zágor", 1857. március 4.; Egyházasbükki Dervarics, „Bravo bosszúja", 1857. szeptember 2.; Egyházasbükki Dervarics, „Bravo bosszúja", 1857. szeptember 5.

145 Téves kötetszám, a IV. kötetben Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Zrinyi Miklós a költő halála 1664. évben. Történeti vázlat", in *Adatok Zalamegye történetéhez*, IV, 1877, 257–268. p., https://www.google.si/books/edition/_/Hp9TQRj28jEC?hl=sl&gbpv=1 [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

146 Első kiadása Egyházasbükki Dervarics, *Történeti beszélyek*.

147 Dervarics Kálmán, „Álmom és nőm", *Müller Gyula nagy naptára 1854-re* III (1854).

148 Dervarics [Egyházasbükki], „Lyndva vára; Alsó-Lendva".

149 Dervarics, „Zala-Lövő, (Leontium)".

150 Egyházasbükki Dervarics, „Tormafölde és a sárkányjárás", 1855. szeptember 30.

151 Dervarics, „A szerelmi áldozatja", 1855. november 4.; Dervarics, „A szerelmi áldozatja", 1855. november 11.

152 Dervarics [Egyházasbükki], „Alsó-Lendva, szept. 25-dikén"; Dervarics, „Gyöngyfüzér. Jean Paul munkáiból"; Dervarics, „Bán-vára"; Dervarics, „Fájdalomvirágok".

153 Pl. Dervarics [Egyházasbükki] Kálmán, „Vidéki levelezés. Alsó-Lendva, (Zalamegye), szept. 21.", *Magyar Néplap*, 1856. szeptember 29., 213. p., https://www.google.si/books/edition/Magyar_n%C3%A9plap/phmydB6LtagC?hl=sl&gbpv=1&dq=magyar+n%C3%A9plap&printsec=frontcover%20%20 [Megtekintve: 2024. 04. 06.]; Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Csillaghullások", *Magyar Néplap*, 1856. november 14., 316–317. p., https://www.google.si/books/edition/Magyar_n%C3%A9plap/phmydB6LtagC?hl=sl&gbpv=1&dq=magyar+n%C3%A9plap&printsec=frontcover [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Dervarics [Egyházasbükki] Kálmán, „Levelezés. A.-Lendva (Zalamegye) 1857-ki január vége", *Magyar Néplap*, 1857. február 7., 88–89.

Közlöny (1857. 1860. 1863.[154] *1867. 1880-81. Fegyverletétel 1848-ban,*[155] *Karácsonéj 1848-ban*[156]*), Szépirodalmi Közlöny (1857.),*[157] *Vasmegyei Lapok (1869.), Adatok Zalamegye Történetéből (V. 1878.),*[158] *Alsó-Lendvai Hiradó (1890. A vörcsöki tábori mise 1848.,*[159] *Egy kémszemle a Murához 1849.*[160] *AMura hidjának felgyújtása 1848.,*[161] *Látogatás a gráczi fogházban 1849.,*[162] *A vendek,*[163] *Hadik*

p., https://books.google.si/books?redir_esc=y&hl=sl&id=t6bJJLgbBnIC&q=dervarics#v=snippet&q=a-lendva&f=false [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Dervarics [Egyházasbükki] Kálmán, „Anyám emléke", *Magyar Néplap*, 1857. október 17., 663. p., https://books.google.si/books?redir_esc=y&hl=sl&id=t6bJJLgbBnIC&q=dervarics#v=snippet&q=any%C3%A1m%20eml%C3%A9ke&f=false [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Dervarics [Egyházasbükki] Kálmán, „A Lendva oct végén", *Magyar Néplap*, 1857. október 31., 696. p., https://books.google.si/books?redir_esc=y&hl=sl&id=t6bJJLgbBnIC&q=dervarics#v=snippet&q=a%20lendva%20oct&f=false [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Dervarics [Egyházasbükki] Kálmán, „Bús Bandi és Rózsi", *Magyar Néplap*, 1857. december 2., 767. p., https://books.google.si/books?redir_esc=y&hl=sl&id=t6bJJLgbBnIC&q=dervarics#v=onepage&q=b%C3%BAs%20bandi&f=false [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

154 Egyházasbükki Dervarics, „Török csapások 1664-ben", 1863. április 20.; Egyházasbükki Dervarics, „Török csapások 1664-ben", 1863. május 1.

155 Hasonló címmel az Alsó-Lendvai Hiradóban E. Dervarics, „A szentgyörgyvári fegyverletétel..."

156 Hasonló címmel E. Dervarics, „1845 évi Karácsonéj", 1893. december 23.; E. Dervarics, „1845 évi Karácsonéj", 1893. december 30.; megjelent az Alsó-Lendvai Hiradóban is E. Dervarics Kálmán, „Karácson éj. 1848. Töredék életemből", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1890. április 6., 1–2. p., https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Karácson éj. 1848", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1890. április 13., 1–2. p., https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

157 Valószínűleg Dervarics, „Karicsa", 1857. december 27.; Dervarics, „Karicsa", 1857. december 30.

158 Bizonyára Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Margit", in *Adatok Zalamegye történetéhez*, V, 1878, 126–127. p., https://books.google.si/books?id=bRSMq1bgCrAC&newbks=1&newbks_redir=0&printsec=frontcover&hl=sl&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

159 E. Dervarics, „A vörcsöki tábori mise 1848-ban", 1890. március 16.; megjelent a Zalai Közlönyben is E. Dervarics, „A vörcsöki tábori mise 1848-ban", 1894. szeptember 22.; E. Dervarics, „A vörcsöki tábori mise 1848-ban", 1894. szeptember 29.

160 E. Dervarics Kálmán, „Egy kémszemle a Murához 1848-ban", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1890. március 23., 1–3. p., https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 14.].

161 E. Dervarics Kálmán, „A Mura hidjának felgyujtása 1848-ban. Kivonat 1848-ik évi naplómból", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1890. március 30., 1–2. p., https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

162 E. Dervarics, „Látogatás a grátzi fogházban 1849 évben", 1890. július 13., 2–3. p.; E. Dervarics, „Látogatás a grátzi fogházban 1849 évben", 1890. július 20., 1–2. p.

163 E. Dervarics Kálmán, „A Vendek. Történeti tanulmány", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1890. június 1., 1–2. p., https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „A Vendek", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1890. június 8., 2. p., https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „A Vendek", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1890. június 15., 1–2. p., https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „A Vendek", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1890. június 22., 2–3. p., https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „A Vendek", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1890. június 29., 2. p., https://www.kl-kl.si/files/fb/

életrajza[164] *s költemények 1850-ből Veleméry álnévvel,*[165] *1891. Két Beatrix, történeti rajz);*[166] *dr. Wekerle László Magyar Lexikona (Alsó-Lendva,*[167] *Bélavár,*[168] *Dobronoki György,*[169] *Pál Imre,*[170] *Hadik Mihály,*[171] *Hunyadi János herczeg,*[172] *és Varasd*[173] *czikkek.).*"[174]

E szócikkben egyéb munkáit is felsorolja: „*1. Történeti beszélyek. Pest, 1869, 2. Gróf Zrinyi Miklós a költő halála 1664-ben. Szombathely, 1881. – Kéziratban: Alsó-Lendva s vidéke története. (91 iv; a római korszakot felolvasták az országos régészeti és embertani társulat gyűlésén 1880. febr. 24-én). – Veleméri álnevét hirlapi tudósításoknál is használta.*" Forrásként használta, ahogy idézi, Nagy Iván, Magyarország Családai III. 292.,[175] az Egyetemes M. Encyclopaedia VII. 672. l.,[176] a Petrik Könyvészete[177] és a M. Könyvészet 1881.[178] kiadványokat, valamint önéletrajzi adatokat, bizonyára magától Dervaricstól.

periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

164 E. Dervarics Kálmán, „Hadik. Történeti életrajz.", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1890. augusztus 3., 1–2. p., https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Hadik", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1890. augusztus 10., 2–3. p., https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Hadik", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1890. augusztus 17., 1–3. p., https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

165 Dervarics [Veleméry] Kálmán, „Álmomban... 1850. novbr. 15", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1890. április 27., 1. p., https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Dervarics [Veleméry] Kálmán, „Ifjuságom... 1850. december 21", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1890. április 20., 1. p., https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

166 E. Dervarics Kálmán, „Két Beatrix. Történeti rajz", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1889. március 31., 1–3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03434/00012/pdf/EPA03434_also-lendvai_hirado_1889_12.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

167 [s. n.] Dervarics, „Lendva (Alsó-)".

168 [s. n.] Dervarics Kálmán, „Bélavár", szerk. Somogyi Ede, *Magyar Lexikon I–XVII* (Budapest: Rautmann–Wilckens, Waidl–Pallas, 1879), https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MagyarLexikon_03/?pg=371&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

169 [s. n.] Dervarics Kálmán, „Hunyady János", szerk. Somogyi Ede, *Magyar Lexikon I–XVII* (Budapest: Rautmann–Wilckens, Waidl–Pallas, 1881), https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MagyarLexikon_09/?pg=261&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

170 A lexikon ezt a szócikket nem tartalmazza.

171 [s. n.] Dervarics Kálmán, „Hadik Mihály", szerk. Somogyi Ede, *Magyar Lexikon I–XVII* (Budapest: Rautmann–Wilckens, Waidl–Pallas, 1885), https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MagyarLexikon_16/?pg=453&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

172 [s. n.] Dervarics, „Hunyady János".

173 [s. n.] Dervarics Kálmán, „Varasd", szerk. Somogyi Ede, *Magyar Lexikon I–XVII* (Budapest: Rautmann–Wilckens, Waidl–Pallas, 1884), https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MagyarLexikon_15/?pg=537&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

174 Szinnyei, „Dervarics Kálmán (egyházasbükki)".

175 Nagy, „Magyarország családai".

176 Vass, „Egyházasbükki (Dervarics) Kálmán".

177 Dervarics, „Álmom és nőm", 813. p.

178 [s. n.], „Magyar könyvjegyzék. Dervarics, (Egyházasbükki) Kálmán. Gróf Zrinyi Miklós a költő halála 1664-ben. Történelmi czáfolat. Szombathely, 1881. Seiler. (N. 8-r. 32 l.) 30 kr", *Magyar Könyvészet*, 1882, 11. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/

Az Adatok Zalamegye történetéhez 4. kötetében az említett „*Zrínyi Miklós a költő halála 1664. évben*”[179] c. cikke mellett közölte a „*Hajdankori régiségek*”,[180] a „*Lyndva vára: Alsó Lendva*”,[181] a „*Tormafölde és a sárkányjárás*”,[182] a „*Zala-Lövő. (Leontium)*”[183] c. műveit is. Szintén az Adatok Zalamegye történetéhez második kötetében jelenik meg Vass József levele Dervarics Kálmánhoz,[184] aki az Egyetemes magyar encyclopaedia róla szóló szócikk szerzője.[185]

A feljebb említett írásai mellett az Alsó-Lendvai Hiradóból többet is ismerünk: „*Az életből*”[186], „*Kerka*”[187],

MagyarKonyveszet_1881/?pg=1&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

179 Egyházasbükki Dervarics, „Zrinyi Miklós a költő halála 1664. évben”.

180 Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Hajdankori régiségek”, in *Adatok Zalamegye történetéhez*, IV, 1877, 134–138. p., https://www.google.si/books/edition/_/Hp9TQRj28jEC?hl=sl&gbpv=1 [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

181 Dervarics [Egyházasbükki] Kálmán, „Lyndva vára: Alsó-Lendva. (Helynevek magyarázója.)”, in *Adatok Zalamegye történetéhez*, IV, 1877, 39–41. p., https://www.google.si/books/edition/Adatok_Zalamegye_t%C3%B6rt%C3%A9net%C3%A9hez/Hp9TQRj28jEC?hl=sl&gbpv=1&pg=PA39&printsec=frontcover [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

182 Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Tormafölde és a sárkányjárás”, in *Adatok Zalamegye történetéhez*, IV, 1877, 138–142. p., https://www.google.si/books/edition/_/Hp9TQRj28jEC?hl=sl&gbpv=1 [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

183 Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Zala-Lövő; (Leontium.)”, in *Adatok Zalamegye történetéhez*, IV, 1877, 142–144. p., https://www.google.si/books/edition/_/Hp9TQRj28jEC?hl=sl&gbpv=1 [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

184 Vass József, „Vass József kegyes-rendi tanár irodalmi munkálatai 1850-től fogva (levél Dervarics Kálmánhoz)”, in *Adatok Zalamegye történetéhez*, III, 1877, 269–272. p., https://www.google.si/books/edition/Adatok_Zalamegye_t%C3%B6rt%C3%A9net%C3%A9hez/sXvfw3cTS0AC?hl=sl&gbpv=1&pg=PA269&printsec=frontcover [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

185 Vass, „Egyházasbükki (Dervarics) Kálmán”.

186 E. Dervarics Kálmán, „Az életből”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. február 3., 1. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00107/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_04.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

187 E. Dervarics Kálmán, „Kerka. Történeti beszély”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. október 6., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00142/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_39.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Kerka”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. október 13., 2–3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00143/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_40.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Kerka”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. október 20., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00144/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_41.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Kerka”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. október 27., 2–3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00145/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_42.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Kerka”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. november 3., 2. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00146/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_43.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Kerka”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. november 10., 2. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00147/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_44.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Kerka”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. november 17., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00148/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_45.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Kerka”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. november 24., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00149/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_46.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Kerka”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. december 1., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00150/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_47.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Kerka”, *Alsó-Lendvai Hiradó*,

„*Kandikó*"[188], „*A gyémánt gyürü*"[189],a „*Bihács*"[190] és a „*Pontius Pilátus*"[191] melynek 1903. március 27-én közölt része után

1901. december 8., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00151/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_48.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Kerka", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. december 15., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00152/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_49.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Kerka", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. december 22., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00153/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_50.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Kerka", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1901. december 29., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00154/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_51.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Kerka", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. január 5., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00155/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_01.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Kerka", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. január 12., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00156/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_02.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Kerka", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. január 19., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00157/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_03.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Kerka", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. január 26., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00158/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_04.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Kerka", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. február 2., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00159/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_05.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Kerka", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. február 9., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00160/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_06.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Kerka", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. február 16., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00161/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_07.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Kerka", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. február 23., 2–3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00162/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_08.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Kerka", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. március 2., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00163/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_09.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Kerka", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. március 9., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00164/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_10.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Kerka", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. március 16., 2–3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00165/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_11.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Kerka", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. március 23., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00166/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_12.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Kerka", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. március 30., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00167/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_13.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Kerka", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. április 6., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00168/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_14.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Kerka", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. április 13., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00169/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_15.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; E. Dervarics Kálmán, „Kerka", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. április 20., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00170/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_16.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

188 egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Kandikó. Történeti beszély a Vend–Avar korból", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. június 1., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00176/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_22.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Kandikó", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. június 8., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00177/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_23.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Kandikó", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. június 15., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00178/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_24.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Kandikó", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. június 22., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00179/pdf/EPA03435_also-

lendvai_hirado_1902_25.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán, „Kandikó", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. június 29., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00180/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_26.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán, „Kandikó", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. július 6., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00181/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_27.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán, „Kandikó", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. július 13., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00182/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_28.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán, „Kandikó", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. július 20., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00183/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_29.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán, „Kandikó", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. július 27., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00184/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_30.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán, „Kandikó", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. augusztus 3., 3–4. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00185/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_31.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán, „Kandikó", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. augusztus 10., 3–4. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00186/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_32.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán, „Kandikó", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. augusztus 17., 3–4. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00187/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_33.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán, „Kandikó", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. augusztus 24., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00188/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_34.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán, „Kandikó", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. augusztus 31., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00189/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_35.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán, „Kandikó", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. szeptember 7., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00190/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_36.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán, „Kandikó", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. szeptember 14., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00191/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_37.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán, „Kandikó", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. szeptember 21., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00192/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_38.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán, „Kandikó", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1902. szeptember 28., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00193/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_39.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.], a további lapszámok év végéig hiányoznak.

189 EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán, „A gyémánt gyürü", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. január 4., 2–3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00194/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_01.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán, „A gyémánt gyürü", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. január 11., 2. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00195/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_02.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán, „A gyémánt gyürü", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. január 18., 2–3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00196/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_03.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.], az eleje az 1902-es év hiányzó lapszámaiban.

190 EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán, „Bihács. Történeti beszély 1592. évből", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. február 1., 1. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00198/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_05.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán, „Bihács", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. február 8., 4. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00199/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_06.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán, „Bihács", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. február 15., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00200/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_07.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán, „Bihács", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. február 22., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00201/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_08.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán, „Bihács", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. március 1., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00202/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_09.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI

Dervarics Kálmán, „Bihács", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. március 8., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00203/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_10.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Bihács", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. március 15., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00204/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_11.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Bihács", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. március 22., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00205/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_12.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Bihács", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. március 29., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00206/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_13.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Bihács", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. április 5., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00207/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_14.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Bihács", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. április 12., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00208/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_15.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Bihács", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. április 19., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00209/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_16.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Bihács", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. április 26., 2–3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00210/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_17.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Bihács", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. május 3., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00211/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_18.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Bihács", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. május 10., 2–3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00212/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_19.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Bihács", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. május 17., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00213/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_20.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Bihács", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. május 24., 2–3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00214/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_21.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Bihács", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. május 31., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00215/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_22.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Bihács", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. június 7., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00216/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_23.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Bihács", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. június 14., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00217/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_24.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Bihács", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. június 21., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00218/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_25.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Bihács", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. június 28., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00219/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_26.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Bihács", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. július 5., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00220/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_27.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Bihács", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. július 12., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00221/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_28.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Bihács", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. július 19., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00222/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_29.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Bihács", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. július 26., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00223/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_30.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Bihács", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. augusztus 2., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00224/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_31.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

191 egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Pontius Pilátus. Történeti beszély", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. augusztus 30., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00228/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_35.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Pontius Pilátus", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. szeptember 6., 2–3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00229/pdf/EPA03435_also-

lendvai_hirado_1903_36.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS KÁLMÁN, „Pontius Pilátus”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. szeptember 13., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00230/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_37.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS KÁLMÁN, „Pontius Pilátus”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. szeptember 20., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00231/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_38.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS KÁLMÁN, „Pontius Pilátus”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. szeptember 27., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00232/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_39.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS KÁLMÁN, „Pontius Pilátus”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. október 4., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00233/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_40.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS KÁLMÁN, „Pontius Pilátus”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. október 11., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00234/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_41.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS KÁLMÁN, „Pontius Pilátus”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. október 18., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00235/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_42.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS KÁLMÁN, „Pontius Pilátus”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. október 25., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00236/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_43.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS KÁLMÁN, „Pontius Pilátus”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. november 1., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00237/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_44.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS KÁLMÁN, „Pontius Pilátus”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. november 8., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00238/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_45.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS KÁLMÁN, „Pontius Pilátus”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. november 15., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00239/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_46.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS KÁLMÁN, „Pontius Pilátus”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. november 22., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00240/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_47.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS KÁLMÁN, „Pontius Pilátus”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. november 29., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00241/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_48.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS KÁLMÁN, „Pontius Pilátus”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. december 6., 4. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00242/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_49.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS KÁLMÁN, „Pontius Pilátus”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. december 13., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00243/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_50.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS KÁLMÁN, „Pontius Pilátus”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. december 20., 3–4. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00244/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_51.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS KÁLMÁN, „Pontius Pilátus”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1903. december 25., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00245/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_52.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS KÁLMÁN, „Pontius Pilátus”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1904. január 10., 3–4. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00247/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1904_02.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS KÁLMÁN, „Pontius Pilátus”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1904. január 17., 3–4. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00248/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1904_03.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS KÁLMÁN, „Pontius Pilátus”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1904. január 31., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00250/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1904_05.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS KÁLMÁN, „Pontius Pilátus”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1904. február 7., 2–3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00251/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1904_06.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS KÁLMÁN, „Pontius Pilátus”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1904. február 14., 3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00252/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1904_07.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS KÁLMÁN, „Pontius Pilátus”, *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1904. február 21., 2. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00253/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1904_08.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS KÁLMÁN, „Pontius Pilátus”, *Alsó-Lendvai Hiradó*,

még azt írja, hogy folytatódik, de Dervarics közeli halála előtt, bizonyára betegsége miatt, a folytatás elmaradt. Utolsó ismert, kiadott műve az „*Egyházasbükk*"[192] c. történeti írása volt.

Dervarics tevékenysége kiterjedt a régészeti kutatásokra is. Tagja volt a Magyar Történelmi Társulatnak,[193] a Természettudományi Társaságnak,[194] a Magyar Földrajzi Társulatnak, [195] az Országos Régészeti és Embertani Társulatnak.[196] Kutatásairól, leleteiről, munkájáról többször beszámolnak, vagy hivatkoznak rá a korabeli források.[197]

1904. február 28., 2–3. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00254/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1904_09.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Pontius Pilátus – Lapunk munkatársa E. Dervarics Kálmán betegsége folytán...", *Alsó-Lendvai Hiradó*, 1904. március 27., 2. p., https://epa.oszk.hu/03400/03435/00258/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1904_13.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

192 Egyházasbükki Dervarics Kálmán, *Egyházasbükk. Történeti beszély* (Budapest: Budapest Hírlap, 1903).

193 [s. n.], „A Magyar Történelmi Társulat tagjai", *Századok*, 1881, 25. p., http://real-j.mtak.hu/13630/1/Szazadok_1881.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

194 [s. n.], „A könyvkiadó vállalatra 1872-re a tagdíjat lefizették. (1872. deczember 20-ikáig.)", *Természettudományi Közlöny*. V (1873): 2. p., http://real-j.mtak.hu/6568/1/TermtudKozl_1873.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

195 [s. n.], „A magyar földrajzi társaság tisztikarának és tagjainak névjegyzéke. V. Rendes tagok", *Földrajzi Közlemények* VII (1872): 7. p., http://real-j.mtak.hu/10014/1/FoldrajziKozlemenyek_1879.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 06.]; [s. n.], „Társulati ügyek. V. A magyar földrajzi társulat tagjai. 3. Rendes tagok", *Földrajzi Közlemények* I (1873): 69. p., http://real-j.mtak.hu/9775/1/FoldrajziKozlemenyek_1873.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 06.]; [s. n.], „A magyar földrajzi társaság tisztikarának és tagjainak névjegyzéke. V. Rendes tagok", *Földrajzi Közlemények* IX (1881): 7. p., http://real-j.mtak.hu/10036/1/FoldrajziKozlemenyek_1881.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 06.].

196 [s. n.], „Az Orsz. Rég. és Embertani Társulat tagjai. B) Évdíjas tagok. I. A Magyar Korona területén", *Archaeologiai Értesitő* XIV (1880): XXVI. p., http://real-j.mtak.hu/287/1/ARCHERT_1880_014.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

197 Pl. [s. n.], „Tárcza. Az archacologiai bizottság 1868. decemberi ülésében bemutattattak...", *Századok*, 1869, 60. p., http://real-j.mtak.hu/13636/1/Szazadok_1869.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; [s. n.], „Tárcza. Az arcbaeologiai bizottság martiusi ülését...", *Századok*, 1869, 266. p., http://real-j.mtak.hu/13636/1/Szazadok_1869.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; [s. n.], „Ujabb régészeti leletek; Archaeológiai levelek. V. Egyházasbükki Dervarics Kálmán Rómer Flórisnak. VI. Rómer Flóris Egyházasbükki Dervarics Kálmán szolgabíró úrnak, Alsó-Lendván. Kivonat ... jegyzőkönyvéből", *Archaeologiai Értesítő* I (1869): 19–20., 47., 97., 136., 186–187. p., http://real-j.mtak.hu/288/1/ARCHERT_1868-1869_001.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; R., „Egy érdekes lelet Alsó-Lendván", *Archaeologiai Értesítő* II (1870): 24–29. p., http://real-j.mtak.hu/289/1/ARCHERT_1870_002.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; [s. n.], „Hazai tudományos intézetek és leletek", *Archaeologiai Értesítő* XIII (1879): 408. p., http://real-j.mtak.hu/286/1/ARCHERT_1879_013.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; [s. n.], „Hazai adatok az archaeologiához", *Archaeologiai Értesitő* XIV (1880): 142. p., http://real-j.mtak.hu/287/1/ARCHERT_1880_014.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Szántó Károly, „Alsó-Lendva és vidéke", *Földrajzi Közlemények* XI (1883): 154. p., http://real-j.mtak.hu/10058/1/FoldrajziKozlemenyek_1883.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.]; Géresi Kálmán, „Véghely Dezső emlékezete", *Századok*, 1899, 202. p., http://real-j.mtak.hu/13656/1/Szazadok_1899.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Levéltári források

A könyebb eligazodáshoz e fejezet elejére elkészítettük a fellelhető források alapján Dervarics Lajos Postamester családfáját. Az ő testvéreit és felmenőit, a családok elágazását Nagy Iván a *„Magyarország családai”* c. munkájában vázolja.[198]

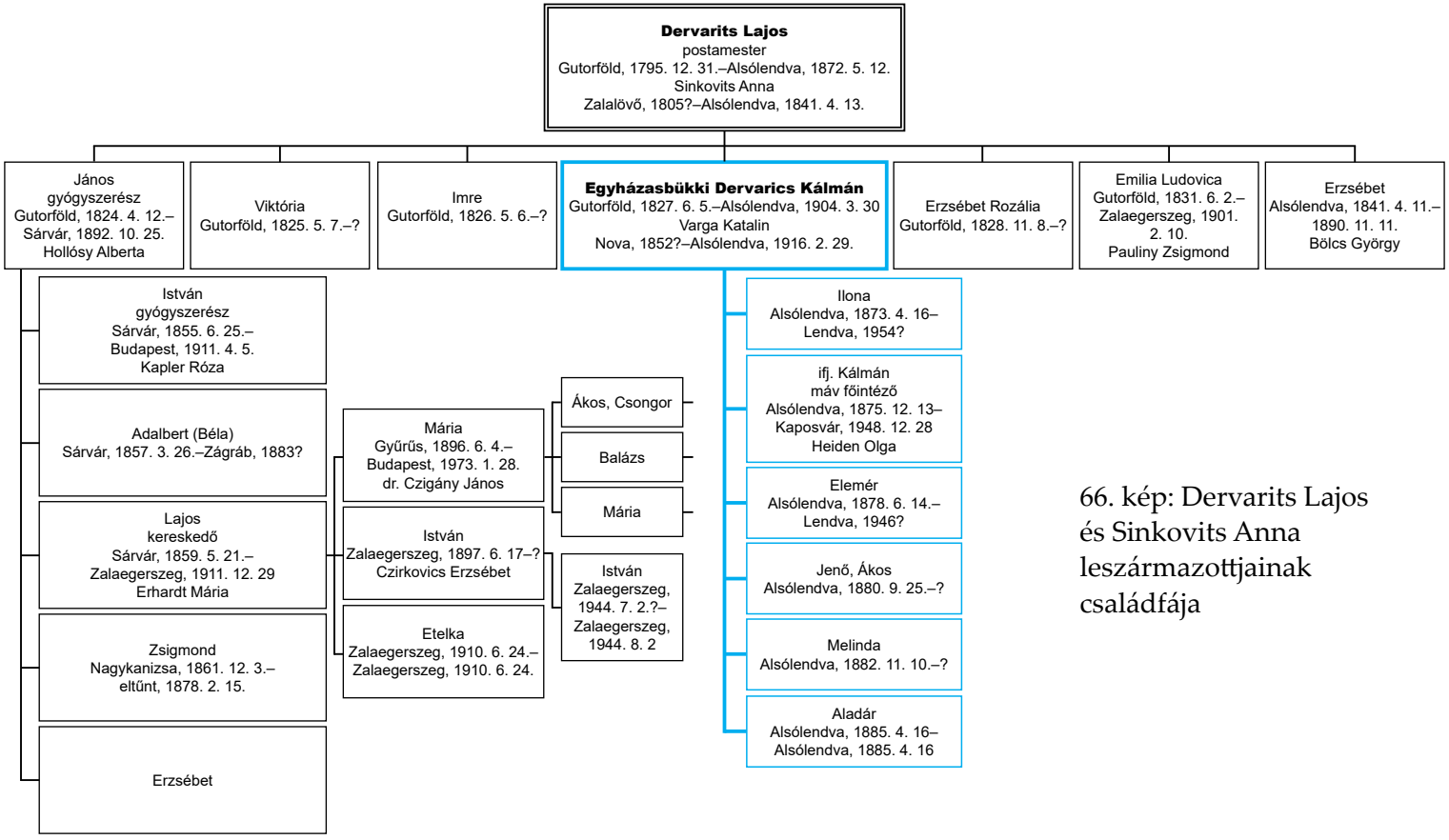

66. kép: Dervarits Lajos és Sinkovits Anna leszármazottjainak családfája

198 Nagy, „Magyarország családai”.

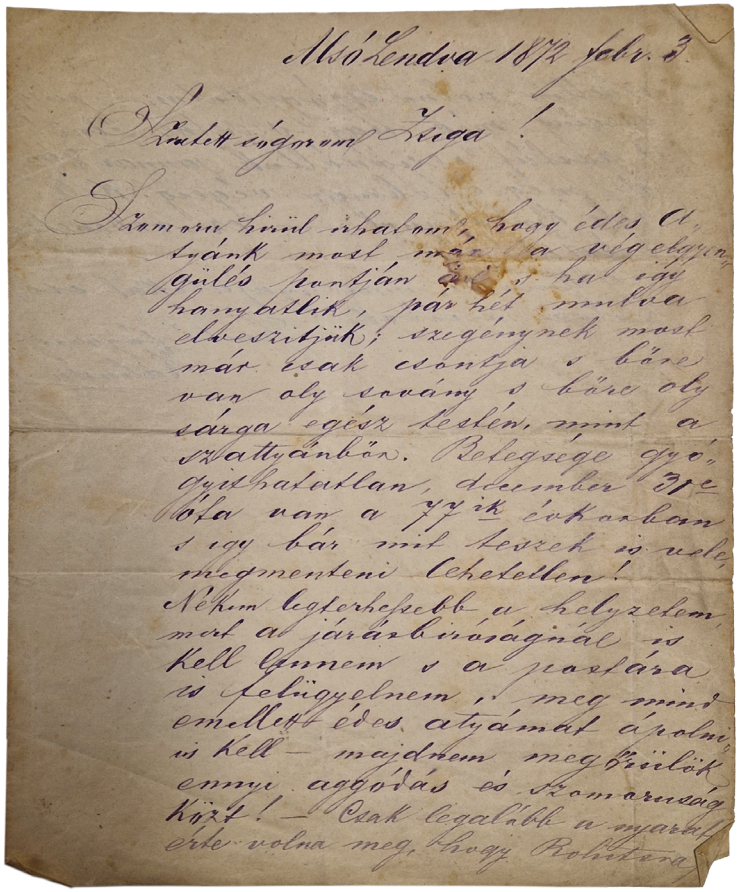

67. kép: Dervarics másfél oldalas, tintával írt levelének első oldala

A Magyar Nemzeti Levéltár Zala Vármegyei Levéltárában található olyan, főleg levelezéseket, fényképeket tartalmazó fasciculus, melyben Dervaricstól származó, vagy hozzá írt, illetve egyéb, hozzá kapcsolódó iratok vannak, melyek kiegészítik, értelmezést adnak a naplóban talált anyagoknak.[199] Ezek megismerése szélesebb képet nyújt a Dervarics családról, például azt is megtudhatjuk, hogy gyermekeinek – amennyiben hinni lehet az ott található egyik cédulának, amelyen gyermekei halálozási éve szerepelt – nem volt utódjuk.[200]

Az egyik levél keltezése Alsó Lendva, 1872. február 3. Dervarics Kálmán a sógorának, Zsigának ír arról, hogy apja gyógyíthatatlan beteg és a végelgyengülés miatt „*ha igy hanyatlik, pár hét mulva elveszitjük; szegénynek most már csak csontja s bőre van oly sovány s bőre oly sárga egész testén, mint a szattyánbőr.*" – s apja május 12-én meg is halt. Panaszkodik, hogy a járásbíróságon is kell dolgoznia, a postára is felügyel és édesapját is ápolja: „*– majdnem megőrülök ennyi aggódás és szomoruság közt!*". Abban reménykedik, hogy legalább a nyarat érné meg, hogy Balatonra vihesse gyógykezelésre. Írja, hogy a postát, amit egyébként apja postamesterként szerzett, január 2-án resignálták, azaz lemondtak róla, „*de még február végéig kell vele kinlódnunk – ez a rettenetes helyzet!!*" (67. kép). A tintával írt levél hátlapján pedig ceruzával az apa, nem tudjuk, saját kezű írásának töredéke olvasható-e, vagy tollba

199 A következő képek forrása: HU-MNL-ZML-XIV.72.

200 Ennek ellentmond ifj. Dervarics Kálmán gyászjelentése, ahol apaként említik, ám lehet, második felesége gyermeke, gyermekei révén került apai szerepbe: [s. n.], Ifj. „Dervarics Kálmán gyászjelentése" (Kaposvár, 1948. december), https://dspace.oszk.hu/handle/20.500.12346/401414 [Megtekintve: 2024. 05. 18.].

mondta, elpanaszolja, hogy már csak egy roncs és nem él már sokáig, egyetlen vágya, hogy felülhessen az ágyban, mert az örökös mozdulatlan hanyatt fekvés kibírhatatlan, „*ez egy kinos lassu haldoklás.*" – olvashatjuk a végén (68. kép). Dervarics Lajos a 69. képen látható.[201] Dervarics Kálmán, aki a helyi olvasókör kezdeményezője és szervezője volt már a 19. század negyvenes-ötvenes éveiben, talán ezek miatt a családi nehézségek miatt maradt távol az 1872-es karácsonyi alapítású Polgári Olvasókör szervezési munkálataitól, legalábbis nem tudjuk, volt-e szerepe az alapításnál. Mindez mellett Varga Katalin első gyermekükkel volt terhes. Ilona lányuk 1873 április 16-án született.

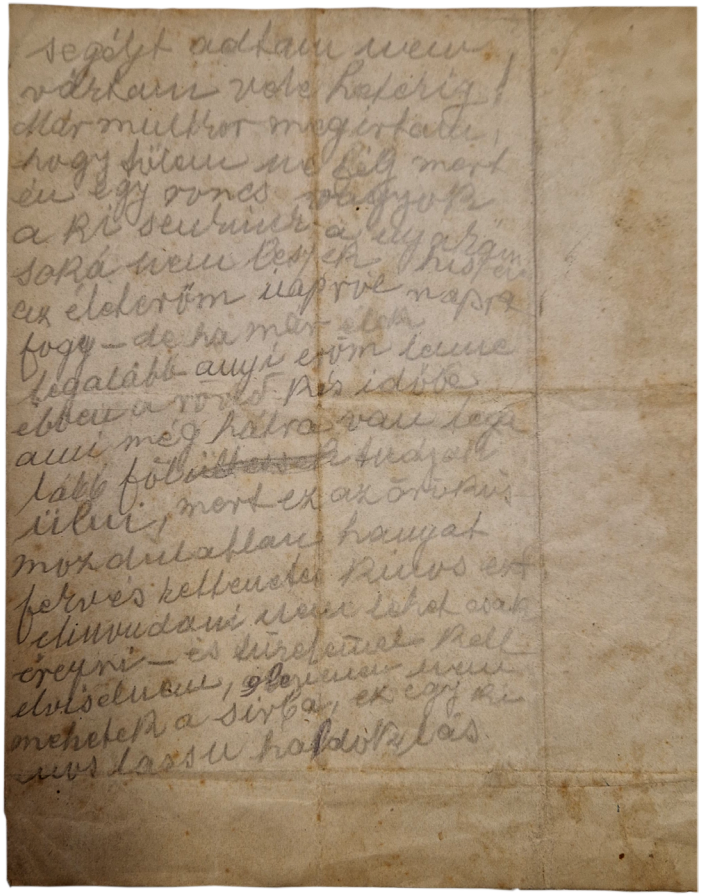

68. kép: A levél hátlapja

69. kép: Hátlapján kézírással „*Dervarics Lajos postamester*", Tömöry Ferencz fényképész, Zalaegerszeg

201 L. m. Megyeri Anna, „Egy utazó fényképész, Tömöry Ferenc (1834-1890 körül)", *Zalai Múzeum*, 20 (2012): 233. p., https://library.hungaricana.hu/hu/view/MEGY_ZALA_GZ_Zm_20/?pg=236&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 27.].

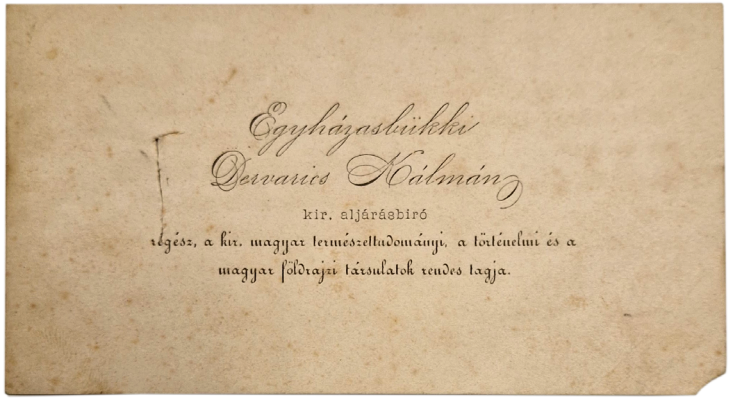
Egyházashükéki
Dervarics Kálmán
kir. aljárásbiró
régész, a kir. magyar természettudományi, a történelmi és a
magyar földrajzi társulatok rendes tagja.

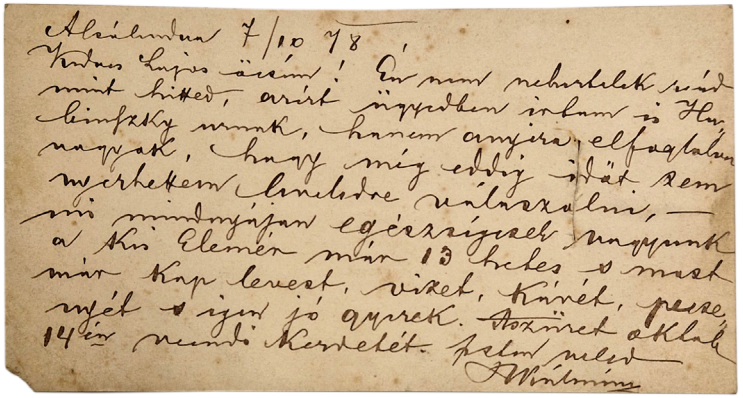
Alsólendva 7/10 78
Kedves Lajos öcsém! Ön nem rehezteltek rám
mint hitted, azért üppedtem irtam is Hu
linszky miatt, hanem amiért elfogalalva
magyak, hogy még eddig időt sem
mérhettem levelére válaszolni, —
de mindenképen egészségesek magyunk
a kis Elemér már 13 hetes a mast
már kap levest, vizet, kinét, pecse
nyét s igen jó appetk. Asszonyt akkal
14én reméli Kezdelét. Szlm mlet

70–71. kép: Névjegyre írt levél Lajosnak 1878-ból

A legtöbb levél címzettje egy bizonyos „*Lajos öcsém*" volt. Dervarics Kálmánnak nem volt Lajos nevű öccse, viszont János bátyjának, a sárvári gyógyszerésznek volt egy Lajos nevű fia, akinek a lánya, Dervarics Mária dr. Czigány János[202] zalaegerszegi főszolgabíró felesége lett, és ez a Czigány hagyaték került a Magyar Nemzeti Levéltár Zala Vármegyei Levéltárába.[203] Elképzelhető, hogy őt, tehát Lajos nevű unokaöccsét szólítja Dervarics Kálmán öcsémnek: némely levelében úgy köszön el, mint „*szerető nagybátyád*",[204] másutt „*szerető barátod*".[205]

Ebben a hagyatékban található Dervarics Lajos tanuló alsólendvai bizonyítványának félbeszakított része, melyből kitűnik, az 1858. május 25-én Sárvárt született[206] ifjú 1872/73-ban az alsólendvai polgári iskola második osztályába járt (72–73. kép). Más levelekből kiderül, hogy Dervarics Kálmán pártfogolta a fiút, aki náluk lakhatott, ahogy feltételezhetően Kálmán János nevű fivére, azaz Lajos apja és talán más családtagok is. Dervarics Lajos feleségével és két gyermekével a 74. képen látható.[207]

202 Dr. Czigány János Belatinci (ma Beltinci) járási főszolgabíró, járási közigazgatási vezető is volt. L. m. Molnár András, *Zala megye archontológiája 1138–2000*, szerk. Molnár András, Zalai Gyűjtemény 50 (Zalaegerszeg: Zala Megyei Levélrár, 2000), 392. p., https://library.hungaricana.hu/hu/view/ZALM_zgy_50_archontologia/?pg=0&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

203 HU-MNL-ZML-XIV.72.

204 Pl. 1879. április 8., 1979. szeptember 22.

205 1880. június 14.

206 Helyes születési adatok: Sárvár, 1859. 5. 21. [s. n.], „Dervalits Ludovicus. Kereszteltek 1829–1875" (Sárvár, 1859. május 21.), https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:9398-VN74-Y?i=216&cc=1743180&cat=392702 [Megtekintve: 2024. 04. 23.].

207 L. m. Megyeri Anna, „Fényirdák, fényképészek, amatőr fotográfusok Zalaegerszegen, a dualizmus idején", *Zalai Múzeum*, 22 (2015):

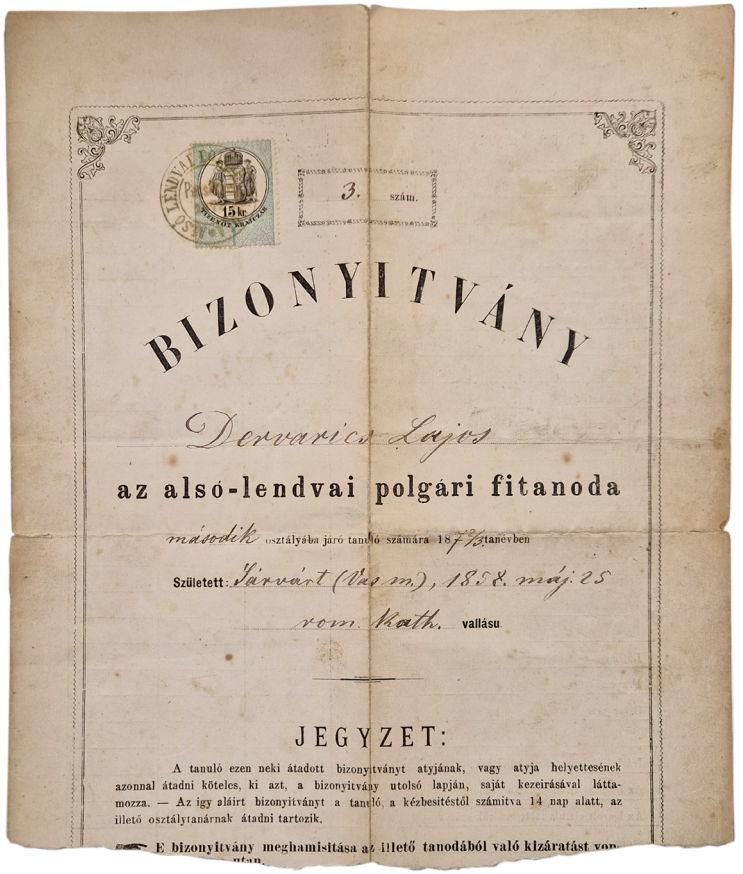

3. számú.

BIZONYITVÁNY

Dervarics Lajos

az alsó-lendvai polgári fitanoda

második osztályába járó tanuló számára 187⅘ tanévben

Született: Járvárt (Vas m.), 1858. máj. 25

rom. kath. vallásu.

JEGYZET:

A tanuló ezen neki átadott bizonyitványt atyjának, vagy atyja helyettesének azonnal átadni köteles, ki azt, a bizonyitvány utolsó lapján, saját kezeirásával láttamozza. — Az igy aláirt bizonyitványt a tanuló, a kézbesitéstől számitva 14 nap alatt, az illető osztálytanárnak átadni tartozik.

E bizonyitvány meghamisitása az illető tanodából való kizáratást von[illeg]

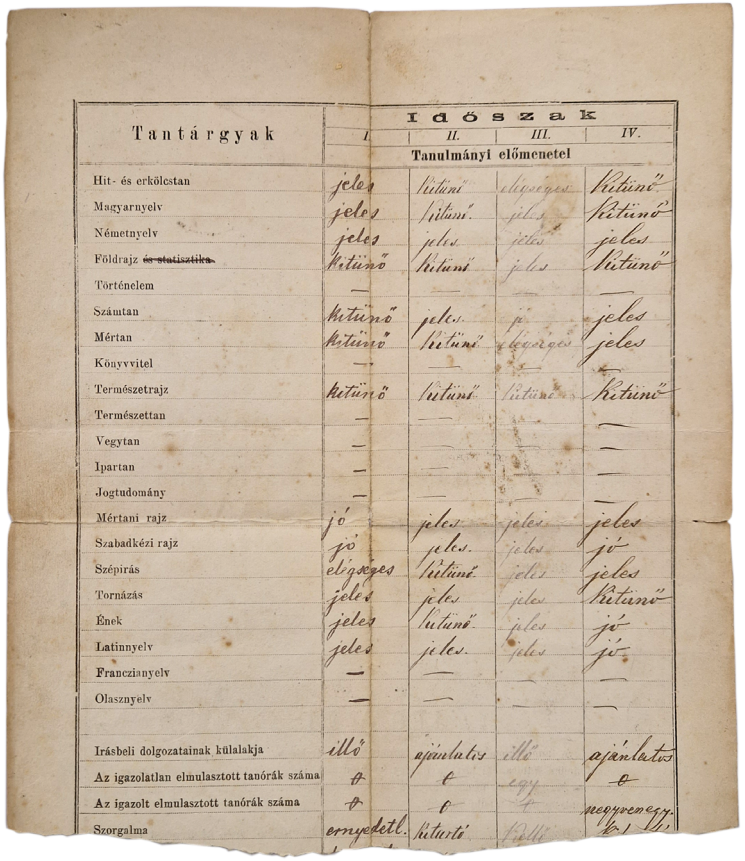

Tantárgyak	Időszak I.	II.	III.	IV.
	Tanulmányi előmenetel			
Hit- és erkölcstan	jeles	kitünő	elegyes	kitünő
Magyarnyelv	jeles	kitünő	jeles	kitünő
Németnyelv	jeles	jeles	jeles	jeles
Földrajz ~~és statisztika~~	kitünő	kitünő	jeles	kitünő
Történelem	—	—	—	—
Számtan	kitünő	jeles	jó	jeles
Mértan	kitünő	kitünő	elegyes	jeles
Könyvvitel	—	—	—	—
Természetrajz	kitünő	kitünő	kitünő	kitünő
Természettan	—	—	—	—
Vegytan	—	—	—	—
Ipartan	—	—	—	—
Jogtudomány	—	—	—	—
Mértani rajz	jó	jeles	jeles	jeles
Szabadkézi rajz	jó	jeles	jeles	jó
Szépirás	elegyes	kitünő	jeles	jeles
Tornázás	jeles	jeles	jeles	kitünő
Ének	jeles	kitünő	jeles	jó
Latinnyelv	jeles	jeles	jeles	jó
Franczianyelv	—	—	—	—
Olasznyelv	—	—	—	—
Irásbeli dolgozatainak külalakja	illő	ajánlatos	illő	ajánlatos
Az igazolatlan elmulasztott tanórák száma	0	0	egy	0
Az igazolt elmulasztott tanórák száma	0	0	0	negyvenegy
Szorgalma	ernyedetl.	kitartó	[illeg]	[illeg]

72–73. kép: Dervarics Lajos bizonyítványa

192. p., https://gocsejimuzeum.hu/sites/default/files/csatolmanyok/statikus/zalai_muzeum_22_x1_bw.tomoritett.pdf [Megtekintve: 2024. 0 4. 27.].

74. kép: Hátlapján kézírással „*Dervarics (ffi.) Mária Apja*"; Dervarics Lajos kereskedő, felesége Erhardt Mária és gyermekeik Mária és István

75–76. kép: D és K betűs monogramok, 1878 és 1879-ben

Dervarics igényességét jelzi, hogy levélpapírjaira egyedi monogramokat használt, és volt nyomtatott nevű változata, meg pecsétviaszt is használt (75–90. kép). A levélpapírok bal felső sarkában általában különböző színű, domború nyomású, egymásra írt DK, vagy K, illetve D monogram, vagy a papírba, két sorba nyomott EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS KÁLMÁN felirat látható, hivatalos levélpapírján nyomtatva szerepel a neve és betöltött tisztsége.

77–78. kép: Monogramjai 1880 és 1881-ben

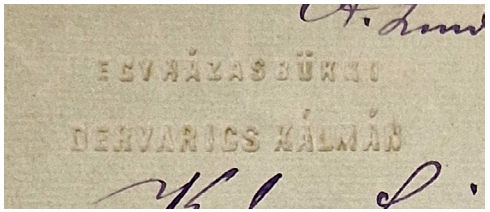

79. kép: Dombor nyomtatásban a neve 1880-as levélből

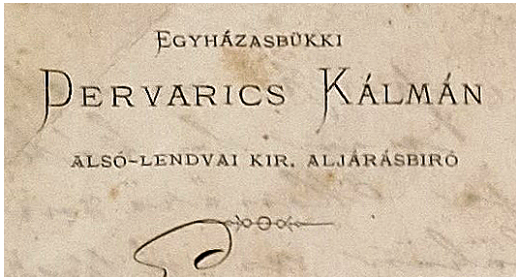

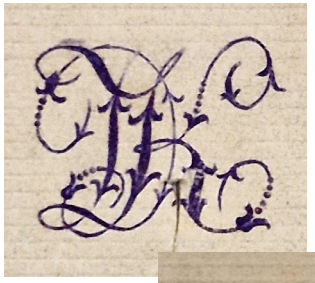

80. kép: Fejléces levélpapír 1881-ben

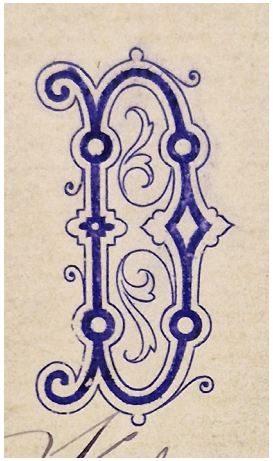

81. kép: D betűs monogram 1882-ben

84–86. kép: Különböző színű domború monogramok 1886-ban

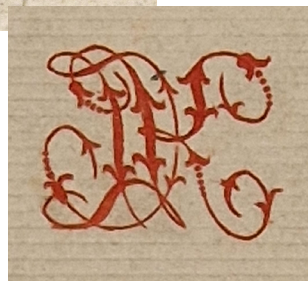

82–83. kép: D és K betűs monogramok 1879 és 1884-ben

87–89. kép: Koronás monogramok 1887, 1888 és 1901-ben

90. kép: Dervarics Kálmán vend tolmács viaszpecsétje

Úgy tűnik, Lajossal gyakran váltottak levelet, feltételezhetően a rokonság többi tagjával is, ám ez utóbbi leveleket nem ismerjük. Unokaöccsének olyan hétköznapi dolgokról is írt, mint pl. 1878. december 30-án arról, hogy készül a borból az ecet, hogy a gyerekek közt terjed a torokgyík, Alsólendván többen is belehaltak, de a saját gyerekei egészségesek, nem engedik ki őket a szobából, ami ennek megfelelően is néz ki. 1879. szeptember 22-én kelt levelében ismét a terjedő és halálos torokgyíkról ír, a gyerekei otthon karanténban vannak, meg arról, hogy a templommal szemben új emeletes házat építettek, de egyhangú a városban az élet és a társalgás. Elemér fia már futkos és beszél, „*hanem ennek is csak a könyv kell, …*”. Silány volt a gabonatermés, de neki szép és sok krumplija termett. A levelet a „*szerető nagybátyád*” szavakkal zárja. Többi levelében is az aktuális, hétköznapi életről számol be: a termésről, az időjárásról és a jégeső szőlőjében okozott pusztításáról, kisebb-nagyobb családi, városi eseményről, pénzügyekről. Visszafogott életet élhetett, hiszen estig a hivatalban dolgozott, utána a családjával volt. 1880. március 17-én írja Lajosnak: „*Nálunk egyhangu az élet, voltak bálok a farsangon, most szinészek vannak Balog Alajos társulata, de én kizárólag csak családomnak élek és igy semmiben se veszek részt.*” Írásairól, könyveiről is tájékoztatja, 1881. január 5.: „*A Zalai Közlönyben mult héten jelent meg tőlem: Poncius Pilatus*[208] *életrajza! roppant érdekes, nem olvastad?*”. 1881 április 12-én: „*Ide zárva küldöm a Zalai Közlönyt, ennek belsejében van a „Fegyverletétel” című szövegem*[209] *olvasd el, s*

208 Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Pontzius Pilatus. (Életrajztöredék)”, *Zalai Közlöny*, 1880. december 23., 1–2. p., https://zalaikozlony.nagykar.hu/keptar/1350/60343/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 21.].

209 Egyházasbükki Dervarics Kálmán, „Fegyverletétel. Töredék életemből.”, *Zalai Közlöny*, 1881. március 24., 2–3. p., https://

mutasd meg Bölcs Gyuri bácsinak,[210] *talán ő is részt vett azon masirozásban s akkor, de különben is érdekelni fogja.*" Közli vele, hogy új források alapján megírta a Zrínyi Miklós, a költő halála c. művét és Szombathelyen a Seiler Henrik nyomdász adja ki képekkel, húsvét után jelenik meg. 1881. június 1-jén el is küldi neki a Gróf Zrínyi Miklós a költő halála 1664-ben. Történelmi czáfolat[211] c. könyvét: „*Szombathelyen Seiler Henrik Könyvkereskedő adta ki, kapható nála 40 Kr. árért.*"

Dervarics Kálmán 1884 októberében Lajos öccsének hosszú, komoly hangvételű levelet ír. A szövegből az derül ki, hogy Lajos apját, Dervarics Jánost, azaz a saját testvérét 1875 decemberében befogadta a birtoka felső házába, amit kiadhatott volna, de inkább neki segített. A történet háttérében az állhatott, hogy Kálmán éveken át vállalta testvére és annak kiskorú gyerekei segítését János fivére felesége elhunyta után. Precíz ember lévén, felsorolja, mennyibe került neki testvére megsegítése, hogy a kilenc év alatt csak az évi 300 liter elfogyasztott bor, a dohánypénz, az elmaradt bérlet, a kosztja és egyebek miatt mekkora anyagi kára keletkezett, és hogy erre János képes volt a nyilvánosság előtt verbálisan megalázni a feleségét is, ezért kéri unokaöccsét, hogy apjáról a továbbiakban maga gondoskodjék, és költöztesse el. „*– felhívlak tehát kedves Lajosom, mikép miután most már nagykorúak vagytok,*[212] *– Zsiga kivételével*[213] *– vigyétek tőlem apátokat és tartsátok, ahogy tudjátok. Becsület nincs benne, sem hogy testvérileg javunkra volna, hanem inkább ellenünk dolgozik, rág és gyaláz minket, ezt pedig türnünk nem lehet tovább.*" Mert még mindig hozzájuk jár kosztra. „*Igy hálálja meg apád feleségemnek azt a szivességet, amit veled és Zsiga öcséddel tett 1871 és következő években hogy nektek édes anyátok helyett anyátok s ápolótok lett.*" A levelezés és a kapcsolat Kálmán és Lajos között nem szakadt meg, a következő években is folytatódott. Továbbra is ajánl neki eladó sorban lévő jómódú lányokat és bíztatja, hogy „*– majd téged is csak megsegit a sors egy jó feleséggel.*"[214] és szeretné, ha mint kereskedő Alsó Lendván nyitna üzletet. A jégesőről, mint a szőlője legnagyobb veszélyéről is rendszeresen beszámol.

Az Alsó Lendva, 1886. november 9. keltezésű levélben Lajost bizonyos Etelka kezének megkérésére hívja Körmendről, nógatva, hogy jó partit szerzett neki. Említés történik benne Isoó ügyvéd Béla fiáról és Lenkről. Bizonyára Kiss Béla gyógyszertáros, az 1872-ben alapított Polgári Olvasókör első elnökének két vejéről, Isoó Ferenc ügyvédről és Lenk (Lenck)

zalaikozlony.nagykar.hu/keptar/2659/68118/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 21.].

210 Erzsébet nővérének a férje.

211 Dervarics, *Gróf Zrínyi Miklós a költő halála*.

212 Lajosnak István, Béla, Zsigmond és Erzsébet testvéreiről tudunk: családfa a HU-MNL-ZML-XIV.72. anyagban. Az itt feltűntetett Erzsébetről nem leltünk fel adatot.

213 Amennyiben János testvére, Lajos fiának írt és az ő öccsét, Zsigmondot említi, az 1861-ben született és akkor már nem volt kiskorú. Egyébként a bíróság 1878-ban holtnak nyilvánította, eltűnt. Csillag Jenő, „Dervarics Zsigmond. Nagykanizsa. Halottak" (Nagykanizsa, 1878. 15), https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33S7-9TMW-381?view=index&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3A6VRZ-5D11&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 26.].

214 1886. december 20. keltezésű levél. Dervarics Lajos apja Dervarics János volt, Kálmán testvére, Lajosnak a felesége pedig Erhardt Mária (1870. július 22.) lett. Gyermekeik Mária, a későbbi Czigány Jánosné és István, aki Czirkovics Erzsébettel házasodott.

Ödönről, az Eszterházy birtokok főbérlőjéről van szó. Róluk korábban is ír leveleiben, pl. 1881. szeptember 20-án: *„Lenk Ödön tegnap délelőtt tartotta esküvőjét Kiss Gizellával. ebédután pedig elutaztak Grázba hálásra, s onnét továbbutaznak Bécsbe, Párizsba s Londonba s csak egy hó mulva térnek vissza."* … Ám az egyik vendéget hozó kocsi elgázolt egy öregasszonyt, aki belehalt sérüléseibe. *„– tehát Lenk házassága egy emberéletbe került!"* – számol be. Kiss Béla gyógyszerészt is említi: *„Ma hallottam, hogy Kiss Béla a gyógytárt nem adja el, hanem Isoó ügyvéd legnagyobb fiát Victort gyógyszerésszé nevelik, hogy ekkép a gyógytár a család birtokában maradjon."*. 1887. szeptember 12-én Lajoshoz írt leveléből kiderül, Dervarics Kálmán nem volt akkor éppen jó véleménnyel Kiss Béláról, mert az Lajoshoz valamilyen durva választ intézett: *„… hanem Kiss Béla volt gyógyszerész irta, hitvány ember volt, … s még a kutya sem ugat utánna."*

Dervarics fiumei beszámolójában említi, hogy Ilona lányának levelet írt. Ez a levél is ott található a Czigány hagyatékban (91–92. kép). Hogyan került oda, nem tudni, de elképzelhető, Ilona (a 93. képen látható)[215] akkor éppen Lajoséknál, Zalaegerszegen tartózkodott. Erről a közölt 1899-es naplójegyzetében is ír: Ilona Zalaegerszegen van, Emilia nővérénél, özv. Pauliny Zsigmondnénál. A levél keltezése Fiume, 1900. augusztus 17. Legyezőt küld neki benne névnapjára, amit Ilona testvére, ifj. Kálmán vett és küldi a kis szekrényt is, amit már korábban Jenő testvére vásárolt huguk névnapjára. A levélben nagyjából összefoglalja a naplóba ragasztott beszámolójában írtakat arról, hogy Jenő nagyon beteg, de javul az állapota, és hogy kérlelte apját, ne utazzon el egyhamar, mert hárman vannak a kórteremben két olasszal, így senkivel sem tud beszélni.

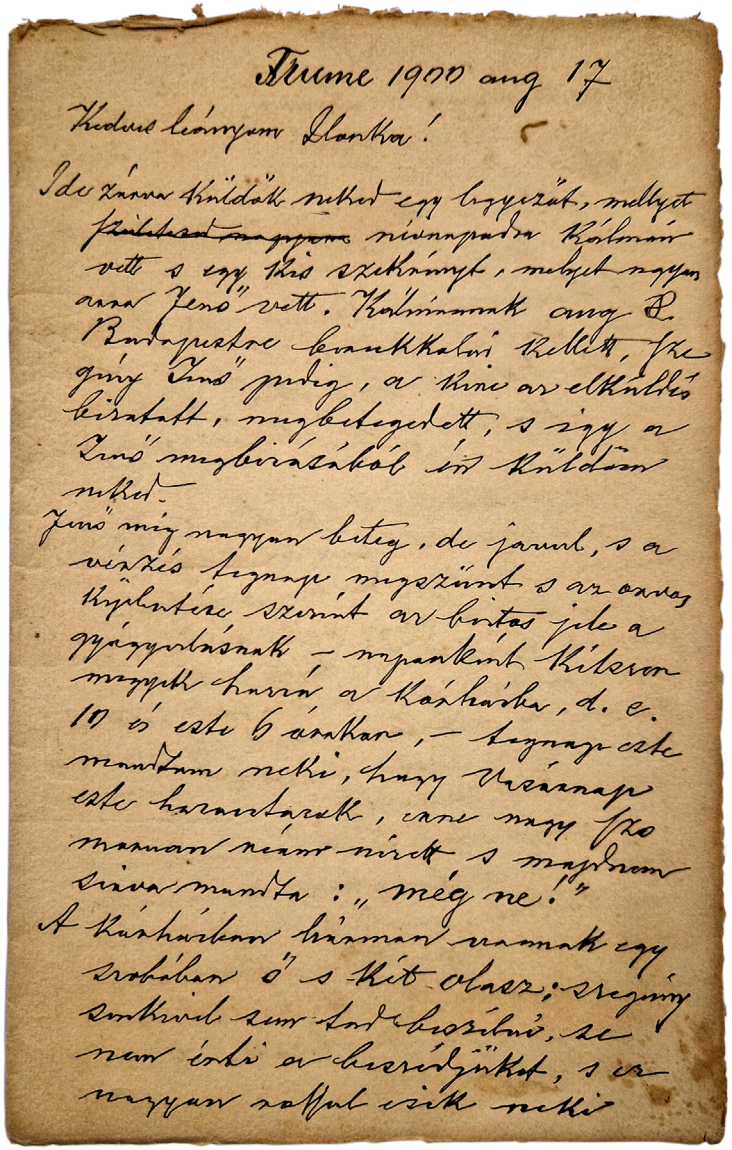
Fiume 1900 aug 17

Kedves leányom Ilonkám!

Ide zárva küldök neked egy legyezőt, melyet [illegible] névnapodra Kálmán vett s egy kis szekrényt, melyet nagyon sokan Jenő vett. Kálmánnak aug. 2. Budapestre [illegible] kellett, Jenő gyógyszerész, mert az elkülönítő kiszakadt, megbetegedett, s így a Jenő megbízásából ő küldött neked.

Jenő még nagyon beteg, de javul, s a vérzés tegnap megszünt s az orvos kijelentése szerint az biztos jele a gyógyulásnak – nyaranként kikerül magyarországra a kórházba, d. e. 10 ó. este 6 órakor, – tegnap este mondtam neki, hogy vasárnap este hazautazok, sose nagy szo mannan neám nincs s magyarom sincs mondta: „még ne!"

A kórházban három ember egy szobában ő s két olasz; egyik egyikkel sem tud beszélni, se nem érti a beszédjüket, s ez nagyon rosszul esik neki

91–92. kép: Dervarics Kálmán fiumei levele Ilona lányának

215 L. m. Megyeri, „Fényirdák, fényképészek, amatőr fotográfusok Zalaegerszegen, a dualizmus idején", 182. p.

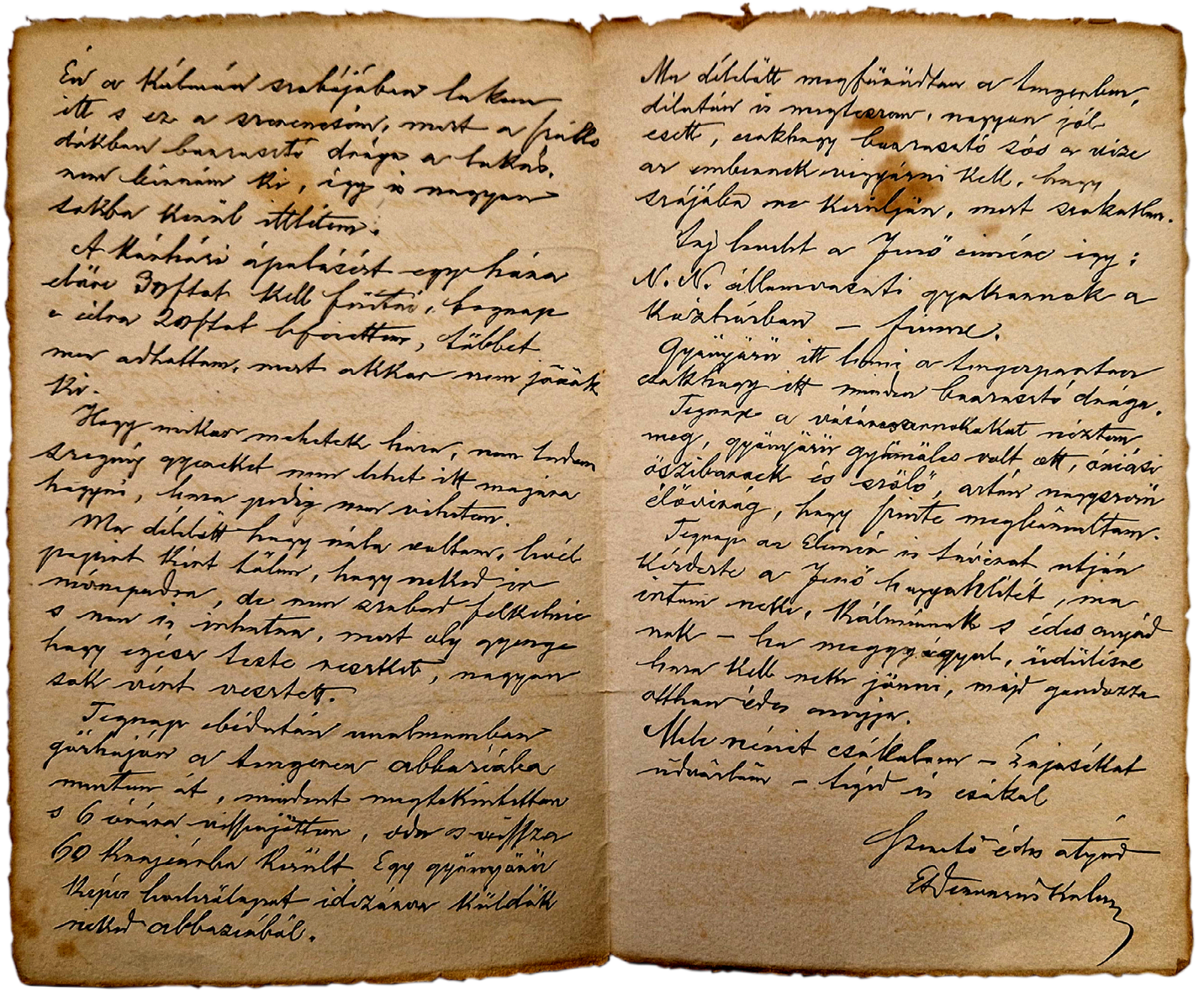

Én a Kálmán szobájában lakom
itt s ez a szerencsém, mert a szálló
dákban baurasztó drága a lakás,
nem bírnám ki, így is nagyon
sokba kerül ittlétem.

A kórházi ápolásért egy hónap
előre 30 ftot kell fizetni, tegnap
a célra 20 ftot befizettem, többet
nem adhattam, mert akkor nem jöttök
ki.

Hogy mikor mehetek haza, nem tudom
szegény gyereket nem lehet itt magára
hagyni, haza pedig nem vihetem.

Ma délelőtt hogy nála voltam, levél
papírt kért tőlem, hogy neked ír
mónapadra, de nem szabad felkelnie
s nem is írhatna, mert oly gyenge
hogy egész teste reszket, nagyon
sok vért vesztett.

Tegnap ebédután unalmamban
gőzhajón a tengeren abbaziába
mentem át, mindent megtekintettem
s 6 órára visszajöttem, oda s vissza
60 krajcárba került. Egy gyönyörű
képes levelezőlapot idezárva küldök
neked abbaziából.

Ma délelőtt megfürödtem a tengerben,
délután is megtesztem, nagyon jól
esett, csakhogy baurasztó sós a vize
az embernek vigyázni kell, hogy
szájába ne kerüljön, mert szokatlan.

Taj levelet a Jenő címére így:
N. N. államvasuti gyakornak a
kózhárban – fiume.

Gyönyörű itt lenni a tengerpartan
csakhogy itt minden baurasztó drága.

Tegnap a vásárcsarnokokat néztem
meg, gyönyörű gyümölcs volt ott, óriási
őszibarack és szőlő, aztán nagyszerű
élővirág, hogy szinte megbámultam.

Tegnap az Elemér is távirat utján
kérdezte a Jenő hagyatlitét, ma
írtam neki, Kálmánnak s édes anyád
nak – ha meggyógyul, üdülésre
haza kell neki jönni, majd gondozza
otthon édes anyja.

Mele nénit csókolom – Lajosékat
üdvözlöm – téged is csókol

Szerető édes atyád
E. Dervarics Kálmán

Ő ifj. Kálmán, fia szállásán lakik, aki távol van, továbbá hogy minden nagyon drága, a kórházi ápolás is sokba került, de egyszer kirándult gőzhajóval és jókat fürdik a sós tengerben. Kéri, írjon Jenőnek. Megírja csodálkozását a piacon látott gyümölcsökről és különleges virágokról.

A további levelekből és iratokból, mely Dervarics Kálmánra és családjára vonatkoznak, töredékesen rekonstruálható a család és a családi birtok szövevényes sorsa. 1874-ből megvan az idősb Dervarics Lajos, postamester, Kálmán apjának a hagyatéki eljárás átirata, melyből megtudható, milyen végrendeletet hagyott hátra. A szöveg néhol elhalványult és olvashatatlanná vált (94. kép). Ebből és a levéltári anyag egyik jelöletlen jegyzetéből úgy tűnik, a 6 hold birtokot az unokák örökölték, melynek egy részét később Dervarics Kálmán megvásárolta: „*Az én dédapám* [Dervarics Lajos] *úgy végrend – hogy az unokái kapják a 6 holdat, Lendván – az unokák onnét eljöttek és nagybátyjuk kezelte a földeket. Két unoka Zs*[igmond]. *és B* [éla?]. *Egerszegről eltüntek ezelőtt 73* [75?] *évvel – és igy D. Kálmán 1882 ben vette meg az 1/4 részét D. Kálmán mivel ott járásb. volt – ő szerezte a birtokot – Zs-t halottá nyilv. nem akarták igy maradott. Közbeszólt a világháboru – édesapám* [Dervarics Lajos], *nagybátyám* [Dervarics Kálmán] *halála, és utánna a hosszu jug. megszállás – igy minden csak maradott. Mert elhaltak nagy bátyám utódai 945-től – és 954-ig – a birtokot most átakarjuk iratni és venni – az átiráshoz szükséges volna Zs. holttá nyilv. és apám és testvére hagyatékának letárgyalása, és milyen okirat Zs-t lehetne itt holttá nyilv. és milyen okm. kellenek.*" Mindezt Dervarics Lajos egyedüli dédunokái és örökösei, Czigány Jánosné, vagy Dervarics István írhatták.

93. kép: Hátlapján kézírással „*Dervarics Ilona*", Antal Béla fényképész, Zalaegerszeg; Dervarics Kálmán lánya

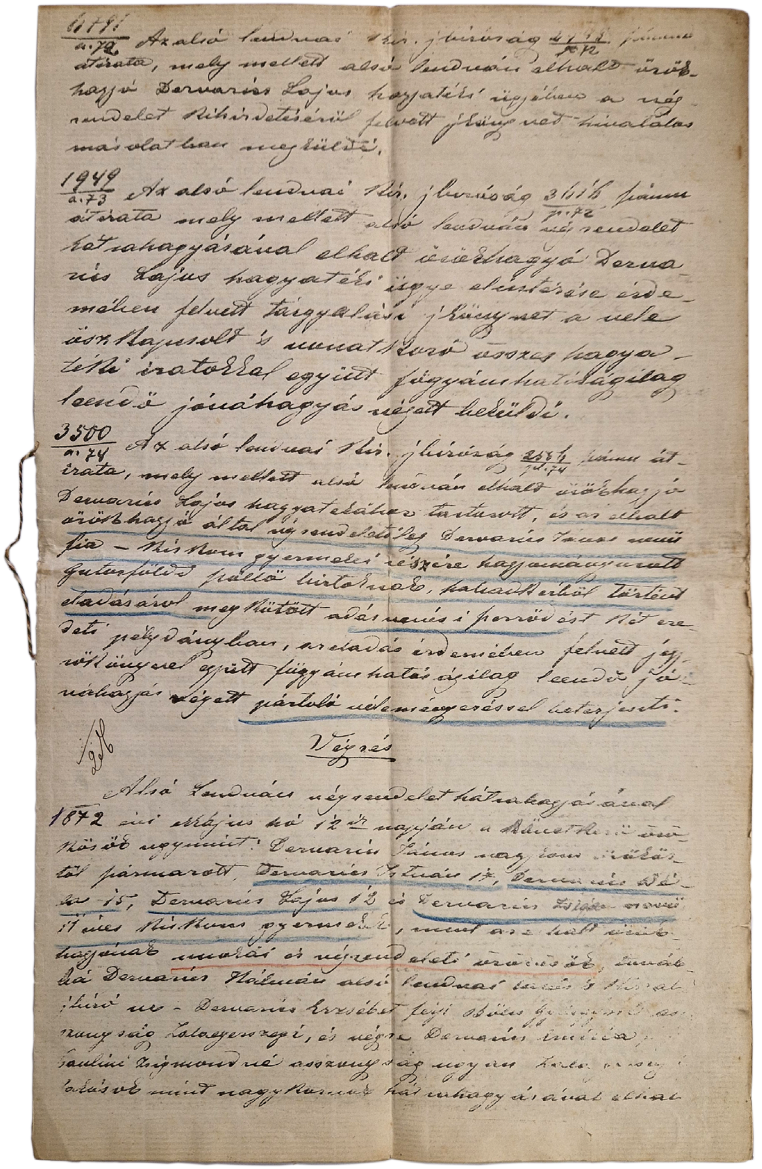

94. kép: Dervarics Lajos hagyatéki iratainak első oldala

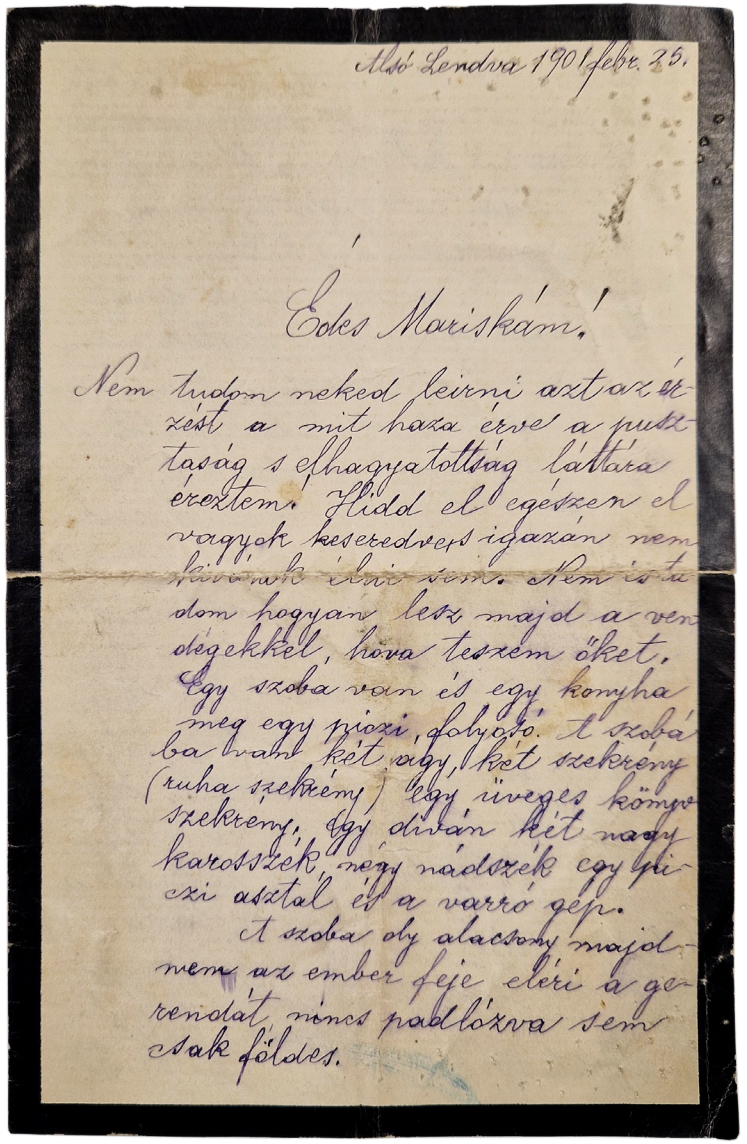

95–97. kép: Vélhetően Dervarics Ilonka levele az alsólendvai, otthoni állapotokról

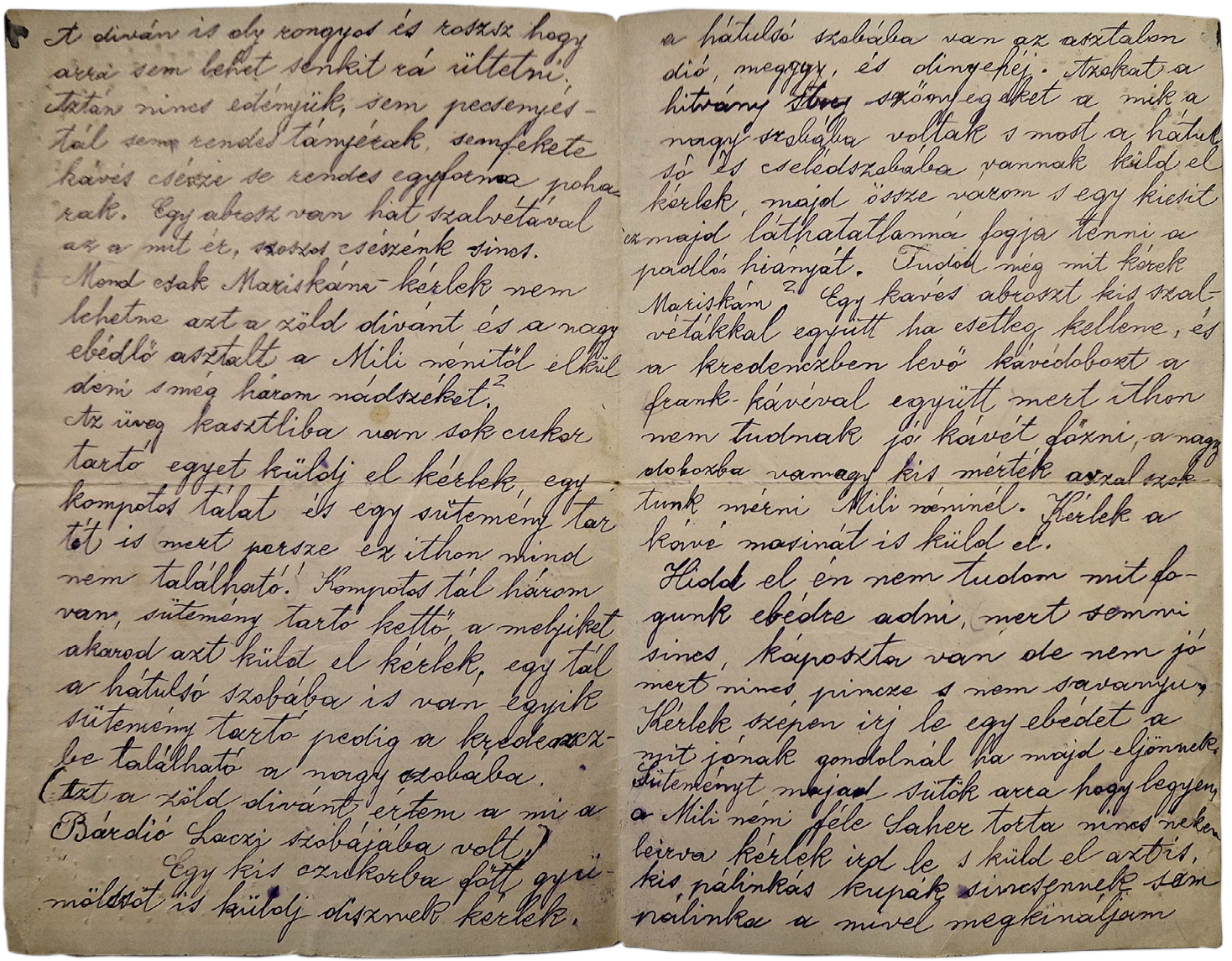

A diván is oly rongyos és roszsz hogy
arra sem lehet senkit rá ültetni.
Aztán nincs edényük, sem pecsenyés-
tál sem rendes tányérak, sem fekete
kávés csésze se rendes egyforma poha-
rak. Egy abrosz van hat szalvétával
az a mit ér, szoszos csészénk sincs.
Mond csak Mariskám-kérlek nem
lehetne azt a zöld divánt és a nagy
ebédlő asztalt a Mili nénitől elkül-
deni s még három nádszéket.[2]
Az üveg kasztliba van sok cukor
tartó egyet küldj el kérlek, egy
kompotos tálat és egy sütemény tar-
tót is mert persze ez ithon mind
nem található! Kompotos tál három
van, sütemény tartó kettő, a melyiket
akarod azt küld el kérlek, egy tál
a hátulsó szobába is van egyik
sütemény tartó pedig a kredencz-
be található a nagy szobába.
(Azt a zöld divánt értem a mi a
Bárdió Laczi szobájába volt.)
Egy kis czukorba főtt gyü-
mölcsöt is küldj disznek kérlek.

a hátulsó szobába van az asztalon
dió, meggy, és dinyehéj. Azokat a
hitvány ~~stuy~~ szőnyegeket a mik a
nagy szobába voltak s most a hátul-
só és cselédszobába vannak küld el
kérlek, majd össze várom s egy kicsit
ez majd láthatatlanná fogja tenni a
padló hiányát. Tudod még mit kérek
Mariskám[2] Egy kavés abroszt kis szal-
vétákkal együtt ha esetleg kellene, és
a kredenczben levő kávédobozt a
frank-kávéval együtt mert ithon
nem tudnak jó kávét főzni, a nagy
dobozba van egy kis mérték azzal szok-
tunk mérni Mili néninél. Kérlek a
kávé masinát is küld el.
Hidd el én nem tudom mit fo-
gunk ebédre adni, mert semmi
sincs, káposzta van de nem jó
mert nincs pincze s nem savanyu,
Kérlek szépen irj le egy ebédet a
mit jónak gondolnál ha majd eljönnek.
Süteményt majd sütök arra hogy legyen,
a Mili néni féle Saher torta nincs neken
leirva kérlek ird le s küld el azt is,
kis pálinkás kupák sincsennek sem
pálinka a mivel megkináljam

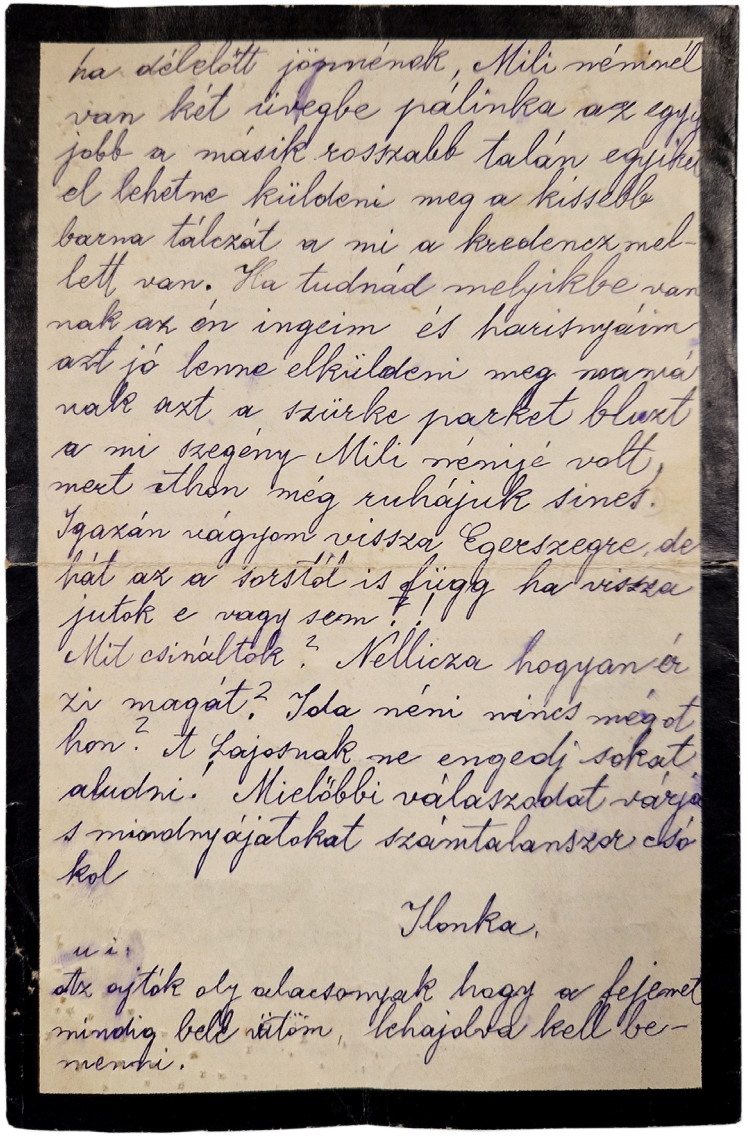

ha délelőtt jönnének, Mili néninél van két üvegbe pálinka az egyik jobb a másik rosszabb talán egyiket el lehetne küldeni meg a kisebbik barna tálczát a mi a kredencz mellett van. Ha tudnád melyikbe vannak az én ingeim és harisnyáim azt jó lenne elküldeni meg mamának azt a szürke parket bluzt a mi szegény Mili nénijé volt, mert ithon még ruhájuk sincs. Igazán vágyom vissza Egerszegre, de hát az a sorstól is függ ha vissza jutok e vagy sem?! Mit csináltok? Nellicza hogyan érzi magát? Jola néni nincs meg otthon? A fiúknak ne engedj sokat aludni. Mielőbbi válaszodat várja s mindnyájatokat számtalanszor csókol

Ilonka.

u. i.
Az ujjak oly alacsonyak hogy a fejemet mindig bele ütöm, lehajolva kell bemenni.

Nem mindig követhető pontosan, ki a hagyatéki levelek címzettje és ki a feladó, de hozzávetőlegesen kikövetkeztethető. 1901. február 25-én Édes Mariskám! megszólítással Alsólendváról keltezett levelet olvashatunk (95–97. kép), aláírója Ilonka – Kálmán lánya: „*Nem tudom neked leirni azt az érzést a mit haza érve a pusztaság s elhagyatottság láttára éreztem! Hidd el egészen el vagyok keseredve s igazán nem kivánok élni sem.*" Nem tudni, hova érkezik, netán a szülői házba, vagy máshova. Vendégeket vár, de nem tudja hogyan, és miből tudja vendégül látni őket, és miként tudja vendégeit elszállásolni. „*Nem tudom hogyan lesz majd a vendégekkel, hova teszem őket. Egy szoba van és egy konyha meg egy piczi folyosó. A szobában van két ágy, két szekrény (ruha szekrény) egy diván két nagy karosszék, négy nádszék egy piczi asztal és a varró gép. A szoba oly alacsony majdnem az ember feje eléri a gerendát nincs padlózva sem csak földes.*" A vendéglátáshoz számos dolgot, edényeket, ételt, berendezést kér: „*Azokat a hitvány szőnyegeket a mik a nagy szobába voltak s most a hátulsó és cselédszobába vannak küld el kérlek, majd össze varom s egy kicsit ez majd láthatatlanná fogja tenni a padló hiányát.*" … „*és a kredencben levő kávédobozt a frank-kávéval együtt mert ithon nem tudnak jó kávét főzni, …*". A levélben arról panaszkodik, hogy még savanyú káposzta sem volt a háznál, mert nem volt pince és nem savanyodott meg. „*… kis pálinkás kupák sincsenek sem pálinka a mivel megkináljam ha délelőtt jönnének, Mili néninél*[216] *van két üvegbe pálinka az egy jobb a másik rosszabb talán egyiket el lehetne küldeni…*". „*Ha tudnád melyikbe vannak az én ingeim és harisnyáim azt jó lenne elküldeni meg mamának azt a szürke parket bluzt a mi szegény Mili nénijé volt, mert ithon még ruhájuk sincs.*" Ekkor Dervarics Kálmán

216 Bizonyára apja testvére Emilia, Pauliny Zsigmondné.

már nyugdíjas, feleségével öt gyermeket neveltek fel; a birtok nem volt túlságosan nagy, apja vagyona halála után az unokák közt lett szétosztva, a hivatalnoki fizetés, nyugdíj sem biztosított fényes kishivatalnoki életkörülményeket, bár írásaiért, tolmácsként pótolhatta a jövedelmét – közben a testvére családját is segítette, de azért meglepő lenne, ha ez az alsólendvai leírás róluk szólna.

Egyik levelében Lajos, akitől a család többször kért kölcsön pénzt, feltételezhetően Dervarics Kálmánhoz 1893-ban, az évszám nehezen olvasható, a következőket írta: „*Kedves Kálmán bácsi! / Két rendbeli levelére csak ma válaszolok tulajdonitsa annak, hogy már meguntam örökös zaklatásait, annyit irhatok hogy egerszegen nem rázzák a pénzt a fáról le, kiváncsi vagyok mikor kapom meg a mivel ön már tartozik, ez is már néhány ezer forintra fölmegy és csak örökösen bíztat és még mindig folytonosan zaklat pedig már kamat veszteségem van már évek hosszú során át, az is már egy vagyon, ha tudná az ember tulajdon képpen mire fecsérlik el ezt a rengeteg pénzt talán az ember szivesen kisegítené de igy a végtelenségig én sem mehetek. / Ez az utolsó eset hogy a kívánt összeget adom, de határozottan* ***kijelentem****, ha a lejárat napján vagyis julius 12-én nem fizet váltóját kitöltöm és rögtön perelni fogom az összegért. / Most még csak csuppan ara kérem jöjjön át személyesen hogy <u>öreg atyám utáni hagyatékkal</u> is le számoljunk, mert ennek is már ideje volna, és akkor az 1000 frtot is át adom; de minden esetre az összes kimutatásokat is hozza el magával; mert nálam semmi adat sincs. / Az üzlet most igen lassan megy, Pistának sümegen meglehetősen megy. / Mili nénivel beszéltem a 3000 frt át adása végett ő hallani sem akar arról és azt mondja, hogy gazdálkodjanak ugy hogyan meg tudnak élni, ne éljenek oly könnyelmüen; igaza is van. / Irjon mikor jön, hogy esetleg elne utazzam akkor. / Csókolja / Lajos. / ZE 93 16/IV / igaz sürgetésére válaszolva <u>a szőlőt csakis az esetben adom át ha a vétel árt</u> készpénzben lefizeti / fenti.*”.

Nyoma van annak, hogy 1895-ben Dervarics Kálmán jelentős ingóságait tartozás miatt árverésre bocsátották: „*… közhírré teszi, hogy az alsólendvai kir. járásbíróság 350/95. számú végzése által Dervarics Lajos z.-egerszegi lakós végrehajtató javára Dervarics Kálmán alsólendvai lakós ellen 1000 forint tőke, ennek 1894. évi január hó 7 től járó 6% kamatja, ugy járulékai erejéig elrendelt kielégitési végrehajtás alkalmával bíróilag le- s felülfoglalt és 605 frt 30 krra becsült több rendbeli szobabeli butorok, konyhabeli felszerelések, ágynemük, 1 tehén, sertések, több rendbeli boros hordók, 2 akó bor, kádak, sajtárok, tiz szekér trágya, tüzifa és 1 présből álló ingóságok nyilvános árverés utján leendő eladatása elrendeltetvén, ennek a helyszínén vagyis Alsó-Lendván alperes lakásán leendő eszközlésére 1896 évi február hó 9-én d. e. 10 órája határidőül kitüzetik…*”[217] Majd 1897-ben 3800 forint értékű ingatlana került árverésre.[218] Egy 1894. július 25-én kelt Lajosnak írt leveléből megtudhatjuk, hogy valamiért, valószínűleg banki tartozás miatt meg kellett mentenie a birtokot a család számára, ezért Lajos felajánlotta, segít

217 Lusztig Samu, „Árverési hirdetmény”, *Zalamegye*, 1895. február 3., 4. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/Zalamegye_1895_1/?pg=25&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 27.].

218 [s. n.], „Árverések a vidéken”, *Magyar Hirlap*, 1897. április 15., 12. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/MagyarHirlap1891_1897_04/?query=%C3%A1rver%C3%A9s+dervarics+lendva&pg=245&layout=s [Megtekintve: 2024. 05. 18.]; [s. n.], „Árverések a vidéken”, *Magyar Hirlap*, 1897. április 18., 24. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/MagyarHirlap1891_1897_04/?query=%C3%A1rver%C3%A9s+dervarics+lendva&pg=305&layout=s [Megtekintve: 2024. 05. 18.]; [s. n.], „Árverések a vidéken”, *Pesti Napló*, 1897. április 18., 20. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/PestiNaplo_1897_04/?query=%C3%A1rver%C3%A9s+dervarics+lendva&pg=287&layout=s [Megtekintve: 2024. 05. 18.].

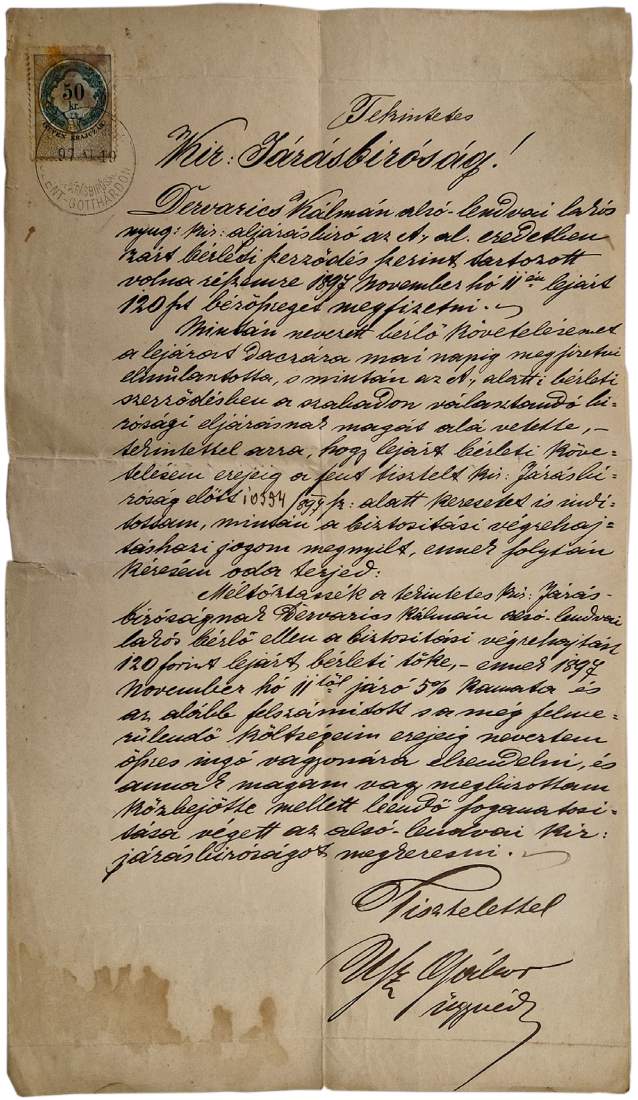

Tekintetes
Kir: Járásbiróság!

Dervarics Kálmán alsó-lendvai lakós nyug: kir: aljárásbiró az A, al. eredetben bérleti szerződés szerint tartozott volna részlere 1897 November hó 11-én lejárt 120 frt bérösszeget megfizetni.

Minthogy nevezett bérlő követelésemet a lejárat határára mai napig megfizetni elmulasztotta, a mintáu az A, alatti bérleti szerződésben a szabadon választandó birósági eljárásnak magára alá vetette, tekintettel arra, hogy lejárt bérleti követelésem erejéig a fent tisztelt kir: járásbiróság előtt 10594/897 frt: alatt pereseket is indítandóan, mintáu a birtokitási végrehajtáshoz jogom megnyilik, ennek folytán pereszu oda terjed:

Meghagyandó a tekintetes kir: járásbiróságnak Dervarics Kálmán alsó-lendvai lakós bérlő ellen a birtokitási végrehajtási 120 forint lejárt bérleti tőke, - ennek 1897 November hó 11-től járó 5% kamata és az alább felszámitandó s a még felmerülendő költségeim erejéig nevezettnek összes ingó vagyonára elrendelni, és annak magam vagy megbizottam közbejötte mellett lefoglaló jegyzőkönyvi részét az alsó-lendvai kir: járásbiróságot megterezni.

Tisztelettel

Dervarics Gyalog
vizsgáló

98. kép: A nyugdíjas Dervarics Kálmán egyik tartozási ügye 1897-ből

Kálmánnak, aki írja neki, hogy „*Két mód állhat arra nézve rendelkezésünkre, azt vagy váltó és árverés utján – vagy a mi gyanusabb: át adási okirat utján keresztülvinni.*" A bonyolult ügylet lényege az, hogy Lajosnak 6995 forint értékben váltót állít ki, és utasítja, miként intézze a tartozás rendezését, továbbá, hogy a birtokot hogyan juttassa vissza Kálmán feleségének, Varga Katalinnak. A fejleményeket, amik az árverésekhez vezettek és azok következményét nem ismerjük, de folyamatos anyagi gondokra utalnak.

Annyit tudunk Varga Katalin gyászjelentéséből, hogy a férje halála után szerényen és visszavonulva élt, Ilonka lányuk pedig idős korára más családok segítségére szorult. A későbbi levelezésből az is kiderült, hogy az 1950-es években István próbált eljárni a háború után Jugoszláviához került családi birtok ügyében.

A családi levelezés Dervarics Kálmán halála után, a 20. század elejéről, első feléből ismeretlen. Majd csak az ötvenes évekből maradtak fenn újabb források, de ezek már főleg az alsólendvai Dervarics-vagyon megkaparintásáról szólnak. Fennmaradt Ilona ismeretlen keltezésű, egy bizonyos Mariskához írt levele (Sveicer Máriát vélhetjük benne), amelyből megtudhatjuk, hogy betegsége miatt vagyon nélkül maradt, és ezért Mariskától kéri visszza a tárgyait, hogy ne jusson koldusbotra (99. kép).

1955 őszén Csuka András az akkori, már nem Alsólendva, hanem Dolnja Lendava, Jugoslavija cím feltűntetésével küld levelet Dervarics Istvánnak Zalaegerszegre (101–102. kép). Dervarics István a postamester, Dervarics Lajos János nevű fiának unokája, a „*Lajos öcsém*", azaz Dervarics Lajos kereskedő fia lehetett, és Dervarics Mária, dr. Czigány Jánosné testvére. Úgy tűnik, ő volt a lendvai birtok örököse, vagy legalábbis felelőse.

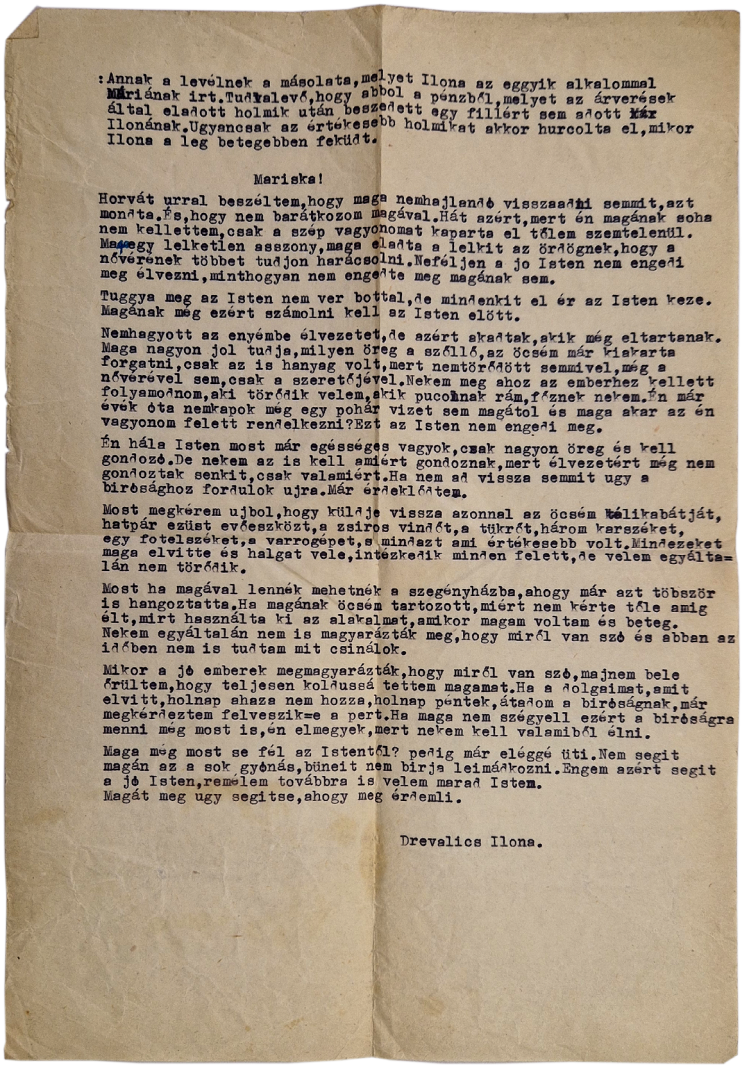

:Annak a levélnek a másolata,melyet Ilona az eggyik alkalommal Máriának irt.Tudvalevő,hogy abból a pénzből,melyet az árverések által eladott holmik után beszedett egy fillért sem adott már Ilonának.Ugyancsak az értékesebb holmikat akkor hurcolta el,mikor Ilona a leg betegebben feküdt.

Mariska!

Horvát urral beszéltem,hogy maga nemhajlandó visszaadni semmit,azt mondta.És,hogy nem barátkozom magával.Hát azért,mert én magának soha nem kellettem,csak a szép vagyonomat kaparta el tőlem szemtelenül. Maga egy lelketlen asszony,maga eladta a lelkit az ördögnek,hogy a nővérének többet tudjon haráczolni.Neféljen a jo Isten nem engedi meg élvezni,minthogyan nem engedte meg magának sem.

Tuggya meg az Isten nem ver bottal,de mindenkit el ér az Isten keze. Magának még ezért számolni kell az Isten előtt.

Nemhagyott az enyémbe élvezetet,de azért akadtak,akik még eltartanak. Maga nagyon jol tudja,milyen öreg a szállő,az öcsém már kiakarta forgatni,csak az is hanyag volt,mert nemtörődött semmivel,még a nővérével sem,csak a szeretőjével.Nekem meg ahoz az emberhez kellett folyamodnom,aki törődik velem,akik pucolnak rám,főznek nekem.Én már évek óta nemkapok még egy pohár vizet sem magától és maga akar az én vagyonom felett rendelkezni?Ezt az Isten nem engedi meg.

Én hála Isten most már egésséges vagyok,csak nagyon öreg és kell gondozó.De nekem az is kell amiért gondoznak,mert élvezetért még nem gondoztak senkit,csak valamiért.Ha nem ad vissza semmit ugy a bírósághoz fordulok ujra.Már érdeklődtem.

Most megkérem ujból,hogy küldje vissza azonnal az öcsém kölikabátját, hatpár ezüst evőeszközt,a zsiros vindót,a tükrőt,három karszéket, egy fotelszéket,a varrogépet,s mindazt ami értékesebb volt.Mindezeket maga elvitte és halgat vele,intézkedik minden felett,de velem egyáltalán nem törődik.

Most ha magával lennék mehetnék a szegényházba,ahogy már azt többször is hangoztatta.Ha magának öcsém tartozott,miért nem kérte tőle amig élt,mirt használta ki az alkalmat,amikor magam voltam és beteg. Nekem egyáltalán nem is magyarázták meg,hogy miről van szó és abban az időben nem is tudtam mit csinálok.

Mikor a jó emberek megmagyarázták,hogy miről van szó,majnem bele őrültem,hogy teljesen kolódussá tettem magamat.Ha a dolgaimat,amit elvitt,holnap ahaza nem hozza,holnap péntek,átadom a bíróságnak,már megkérdeztem felveszik-e a pert.Ha maga nem szégyell ezért a bíróságra menni még most is,én elmegyek,mert nekem kell valamiből élni.

Maga még most se fél az Istentől? pedig már eléggé üti.Nem segit magán az a sok gyónás,bünеit nem birja leimádkozni.Engem azért segit a jó Isten,remélem továbbra is velem marad Istem.
Magát meg ugy segitse,ahogy meg érdemli.

Drevalics Ilona.

99. kép: Ilona levelének átirata.

100. kép: hátulján kézirással: Dervarics Mária, Czigány Jánosné; mellette öccse, István

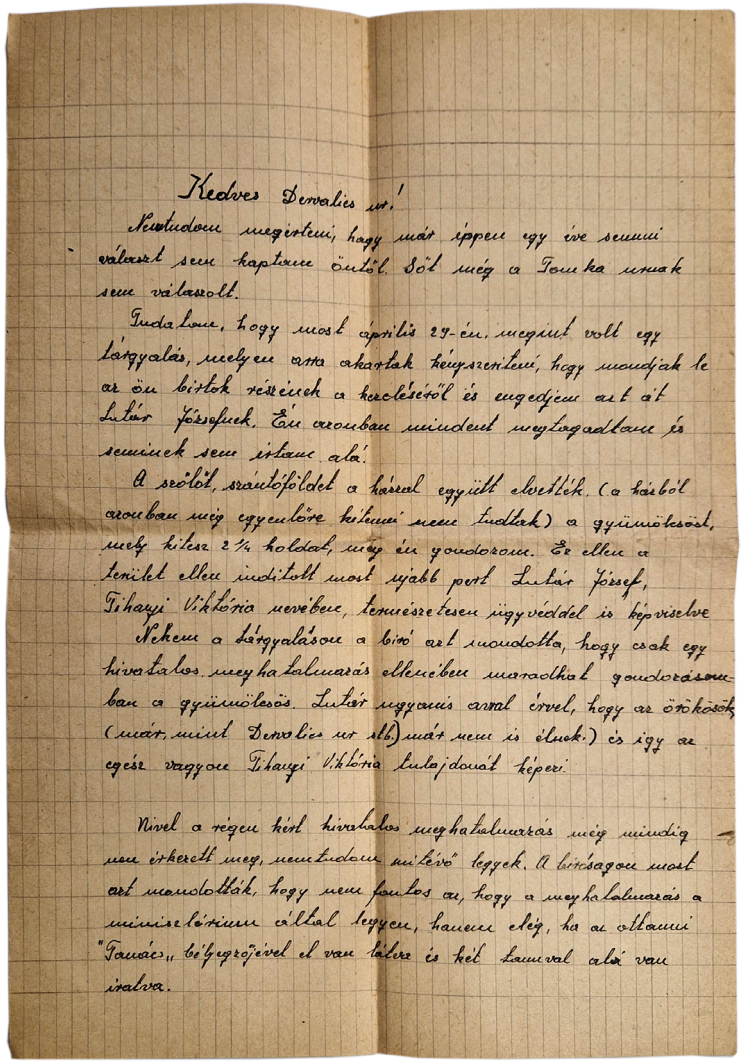

Kedves Dervalics ur!

Nemtudom megérteni, hogy már éppen egy éve semmi választ sem kaptam öntől. Sőt még a Tomka urnak sem válaszolt.

Tudatom, hogy most április 29-én, megint volt egy tárgyalás, melyen arra akartak kényszeriteni, hogy mondjak le az ön birtok részének a kezeléséről és engedjem azt át Lutár Józsefnek. Én azonban mindent megtagadtam és semmiek sem irtam alá.

A szőlőt, szántóföldet a házzal együtt elvették. (a házból azonban még egyenlőre kitenni nem tudtak) a gyümölcsöst, mely kitesz 2¼ holdat, még én gondozom. Ez ellen a terület ellen inditott most ujabb pert Lutár József, Tihanyi Viktória nevében, természetesen ügyvéddel is képviselve

Nekem a tárgyaláson a biró azt mondotta, hogy csak egy hivatalos meghatalmazás ellenében maradhat gondozásomban a gyümölcsös. Lutár ugyanis arral érvel, hogy az örökösök (már, mint Dervalics ur stb.) már nem is élnek.) és igy az egész vagyon Tihanyi Viktória tulajdonát képezi.

Nivel a régen kért hivatalos meghatalmazás még mindig nem érkezett meg, nemtudom mitévő legyek. A birósagon most azt mondották, hogy nem fontos az, hogy a meghatalmazás a miniszlérium által legyen, hanem elég, ha az ottanni "Tanács" bélyegzőjével el van látva és két tanuval alá van iratva.

Ezért csak most egy ilyen meghatalmazást kérek sürgősen, különben, az egész birtok elveszett.

Amennyiben arra határozná el magát, hogy a megmaradt birtok részét, amit most én gondozok eladná, ugy azt kölcsönös megegyezés alapján szivesen megvenném.

Én igyekszem mindent megtenni, hogy a birtok saját tulajdonának megvédjem és megőrizzem. Ezért kérem, hogy Ön sem hamarkodjon el semmit sem.

Naradok továbbra is mély tisztelettel

Csuka András

Lendava 1955 X 10-én.

Sürgősen választ kérek

Csuka András
Pol. Lendava
Jugoslavija

Tek.
Dervarics István
Zalaegerszeg
Árpád u 17.

R Lendava № 873

103–104. kép: Csuka András levele a Dervarics-birtok rendezése érdekében 1955. október 10-én

101–102. kép: Csuka Andrástól Dervarics Istvánnak címzett boríték 1955-ből

Csuka András a levélben (103–104. kép) sürgeti Dervalics (sic!) urat, hogy intézkedjen a Dervarics hagyatékot illetően, melyre Lutár József tart igényt. A Dervarics család már mindent elvesztett, csak a gyümölcsös maradt meg a gondozásukban, és a házból sem tudták őket kitenni. Lutárék Tihanyi Viktória nevében jártak el, mondván, hogy az örökösök már nem élnek. Alsólendva Jugoszláviához kerülése után, a családi birtok – különösen az ötvenes évek derekán – megközelíthetetlenné vált a magyarországi örökösök számára. A helyzet nem kis gondot jelentett a családtagoknak, ha jogszerűen akarták rendezni a második világháború után kialakult helyzetüket. Csuka hajlandó lett volna az örökösöktől megvásárolni a megmaradt birtokot.

A birtokperben több fél vett részt. Az egyik levéltöredék (105. kép) éppen Csukáékat járatja le. *„5. oldal / Szegény Ilonka már ugyis kegyelem kenyéren lézenget Matyasecéknél mint dajka – hol odahaza huzódott meg szerény – hajlékában a sötét lelkü Csukáéknál. – Fentiek közlése alapján következtethet a Csuka családról akiknek közelében kellett szegény Ilonkának életét leélnie a 10 év keretében. Ha megakar győződni a levélben közöltek valódiságáról szivesen látjuk nálunk s rendelkezésére bocsátjuk betekintésre az iratokat. Luter József gondnok ugy vélem gyenge egyén Csukával szemben, fél a csunya közönséges szájától, azért irta hogy lépjek érintkezésbe Önnel a valóság felderitése céljából. Mielőbbi kimerítő őszinte válaszát várva vagyok / teljes tisztelettel: / Tihanyi Kálmánné / Csat. 1 drb. mell. visszakérőleg. / Tihanyi Kálmánné / jelenleg lábammal a kórházban vagyok, szeretném, ha meglátogatna bennünket.”*

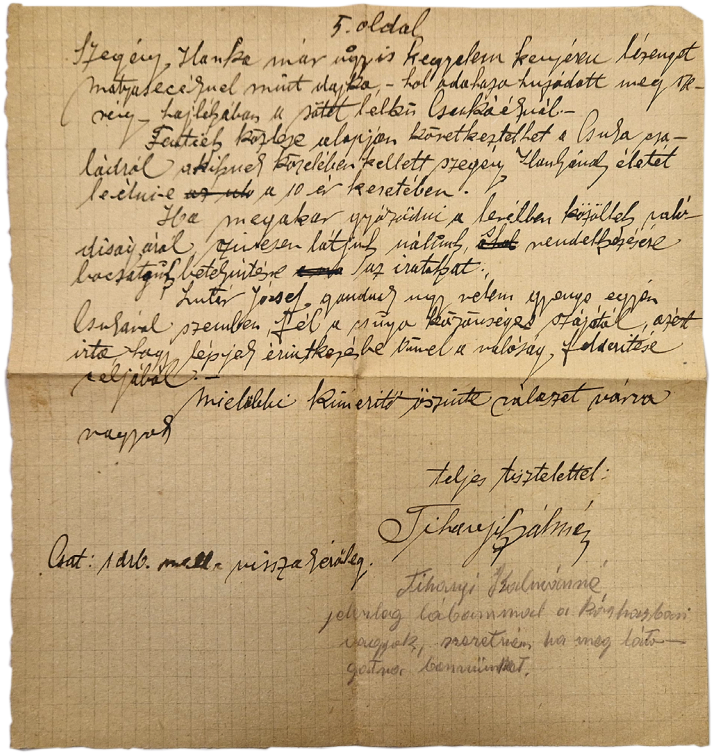
5. oldal
Szegény Ilonka már ugyis kegyelem kenyéren lézenget
Matyasecéknél mint dajka - hol odahaza huzódott meg sze-
rény - hajlékában a sötét lelkü Csukáéknál -
Fentiek közlése alapján következtethet a Csuka csa-
ládról akiknek közelében kellett szegény Ilonkának életét
leélnie ~~az ott~~ a 10 év keretében.
Ha megakar győződni a levélben közöltek valódi-
ságáról szivesen látjuk nálunk, ~~s~~ rendelkezésére
bocsátjuk betekintésre ~~az~~ az iratokat.
Luter József gondnok ugy vélem gyenge egyén
Csukával szemben, fél a csunya közönséges szájától, azért
irta hogy lépjek érintkezésbe Önnel a valóság felderitése
céljából. –
Mielőbbi kimerítő őszinte válaszát várva
vagyok
Teljes tisztelettel:
Tihanyi Kálmánné
Csat: 1 drb. mell. visszakérőleg.
Tihanyi Kálmánné
jelenleg lábammal a kórházban
vagyok, szeretném, ha meglátogatna
bennünket.

105. kép: Tihanyi Kálmánné levelének fennmaradt töredéke

Csuka András következő levelét 1956-ból ismerjük (106–107. kép). Sürgeti az örököst, nyilatkozzon arról, hogy tényleg lemondott-e az örökségről, ugyanis azt – általa meg nem nevezett személyek – csalással akarják megszerezni. Említi, hogy Ilonát sok éven keresztül gondozták, talán előjoguk van a vásárláshoz, de mindenképpen segítséget kérnek, hogy a megmaradt birtok az örökösök nevén maradjon és azt ők tarthassák fenn.

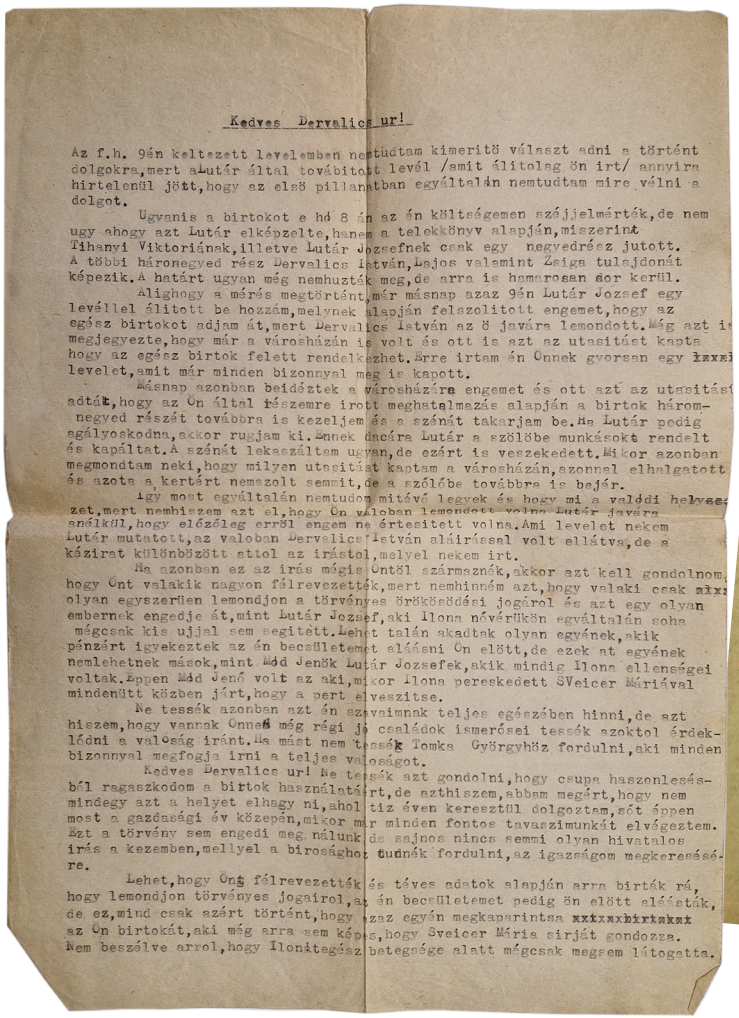

Kedves Dervalics ur!

Az f.h. 9én keltezett levelemben nemtudtam kimeritö választ adni a történt dolgokra,mert aLutár által továbitott levél /amit állitolag ön irt/ annyira hirtelenül jött,hogy az elsö pillanatban egyáltalán nemtudtam mire válni a dolgot.

Ugyanis a birtokot e hó 8 án az én költségemen szójjelmérték,de nem ugy ahogy azt Lutár elképzelte,hanem a telekkönyv alapján,miszerint Tihanyi Viktoriának,illetve Lutár Józsefnek csak egy negyedrész jutott. A többi háronegyed rész Dervalics István,Lajos valamint Zsiga tulajdonát képezik.A határt ugyan még nemhuzták meg,de arra is hamarosan sor kerül.

Alighogy a mérés megtörtént,már másnap azaz 9én Lutár József egy leveléel állitott be hozzám,melynek alapján felszolitott engemet,hogy az egész birtokot adjam át,mert Dervalics István az ö javára lemondott.Még azt is megjegyezte,hogy már a városházán is volt és ott is azt az utasitást kapta hogy az egész birtok felett rendelkezhet.Erre irtam én Önnek gyorsan egy xxxx levelet,amit már minden bizonnyal meg is kapott.

Másnap azonban beidéztek a városházára engemet és ott azt az utasitást adták,hogy az Ön által részemre irott meghatalmazás alapján a birtok háromnegyed részét továbbra is kezeljem és a szénát takarjam be.Ha Lutár pedig sgályoskodna,akkor rugjam ki.Önnek ducára Lutár a szölöbe munkásokt rendelt és kapáltat.A szénát lekaszáltam ugyan,de ezért is veszekedett.Mikor azonban megmondtam neki,hogy milyen utasitást kaptam a városházán,azonnal elhalgatott és azota a kertárt nemszolt semmit,de a szölöbe továbbra is bejár.

Igy most egyáltalán nemtudom mitévö legyek és hogy mi a valódi helyzet,mert nemhiszem azt el,hogy Ön valoban lemondott volna Lutár javára anélkül,hogy előzőleg erről engem ne értesitett volna.Ami levelet nekem Lutár mutatott,az valoban Dervalics István aláirással volt ellátva,de a káziratt különbözött attol az irástol,melyel nekem irt.

Ha azonban ez az irás mégis Öntöl származnák,akkor azt kell gondolnom, hogy Önt valakik nagyon félrevezették,mert nemhinném azt,hogy valaki csak azért olyan egyszerüen lemondjon a törvényes örökösödési jogáról és azt egy olyan embernek engedje át,mint Lutár József,aki Ilona nővérükön egyáltalán soha mégcsak kis ujjal sem segitett.Lehet talán akadtak olyan egyének,akik pénzárt igyekeztek az én becsületemet elásáni Ön előtt,de ezek at egyének nemlehetnek mások,mint Mód Jenök Lutár Jozsefek,akik mindig Ilona ellenségei voltak.Éppen Mód Jenö volt az aki,mikor Ilona pereskedett SVeicer Máriával mindenütt közben járt,hogy a pert elveszitse.

Ne tessék azonban azt én szavaimnak teljes egészében hinni,de azt hiszem,hogy vannak Önnek még régi jó családok ismerösei tessék azoktol érdeklödni a valóság iránt.Ha mást nem tessék Tomka Györgyhöz fordulni,aki minden bizonnyal megfogja irni a teljes valóságot.

Kedves Dervalics ur! Ne tessék azt gondolni,hogy csupa haszonlesésból ragaszkodom a birtok használatárt,de azthiszem,abbam megárt,hogy nem mindegy azt a helyet elhagy ni,ahol tiz éven keresztül dolgoztam,sőt éppen most a gazdasági év közepén,mikor már minden fontos tavaszimunkát elvégeztem. Azt a törvény sem engedi meg nálunk de sajnos nincs semmi olyan hivatalos irás a kezemben,mellyel a birosághoz tudnék fordulni,az igazságom megkeresésére.

Lehet,hogy Önt félrevezették és téves adatok alapján arra birták rá, hogy lemondjon törvényes jogairól,az én becsületemet pedig ön előtt alásták, de ez,mind csak azért történt,hogy azaz egyén megkaparintsa xxxxxxbirtokxx az Ön birtokát,aki még arra sem képes,hogy Sveicer Mária sirját gondozza. Nem beszélve arról,hogy Ilonátegész betegsége alatt mégcsak megsem látogatta.

106–107. kép: Csuka András levele az örökösöknek a Dervarics-birtok ügyében, 1956-os keltezéssel

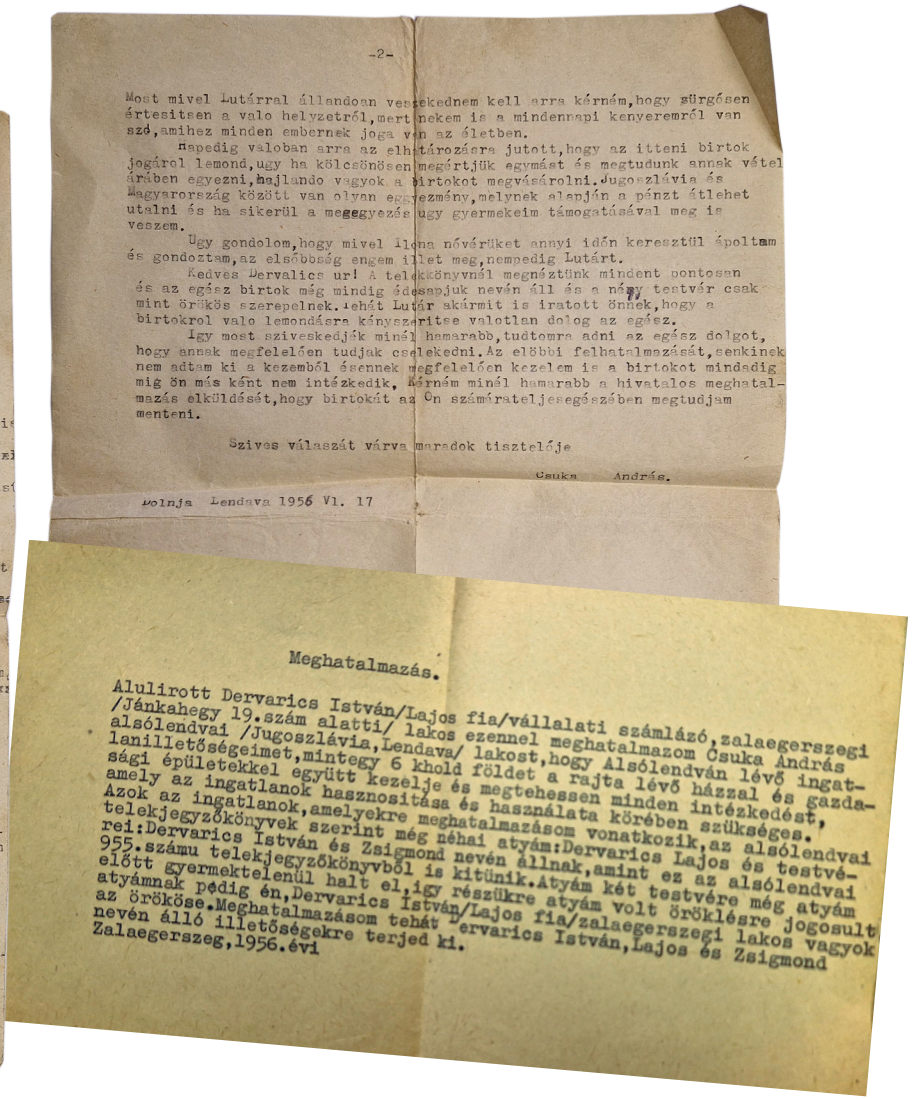

-2-

Most mivel Lutárral állandoan veszekednem kell arra kérném,hogy sürgősen értesitsen a valo helyzetről,mert nekem is a mindennapi kenyeremről van szó,amihez minden embernek joga van az életben.

Napedig valoban arra az elhatározásra jutott,hogy az itteni birtok jogáról lemond,ugy ha kölcsönösen megértjük egymást és megtudunk annak vétel árában egyezni,hajlando vagyok a birtokot megvásárolni.Jugoszlávia és Magyarország között van olyan egyezmény,melynek alapján a pénzt átlehet utalni és ha sikerül a megegyezés ugy gyermekeim támogatásával meg is veszem.

Ugy gondolom,hogy mivel Ilona nővérüket annyi időn keresztül ápoltam és gondoztam,az elsőbbség engem illet meg,nempedig Lutárt.

Kedves Dervalics ur! A telekkönyvnál megnéztünk mindent pontosan és az egész birtok még mindig édesapjuk nevén áll és a négy testvér csak mint örökös szerepelnek.Lehát Lutár akármit is iratott önnek,hogy a birtokrol valo lemondásra kényszeritse valotlan dolog az egész.

Igy most sziveskedjék minél hamarabb,tudtomra adni az egész dolgot, hogy annak megfelelően tudjak cselekedni.Az elöbbi felhatalmazását,senkinek nem adtam ki a kezemből éscnnek megfelelően kezelem is a birtokot mindadig mig ön más ként nem intézkedik, Kérném minél hamarabb a hivatalos meghatalmazás elküldését,hogy birtokát az Ön számáteljesegészében megtudjam menteni.

Szives válaszát várva maradok tisztelője

Csuka András.

Volnja Lendava 1956 VI. 17

Meghatalmazás.

Alulirott Dervarics István/Lajos fia/vállalati számlázó,zalaegerszegi /Jánkahegy 19.szám alatti/ lakos ezennel meghatalmazom Csuka András alsólendvai /Jugoszlávia,Lendava/ lakost,hogy Alsólendván lévő ingatlanilletőségeimet,mintegy 6 khold földet a rajta lévő házzal és gazdasági épületekkel együtt kezelje és megtehessen minden intézkedést, amely az ingatlanok használata körében szükséges.
Azok az ingatlanok,amelyekre meghatalmazásom vonatkozik,az alsólendvai telekjegyzőkönyvek szerint még néhai atyám:Dervarics Lajos és testvérei:Dervarics István és Zsigmond nevén állnak,amint ez az alsólendvai 955.számu telekjegyzőkönyvből is kitünik.Atyám két testvére még atyám előtt gyermektelenül halt el,igy részükre atyám volt örökösre jogosult atyámnak pedig én,Dervarics István/Lajos fia/zalaegerszegi lakos vagyok az örököse.Meghatalmazásom tehát Dervarics István,Lajos és Zsigmond nevén álló illetőségekre terjed ki.
Zalaegerszeg,1956.évi

108. kép: Dervarics István végül a politikailag nyilván kedvezőtlen 1956-os évben meghatalmazást ad Csuka Andrásnak a lendvai ingatlanok kezelésére

A várt meghatalmazás 1956-ban érkezett meg Dervarics Istvántól (108. kép), Lajos fiától, mint örököstől a hat kataszteri hold[219] földről, valamint a ház és a gazdasági épületek gondozásáról. István felvázolja, milyen ágon lett az egyedüli örökös.

Dervarics István a hagyaték ügyében a magyarországi hatóságoknál is intézkedett (109. kép). Csukáék voltak tehát Dervarics Kálmán Ilona lányának a gondozói, így kerülhetett a birtok, vagy egy része is a gondozásukba.

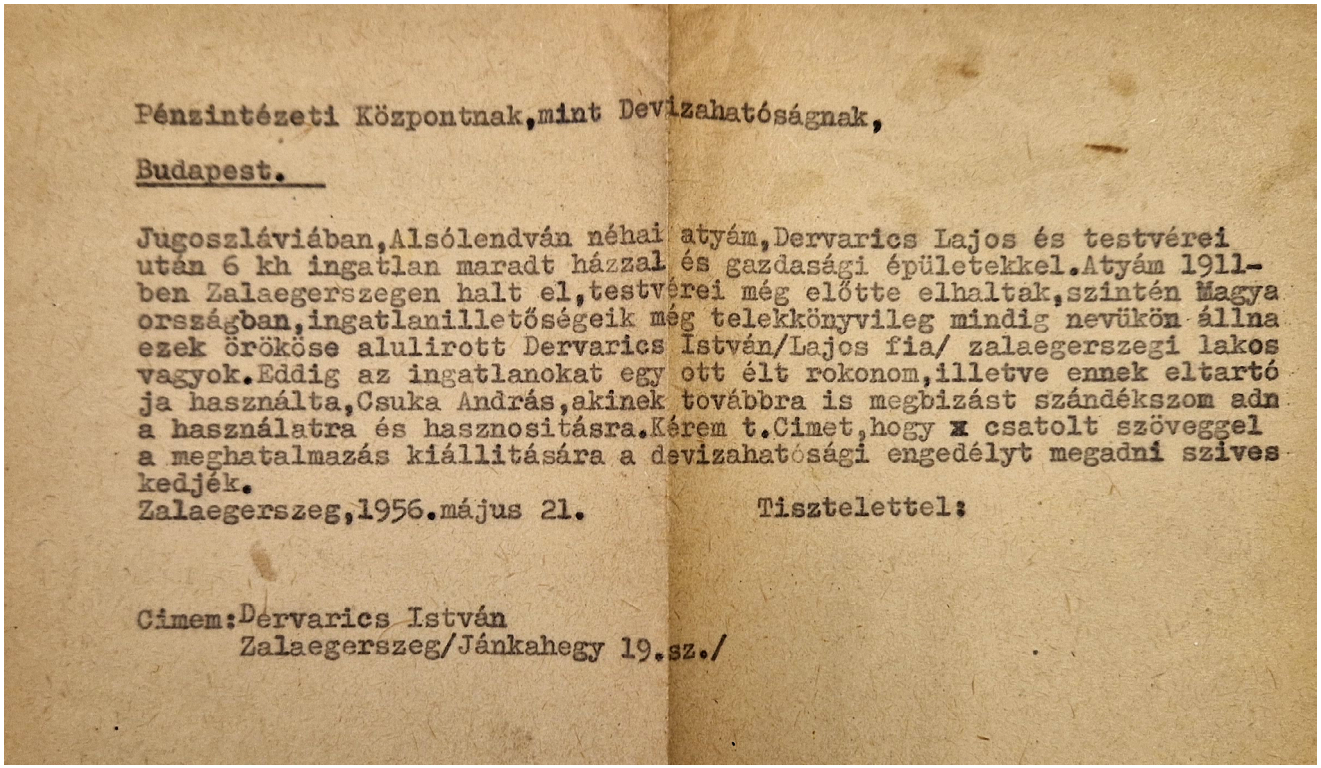

Pénzintézeti Központnak,mint Devizahatóságnak,

Budapest.

Jugoszláviában,Alsólendván néhai atyám,Dervarics Lajos és testvérei után 6 kh ingatlan maradt házzal és gazdasági épületekkel.Atyám 1911-ben Zalaegerszegen halt el,testvérei még előtte elhaltak,szintén Magyarországban,ingatlanilletőségeik még telekkönyvileg mindig nevükön állnak ezek örököse alulirott Dervarics István/Lajos fia/ zalaegerszegi lakos vagyok.Eddig az ingatlanokat egy ott élt rokonom,illetve ennek eltartója használta,Csuka András,akinek továbbra is megbizást szándékszom adni a használatra és hasznositásra.Kérem t.Cimet,hogy a csatolt szöveggel a meghatalmazás kiállitására a devizahatósági engedélyt megadni szíveskedjék.

Zalaegerszeg,1956.május 21. Tisztelettel:

Cimem:Dervarics István
Zalaegerszeg/Jánkahegy 19.sz./

109. kép: Dervarics István levele a budapesti Pénzintézeti Központnak a lendvai hagyatéki ügyben

219 Egy kataszteri vagy katasztrális hold 1600 négyszögöl, ami 0,575 hektár vagy 5754,642 négyzetméter. Hagyományosan az ekével egy nap alatt felszántható területet jelenti.

110. kép: Hátlapján kézírással „*Bölcs Györgyné, Dervarics Erzsébet*"; Dervarics Kálmán testvére

Bizonyára a hagyatéki ügyek rendezéséhez lett kiállítva a következő szövegű nyilatkozat is (111. kép): *„Nyilatkozat / Alulirott Kiss Lajosné zalaegerszegi Ady E. utcai lakos bizonyitom, hogy özv. Pauliny Zsigmondné született Dervarics Emilia és Bölcs Györgyné szül. Dervarics Erzsébet zalaegerszegi lakósokat mint volt Alsólendvai lakos is jól ösmertem, mert nevezettek Alsólendván laktak, és néhai Dervarics Lajos alsólendvai póstamester leányai voltak. Nevezettek gyermek nélkül haltak el Zalaegerszegen. / Néhai Dervarics Lajos alsólendvai póstamester unokája néhai Dervarics Lajos*[220] *zalaegerszegi kereskedő és neje Erhardt Mariska házasságából két gyermek maradott*[221] */ Dr. Czigány Jánosné, Dervarics Mária és / Dervarics István*[222] *Zalaegerszegi lakósok. / Zalaegerszeg 1957. május 7."*

220 [s. n.], „Dervalits Ludovicus. Kereszteltek 1829–1875"; Stirling, „Alsólendva halotti anyakönyve".

221 Etelka 1910. 6. 24-én született és aznap hunyt el. Brenn Zoltán, „Dervarics Etelka. Zalaegerszeg. Születési rekordok" (Zalaegerszeg, 1910. június 24.), https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33S7-9TM6-63B?view=index&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3A6V9J-RSQX&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 23.]; Brenn Zoltán, „Dervarics Etelka. Zalaegerszeg. Halottak" (Zalaegerszeg, 1910. június 24.), https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33S7-9TM8-9HK3?view=index&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3A6V9F-GV66&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 23.].

222 Czirkovics Erzsébettel 1944. 8. 2-án született István fiuk aznap meghalt. Betlehem József, „Dervarics István. Zalaegerszeg. Halottak" (Zalaegerszeg, 1944. augusztus 2.), https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33SQ-GTMN-R41?view=index&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3A6V9F-R32G&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 23.].

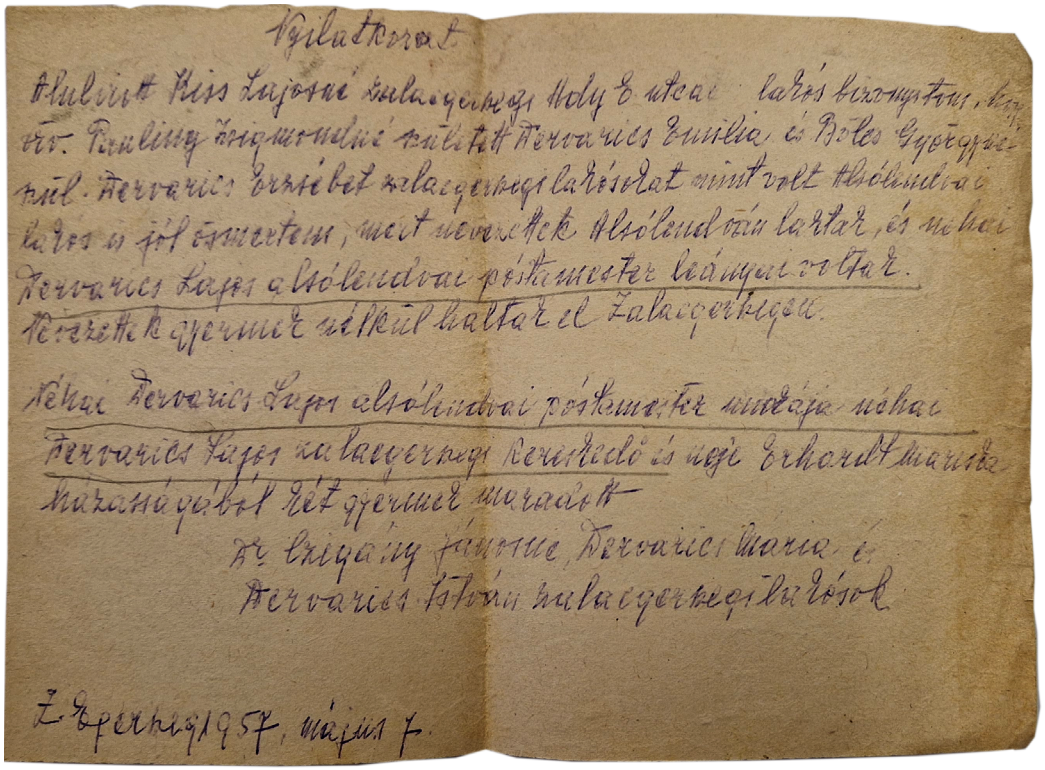
Nyilatkozat

Alulírott Kiss Lajosné szlavyenszki Holy E utcai lakos kijelentem, hogy ev. Pauling Irénkemmel született Dervarics Emília és Bóles Gyöngyike nál. Dervarics Erzsébet szlavyenszki lakósokat mint volt tűzoltótársaimat lakás is jól ismertem, mert nevezettek tűzoltóságnál laktak, és mikor Dervarics Lajos a tűzoltóság pénztárnoka lett.
Kérzettek gyermek nélkül haltak el Szlavyenszki.

Néhai Dervarics Lajos tűzoltósági pénztárnok unokája néhai Dervarics Lajos szlavyenszki Kereskedő és neje Erhardt Mariska házasságából két gyermek maradt
Dr. Lányi Jánosné, Dervarics Mária és
Dervarics István szlavyenszki lakósok

Ž. Szentgyörgy/Szl. 1957. május 7.

111. kép: Kiss Lajosné nyilatkozata a Dervarics család két élő tagjáról

Feltételezhetően Dervarics Ilonka sanyarú sorsáról szól egy hosszabb levél töredéke is. Marcsi „*Drága Ilám*"-nak írt levéltöredéke a családi ügyekről, leszármazottakról (112–113. kép): „*…háboru alatt elpusztultak. Igy most Dervarics István nagybátyámnak a hagyatéka és a másik elhalt nagybátyám, és édesapám, Dervarics Lajos hagytékával együtt lenne letárgyalandó – ehhez azonban egy kőszegi bizonyítvány volna szükséges – amelyben bizonyítatnék – hogy a fent nevezett Dervarics István*[223] *és Kapler Róza házastársak magtalanul haltak el.*"

223 [s. n.], „Dervarics Stephanus. Sárvár. Keresztelési anyakönyvek" (Sárvár, Vármellék, 1855. június 25.), https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:9398-VN3Q-V?view=index&action=view&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3AXX9G-FYD [Megtekintve: 2024. 04. 23.]; Walthern Béla, „Dervarics István. Budapest. Halottak" (Budapest, 1911. április 5.), https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:S3HT-62N1-FJ?view=index&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3ADH6W-YQZM&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 23.].

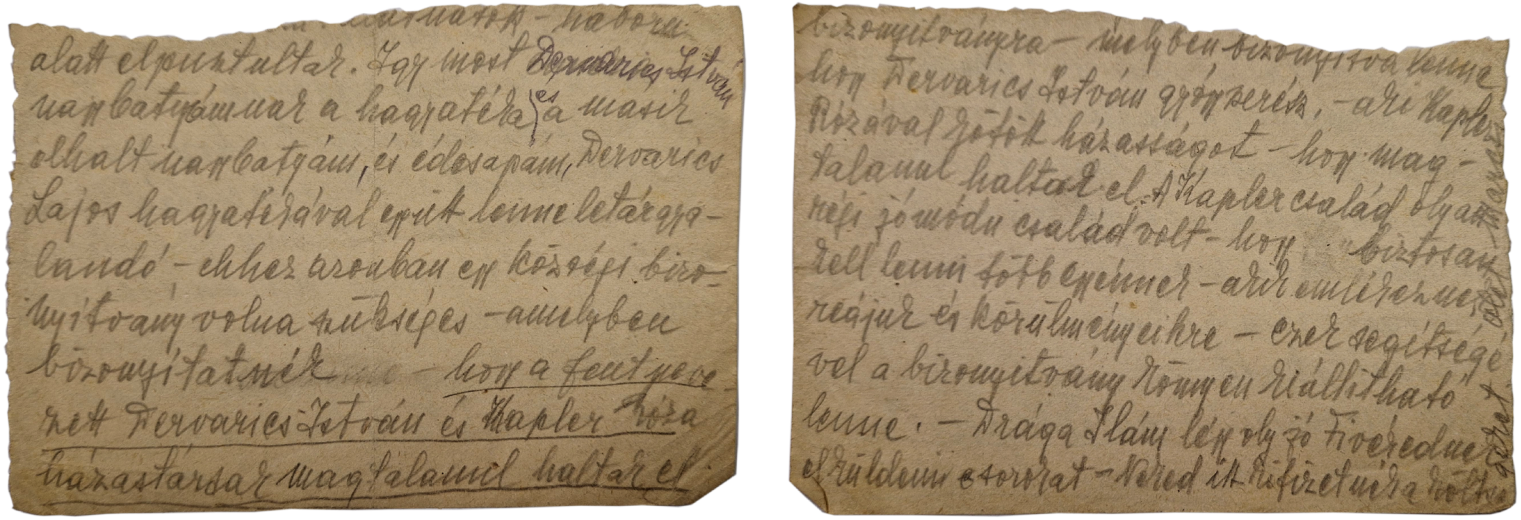

112–113. kép: Marcsi levele az örökösről Ilának

„…bizonyitványra – melyben bizonyitva lenne, hogy Dervarics István gyógyszerész – aki Kapler Rózával kötött házasságot – hogy magtalanul haltak el. A Kapler család olyan régi jómódu család volt – hogy biztosan kell lenni több egyénnek – akik emlékeznek reájuk és körülményeikre – ezek segítségével a bizonyitvány könnyen kiállitható lenne. – Drága Ilám légy oly jó Fivérednek elküldeni e sorokat – Neked itt kifizetnék a költségeket. / Ölel Marcsi"

Csuka András levele 1957-ből, a hagyaték ügyében, akit még mindig zaklatnak (114–115. kép). Nem tudni, kinek írta, de az érintettek jogi útra szeretnék terelni a hagyatéki ügyet. Siftár Géza felesége üdvözli az ismeretlen címzettet, akivel együtt jártak iskolába. A férjével, Siftár Gézával volt ugyanis bezárva Dervarics Elemér, Egyházasbükki Dervarics Kálmán fia, nyugalmazott MÁV főtiszt, aki a múlt század negyvenes éveiben Alsólendva visszacsatolásának időszakában a városbíró volt.[224] Bizonyára e szerepe miatt a hatóságok a második világháború után börtönbe zárták.

224 [s. n.], „A törvényhatósági bizottság kinevezett tagjai", *Zalai Magyar Élet*, 1941. november 28., 2–3. p, https://adt.arcanum.com/hu/view/ZalamegyeiUjsag_1941_4/?pg=217&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 22.]; [s. n.], „Alsólendva ünnepe a felszabadulás évfordulóján", *Zalai Magyar Élet*, 1943. április 13., 3. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/ZalaiMagyarElet_1943_2/?pg=38&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 22.].

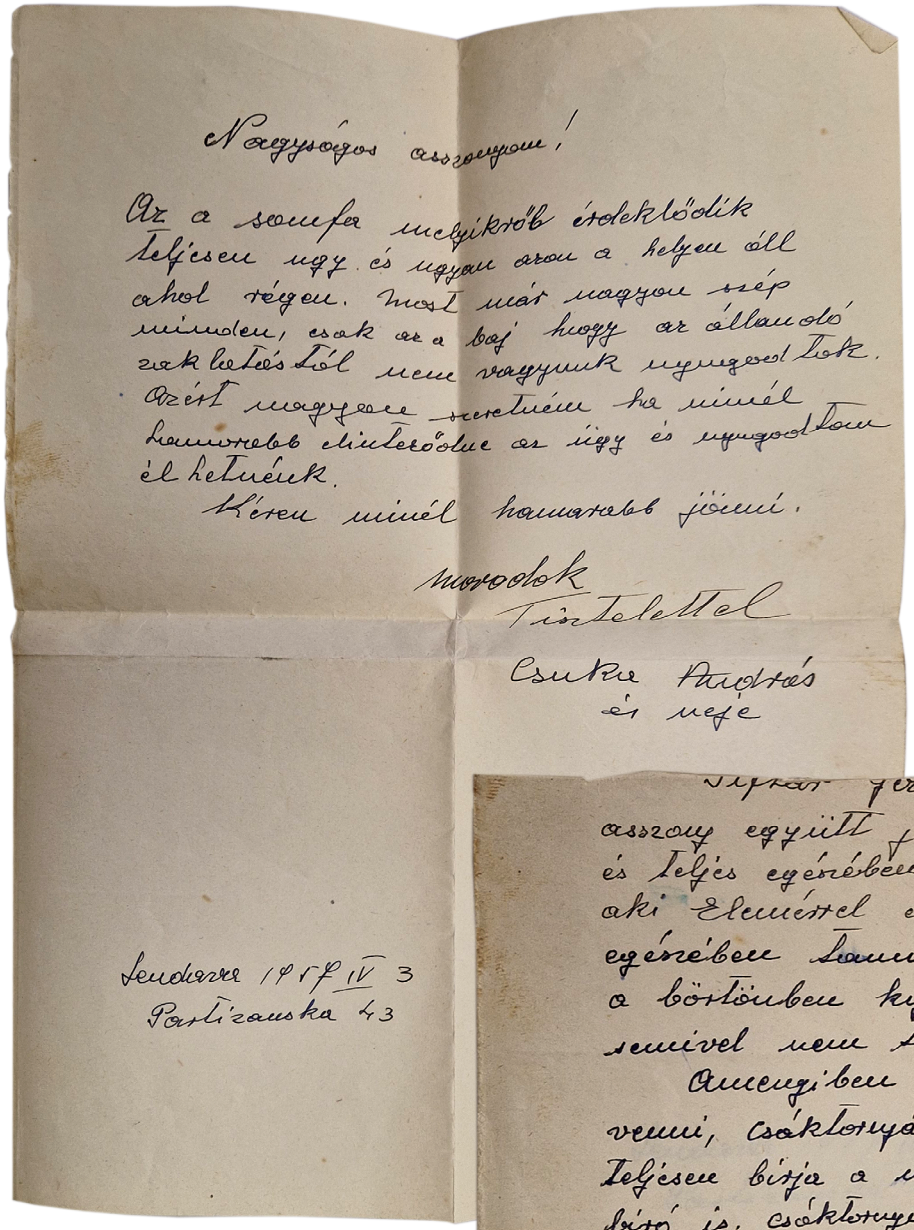

Nagyságos asszonyom!

Az a somfa melyikről érdeklődik teljesen ugy és ugyan azon a helyen áll ahol régen. Most már nagyon szép minden, csak az a baj hogy az állandó zaklatástól nem vagyunk nyugodtak. Azért nagyon szeretném ha minél hamarabb elinteződne az ügy és nyugodtan él hetnénk.

Kéren minél hamarabb jönni.

Maradok
Tisztelettel

Csuka András
és neje

Sendava 1957 IV 3
Partizanska 43

114–115. kép: Csuka András levéltöredéke 1957-ből

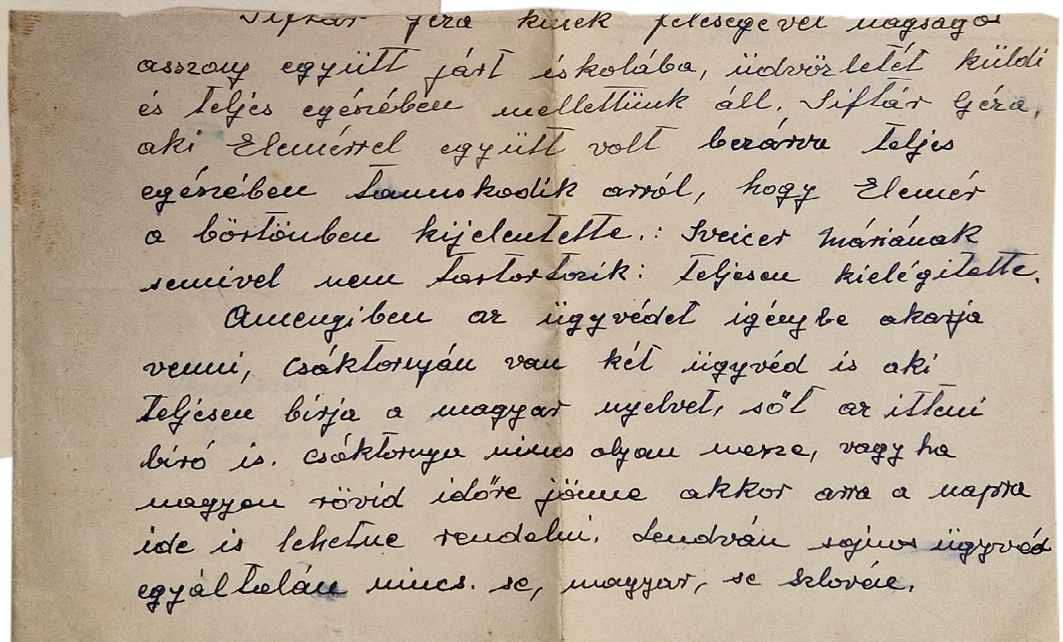

Siftár Géza kinek feleségével nagságos asszony együtt járt iskolába, üdvözletét küldi és teljes egészében mellettünk áll. Siftár Géza, aki Elemérrel együtt volt bezárva teljes egészében tanuskodik arról, hogy Elemér a börtönben kijelentette.: Sveicer Máriának semivel nem tartortozik: teljesen kielégitette.

Amenyiben az ügyvédet igénybe akarja venni, csáktornyán van két ügyvéd is aki teljesen birja a magyar nyelvet, sőt az itteni biró is. Csáktornya nincs olyan messze, vagy ha nagyon rövid időre jönne akkor arra a napra ide is lehetne rendelni. Sendván sajnos ügyvéd egyáltalán nincs. se, magyar, se szlovén.

Ismeretlen személy feljegyzése Dervarics Lajos családjáról, Kálmán fia gyermekeiről, melyből kiderül, valószínűleg egyiknek sem volt gyermeke (116. kép):

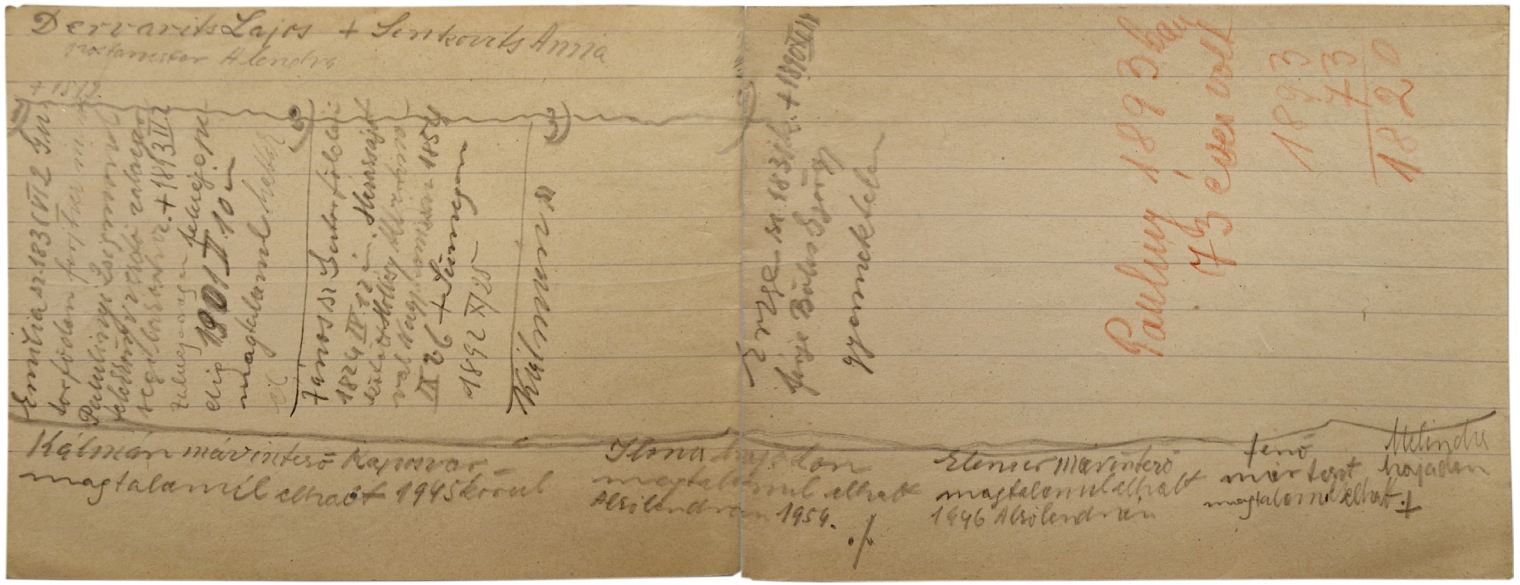

116. kép: Dervarics Lajos postamester leszármazottjai, kettéhajtott külső rész

Kiolvasható:

„Dervarits Lajos + Sinkovits Anna / postamester Alsólendva / † 1872”.

„1) Emilia sz. 1831 VI 2. Gu / torfödon ferjhez ment / Pauliny Zsigmond / telekkönyvvezető zalaeger / segi lakoshoz. † 1843 II. 2 / Zalaegerszegen felesége pe / dig 1901 II. 10én magtalanul haltak el.”

„2) János sz Gutorföldön / 1824 IV. 12én. Házasságot / kötött Hollósi Albertá / val Nagykanizsa 1854 / IX 26 † Sümegen 1892 XI 25”

„3) Kálmán sz.”

„Erzse sz. 1831k. † 1890 XI 11 / férje Bölcs György / gyermektelen"

„Kálmán mávintező Kaposvár / magtalanul elhalt 1945 körül";[225] *„Ilona hajadon / magtalanul elhalt / Alsólendván 1954."; „Elemer mávintező / magtalanul elhalt / 1946 Alsólendván"; „Jenő / mávtezot / magtalanul elhalt."; „Melinda / hajadon / †"*

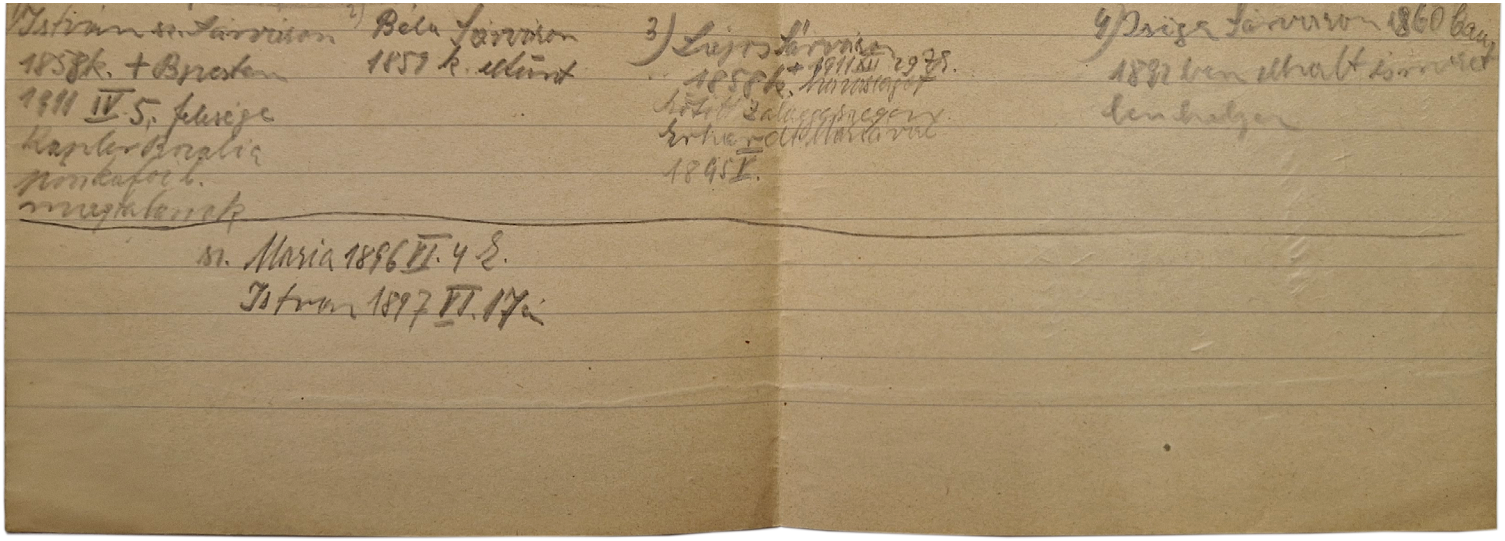

117. kép: Dervarics Lajos postamester leszármazottjai, kettéhajtott belső rész

A lap másik oldalán (117. kép) a 2-es szám alatt Dervarics Kálmán testvérének, Jánosnak a gyermekeit sorolják fel: Istvánt, Bélát,[226] Lajost, Zsigát, majd alattuk Mária és István adatai szerepelnek – nem jelölik, de ők Lajos gyermekei,

225 Az adatok pontatlanok, pl. ifj. Dervarics Kálmán halotti bejegyzése a kaposvári halotti anyakönyvben: „Az elhalálozás ideje 1948. december 28. d. u. 12.15, nyugalmazott máv főintéző, Kaposvár, Rákóczy tér 9., r. kat., 73 éves, házastársa Heiden Olga." [s. n.], ifj. „Dervarics Kálmán. Kaposvár. Halottak, Anyakönyvi feljegyzések. 1948" (Kaposvár, 1948. december 30.), https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33SQ-GPT9-99FV?view=index&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 21.]. Gyászjelentésén pedig mint apa is szerepel: *„Mély fájdalommal jelentjük, hogy a legjobb férj, apa, vő és rokon DERVARICS KÁLMÁN ny. Máv. főintéző folyó évi december hó 28-án, 73 éves korában, a haldoklók szentségének felvétele után csendesen elhúnyt."* Megjegyezzük, nem biztos, hogy saját gyermekről van szó. [s. n.], Ifj. „Dervarics Kálmán gyászjelentése".

226 1857-ben Adalbert (Béla) fiuk is született. [s. n.], „Dervarics Adalbertus. Sárvár. Keresztelési anyakönyvek" (Sárvár, 1857. március

Mária,[227] dr. Czigány János főszolgabíró felesége lett, István pedig az a Dervarics István lehet, aki a lendvai birtokot bízta Csuka Andrásra.

Amennyiben hihetünk ennek a feljegyzésnek, az Egyházasbükki Dervarics család több ága utód nélkül maradt, ez szerint többek közt Dervarics Kálmánnak sem voltak unokái, nincsenek egyenes ági leszármazottjai, hacsak Kálmán fiának nem volt gyermeke – apaságáról gyászjelentéséből értesülünk –, ami viszont nem bizonyítja a vér szerinti apaságot.[228] Az alsólendvai Dervarics-ház sokáig romokban hevert, mára összeomlott, a birtokot felosztották, a szőlő és gyümölcsös helyén ma házak állnak, fákkal benőtt terület található. Végül is, hogy milyen úton-módon került a birtok új tulajdonosokhoz, nem tudjuk. Azt sem, mi lett Egyházasbükki Dervarics Kálmán könyveivel és az általa írt, kéziratban maradt hagyatékával.

Dervarics Kálmán jelentőségét és személyének nagyságát a monarchia peremén ébredező kisváros hétköznapjaiban minden, esetleg kételyt ébresztő, valós vagy vélt írói és tudományos zsengéje mellett az egyéb, vitathatatlanul értékes munkája növeli. Azok a körülmények, amelyek között élt és alkotott, saját és családja vívódásai, nem utolsósorban gyermekei sorsa, érdemeit párját ritkítóan növelik.

A következő oldalakon látható két kép az 1864-es és a mai állapotot ábrázolják, jelölve Dervarics Lajos postamester házát, birtokait és a postahivatalt. Ezek a város északi részén, Hosszúfalu irányában találhatók.

106., oldal:
118. kép: „*Alsó Lendva Mezöváros Hármosmalom (sic!) helységgel…*” 1864-ben, részlet; északra bal oldalt jelölve a postahivatal, fölötte Dervarics Lajos háza, tőle jobbra két birtoka[229]

107. oldal:
119. kép: Lendva mai látképe, balra jelölve az egykori posta, fölötte Dervarics Lajos egykori háza; a két nagyobb szőlő és gyümölcsös helyén többnyire fákkal benőtt terület látható[230]

26.), https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:9398-VNSN-3?view=index&personArk=/ark:/61903/1:1:XX9G-L89&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 23.]; [s. n.], *Magyar nemzetségi zsebkönyv 2. Nemes családok* (Budapest: Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság, 1905), https://adt.arcanum.com/hu/view/CsaladHely_AltalanosCsaladtortenet_Magyar_nemzetsegi_zsebk_01/?pg=168&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 27.].

227 Németh Elek, „Dervarics Mária. Zalaegerszeg. Születési rekordok” (Zalaegerszeg, 1896. június 4.), https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33S7-9T9W-T5V?view=index&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3A6V9J-TLJ1&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 23.]; Albert Rózsa, „Dervarics Mária. Budapest. Halotti anyakönyvi kivonatok” (Budapest, 1973. január 28.), https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33S7-9PBF-9R5?view=index&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3A6V9P-BXSP&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 23.].

228 [s. n.], Ifj. „Dervarics Kálmán gyászjelentése”.

229 Pokrajinski arhiv Maribor, a maribori levéltárban: SI_PAM/0053 Katastrski urad in davčna uprava Lendava, Indikacijske skice

230 „Spletne storitve GURS. Javni vpogled”, Geodetska uprava Republike Slovenije, 2024. április 27., https://ipi.eprostor.gov.si/jv/ [Megtekintve: 2024. 04. 27.].

Belsöség
Eszterházy Pál
Herczeg
A
Alsó Lendva
Alsó Lendva
Plebania r. katholikus
Pertsits Joso
Adorjan Pál
Dervalits Lajos
Dervalits Lajos
B
Smodits Elek
Ujhegy
Horvath Vendu
Tarnóczi Sándor
Feisztl Jánosnó
Szabó Ignáz
Jiés János
A
Alsó Lendva
Szent Katalina

Végezetül

Dervarics Kálmán nem volt képzett történész, de történeti kutatásait, helytörténészi érdeklődését és munkásságát, írói és tudományos elszántságát a kortársak is becsülték. Napjainkban az újabb történeti kutatások birtokában természetes, hogy kritikus szemmel olvassuk egyes történeti elemzéseit. Ugyanakkor tagadhatatlan, hogy Dervarics elévülhetetlen szolgálatot tett az utókornak azokkal az írásaival is, amelyekben az 1848–49-es szabadságharc helyi eseményeit mutatta be, mert hiteles, ritka forrásai lettek a Lendva környékén folyó eseményeknek. Ugyanilyen fontos forrásanyag a legendák övezte lendvai, a néphagyomány szerint a törökverő Hadik Mihály alakja ihlette szépirodalmi írások[231] mellett a mumifikálódott holttest azonosítását kutató tényfeltáró levelezései az elhunyt leszármazottjaival.[232]

Az előkerült napló, még ha nem is a klasszikus naplóírás jegyeit hordozza magán, mégiscsak képet nyújt az eddig ennyire sem ismert Dervarics Kálmánról, úgy is, mint családapáról és közösségi emberről. A kép árnyalását segítette a Magyar Nemzeti Levéltár Zala Vármegyei Levéltárába került családi levelezés átnézése, melynek révén korábban nem ismert, szövevényes családi körülményekről, valamint az apai ág családtagjainak életéről tudhattunk meg több részletet. Sajnos a fényképeken látható személyek többsége már nem azonosítható, mert a készítéskor nem írták rá, kit ábrázol,

231 Vachott Sándorné, „Hadik lovag”, *Zalai Közlöny*, 1888. augusztus 25., 1–2. p., https://www.nagykar.hu/keptar/3467/43434/open.html [Megtekintve: 2024. 05. 18.]; Vachott Sándorné, „Hadik lovag”, *Zalai Közlöny*, 1888. szeptember 1., 1–2. p., https://www.nagykar.hu/keptar/3467/43436/open.html [Megtekintve: 2024. 05. 18.]; Vachott Sándorné, „Hadik lovag”, *Zalai Közlöny*, 1888. szeptember 8., 1–2. p., https://www.nagykar.hu/keptar/3467/43436/open.html [Megtekintve: 2024. 05. 18.]; Reverencsics István, „Hadik-regék”, *Alsólendvai Hiradó*, 1911. március 12., 1–2. p., http://epa.niif.hu/03400/03435/00614/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1911_11.pdf [Megtekintve: 2024. 05. 18.]; Reverencsics István, „Hadik-regék”, *Alsólendvai Hiradó*, 1911. március 19., 1–2. p., http://epa.niif.hu/03400/03435/00615/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1911_12.pdf [Megtekintve: 2024. 05. 18.]; Reverencsics István, „Hadik-regék”, *Alsólendvai Hiradó*, 1911. március 26., 2–3. p., http://epa.niif.hu/03400/03435/00616/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1911_13.pdf [Megtekintve: 2024. 05. 18.]; Reverencsics István, „Hadik-regék”, *Alsólendvai Hiradó*, 1911. április 9., 2. p., http://epa.niif.hu/03400/03435/00618/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1911_15.pdf [Megtekintve: 2024. 05. 18.]; Reverencsics István, „Hadik-regék”, *Alsólendvai Hiradó*, 1911. április 16., 4. p., http://epa.niif.hu/03400/03435/00619/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1911_16.pdf [Megtekintve: 2024. 05. 18.].

232 Halász Albert, Az alsólendvai sajtó és a néprajz 1889-1919 (Budapest–Lendva: Hunga-Print–Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, 1994), 47–48. p.; E. Dervarics, „Hadik”, 1890. augusztus 3., 1–2. p.; E. Dervarics, „Hadik”, 1890. augusztus 10., 2–3. p.; E. Dervarics, „Hadik”, 1890. augusztus 17., 1–3. p.; Zágorec Csuka Judit, „Beszélgetés Tantalics Béla helytörténésszel. Adalékok Hadik Mihály krónikájához”, Népújság, 1993. november 19., 12. p., https://adt.arcanum.com/hu/view/NepujsagLendva_1993_2/?pg=379&layout=s [Megtekintve: 2024. 05. 14.].

mikor és hol készült. Ennek ellenére a levéltári anyag még tartogat fontos adatokat azok számára is, akik esetleg más kontextusban vizsgálódnak a Dervarics és a Dervarics Mária, azaz Czigány Jánosné által összekapcsolt Czigány családokról.

A családfa megrajzolása, mely a sok személynév és rokoni szál között nyújt némi eligazodást, anyakönyvi bejegyzéseken alapul. Óvatosak voltunk a levéltári forrásokban említett családi adatokkal: elsősorban Dervarics Kálmánra koncentráltunk, a Dervarics-leszármazottak sorsát csak érintőlegesen követtük, és a Czigány Jánosné vonalat már nem vizsgáltuk. A kirajzolódott családfa azonban több kérdést vet föl, mint amennyi választ ad, hiszen a hagyatéki levelekből a legtöbbször nem derül ki, vagy csak hozzávetőlegesen, hogy ki a megszólított és ki írta alá a levelet.

Fölöttébb feltűnő az, hogy eddigi ismereteink szerint a hét testvér közül csak Dervarics Kálmánnak és János fivérének voltak gyermekei, viszont csak utóbbinak, János Lajos fiának, a négy további testvére mellett, voltak további utódjai. Dervarics Kálmán gyermekeinek, hacsak nem vesszük figyelembe ifj. Kálmán gyászjelentésén feltűntetett apaságát,[233] unokáról nincs forrásunk.

Ifj. Kálmánt mint apát a gyászjelentés szabványszövege talán tévesen említi, vagy második felesége hozott gyereket a családba előző házasságából, nem tudjuk. Feltételezhetően Elek írja Lajosnak Ceglédről egyik 1909. július 7-én kelt levélben, hogy: „*Kálmán jelenleg Marczaliban van Somogy megyében egy kis állomáson árú kiadási pénztárnok a főnökével ketten vannak egy állomáson, s mostani feleségével ott ismerkedett meg, ki ott volt nagynénijénél, ki Gönczy kir. járásbiróné, ezek nagyon derék egyszerü polgár család, s elég jól birják magukat, másik nagynénje pedig Kaposváron a rendőrfőkapitány felesége, ezeket nem ismerem, de hallottam, hogy van 2 emeletes házúk s valami földjük is, Gabi szülei pedig Erdélyben Jobbágyfalván laknak…*”. Egyébként lehet, hogy nagyon óvatossá vált a család a pénzügyi gondok miatt, és a leánygyermekek e miatt nem lettek – az ismeretlen pénzügyi problémák miatt – hozomány hiányában kelendők.

Ami bizonyos az az, hogy már Dervarics Kálmán apja, Lajos postamester jeles, számon tartott polgára volt Alsólendvának, a korabeli helyi források, főleg a helyi sajtó, gyakran emlegetik; Kálmán önkéntesként vett részt az 1848–49-es katonai eseményekben, fia Elemér Alsólendván, Muravidéken a negyvenes évek elején vállalt vezetői beosztású, politikai szerepet, hasonlóan a Dervarics lánnyal házasodott Czigány János.

A családi birtokért hosszas harcok folytak az utódok, illetve gondozók között. Napjainkra a birtokok és épületek elenyésztek, az egykori ház és föld helyén többnyire vegetáció, erdős rész látható a műholdfelvételen. Ez azonban lényegtelen. Inkább az sajnálatos, hogy Dervarics kéziratban maradt írásai, esetleges eredeti történelmi forrásai elvesztek, vagy, reméljük, még ismeretlen helyen lappangnak az utókor számára. Ezek ugyanis értékes helytörténeti források lehetnének.

233 [s. n.], Ifj. „Dervarics Kálmán gyászjelentése”.

Felhasznált irodalom

— D. „Hazánk történelmi nevezetességű helyei és meglévő műemlékei”. *Századok*, 1903. http://real-j.mtak.hu/13660/1/Szazadok_1903.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 06.].

Albert Rózsa. „Dervarics Mária. Budapest. Halotti anyakönyvi kivonatok”. Budapest, 1973. január 28. https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33S7-9PBF-9R5?view=index&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3A6V9P-BXSP&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 23.].

Balaton József. „Dervarics Erzse. Zalaegerszeg. Halottak 1848–1885”. Zalaegerszeg, 1890. november 11. https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q9M-CS1K-XV3P?i=135&cat=407397 [Megtekintve: 2024. 04. 26.].

Baróti Lajos. „Magyarország az Árpádház kihaltáig. I. Magyarország a magyarok beköltözése előtt.; 5. A hunok betörése. – Attila”. In *A magyar nemzet története I–IV*, szerkesztette Szalay József és Baróti Lajos, Köt. I. Budapest: Császári és Királyi könyvkereskedése, 1896. https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/MagyarNemzetTortenete-a-magyar-nemzet-tortenete-9A23/szalaybaroti-a-magyar-nemzet-tortenete-9A24/magyarorszag-az-arpadhaz-kihaltaig-6/i-magyarorszag-a-magyarok-bekoltozese-elott-1C/5-a-hunok-betorese-attila-B5/?list=eyJxdWVyeSI6ICJBIG1hZ3lhciBuZW16ZXQgdFx1MDBmNnJ0XHUwMGU5bmV0ZSJ9 [Megtekintve: 2024. 04. 06.].

Betlehem József. „Dervarics István. Zalaegerszeg. Halottak”. Zalaegerszeg, 1944. augusztus 2. https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33SQ-GTMN-R41?view=index&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3A6V9F-R32G&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 23.].

Bozóth Dezső. „Csáktornya s Zrínyi »a költő« emléke”. *Hazánk s a külföld*, 1868. szeptember 24. https://adt.arcanum.com/hu/view/HazankSAKulfold_1868/?pg=616&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 06.].

Brenn Zoltán. „Dervarics Etelka. Zalaegerszeg. Halottak”. Zalaegerszeg, 1910. június 24. https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33S7-9TM8-9HK3?view=index&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3A6V9F-GV66&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 23.].

Brenn Zoltán. „Dervarics Etelka. Zalaegerszeg. Születési rekordok". Zalaegerszeg, 1910. június 24. https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33S7-9TM6-63B?view=index&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3A6V9J-RSQX&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 23.].

Csikai Valéria és Bene Sándor. „Dervarics Kálmán Elek, egyházasbükki". Szerkesztette Péter László. *Új magyar irodalmi lexikon*. Budapest: Akadémiai, 2000. http://real.mtak.hu/34142/7/Monok_Dernschwam_Hans_UMIL_1994.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 06.].

Csillag Jenő. „Dervarics Zsigmond. Nagykanizsa. Halottak". Nagykanizsa, 1878. 15. https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33S7-9TMW-381?view=index&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3A6VRZ-5D11&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 26.].

Dervarics [Egyházasbükki] Kálmán. „A Lendva oct végén". *Magyar Néplap*. 1857. október 31. https://books.google.si/books?redir_esc=y&hl=sl&id=t6bJJLgbBnIC&q=dervarics#v=snippet&q=a%20lendva%20oct&f=false [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Dervarics [Egyházasbükki] Kálmán. „Alsó-Lendva, szept. 25-dikén". *Divatcsarnok*. 1854, Müller Emil kiadás. https://adt.arcanum.com/hu/view/Divatcsarnok_1854/?pg=1943&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 06.].

Dervarics [Egyházasbükki] Kálmán. „Anyám emléke". *Magyar Néplap*. 1857. október 17. https://books.google.si/books?redir_esc=y&hl=sl&id=t6bJJLgbBnIC&q=dervarics#v=snippet&q=any%C3%A1m%20eml%C3%A9ke&f=false [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Dervarics [Egyházasbükki] Kálmán. „Bús Bandi és Rózsi". *Magyar Néplap*. 1857. december 2. https://books.google.si/books?redir_esc=y&hl=sl&id=t6bJJLgbBnIC&q=dervarics#v=onepage&q=b%C3%BAs%20bandi&f=false [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Dervarics [Egyházasbükki] Kálmán. „Levelezés. A.-Lendva (Zalamegye) 1857-ki január vége". *Magyar Néplap*. 1857. február 7. https://books.google.si/books?redir_esc=y&hl=sl&id=t6bJJLgbBnIC&q=dervarics#v=snippet&q=a-lendva&f=false [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Dervarics [Egyházasbükki] Kálmán. „Lyndva vára; Alsó-Lendva. (Helynevek magyarázója)". *Vasárnapi Ujság*, 1854. december 17. https://adt.arcanum.com/hu/view/VasarnapiUjsag_1854/?pg=384&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 06.].

Dervarics [Egyházasbükki] Kálmán. „Lyndva vára: Alsó-Lendva. (Helynevek magyarázója.)". In *Adatok Zalamegye történetéhez*, Köt. IV, 1877. https://www.

google.si/books/edition/Adatok_Zalamegye_t%C3%B6rt%C3%A9net%C3%A9hez/Hp9TQRj28jEC?hl=sl&gbpv=1&pg=PA39&printsec=frontcover [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Dervarics [Egyházasbükki] Kálmán. „Vidéki levelezés. Alsó-Lendva, (Zalamegye), szept. 21." *Magyar Néplap*. 1856. szeptember 29. https://www.google.si/books/edition/Magyar_n%C3%A9plap/phmydB6LtagC?hl=sl&gbpv=1&dq=magyar+n%C3%A9plap&printsec=frontcover%20%20 [Megtekintve: 2024. 04. 06.].

Dervarics Kálmán. „A szerelmi áldozatja". *Budapesti Visszhang*, 1855. november 4. https://adt.arcanum.com/hu/view/BudapestiVisszhang_1855-2/?pg=292&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Dervarics Kálmán. „A szerelmi áldozatja". *Budapesti Visszhang*, 1855. november 11. https://adt.arcanum.com/hu/view/BudapestiVisszhang_1855-2/?pg=292&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Dervarics Kálmán. „Álmom és nőm". *Müller Gyula nagy naptára 1854-re* III (1854).

Dervarics Kálmán. „Bán-vára. Történeti kép". *Divatcsarnok*, 1857. május 15. https://adt.arcanum.com/hu/view/Divatcsarnok_1857/?pg=224&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Dervarics Kálmán. „Fájdalomvirágok. Cs* . . . Juliska emlékezetére". *Divatcsarnok*, 1858. június 22. https://adt.arcanum.com/hu/view/Divatcsarnok_1858/?pg=390&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Dervarics Kálmán. *Gróf Zrínyi Miklós a költő halála 1664-ben. Történelmi cáfolat*. Szombathely: Seiler Henrik, 1881.

Dervarics Kálmán. „Gyöngyfüzér. Jean Paul munkáiból". *Divatcsarnok*, 1855. február 30. https://adt.arcanum.com/hu/view/Divatcsarnok_1855/?pg=261&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Dervarics Kálmán. „Karicsa". *Szépirodalmi Közlöny*, 26 (1857. december 30.). https://books.google.si/books?id=7L3jle0Ga8MC&pg=PA624&lpg=PA624&dq=dervarics+karicsa&source=bl&ots=Vm_fk_7uuU&sig=ACfU3U0SHGKkDHbNSm1b0Hi0jZ7gwaDU7g&hl=sl&sa=X&ved=2ahUKEwjv-dLH2cyAAxXdRPEDHYocDQ44ChDoAXoECB8QAw#v=onepage&q&f=false [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Dervarics Kálmán. „Karicsa. Hagyomány után". *Szépirodalmi Közlöny*, 25 (1857. december 27.). https://books.google.si/books?id=7L3jle0Ga8MC&pg=PA624&lpg=PA624&dq=dervarics+karicsa&source=bl&ots=Vm_fk_7uuU&sig=ACfU3U0SHGKkDHbNSm1b0Hi0jZ7gwaDU7g&hl=sl&sa=X&ved=2ahUKEwjv-dLH2cyAAxXdRPEDHYocDQ44ChDoAXoECB8QAw#v=snippet&q=dervarics&f=false [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Dervarics Kálmán. „Zala-Lövő, (Leontium). (Helynevek magyarázója)". *Vasárnapi Ujság*, 1855. február 11. https://adt.arcanum.com/hu/view/VasarnapiUjsag_1855/?pg=49&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Dervarics Kálmán. „Zalamegye Lendvai járásának Gáborjaház helységében..." *Vasárnapi Ujság*, 1855. március 25. https://adt.arcanum.com/hu/view/VasarnapiUjsag_1855/?pg=99&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „A gyémánt gyürü". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. január 4. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00194/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_01.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „A gyémánt gyürü". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. január 11. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00195/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_02.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „A gyémánt gyürü". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. január 18. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00196/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_03.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Bihács". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. február 8. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00199/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_06.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Bihács". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. február 15. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00200/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_07.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Bihács". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. február 22. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00201/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_08.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Bihács". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. március 1. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00202/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_09.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Bihács". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. március 8. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00203/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_10.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Bihács". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. március 15. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00204/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_11.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Bihács". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. március 22. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00205/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_12.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Bihács". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. március 29. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00206/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_13.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán. „Bihács". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. április 5. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00207/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_14.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán. „Bihács". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. április 12. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00208/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_15.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán. „Bihács". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. április 19. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00209/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_16.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán. „Bihács". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. április 26. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00210/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_17.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán. „Bihács". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. május 3. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00211/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_18.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán. „Bihács". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. május 10. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00212/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_19.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán. „Bihács". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. május 17. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00213/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_20.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán. „Bihács". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. május 24. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00214/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_21.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán. „Bihács". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. május 31. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00215/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_22.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán. „Bihács". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. június 7. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00216/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_23.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán. „Bihács". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. június 14. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00217/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_24.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán. „Bihács". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. június 21. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00218/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_25.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán. „Bihács". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. június 28. https://epa.oszk.

hu/03400/03435/00219/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_26.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Bihács". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. július 5. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00220/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_27.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Bihács". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. július 12. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00221/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_28.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Bihács". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. július 19. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00222/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_29.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Bihács". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. július 26. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00223/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_30.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Bihács". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. augusztus 2. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00224/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_31.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Bihács. Történeti beszély 1592. évből". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. február 1. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00198/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_05.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Kandikó". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. június 8. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00177/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_23.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Kandikó". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. június 15. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00178/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_24.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Kandikó". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. június 22. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00179/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_25.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Kandikó". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. június 29. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00180/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_26.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Kandikó". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. július 6. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00181/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_27.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Kandikó". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. július 13. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00182/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_28.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán. „Kandikó". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. július 20. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00183/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_29.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán. „Kandikó". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. július 27. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00184/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_30.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán. „Kandikó". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. augusztus 3. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00185/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_31.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán. „Kandikó". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. augusztus 10. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00186/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_32.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán. „Kandikó". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. augusztus 17. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00187/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_33.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán. „Kandikó". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. augusztus 24. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00188/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_34.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán. „Kandikó". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. augusztus 31. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00189/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_35.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán. „Kandikó". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. szeptember 7. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00190/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_36.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán. „Kandikó". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. szeptember 14. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00191/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_37.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán. „Kandikó". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. szeptember 21. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00192/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_38.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán. „Kandikó". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. szeptember 28. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00193/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_39.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

EGYHÁZASBÜKKI DERVARICS Kálmán. „Kandikó. Történeti beszély a Vend–Avar korból". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. június 1. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00176/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_22.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Pontius Pilátus”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. szeptember 6. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00229/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_36.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Pontius Pilátus”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. szeptember 13. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00230/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_37.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Pontius Pilátus”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. szeptember 20. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00231/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_38.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Pontius Pilátus”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. szeptember 27. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00232/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_39.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Pontius Pilátus”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. október 4. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00233/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_40.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Pontius Pilátus”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. október 11. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00234/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_41.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Pontius Pilátus”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. október 18. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00235/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_42.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Pontius Pilátus”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. október 25. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00236/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_43.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Pontius Pilátus”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. november 1. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00237/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_44.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Pontius Pilátus”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. november 8. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00238/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_45.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Pontius Pilátus”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. november 15. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00239/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_46.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Pontius Pilátus”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. november 22. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00240/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_47.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Pontius Pilátus”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. november 29. https://epa.oszk.

hu/03400/03435/00241/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_48.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Pontius Pilátus”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. december 6. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00242/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_49.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Pontius Pilátus”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. december 13. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00243/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_50.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Pontius Pilátus”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. december 20. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00244/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_51.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Pontius Pilátus”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. december 25. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00245/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_52.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Pontius Pilátus”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1904. január 10. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00247/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1904_02.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Pontius Pilátus”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1904. január 17. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00248/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1904_03.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Pontius Pilátus”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1904. január 31. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00250/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1904_05.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Pontius Pilátus”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1904. február 7. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00251/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1904_06.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Pontius Pilátus”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1904. február 14. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00252/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1904_07.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Pontius Pilátus”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1904. február 21. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00253/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1904_08.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Pontius Pilátus”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1904. február 28. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00254/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1904_09.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Pontius Pilátus – Lapunk munkatársa E. Dervarics Kálmán betegsége folytán...” *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1904. március 27. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00258/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1904_13.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Pontius Pilátus. Történeti beszély". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1903. augusztus 30. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00228/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1903_35.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Dervarics [Veleméry] Kálmán. „A kis ibolya szerelme. Rege". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1890. április 20. https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Dervarics [Veleméry] Kálmán. „Álmomban... 1850. novbr. 15". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1890. április 27. https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Dervarics [Veleméry] Kálmán. „Bukott tervek". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1890. május 4. https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Dervarics [Veleméry] Kálmán. „Bukott tervek". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1890. május 11. https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Dervarics [Veleméry] Kálmán. „Bukott tervek". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1890. május 18. https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Dervarics [Veleméry] Kálmán. „Bukott tervek". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1890. május 25. https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Dervarics [Veleméry] Kálmán. „Bukott tervek. Eredeti beszély". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1890. április 27. https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Dervarics [Veleméry] Kálmán. „Hányféle tejfel van?" *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1890. szeptember 14. https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Dervarics [Veleméry] Kálmán. „Ifjuságom... 1850. december 21". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1890. április 20. https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Dervarics [Veleméry] Kálmán. „Nix dájcs! Humorisztiko-szatirikus beszélyke." *Zalai Közlöny*. 1897. április 10. https://www.nagykar.hu/keptar/6032/44707/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Dervarics [Veleméry] Kálmán. „Radeini fürdő (stájerország) 1890. máj. 24". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1890. június 1. https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Dervarics [Veleméry] Kálmán. „Vrnye". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1890. szeptember 14. https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Dervarics [Veleméry Zágor] Kálmán. „A hűtlen leány". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. április 20. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00170/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_16.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Dervarics [Zágor] Kálmán. „Hütlenséggel vádolsz..." *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1899. augusztus 27. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00033/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1899_33.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Dervarics [Zágor] Kálmán. „Tekinteted..., Nem ismerek mást..., Ha téli hideg éjszakán..." *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1899. április 23. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00014/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1899_14.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „1845 évi Karácsonéj". *Zalai Közlöny*. 1893. december 30. https://www.nagykar.hu/keptar/5919/44374/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „1845 évi Karácsonéj. Töredék életemből". *Zalai Közlöny*. 1893. december 23. https://www.nagykar.hu/keptar/5919/44374/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „A koronás kigyó". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. január 13. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00105/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_02.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „A koronás kigyó". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. január 27. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00106/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_03.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „A koronás kigyó". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. február 3. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00107/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_04.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „A koronás kigyó". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. február 10. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00108/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_05.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „A koronás kigyó". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. február 17. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00109/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_06.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „A koronás kigyó". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. február 24. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00110/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_07.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „A koronás kigyó. Mese". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. január 6. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00104/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_01.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „A Mura hidjának felgyujtása 1848-ban. Kivonat 1848-ik évi naplómból". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1890. március 30. https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „A révész kunyhója". *Zalai Közlöny*. 1897. március 27. https://www.nagykar.hu/keptar/6032/44705/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „A révész kunyhója. Kivonat 1848. évi naplómból". *Zalai Közlöny*. 1897. március 20. https://www.nagykar.hu/keptar/6032/44705/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „A szentgyörgyvári fegyverletétel. Kivonat 1848. évi naplómból". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1890. július 27. https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „A Vendek". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1890. június 8. https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „A Vendek". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1890. június 15. https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „A Vendek". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1890. június 22. https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „A Vendek". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1890. június 29. https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „A Vendek. Történeti tanulmány". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1890. június 1. https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „A vörcsöki tábori mise 1848-ban". *Zalai Közlöny*. 1894. szeptember 29. https://www.nagykar.hu/keptar/5986/44516/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „A vörcsöki tábori mise 1848-ban. Kivonat 1848-ik évi naplómból". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1890. március 16. https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „A vörcsöki tábori mise 1848-ban. Kivonat 1848-ik évi naplómból”. *Zalai Közlöny*. 1894. szeptember 22. https://www.nagykar.hu/keptar/5986/44516/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Az életből”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. február 3. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00107/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_04.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Baba kutja”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. április 14. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00117/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_14.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Baba kutja”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. április 21. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00118/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_15.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Baba kutja”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. április 28. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00119/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_16.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Baba kutja”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. május 5. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00120/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_17.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Baba kutja”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. május 12. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00121/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_18.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Baba kutja”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. május 19. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00121/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_18.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Baba kutja”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. május 26. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00123/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_20.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Baba kutja”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. június 2. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00124/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_21.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Baba kutja”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. június 9. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00125/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_22.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Baba kutja”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. június 16. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00126/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_23.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Baba kutja”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. június 23. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00127/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_24.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Baba kutja”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. június 30. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00128/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_25.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Baba kutja”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. július 7. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00129/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_26.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Baba kutja”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. július 14. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00130/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_27.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Baba kutja”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. július 21. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00131/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_28.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Baba kutja”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. július 28. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00132/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_29.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Baba kutja”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. augusztus 4. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00133/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_30.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Baba kutja”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. augusztus 11. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00134/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_31.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Baba kutja”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. augusztus 18. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00135/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_32.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Baba kutja”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. augusztus 25. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00136/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_33.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Baba kutja”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. szeptember 1. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00137/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_34.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Baba kutja”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. szeptember 8. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00138/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_35.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Baba kutja”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. szeptember 15. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00139/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_36.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Baba kutja. Történeti beszély”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. április 7. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00116/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_13.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Csalódások". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1900. július 29. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00081/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1900_30.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Csalódások". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1900. augusztus 5. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00082/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1900_31.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Csalódások". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1900. augusztus 12. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00083/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1900_32.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Csalódások". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1900. szeptember 2. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00086/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1900_35.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Csalódások". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1900. szeptember 9. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00087/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1900_36.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Csalódások". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1900. szeptember 16. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00088/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1900_37.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Egy kémszemle a Murához 1848-ban". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1890. március 23. https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 14.].

E. Dervarics Kálmán. „Hadik". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1890. augusztus 10. https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Hadik". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1890. augusztus 17. https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Hadik. Történeti életrajz." *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1890. augusztus 3. https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Karácson éj. 1848". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1890. április 13. https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Karácson éj. 1848. Töredék életemből". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1890. április 6. https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Kerka". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. október 13. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00143/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_40.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Kerka”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. október 20. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00144/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_41.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Kerka”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. október 27. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00145/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_42.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Kerka”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. november 3. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00146/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_43.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Kerka”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. november 10. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00147/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_44.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Kerka”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. november 17. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00148/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_45.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Kerka”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. november 24. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00149/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_46.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Kerka”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. december 1. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00150/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_47.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Kerka”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. december 8. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00151/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_48.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Kerka”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. december 15. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00152/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_49.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Kerka”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. december 22. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00153/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_50.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Kerka”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. december 29. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00154/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_51.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Kerka”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. január 5. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00155/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_01.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Kerka”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. január 12. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00156/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_02.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Kerka”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. január 19. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00157/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_03.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Kerka”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. január 26. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00158/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_04.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Kerka”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. február 2. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00159/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_05.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Kerka”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. február 9. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00160/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_06.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Kerka”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. február 16. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00161/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_07.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Kerka”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. február 23. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00162/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_08.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Kerka”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. március 2. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00163/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_09.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Kerka”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. március 9. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00164/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_10.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Kerka”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. március 16. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00165/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_11.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Kerka”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. március 23. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00166/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_12.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Kerka”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. március 30. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00167/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_13.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Kerka”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. április 6. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00168/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_14.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Kerka”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. április 13. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00169/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_15.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Kerka”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1902. április 20. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00170/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1902_16.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Kerka. Történeti beszély”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1901. október 6. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00142/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1901_39.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Két Beatrix. Történeti rajz”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1889. március 31. https://epa.oszk.hu/03400/03434/00012/pdf/EPA03434_also-lendvai_hirado_1889_12.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Látogatás a grátzi fogházban 1849 évben”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1890. július 20. https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Látogatás a grátzi fogházban 1849 évben. Kivonat 1849-ik évi naplómból”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1890. július 13. https://www.kl-kl.si/files/fb/periodika/dz2/also-lendvai_hirado/1890-html//mobile/index.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Ó temető”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1900. november 18. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00097/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1900_46.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Ó temető”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1900. november 25. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00098/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1900_47.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Ó temető”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1900. december 2. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00099/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1900_48.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Ó temető”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1900. december 9. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00100/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1900_49.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Ó temető”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1900. december 16. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00101/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1900_50.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Ó temető”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1900. december 23. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00102/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1900_51.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Ó temető”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1900. december 30. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00103/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1900_52.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Ó temető. Történeti beszély Alsó-Lendva történetéből. 1603-ik évből". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1900. november 11. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00096/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1900_45.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Pilátus". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1899. február 12. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00004/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1899_04.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Pilátus". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1899. február 19. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00005/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1899_05.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Pilátus". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1899. február 26. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00006/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1899_06.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Pilátus". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1899. március 5. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00007/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1899_07.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Pilátus". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1899. március 19. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00009/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1899_09.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Pilátus". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1899. március 26. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00010/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1899_10.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Pilátus. Történeti beszély dióhélyban". *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1899. január 29. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00002/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1899_02.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Szent János". *Zalai Közlöny*. 1892. szeptember 24. https://www.nagykar.hu/keptar/5882/44042/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Szent János". *Zalai Közlöny*. 1892. október 1. https://www.nagykar.hu/keptar/5882/44044/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Szent János". *Zalai Közlöny*. 1892. október 8. https://www.nagykar.hu/keptar/5882/44044/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Szent János". *Zalai Közlöny*. 1892. október 15. https://www.nagykar.hu/keptar/5882/44044/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Szent János”. *Zalai Közlöny*. 1892. október 22. https://www.nagykar.hu/keptar/5882/44044/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Szent János”. *Zalai Közlöny*. 1892. október 29. https://www.nagykar.hu/keptar/5882/44044/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Szent János”. *Zalai Közlöny*. 1892. november 5. https://www.nagykar.hu/keptar/5882/44046/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Szent János. 1892. szeptember 6-án. Történeti beszély”. *Zalai Közlöny*. 1892. szeptember 17. https://www.nagykar.hu/keptar/5882/44042/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Veszélyes Rózsa”. *Zalai Közlöny*. 1894. december 8. https://www.nagykar.hu/keptar/5986/44522/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Veszélyes Rózsa”. *Zalai Közlöny*. 1894. december 15. https://www.nagykar.hu/keptar/5986/44522/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Veszélyes Rózsa. Kivonat 1848. naplómból”. *Zalai Közlöny*. 1894. december 1. https://www.nagykar.hu/keptar/5986/44522/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

E. Dervarics Kálmán. „Vrnye”. *Zalai Közlöny*. 1893. december 2. https://www.nagykar.hu/keptar/5919/44374/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki D. Kálmán. „Vidéki hirek”. *Vasárnapi Ujság*, 1855. július 1. https://adt.arcanum.com/hu/view/VasarnapiUjsag_1855/?pg=210&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Alsó-Lendva története”. In *Zalavármegyei évkönyv a millenniumra*, szerkesztette Halis István és Hoffmann Mór. Nagykanizsa: Wajdits József, 1896. https://library.hungaricana.hu/hu/view/MEGY_ZALA_GZ_Sk_1896_ZalavarmegyeiEvkAMilleniumra/?pg=0&layout=s [Megtekintve: 2024. 03. 18.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Bánffy kútja”. *Zala-Somogyi Közlöny*. 1869. március 6. https://www.nagykar.hu/keptar/6045/44953/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Bánffy kútja”. *Zala-Somogyi Közlöny*. 1869. március 13. https://www.nagykar.hu/keptar/6045/44953/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Bánffy kútja”. *Zala-Somogyi Közlöny*. 1869. március 20. https://www.nagykar.hu/keptar/6045/44953/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Bánffy kútja. Történeti beszély”. *Zala-Somogyi Közlöny*. 1869. február 27. https://www.nagykar.hu/keptar/6045/44951/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Bravo bosszúja”. *Magyar Néplap*. 1857. szeptember 5. https://books.google.si/books?redir_esc=y&hl=sl&id=t6bJJLgbBnIC&q=dervarics#v=onepage&q&f=false [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Bravo bosszúja. Történeti kép”. *Magyar Néplap*. 1857. szeptember 2. https://books.google.si/books?redir_esc=y&hl=sl&id=t6bJJLgbBnIC&q=dervarics#v=onepage&q&f=false [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Csillaghullások”. *Magyar Néplap*. 1856. november 14. https://www.google.si/books/edition/Magyar_n%C3%A9plap/phmydB6LtagC?hl=sl&gbpv=1&dq=magyar+n%C3%A9plap&printsec=frontcover [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. *Egyházasbükk. Történeti beszély*. Budapest: Budapesti Hírlap, 1903.

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Fegyverletétel. Töredék életemből.” *Zalai Közlöny*. 1881. március 24. https://zalaikozlony.nagykar.hu/keptar/2659/68118/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 21.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Hajdankori régiségek”. *Vasárnapi Ujság*, 1855. augusztus 12. https://adt.arcanum.com/hu/view/VasarnapiUjsag_1855/?pg=256&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Hajdankori régiségek”. In *Adatok Zalamegye történetéhez*, Köt. IV, 1877. https://www.google.si/books/edition/_/Hp9TQRj28jEC?hl=sl&gbpv=1 [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Isten keze”. *Zala-Somogyi Közlöny*. 1868. március 21. https://www.nagykar.hu/keptar/6044/44929/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Isten keze”. *Zala-Somogyi Közlöny*. 1868. március 28. https://www.nagykar.hu/keptar/6044/44929/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Isten keze”. *Zala-Somogyi Közlöny*. 1868. április 4. https://www.nagykar.hu/keptar/6044/44931/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Isten keze”. *Zala-Somogyi Közlöny*. 1868. április 11. https://www.nagykar.hu/keptar/6044/44931/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Isten keze”. *Zala-Somogyi Közlöny*. 1868. április 25. https://www.nagykar.hu/keptar/6044/44931/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Isten keze”. *Zala-Somogyi Közlöny*. 1868. május 2. https://www.nagykar.hu/keptar/6044/68799/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Isten keze”. *Zala-Somogyi Közlöny*. 1868. május 9. https://www.nagykar.hu/keptar/6044/68799/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Isten keze”. *Zala-Somogyi Közlöny*. 1868. május 16. https://www.nagykar.hu/keptar/6044/68799/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Isten keze”. *Zala-Somogyi Közlöny*. 1868. május 23. https://www.nagykar.hu/keptar/6044/68799/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Isten keze”. *Zala-Somogyi Közlöny*. 1868. május 30. https://www.nagykar.hu/keptar/6044/68799/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Isten keze”. *Zala-Somogyi Közlöny*. 1868. június 6. https://www.nagykar.hu/keptar/6044/68800/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Isten keze. Történeti beszély. Források: Istvánffy s Fassler és a hagyományok”. *Zala-Somogyi Közlöny*. 1868. március 7. https://www.nagykar.hu/keptar/6044/44929/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Margit”. In *Adatok Zalamegye történetéhez*, Köt. V, 1878. https://books.google.si/books?id=bRSMq1bgCrAC&newbks=1&newbks_redir=0&printsec=frontcover&hl=sl&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Pontzius Pilatus. (Életrajz-töredék)”. *Zalai Közlöny*. 1880. december 23. https://zalaikozlony.nagykar.hu/keptar/1350/60343/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 21.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Szerkesztői könyvtár. ...régiséget kaptunk...” *Vasárnapi Ujság*, 1855. március 11. https://adt.arcanum.com/hu/view/VasarnapiUjsag_1855/?pg=83&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Tormafölde és a sárkányjárás". In *Adatok Zalamegye történetéhez*, Köt. IV, 1877. https://www.google.si/books/edition/_/Hp9TQRj28jEC?hl=sl&gbpv=1 [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Tormafölde és a sárkányjárás. (Helynevek magyarázója s népmonda.)". *Vasárnapi Ujság*, 1855. szeptember 30. https://adt.arcanum.com/hu/view/VasarnapiUjsag_1855/?pg=312&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Török csapások 1664-ben". *Zala-Somogyi Közlöny*. 1863. május 1. https://www.nagykar.hu/keptar/3747/66528/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Török csapások 1664-ben. Történeti Képek". *Zala-Somogyi Közlöny*. 1863. április 20. https://www.nagykar.hu/keptar/3747/66527/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. *Történeti beszélyek*. Pest: Aigner, 1868.

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Zágor". *Magyar Néplap*. 1857. március 4. https://books.google.si/books?redir_esc=y&hl=sl&id=t6bJJLgbBnIC&q=dervarics#v=onepage&q=z%C3%A1gor&f=false [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Zágor. Történeti kép". *Magyar Néplap*. 1857. február 28. https://books.google.si/books?redir_esc=y&hl=sl&id=t6bJJLgbBnIC&q=dervarics#v=onepage&q=z%C3%A1gor&f=false [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Zala-Lövő; (Leontium.)". In *Adatok Zalamegye történetéhez*, Köt. IV, 1877. https://www.google.si/books/edition/_/Hp9TQRj28jEC?hl=sl&gbpv=1 [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Egyházasbükki Dervarics Kálmán. „Zrinyi Miklós a költő halála 1664. évben. Történeti vázlat". In *Adatok Zalamegye történetéhez*, Köt. IV, 1877. https://www.google.si/books/edition/_/Hp9TQRj28jEC?hl=sl&gbpv=1 [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Foki Ibolya. „Alsólendva és vidéke szolgálatában. Adatok Dervarics Kálmán életpályájához". *Muratáj*, 2 (2004).

Frölich Róbert. „Magyarország területe a római hódítás előtt. IV. fejezet. Magyarország legrégibb ismert lakói". In *A magyar nemzet története*, szerkesztette Szilágyi Sándor, I:számozatlan tábla a LIV. oldalszám után. Budapest: Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Részvénytársulat, 1894. https://adt.arcanum.com/hu/view/MagyarNemzetTortenete_Szilagyi_01_1895/?pg=76&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Fúss Nándor és Pataky Kálmán, szerk. *Alsó-Lendva nagyközség milleniumi emlékkönyve*. Nagykanizsa: Weiss Ny., 1898.

Fúss Nándor és Pataky Kálmán, szerk. *Alsó-Lendva nagyközség milleniumi emlékkönyve*. Hasonmás kiadás. Győr: Hazánk, 1996.

Géresi Kálmán. „Véghely Dezső emlékezete". *Századok*, 1899. http://real-j.mtak.hu/13656/1/Szazadok_1899.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Góri. „Dervarics Örse. Alsó-Lendva. Keresztség rekordok, Házassági rekordok, Halottak". Alsólendva, 1841. április 11. https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939V-KGS2-MG?view=index&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 26.].

Göncz László. „E. Dervarics Kálmánra, Alsólendva krónikására emlékezünk". *Naptár 2024*, 2023.

Göncz László. „Száz éve halt meg Alsólendva nagy krónikása". *Naptár 2004*, 2003.

Halász Albert. *Az alsólendvai sajtó és a néprajz 1889-1919*. Budapest–Lendva: Hunga-Print–Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, 1994.

Heling József. „Egyházasbükki Dervarits Kálmán. Alsólendva halotti anyakönyve, 1895. január 1.–1917. december 31". Alsólendva, 1904. március 30. https://data.matricula-online.eu/sl/slovenia/maribor/lendava/4965/?pg=170 [Megtekintve: 2024. 04. 23.].

Juhász Réka Ibolya. *A Győri felsőoktatás intézményeinek hallgatói 1719-1852*. Felsőoktatástörténeti kiadványok 13. Budapest: MTA ELTE Egyetemtörténeti Kutatócsoport, 2017. https://real.mtak.hu/65754/1/Gyori_felsooktatas_u.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 15.].

Kalapis Zoltán. „Dervarics Kálmán". Szerkesztette Kalapis Zoltán. *Életrajzi kalauz. Ezer magyar biográfia a délszláv országokból*. Újvidék: Forum, 2002. http://adattar.vmmi.org/konyvek/23/kalapis_zoltan_eletrajzi_kalauz_a-gy.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Kazinczy Gábor és Toldy Ferencz, szerk. *Zerinvári gróf Zrínyi Miklós összes munkái. Első, a szerző kiadatlan prózai műveivel kiegészített kiadás*. Pest, 1853.

Lőcsei Mária. „Zrinyi Miklós halála". *Irodalomtörténet* I (1912). http://real-j.mtak.hu/2787/1/IrodalomTortenet_1912.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Lusztig Samu. „Árverési hirdetmény". *Zalamegye*. 1895. február 3. https://adt.arcanum.com/hu/view/Zalamegye_1895_1/?pg=25&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 27.].

Marczali Henrik. „A vezérek kora és a királyság megalapítása. Első könyv. A magyarok őstörténete a honfoglalásig. V. Fejezet. A magyarok a honfoglalás korában”. In *A magyar nemzet története*, szerkesztette Szilágyi Sándor, II:számozatlan tábla A magyarok őstörténete a honfoglalásig c. fejezet 60. és 61. oldala között. Budapest: Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Részvénytársulat, 1894. https://adt.arcanum.com/hu/view/MagyarNemzetTortenete_Szilagyi_01_1895/?pg=489&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Megyeri Anna. „Egy utazó fényképész, Tömöry Ferenc (1834-1890 körül)”. *Zalai Múzeum*, 20 (2012). https://library.hungaricana.hu/hu/view/MEGY_ZALA_GZ_Zm_20/?pg=236&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 27.].

Megyeri Anna. „Fényirdák, fényképészek, amatőr fotográfusok Zalaegerszegen, a dualizmus idején”. *Zalai Múzeum*, 22 (2015). https://gocsejimuzeum.hu/sites/default/files/csatolmanyok/statikus/zalai_muzeum_22_x1_bw.tomoritett.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 27.].

Molnár, András. *Nemzetőrök, honvédek, hadmozdulatok. Lendva-vidék a szabadságharcban 1848–1849 / Narodne straže, vojska, vojaški premiki. Območje Lendave v času revolucije in boja za svobodo 1848–1849.* Lendva: Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, é. n.

Molnár, András. *Zala megye archontológiája 1138–2000*. Szerkesztette Molnár András. Zalai Gyűjtemény 50. Zalaegerszeg: Zala Megyei Levélrár, 2000. https://library.hungaricana.hu/hu/view/ZALM_zgy_50_archontologia/?pg=0&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Nagy Iván. „Dervarics család”. Szerkesztette Nagy Iván. *Magyarország családai. Czimerekkel és nemzékrendi táblákkal*. Pest: Beimel és Kozma–Ráth, 1857–1868, 1858. https://adt.arcanum.com/hu/view/Nagyivan_MagyarorszagCsaladai_03/?pg=299&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Németh Elek. „Dervarics Mária. Zalaegerszeg. Születési rekordok”. Zalaegerszeg, 1896. június 4. https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33S7-9T9W-T5V?view=index&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3A6V9J-TLJ1&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 23.].

Novák Mihály. *Zalavármegye az 1848-49. évi szabadságharcban*. Zalaegerszeg: Beimel és Kozma–Ráth, 1906. https://library.hungaricana.hu/hu/view/MEGY_ZALA_GZ_Sk_1908_ZalavmAz184849Szabadsagharcban/?pg=0&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

R. „Egy érdekes lelet Alsó-Lendván”. *Archaeologiai Értesítő* II (1870). http://real-j.mtak.hu/289/1/ARCHERT_1870_002.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Rákosi Jenő. „Régibb merényletek”. *Budapesti Hirlap*, 1901. szeptember 14. https://adt.arcanum.com/hu/view/BudapestiHirlap_1901_09/?pg=281&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Reverencsics István. „Hadik-regék”. *Alsólendvai Hiradó*. 1911. március 12. http://epa.niif.hu/03400/03435/00614/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1911_11.pdf [Megtekintve: 2024. 05. 18.].

Reverencsics István. „Hadik-regék”. *Alsólendvai Hiradó*. 1911. március 19. http://epa.niif.hu/03400/03435/00615/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1911_12.pdf [Megtekintve: 2024. 05. 18.].

Reverencsics István. „Hadik-regék”. *Alsólendvai Hiradó*. 1911. március 26. http://epa.niif.hu/03400/03435/00616/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1911_13.pdf [Megtekintve: 2024. 05. 18.].

Reverencsics István. „Hadik-regék”. *Alsólendvai Hiradó*. 1911. április 9. http://epa.niif.hu/03400/03435/00618/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1911_15.pdf [Megtekintve: 2024. 05. 18.].

Reverencsics István. „Hadik-regék”. *Alsólendvai Hiradó*. 1911. április 16. http://epa.niif.hu/03400/03435/00619/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1911_16.pdf [Megtekintve: 2024. 05. 18.].

[s. n.]. „A könyvkiadó vállalatra 1872-re a tagdíjat lefizették. (1872. deczember 20-ikáig.)”. *Természettudományi Közlöny.* V (1873). http://real-j.mtak.hu/6568/1/TermtudKozl_1873.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.]. „A magyar földrajzi társaság tisztikarának és tagjainak névjegyzéke. V. Rendes tagok”. *Földrajzi Közlemények* VII (1872). http://real-j.mtak.hu/10014/1/FoldrajziKozlemenyek_1879.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 06.].

[s. n.]. „A magyar földrajzi társaság tisztikarának és tagjainak névjegyzéke. V. Rendes tagok”. *Földrajzi Közlemények* IX (1881). http://real-j.mtak.hu/10036/1/FoldrajziKozlemenyek_1881.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 06.].

[s. n.]. „A magyar irodalom 1879-ben. Dervarics Kálmán. Történeti beszéljek. 2-ik, olcsó kiad. (Aigner Lajos. 8-r. VIII, 163 l. ára 1 frt.)”. *Magyarországi Könyvészet 1879. Melléklet a „Magyar Könyvszemlé”-hez*, 1879. http://real-j.mtak.hu/2558/1/MagyarKonyvszemle_1879.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.]. „A Magyar Történelmi Társulat tagjai”. *Századok*, 1881. http://real-j.mtak.hu/13630/1/Szazadok_1881.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.]. „A törvényhatósági bizottság kinevezett tagjai”. *Zalai Magyar Élet*. 1941. november 28. https://adt.arcanum.com/hu/view/ZalamegyeiUjsag_1941_4/?pg=217&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 22.].

[s. n.]. „Alsólendva ünnepe a felszabadulás évfordulóján”. *Zalai Magyar Élet*. 1943. április 13. https://adt.arcanum.com/hu/view/ZalaiMagyarElet_1943_2/?pg=38&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 22.].

[s. n.]. „Árverések a vidéken”. *Magyar Hirlap*. 1897. április 15. https://adt.arcanum.com/hu/view/MagyarHirlap1891_1897_04/?query=%C3%A1rver%C3%A9s+dervarics+lendva&pg=245&layout=s [Megtekintve: 2024. 05. 18.].

[s. n.]. „Árverések a vidéken”. *Magyar Hirlap*. 1897. április 18. https://adt.arcanum.com/hu/view/MagyarHirlap1891_1897_04/?query=%C3%A1rver%C3%A9s+dervarics+lendva&pg=305&layout=s [Megtekintve: 2024. 05. 18.].

[s. n.]. „Árverések a vidéken”. *Pesti Napló*. 1897. április 18. https://adt.arcanum.com/hu/view/PestiNaplo_1897_04/?query=%C3%A1rver%C3%A9s+dervarics+lendva&pg=287&layout=s [Megtekintve: 2024. 05. 18.].

[s. n.]. „Az Orsz. Rég. és Embertani Társulat tagjai. B) Évdíjas tagok. I. A Magyar Korona területén”. *Archaeologiai Értesitő* XIV (1880). http://real-j.mtak.hu/287/1/ARCHERT_1880_014.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.]. „Családi kör”. *Csendőrségi Lapok*, 1907. január 27. https://www.epa.hu/03000/03096/00004/pdf/EPA03096_csendorsegi_lapok_1907_04.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.]. „Császár Ferenc levele Egyházasbükki Dervarits Kálmánhoz”. In *Adatok Zalamegye történetéhez*, Köt. II, 1876. https://books.google.hu/books?id=hLVoAAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=sl&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false [Megtekintve: 2024. 04. 06.].

[s. n.]. „Dervalits Ludovicus. Kereszteltek 1829–1875”. Sárvár, 1859. május 21. https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:9398-VN74-Y?i=216&cc=1743180&cat=392702 [Megtekintve: 2024. 04. 23.].

[s. n.]. „Dervarics Adalbertus. Sárvár. Keresztelési anyakönyvek”. Sárvár, 1857. március 26. https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:9398-VNSN-3?view=index&personArk=/ark:/61903/1:1:XX9G-L89&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 23.].

[s. n.]. „Dervarics Colomannus Aleksius nobilis. Kereszteltek, halottak anyakönyve 1795–1845.” Gutorföld, 1827. június 5. https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939J-6P7D?cc=1743180&cat=401907 [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.]. „Dervarics Emilia. Zalaegerszeg. Halottak”. Zalaegerszeg, 1901. február 10. https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33S7-9TMJ-94WM?view=index&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3A6V9F-LM3L&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 23.].

[s. n.]. „Dervarics János. Halottak névmutatója 1860–1895”. Sümeg, 1892. október 25. https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q9M-CS1J-Q3CV-2?i=331&cat=307052 [Megtekintve: 2024. 04. 23.].

[s. n.]. Ifj. „Dervarics Kálmán gyászjelentése”. Kaposvár, 1948. december. https://dspace.oszk.hu/handle/20.500.12346/401414 [Megtekintve: 2024. 05. 18.].

[s. n.]. Ifj, „Dervarics Kálmán. Kaposvár. Halottak, Anyakönyvi feljegyzések. 1948”. Kaposvár, 1948. december 30. https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33SQ-GPT9-99FV?view=index&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 21.].

[s. n.]. „Dervarics Stephanus. Sárvár. Keresztelési anyakönyvek”. Sárvár, Vármellék, 1855. június 25. https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:9398-VN3Q-V?view=index&action=view&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3AXX9G-FYD [Megtekintve: 2024. 04. 23.].

[s. n.]. „Dervarits Elisabetha Rosalia. Páka. Keresztelési anyakönyvek, Vallási elhalálozási anyakönyvek”. Gutorföld, 1828. november 8. https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939J-6PWV?view=index&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3AXCKV-G58&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 26.].

[s. n.]. „Dervarits Emericus. Páka. Keresztelési anyakönyvek, Vallási elhalálozási anyakönyvek”. Gutorföld, 1826. május 6. https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939J-6P8L?view=index&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3AXCKV-J9Y&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 26.].

[s. n.]. „Dervarits Joannes Nepomucenus. Keresztelési anyakönyvek, Vallási elhalálozási anyakönyvek”. Gutorföld, 1824. április 12. https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939J-6GSW-LS?view=index&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3AXCKV-2W1&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 23.].

[s. n.]. „Dervarits Victoria. Páka. Keresztelési anyakönyvek, Vallási elhalálozási anyakönyvek”. Gutorföld, 1825. május 7. https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939J-6GSW-JK?view=index&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3AXCKV-FQZ&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 26.].

[s. n.]. „Egyletek és intézetek”. *Pesti Hirlap*, 1880. február 24. https://adt.arcanum.com/hu/view/PestiHirlap_1880_02/?pg=189&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.]. „Előfizetési felhivás ily czimü müre...” *Muraszombat és Vidéke*. 1889. szeptember 22. https://epa.oszk.hu/03500/03504/00882/pdf/EPA03504_muraszombat_es_videke_1889_39.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.]. „Előfizetési felhivás ily czimü müre...” *Muraszombat és Vidéke*. 1889. szeptember 29. https://epa.oszk.hu/03500/03504/00883/pdf/EPA03504_muraszombat_es_videke_1889_40.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.]. „Előfizetési felhivás. Történeti egyveleg...” *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1889. szeptember 22. https://epa.oszk.hu/03400/03434/00037/pdf/EPA03434_also-lendvai_hirado_1889_37.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.]. „Előfizetési felhivás. Történeti és ethnográfiai adatok ...” *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1889. szeptember 15. https://epa.oszk.hu/03400/03434/00036/pdf/EPA03434_also-lendvai_hirado_1889_36.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.]. „Gyászhir”. *Zalamegye*. 1904. április 3. https://adt.arcanum.com/hu/view/Zalamegye_1904_1/?pg=148&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.]. „Gyászrovat”. *Alsólendvai Hiradó*. 1916. március 5. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00875/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1916_10.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.]. „Halálozások”. *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1904. április 3. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00259/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1904_14.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.]. „Hazai adatok az archaeologiához”. *Archaeologiai Értesitő* XIV (1880). http://real-j.mtak.hu/287/1/ARCHERT_1880_014.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.]. „Hazai tudományos intézetek és leletek”. *Archaeologiai Értesítő* XIII (1879). http://real-j.mtak.hu/286/1/ARCHERT_1879_013.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.]. „I. Uj magyar könyvek. Egyházasbükki Dervarics Kálmán. Történeti beszélyek. Pest, 1870. Aigner Lajos 8-r. 163 l. . . . . 1 frt 20 kr”. *Magyar Könyvészet*, 1870. http://real-j.mtak.hu/11795/1/MagyarKonyveszet_1870.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 06.].

[s. n.]. „Irodalmi szemle. Egyházasbükki Dervarics Kálmán: Gr. Zrinyi Miklós, a költő, halála 1664-ben”. *Magyar Szemle* I, 1 (1881). http://real-j.mtak.hu/14131/1/MTA_MagyarSzemle_1881.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 06.].

[s. n.]. „Irodalom. A »Zalai Közlöny könyvtárának«...” *Zalai Közlöny*. 1892. december 1. https://www.nagykar.hu/keptar/5882/44048/open.html [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.]. „Jelentések a társulat februárius, márczius és április havában tartott uléseiről”. *Archaeologiai Értesitő* XIV (1880). http://real-j.mtak.hu/287/1/ARCHERT_1880_014.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.]. „Kiss Béla”. Szerkesztette Szinnyei József. *Magyar írók élete és munkái, 6. kötet*. Budapest: Hornyánszky, 1899. https://adt.arcanum.com/en/view/SzinnyeiMagyarIrok_06/?pg=138&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.]. „Köszönetnyilvánitás”. *Népújság*. 1971. március 26. https://adt.arcanum.com/hu/view/NepujsagLendva_1971/?pg=47&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 21.].

[s. n.]. „Különfélék. Az archaeológiai és anthropológiai társulat...” *A Hon*, 1880. február 25. https://adt.arcanum.com/hu/view/AHon_1880_02/?pg=122&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.]. „Lapunk munkatársa...” *Alsó-Lendvai Hiradó*. 1904. március 27. https://epa.oszk.hu/03400/03435/00258/pdf/EPA03435_also-lendvai_hirado_1904_13.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.]. „Magyar könyvjegyzék. Dervarics, (Egyházasbükki) Kálmán. Gróf Zrinyi Miklós a költő halála 1664-ben. Történelmi czáfolat. Szombathely, 1881. Seiler. (N. 8-r. 32 l.) 30 kr”. *Magyar Könyvészet*, 1882. https://adt.arcanum.com/hu/view/MagyarKonyveszet_1881/?pg=1&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.]. *Magyar nemzetségi zsebkönyv 2. Nemes családok*. Budapest: Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság, 1905. https://adt.arcanum.com/hu/view/CsaladHely_AltalanosCsaladtortenet_Magyar_nemzetsegi_zsebk_01/?pg=168&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 27.].

[s. n.]. „Sinkovics Anna Nemes Dervarics Lajosné. Alsólendva halotti anyakönyve 1818 január 1.–1858. december 31”. Alsólendva, 1841. április 13. https://data.matricula-online.eu/sl/slovenia/maribor/lendava/4961/?pg=114 [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.]. „Spletne storitve GURS. Javni vpogled”. Geodetska uprava Republike Slovenije, 2024. április 27. https://ipi.eprostor.gov.si/jv/ [Megtekintve: 2024. 04. 27.].

[s. n.]. „Tárcza. Az arcbaeologiai bizottság martiusi ülését...” *Századok*, 1869. http://real-j.mtak.hu/13636/1/Szazadok_1869.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.]. „Tárcza. Az archacologiai bizottság 1868. decemberi ülésében bemutattattak...” *Századok*, 1869. http://real-j.mtak.hu/13636/1/Szazadok_1869.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.]. „Tárcza. Történelmi Könyvtár”. *Századok*, 1881. http://real-j.mtak.hu/13630/1/Szazadok_1881.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.]. „Társulati ügyek. V. A magyar földrajzi társulat tagjai. 3. Rendes tagok”. *Földrajzi Közlemények* I (1873). http://real-j.mtak.hu/9775/1/FoldrajziKozlemenyek_1873.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 06.].

[s. n.]. „Tudomány és irodalom”. *Pesti Hirlap*, 1880. február 25. https://adt.arcanum.com/hu/view/PestiHirlap_1880_02/?pg=197&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.]. „Ujabb régészeti leletek; Archaeológiai levelek. V. Egyházasbükki Dervarics Kálmán Rómer Flórisnak. VI. Rómer Flóris Egyházasbükki Dervarics Kálmán szolgabíró úrnak, Alsó-Lendván. Kivonat ... jegyzőkönyvéből”. *Archaeologiai Értesítő* I (1869). http://real-j.mtak.hu/288/1/ARCHERT_1868-1869_001.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.]. „Wekerle László”. Szerkesztette Szinnyei József. *Magyar írók élete és munkái I–XIV*. Budapest: Hornyánszky, 1914. https://adt.arcanum.com/en/view/SzinnyeiMagyarIrok_14/?pg=747&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.]. „Zrínyi, a költő halála”. *Koszoru. A Petőfi-Társaság havi közlönye* VI (1881). https://adt.arcanum.com/hu/view/MTA_PetofiTarsasagLapjaKoszoru_1881_2/?pg=95&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.] Dervarics Kálmán. „Bélavár”. Szerkesztette Somogyi Ede. *Magyar Lexikon I–XVII*. Budapest: Rautmann–Wilckens, Waidl–Pallas, 1879. https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MagyarLexikon_03/?pg=371&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.] Dervarics Kálmán. „Gál Imre”. Szerkesztette Somogyi Ede. *Magyar Lexikon I–XVII*. Budapest: Rautmann–Wilckens, Waidl–Pallas, 1885. https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MagyarLexikon_16/?pg=444&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.] Dervarics Kálmán. „Gundikar, Gundioch, Gundomar”. Szerkesztette Somogyi Ede. *Magyar Lexikon I–XVII*. Budapest: Rautmann–Wilckens, Waidl–Pallas, 1881. https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MagyarLexikon_08/?pg=368&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.] Dervarics Kálmán. „Hadik Mihály”. Szerkesztette Somogyi Ede. *Magyar Lexikon I–XVII*. Budapest: Rautmann–Wilckens, Waidl–Pallas, 1885. https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MagyarLexikon_16/?pg=453&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.] Dervarics Kálmán. „Hunyady János”. Szerkesztette Somogyi Ede. *Magyar Lexikon I–XVII*. Budapest: Rautmann–Wilckens, Waidl–Pallas, 1881. https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MagyarLexikon_09/?pg=261&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.] Dervarics Kálmán. „Kerka”. Szerkesztette Somogyi Ede. *Magyar Lexikon I–XVII*. Budapest: Rautmann–Wilckens, Waidl–Pallas, 1882. https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MagyarLexikon_10/?pg=265&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.] Dervarics Kálmán. „Kulcsár György”. Szerkesztette Somogyi Ede. *Magyar Lexikon I–XVII*. Budapest: Rautmann–Wilckens, Waidl–Pallas, 1882. https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MagyarLexikon_11/?pg=115&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.] Dervarics Kálmán. „Kursanecz”. Szerkesztette Somogyi Ede. *Magyar Lexikon I–XVII*. Budapest: Rautmann–Wilckens, Waidl–Pallas, 1882. https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MagyarLexikon_11/?pg=127&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.] Dervarics Kálmán. „Lendva (Alsó-)”. Szerkesztette Somogyi Ede. *Magyar Lexikon I–XVII*. Budapest: Rautmann–Wilckens, Waidl–Pallas, 1882. https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MagyarLexikon_11/?pg=273&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.] Dervarics Kálmán. „Mura - Szerdahely”. Szerkesztette Somogyi Ede. *Magyar Lexikon I–XVII*. Budapest: Rautmann–Wilckens, Waidl–Pallas, 1883. https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MagyarLexikon_12/?pg=428&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.] Dervarics Kálmán. „Pilatus”. Szerkesztette Somogyi Ede. *Magyar Lexikon I–XVII*. Budapest: Rautmann–Wilckens, Waidl–Pallas, 1883. https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MagyarLexikon_13/?pg=608&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.] Dervarics Kálmán. „Varasd”. Szerkesztette Somogyi Ede. *Magyar Lexikon I–XVII*. Budapest: Rautmann–Wilckens, Waidl–Pallas, 1884. https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MagyarLexikon_15/?pg=537&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

[s. n.] Dervarics Kálmán. „Zrínyi Miklós gróf...” Szerkesztette Somogyi Ede. *Magyar Lexikon I–XVII*. Budapest: Rautmann–Wilckens, Waidl–Pallas, 1885. https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MagyarLexikon_16/?pg=342&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Saly Ferenc. „Családi kör”. *Orszg-Világ*, 1920. február 29. https://adt.arcanum.com/hu/view/OrszagVilag_1920/?pg=115&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Sándor János. „Dervarics Aladár. Alsólendva halotti anyakönyve 1871. január 1.–1889. december 31”. Alsólendva, 1885. április 16. https://data.matricula-online.eu/sl/slovenia/maribor/lendava/4963/?pg=237 [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Sándor János. „Dervarics Aladár. Alsólendva keresztelési anyakönyve, 1880. január 1.–1888. december 31”. Alsólendva, 1885. április 16. https://data.matricula-online.eu/sl/slovenia/maribor/lendava/01225/?pg=115 [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Sebestyén Gyula. „A Mars, földünk miniatűrje. Szinezett térkép melléklettel. (Richard Proctor „Other Worlds than Ours” czimű művéből.)”. *Természettudományi Közlöny* III (1871). https://adt.arcanum.com/hu/view/TermtudKozl_1871/?pg=190&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Somogyi Ede. „Dervarics (egyházasbükki) Kálmán”. Szerkesztette Somogyi Ede. *Magyar Lexikon I–XVII*. Budapest: Rautmann–Wilckens, Waidl–Pallas, 1880. https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_MagyarLexikon_06/?pg=136&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Stirling Antonius. „Dervarits Ludovicus. Alsólendva halotti anyakönyve 1818 január 1.–1858. december 31”. Alsólendva, 1841. május 12. https://data.matricula-online.eu/sl/slovenia/maribor/lendava/4963/?pg=32 [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Szántó Károly. „Alsó-Lendva és vidéke”. *Földrajzi Közlemények* XI (1883). http://real-j.mtak.hu/10058/1/FoldrajziKozlemenyek_1883.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Szép Ferenc. „Varga Katalin. Alsólendva halotti anyakönyve, 1895. január 1.–1917. december 31”. Alsólendva, 1916. február 29. https://data.matricula-online.eu/sl/slovenia/maribor/lendava/4965/?pg=413 [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Szinnyei József. „Dervarics Kálmán (egyházasbükki)”. Szerkesztette Szinnyei József. *Magyar írók élete és munkái, 2. kötet*. Budapest: Hornyánszky, 1893. https://adt.arcanum.com/hu/view/SzinnyeiMagyarIrok_02/?pg=399&layout=s [Megtekintve: 2024. 03. 18.].

Vachott Sándorné. „Hadik lovag”. *Zalai Közlöny*. 1888. augusztus 25. https://www.nagykar.hu/keptar/3467/43434/open.html [Megtekintve: 2024. 05. 18.].

Vachott Sándorné. „Hadik lovag”. *Zalai Közlöny*. 1888. szeptember 1. https://www.nagykar.hu/keptar/3467/43436/open.html [Megtekintve: 2024. 05. 18.].

Vachott Sándorné. „Hadik lovag”. *Zalai Közlöny*. 1888. szeptember 8. https://www.nagykar.hu/keptar/3467/43436/open.html [Megtekintve: 2024. 05. 18.].

Vass József. „Egyházasbükki (Dervarics) Kálmán”. Szerkesztette Pollák János. *Egyetemes magyar encyclopaedia*. Pest: Szent-István Társulat, 1869. https://adt.arcanum.com/hu/view/Lexikon_EgyetemesMagyarEnciklopedia_07/?pg=347&layout=s [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Vass József. „Vass József kegyes-rendi tanár irodalmi munkálatai 1850-től fogva (levél Dervarics Kálmánhoz)”. In *Adatok Zalamegye történetéhez*, Köt. III, 1877. https://www.google.si/books/edition/Adatok_Zalamegye_t%C3%B6rt%C3%A9net%C3%A9hez/sXvfw3cTS0AC?hl=sl&gbpv=1&pg=PA269&printsec=frontcover [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Walthern Béla. „Dervarics István. Budapest. Halottak”. Budapest, 1911. április 5. https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:S3HT-62N1-FJ?view=index&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3ADH6W-YQZM&action=view [Megtekintve: 2024. 04. 23.].

Weber Arthur. „Zrinyi halála. 1664. nov. 18”. *Hadtörténelmi Közlemények* XI (1910). http://real-j.mtak.hu/5121/1/HadtortenelmiKozlemenyek_1910.pdf [Megtekintve: 2024. 04. 07.].

Zágorec Csuka Judit. „Beszélgetés Tantalics Béla helytörténésszel. Adalékok Hadik Mihály krónikájához”. *Népújság*. 1993. november 19. https://adt.arcanum.com/hu/view/NepujsagLendva_1993_2/?pg=379&layout=s [Megtekintve: 2024. 05. 14.].

Povzetek

Kálmána Dervaricsa, kljub njegovi pravni izobrazbi in različnim delom, ki jih je opravljal v tem poklicu ter nazadnje funkciji podokrajnega sodnika do upokojitve, nato pa kot uradnega slovenskega sodnega tolmača, na območju Lendave štejemo za enega izmed prvih izjemnih osebnosti 19. stoletja, ki jih je zanimala domača zgodovina. Njegove raziskave in objave segajo od lokalne zgodovine in arheologije do leposlovja. Rodil se je leta 1827 v kraju Gutorföld v današnji Madžarski, v takratnem ogrskem delu monarhije. Ko je bil star pet let, se je družina preselila v Dolnjo Lendavo, ker je oče, ki je sicer bil plemiškega rodu, postal poštni upravitelj. Kalman Dervarics tu začne šolanje, nadaljuje ga v Varaždinu, nato pa v Győru študira pravo, ki ga prekine zaradi bolezni. V letih 1848/1849 se pridruži lokalnemu revolucionarnemu gibanju in dobi čin nadporočnika. S krajšimi prekinitvami zaradi izobraževanja in dela je ves čas delal v mestu, ki je postajalo vedno bolj meščansko.

Že v Varaždinu se zanima za zgodovino, je strasten zbiralec knjig, od petdesetih let 19. stoletja raziskuje in objavlja lokalno zgodovino Dolnje Lendave, objavlja samostojne članke v lokalnih, županijskih in državnih časopisih, piše gesla v leksikon in prispevke v monografijo. Je član več nacionalnih strokovnih združenj, predvsem pa se udejstvuje v naraščajočem intelektualnem utripu mesta.

Še danes je pomemben vir za zgodovino del njegovih spisov, ki temelji na dejstvih. Razišče identiteto znamenite mumije Mihálya Hadika iz Dolnje Lendave, dopisuje se z njegovimi potomci. Pogosto piše o zgodovinskih dejstvih na podlagi svojega dnevnika iz leta 1848. Današnja zgodovina bi bila brez njegovih edinstvenih zapisov zagotovo revnejša. Njegovi zapisi, ki temeljijo na številnih lokalnih zgodbah in pripovedih, so bili osnova večine njegovih člankov, ki jih je takrat imenoval »zgodovinske pripovedke«, in so bili objavljeni predvsem v časopisih Zalai Közlöny (Poročevalec iz Zale) in Alsó-Lendvai Hiradó (Dolnjelendavski vestnik) ter drugih. Sam je poročal o svojih delih, jih bral in predaval o njih. Leta 1904 je v Dolnji Lendavi bil prisiljen prekiniti svoje predavanje. Tisk je po nekaj dneh poročal o njegovi smrti.

Ime Kálmána Dervaricsa je bilo skoraj sto let pozabljeno, saj je bilo redko omenjeno vse do zgodnjih devetdesetih let prejšnjega stoletja, ko je postalo jasno, kako malo vemo o njem. Po predpostavkah se je njegova bogata zapuščina – njegova knjižnica, izdane knjige, rokopisi – izgubila, tudi njegov grob je neznano kje. Vendar se je v Pokrajinski in študijski knjižnici Murska Sobota našla vezana knjižica z naslovom Življenje in dela Kálmána E. Dervaricsa 1892, ki je pravzaprav eden izmed zvezkov Madžarskega leksikona Józsefa Szinnyeija in ki vsebuje geslo »Dervarics Kálmán

(egyházasbükki)«. Pripona v besedi egyházasbükki, torej družina, ki izvira iz kraja Egyházasbükk, nakazuje na njihovo rodbino plemiškega izvora. Na njegovih straneh so bili umeščeni Dervaricsevi rokopisni zapisi, rokopisni dodatki, pisma, biografski in bibliografski podatki, posamezne strani drugih publikacij, predvsem pa izrezani deli tiskanih objav in člankov, ki jih je napisal sam ali so bili zanj pomembni, nalepljeni na različne strani leksikona.

Ta knjiga opisuje in analizira najdeno v dnevniku ter poskuša najti njihove prvotne vire in digitalizirana mesta, kar je glede na dane trenutne možnosti v veliki meri tudi uspelo. Dervaricseve publikacije in bibliografski podatki, ki se pojavljajo v njih, ter njegova lastnoročno pisana bibliografija naredijo register njegovih spisov popolnejši, četudi ne povsem popolnega. Še več, poleg njegovih psevdonimov spoznamo tudi doslej njegov neznan psevdonim. Predvsem iz njegovih osebnih zapiskov, s potovanja v Reko na obisk k bolnemu sinu, iz rojstnih podatkov njegovih otrok in okoliščin srečanja s poznejšo ženo, pa tudi iz takratnih časopisnih virov lahko izvemo več osebnih lastnosti in družinske podatke o njem.

Dnevnik in tam najdeno gradivo je dopolnjeno z zapuščinskimi viri, predvsem s pismi Kálmána Dervaricsa, ki se nahaja v Magyar Nemzeti Levéltár Zala Vármegyei Levéltára (Arhiv županije Zala, Madžarski državni arhiv) v Zalaegerszegu. Pisma, ki jih je pisal družinskim članom, in druga pisma širše družine dopolnjujejo vedenje o njem iz njegovega dnevnika oz. obratno in tako izrišejo celovitejšo sliko njegovega življenja. Od šestih otrok ga je preživelo pet, vendar, če lahko verjamemo virom, sami potomcev niso imeli.

Publikacija je filološko dovršena, vendar njen primarni namen vseeno ni kritična analiza publikacij, ki jih vsebuje dnevnik oz. spisov, ki jih lahko najdemo na podlagi njihovih bibliografskih podatkov. Obrabljena platnica dnevnika nakazuje na njegovo dolgo pot – lastnik ga je uporabljal približno samo 12 let – in njegova predstavitev daje predvsem vire, ki so lahko podlaga in spodbuda za nadaljnjo poglobljeno strokovno analizo zvezka, predvsem pa spodbuda za domoznansko raziskovanje.

Summary

Kálmán Dervarics, despite his legal education and the various jobs he performed in this profession, and most recently as a sub-district judge until his retirement, and then as an official Slovenian court interpreter, is considered one of the first outstanding personalities of the 19th century who were interested in domestic history in the Lendava area. His research and publications range from local history and archaeology to fiction. He was born in 1827 in Gutorföld in present-day Hungary, in what was then the Hungarian part of the monarchy. When he was five years old, the family moved to Alsólendva, because his father, who was of noble birth, became a postal manager. Kalman Dervarics starts his education here, continues it in Varaždin, and then studies law in Győr, which he interrupts due to illness. In 1848/1849 he joined the local revolutionary movement and received the rank of lieutenant. With short breaks for education and work, he worked all the time in a city that was becoming more and more bourgeois.

Already in Varaždin, he is interested in history, he is a passionate collector of books, since the fifties of the 19th century he has been researching and publishing the local history of Alsólendva, publishing freelance articles in local, county and state newspapers, writing entries in the lexicon and contributions to monographs. He is a member of several national professional associations, but most notably is involved in the city's growing intellectual pulse.

Even today, an important source for history is the fact-based portion of his writings. He investigates the identity of the famous mummy of Mihály Hadik from Alsólendva, and corresponds with his descendants. He often writes about historical facts based on his diary from 1848. Today's history would certainly be poorer without his unique records. His writings, based on a number of local stories and narratives, formed the basis of most of his articles, which he called "historical tales" at the time, and were published mainly in the newspapers Zalai Közlöny (Reporter from Zala) and Alsó-Lendvai Hiradó (Lower Lendava Herald) and others. He himself reported on his works, read them and lectured on them. In 1904, he was forced to interrupt his lecture in Alsólendva. The press reported his death after a few days.

The name of Kálmán Dervarics was forgotten for almost a hundred years, as it was rarely mentioned until the early nineties of the last century, when it became clear how little we knew about him. By assumption, his rich legacy – his library, published books, manuscripts – has been lost, and his grave is also unknown where. However, in the Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota (Regional and Study Library Murska Sobota), a bound booklet entitled The Life and Works of Kálmán E. Dervarics 1892 was found, which is actually one of the volumes of the Hungarian

Lexicon of József Szinnyei and which contains the entry "Dervarics Kálmán (egyházasbükki)". The suffix in egyházasbükki, i.e. a family originating from Egyházasbükk, indicates their family of noble origin. On its pages were placed Dervarics's manuscripts, manuscript supplements, letters, biographical and bibliographic data, individual pages of other publications, and above all cut-out parts of printed publications and articles written by him or important to him, pasted onto various pages of the lexicon.

This book describes and analyzes what was found in the diary and attempts to find their original sources and digitized sites, which, given the current possibilities, has largely succeeded. Dervarics' publications and the bibliographic data appearing in them, as well as his handwritten bibliography, make the register of his writings more complete, if not entirely complete. What's more, in addition to his pseudonyms, we also get to know his hitherto unknown pseudonym. Above all, from his personal notes, from a trip to Rijeka to visit his sick son, from the birth dates of his children and the circumstances of his meeting with his later wife, as well as from newspaper sources of the time, we can learn more personal qualities and family information about him.

The diary and the material found there are supplemented by probate sources, mainly letters from Kálmán Dervarics, which is kept in the Magyar Nemzeti Levéltár Zala Vármegyei Levéltára (Archives of Zala County, the National Archives of Hungary) in Zalaegerszeg. The letters he wrote to family members and other letters from his extended family complement the knowledge about him from his diary, or vice versa, to paint a more complete picture of his life. Of his six children, five survived, but, if we can believe the sources, they themselves had no offspring.

The publication is philologically sophisticated, but its primary purpose is not to critically analyze the publications contained in the diary or the writings that can be found on the basis of their bibliographic data. The worn cover of the diary suggests his long journey – the owner used it for about 12 years – and its presentation mainly provides resources that can be the basis and stimulus for further in-depth professional analysis of the volume, and above all an incentive for domestic research.

